

ГОЛОМТ БАНК ГРУПП

**Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандартын дагуу
бэлтгэгдсэн Санхүүгийн тайлангууд болон Хараат бус
аудиторын тайлан**

2016 оны 12 дугаар сарын 31

АГУУЛГА

БАЙГУУЛЛАГЫН ТАЛААРХ МЭДЭЭЛЭЛ

ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ТАЙЛАН

НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГУУД

Нэгтгэсэн Санхүүгийн Байдлын Тайлан	2
Нэгтгэсэн Ашиг Алдагдал болон Бусад Дэлгэрэнгүй Орлогын Тайлан	3
Нэгтгэсэн Өмчийн Өөрчлөлтийн Тайлан	4
Нэгтгэсэн Мөнгөн Гүйлгээний Тайлан	6

Нэгтгэсэн Санхүүгийн тайлангуудын тодруулгууд

1	Танилцуулга	8
2	Группийн үйл ажиллагааны орчин	9
3	Тайлан бэлтгэх үндэслэл	11
4	Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогууд	17
5	Шинэ буюу өөрчлөгдсөн стандарт, тайлбаруудын хэрэгжилт	33
6	Нягтлан бодох бүртгэлийн шинээр батлагдсан мэдэгдлүүд	35
7	Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө	38
8	Монголбанкинд байршуулсан заавал байлгах нөөц	38
9	Бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөгдөх санхүүгийн хөрөнгө	39
10	Урвуу репо хэлцэл	40
11	Бусад банкуудад байршуулсан хөрөнгө	41
12	Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	42
13	Богино хугацаат хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас	48
14	Борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас	49
15	Дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас	50
16	Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө	52
17	Охин компанид оруулсан хөрөнгө оруулалт	53
18	Бусад хөрөнгө	53
19	Биет бус хөрөнгө	56
20	Үндсэн хөрөнгө	57
21	Өмчлөх бусад хөрөнгө	59
22	Борлуулах зориулалттай эргэлтийн бус хөрөнгө	60
23	Бусад банкуудын байршуулсан хөрөнгө	60
24	Харилцагчийн харилцах, хадгаламж	61
25	Зээлийн бусад эх үүсвэр	62
26	Репо хэлцэл	68
27	Бусад өр төлбөр	69
28	Хоёрдогч өглөг	69
29	Хувьцаат капитал	71
30	Хүүгийн орлого ба зардал	73
31	Хураамж, шимтгэлийн орлого ба зардал	74
32	Үйл ажиллагааны бусад орлого	74
33	Удирдлага ба үйл ажиллагааны зардал	75
34	Орлогын албан татвар	76
35	Өмчийн бүрэлдэхүүн хэсэг бүрт хүлээн зөвшөөрсөн бусад дэлгэрэнгүй орлого	78
36	Ногдол ашиг	78
37	Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага	78
38	Капиталын удирдлага	93
39	Болзошгүй өр төлбөр ба үүрэг	94
40	Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	97
41	Бодит үнэ цэнийн тодруулга	98
42	Санхүүгийн хэрэглүүрийн хэмжилтийн ангиллаарх тодруулга	105
43	Холбоотой талуудын ажил үйлчилгээ	108
44	Хувьцаанд суурилсан төлбөр	114
45	Тайлант хугацааны дараах үйл явдлууд	114
46	Монгол хэлний орчуулга	114

ГОЛОМТ БАНК ХХК БОЛОН ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИ

Байгууллагын талаарх мэдээлэл

Үүсгэн байгуулах шийдвэр

Голомт Банк (цаашид “Банк” гэх) нь 1995 оны 03 дугаар сарын 06-ны өдрийн Бодь Интернэйшнл ХХК-ийн хувьцаа эзэмшигчдийн шийдвэрээр Бодь Интернэйшнл ХХК-ийн 100 хувийн охин компани болон анх үүсгэн байгуулагдсан.

Голомт Секюритиз ХХК (цаашид “Охин Компани” гэх) нь 2011 оны 05 дугаар сарын 17-ны өдрийн 01 тоот шийдвэрийн дагуу Голомт Банкны 100 хувийн эзэмшлийн охин компани болон Хязгаарлагдмал Хариуцлагатай Компанийн хэлбэрээр үүсгэн байгуулагдсан.

Гэрчилгээ ба лиценз

Банк нь 2005 оны 12 дугаар сарын 05-ны өдөр Монгол улсын Улсын Бүртгэлийн Ерөнхий Газраас 2075377 тоот регистрийн дугаар бүхий 9016001014 тоот Улсын Бүртгэлийн гэрчилгээг авсан.

Банк нь 1995 оны 03 дугаар сарын 06-ны өдөр банкны үйл ажиллагаа эрхлэх 25 тоот Тусгай зөвшөөрлийг авсан.

Охин Компани нь 5481589 тоот регистрийн дугаар бүхий 9011287134 тоот Улсын Бүртгэлийн гэрчилгээг Монгол улсын Улсын Бүртгэлийн Ерөнхий Газраас 2011 оны 11 дүгээр сарын 02-ны өдөр авсан.

Санхүүгийн Зохицуулах Хорооны 2011 оны 11 дүгээр сарын 02-ны өдрийн 317 тоот шийдвэрээр Үнэт цаасны зах зээл дээр үйл ажиллагаа эрхлэх 3/97 тоот тусгай зөвшөөрлийг охин компани нь эзэмшдэг.

Төлөөлөн удирдах зөвлөл

Ч.Мөнхцэцэг	ТУЗ-ийн дарга
З.Тэмүүн	ТУЗ-ийн гишүүн
Урс Е.Шварценбах	ТУЗ-ийн гишүүн
Д.Мөнхтөр	ТУЗ-ийн гишүүн
Ж.Үнэнбат	Хараат бус гишүүн
Лопез Абелло	Хараат бус гишүүн

Гүйцэтгэх Удирдлага

Ө.Ганзориг	<i>Гүйцэтгэх захирал</i>
Г.Ганболд	<i>Ерөнхийлөгч</i>
Томас Бравенец	<i>Гүйцэтгэх захирлын орлогч</i>
Б.Энхтуяа	<i>Гүйцэтгэх захирлын орлогч</i>
Н.Цэрэндаваа	<i>Гүйцэтгэх захирлын орлогч</i>
Т.Нямсүрэн	<i>Гүйцэтгэх захирлын орлогч</i>
М.Чимэгмөнх	<i>Санхүүгийн удирдлагын газрын захирал</i>
А.Энхбаяр	<i>Эрсдэлийн удирдлагын газрын захирал</i>
Ё.Пүрэвбат	<i>Бүртгэл тооцооны газрын захирал</i>
У.Хосжаргал	<i>Сувгийн удирдлагын газрын захирал</i>
Д.Бадрал	<i>Байгууллагын банкны газрын захирал</i>
М.Сайнбилэг	<i>Мэдээллийн технологийн газрын захирал</i>
А.Одонбаатар	<i>Дотоод аудитын газрын захирал</i>

Хаяг

Голомт Банк
Голомт Банкны төв байр
Сүхбаатарын талбай 5, Ш/х-22
Улаанбаатар 15160 , Монгол улс

Аудитор

ПрайсуотерхаусКуперс Аудит ХХК
Сентрал Тауэр, 6 давхар, 601
Сүхбаатарын талбай, СБД-8
Улаанбаатар, 14200, Монгол улс

Хараат бус аудиторын тайлан

Голомт банк ХХК-ийн Хувьцаа эзэмшигчид болон Төлөөлөн удирдах зөвлөлд

Дүгнэлт

Бидний дүгнэлтээр Голомт банк ХХК (“Банк” гэх) болон түүний охин компани болох Голомт Секюритиз ХХК (хамтад нь “Групп”)–ийн 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Банкны бие даасан санхүүгийн байдлын тайлан болон Группийн нэгтгэсэн санхүүгийн байдал, мөн тухайн өдрөөр дуусгавар болсон тайлант жилийн нэгтгэсэн болон бие даасан үйл ажиллагааны үр дүн, нэгтгэсэн болон бие даасан мөнгөн гүйлгээ нь бүх материаллаг зүйлсийн хувьд Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандартуудын дагуу бодитойгоор илэрхийлэгдсэн байна.

Бид юунд аудит хийсэн талаар

Дараах бүрэлдэхүүн бүхий Группийн нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангууд болон Банкны бие даасан санхүүгийн тайлангуудад бид аудитыг хийж гүйцэтгэсэн. Үүнд:

- 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар нэгтгэсэн болон бие даасан санхүүгийн байдлын тайлан;
- тухайн өдрөөр дуусгавар болсон тайлант жилийн нэгтгэсэн болон бие даасан орлогын дэлгэрэнгүй тайлан;
- тухайн өдрөөр дуусгавар болсон тайлант жилийн нэгтгэсэн болон бие даасан өмчийн өөрчлөлтийн тайлан;
- тухайн өдрөөр дуусгавар болсон тайлант жилийн нэгтгэсэн болон бие даасан мөнгөн гүйлгээний тайлан; болон
- нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын хураангуй, мөн нэгтгэсэн болон бие даасан санхүүгийн тайлангуудын тодруулга.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Бид Аудитын олон улсын стандарт (АОУС)–ын дагуу аудитын ажлыг хийж гүйцэтгэсэн. Уг стандартын дагуу бидний хүлээх үүрэг хариуцлагын талаар тус тайлангийн Санхүүгийн тайлангийн аудитын хүрээнд аудиторын хүлээх үүрэг хариуцлага хэсэгт тусгасан.

Бидний олж авсан аудитын нотолгоо нь дүгнэлт гаргахад хангалттай бөгөөд зохистой үндэслэл болсон гэдэгт бид итгэлтэй байна.

Хараат бус байдал

Нягтлан бодогчдын олон улсын ёс зүйн стандартын зөвлөл (НБОУЁСЗ)–өөс гаргасан Мэргэжлийн нягтлан бодогчдын ёс зүйн дүрэм (МНБЁЗД)–ийн дагуу Групп–с бид хараат бус болно. Бид НБОУЁСЗ–ийн МНБЁЗД–ийн бусад ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан.

Нэгтгэсэн болон бие даасан санхүүгийн тайлангуудтай холбоотойгоор засаглал хариуцсан эрх бүхий этгээд болон удирдлагын зүгээс хүлээх үүрэг хариуцлага

Эдгээр нэгтгэсэн болон бие даасан санхүүгийн тайлангуудыг санхүүгийн тайлангуудын олон улсын стандартын дагуу болон залилан эсвэл алдааны улмаас үүсч болох материаллаг буруу илэрхийллээс ангид бэлтгэх нь удирдлагын үүрэг бөгөөд мөн ийнхүү бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзвэл дотоод хяналтын тогтолцоог бүрдүүлэх нь удирдлагын үүрэг хариуцлага байна.

Нэгтгэсэн болон бие даасан санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэх явцад удирдлага Группийн үйл ажиллагааг цаашид тасралтгүйгээр үргэлжлүүлэх чадамжийг үнэлэх, тухайн чадамжид нөлөөлөх нөхцөл байдлын талаар зохистой үед тодруулах болон Группийн үйл ажиллагааг татан буулгах, үйл ажиллагааг зогсоохоор төлөвлөж байгаа эсвэл зогсоохоос өөр сонголтгүй болсноос бусад тохиолдлуудад нягтлан бодох бүртгэлийн тасралтгүй байх зарчмыг баримтлах үүрэгтэй.

Засаглал хариуцсан эрх бүхий этгээд нь Группийн санхүүгийн тайлагналын үйл явцыг хянах үүрэгтэй.

Нэгтгэсэн болон бие даасан санхүүгийн тайлангийн аудитын хүрээнд аудиторын хүлээх үүрэг хариуцлага

Бидний зорилго бол залилан эсвэл алдааны улмаас нэгтгэсэн болон бие даасан санхүүгийн тайлангууд нь бүхэлдээ материаллаг буруу илэрхийлэлгүй эсэх талаар үндэслэлтэй баталгааг олж авах мөн бидний дүгнэлтийг агуулсан аудиторын тайланг бэлтгэх явдал юм. Хэдийгээр үндэслэлтэй баталгаа нь өндөр түвшний баталгаа боловч, АОУС-ын дагуу гүйцэтгэсэн аудит нь материаллаг буруу илэрхийлэл байх тохиолдол бүрийг олж илрүүлнэ гэсэн баталгаа болохгүй. Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх боломжтой ба энэ нь нэгтгэсэн болон бие даасан санхүүгийн тайланг хэрэглэгчдийн эдгээр тайланд үндэслэн гаргах эдийн засгийн шийдвэрт тус бүрдээ эсвэл нийт дүнгээрээ нөлөөлөхүйц байвал материаллаг буруу илэрхийлэл болно.

АОУС-ын дагуу бид аудитын туршид мэргэжлийн үл итгэх байр сууринаас хандах, мэргэжлийн холбогдох итгэл үнэмшил бүхий үнэлэлтүүдийг хийдэг. Мөн бид:

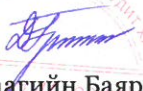
- Залилан болон алдааны улмаас нэгтгэсэн болон бие даасан санхүүгийн тайланд материаллаг буруу илэрхийлэгдэх эрсдэлийг илрүүлэн үнэлэх, тэдгээр эрсдэлүүдэд нийцсэн аудитын горимыг тодорхойлон гүйцэтгэх, аудитын дүгнэлт гаргахад үндэслэл болох хангалттай бөгөөд зохистой нотолгоог олж авдаг. Залилан нь нууцаар үгсэн тохирох, хуурамч бичиг баримт үйлдэх, санаатайгаар орхигдуулах, хуурамч батламж гаргах эсвэл эрх мэдлээ хэтрүүлэн дотоод хяналтыг зөрчих зэрэг үйлдлүүдтэй холбоотойгоор үүсдэг тул залилангаас үүдэлтэй материаллаг буруу илэрхийллийг олж илрүүлэхгүй байх эрсдэл нь алдаанаас шалтгаалж үүсэх материаллаг буруу илэрхийллийг олж илрүүлэхгүй байх эрсдэлээс илүү өндөр байдаг.
- Группийн дотоод хяналтын үр дүнтэй байдлын талаар дүгнэлт өгөх зорилгоор бус харин тухайн нөхцөл байдалд тохирох аудитын горимыг тодорхойлох зорилгын хүрээнд дотоод хяналтын тогтолцооны ойлголтуудыг аудитын явцад олж авдаг.
- Удирдлагын зүгээс мөрдөж буй нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогуудын зохистой байдал болон хийсэн тооцооллуудын үндэслэлтэй байдал, холбогдох тодруулгуудыг үнэлдэг.

Нэгтгэсэн болон бие даасан санхүүгийн тайлангийн аудитын хүрээнд аудиторын хүлээх үүрэг хариуцлага (үргэлжлэл)

- Групп нь үйл ажиллагаагаа тасралтгүйгээр үргэлжлүүлэх чадварт томоохон хэмжээний эргэлзээ үүсч болох нөхцөл байдал, тухайн үйл явдлуудтай холбоотойгоор материаллаг тодорхой бус байдал оршин байгаа эсэх болон удирдлага нь үйл ажиллагаагаа тасралтгүйгээр хангахад зөв зохистой нягтлан бодох бүртгэлийн суурийг сонгосон эсэхийг аудитын туршид бүрдүүлсэн нотолгоонд үндэслэн дүгнэдэг. Хэрэв үйл ажиллагаагаа тасралтгүйгээр үргэлжлүүлэх чадамжид материаллаг тодорхойгүй байдал оршин байгаа гэж үзсэн тохиолдолд нэгтгэсэн болон бие даасан санхүүгийн тайлангуудын холбогдох тодруулгыг аудиторын тайланд тусгах, анхааруулах мөн эдгээр тодруулгууд хангалтгүй гэж үзсэн тохиолдолд дүгнэлтээ өөрчилдөг. Бид дүгнэлтээ аудиторын тайланг гаргах өдрийг хүртэл олж авсан аудитын нотолгоонуудад үндэслэн гаргадаг боловч ирээдүйд болох үйл явдал, нөхцөл байдлуудаас шалтгаалан Группийн үйл ажиллагаа зогсох нөхцөл байдал үүсч болно.
- Нэгтгэсэн болон бие даасан санхүүгийн тайлангуудыг тодруулгын хамт бүтэц, агуулга, ерөнхий толилуулгын хувьд суурь ажил гүйлгээ болон үйл явдлуудыг илэрхийлж чадан үнэн зөв тайлагналыг хангаж буй эсэхийг үнэлдэг.
- Нэгтгэсэн болон бие даасан санхүүгийн тайланд аудитын дүгнэлт гаргахын тулд Групп доторх компаниудын санхүүгийн мэдээлэл болон бизнесийн үйл ажиллагааны талаар хангалттай бөгөөд хүрэлцээтэй аудитын нотолгоо олж авдаг. Бид Групп аудитын чиглүүлэлт, хяналт болон гүйцэтгэлийг хариуцдаг. Бид зөвхөн гаргасан дүгнэлтдээ хариуцлага хүлээдэг болно.

Бид засаглал хариуцсан эрх бүхий этгээдэд аудитын үйл ажиллагааны төлөвлөсөн цар хүрээ, аудит гүйцэтгэх цаг хугацаа болон аудитын явцад олж илрүүлсэн томоохон асуудлуудын талаар мэдээлдэг бөгөөд үүнд дотоод хяналтын доголдол багтдаг.

Гарын үсэг зурсан:

Даваатгийн Баярмаа
Гүйцэтгэх захирал
ПрайсуотерхаусКуперс Аудит ХХК

Баталсан:

Мэттью Поттл
Партнер
ПрайсуотерхаусКуперс Аудит ХХК

Улаанбаатар хот, Монгол Улс
2017 оны 03 дугаар сарын 22-ны өдөр

Голомт Банк Групп
Нэгтгэсэн Санхүүгийн Байдлын Тайлан

Мянган төгрөгөөр	Тод-руулга	Групп	Банк		
		2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31
Хөрөнгө					
Бэлэн мөнгө ба Төв Банкнд байршуулсан мөнгө (зайлшгүй байлгах нөөцөөс бусад)	7	317,585,827	158,189,289	316,801,192	158,124,287
Монголбанкнд байршуулсан зайлшгүй байлгах нөөц	8	315,633,095	260,739,412	315,633,095	260,739,412
Бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдэх санхүүгийн хөрөнгө	9	395,641,113	5,442,398	395,422,594	5,410,038
Урвуу репо хэлцэл	10	9,995,766	-	9,995,766	-
Бусад банкуудад байршуулсан хөрөнгө	11	792,154,555	349,234,005	792,154,555	349,234,005
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	12	2,034,859,755	2,013,610,787	2,034,859,755	2,013,610,787
Богино хугацаат хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас	13	41,979,911	-	41,979,911	-
Борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас	14	126,165,928	68,088,050	126,165,928	68,088,050
Дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас	15	121,553,766	594,170,820	120,274,349	592,831,917
Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө	16	51,291,334	1,209,050	51,291,334	1,209,050
Охин компанид оруулсан хөрөнгө оруулалт	17	-	-	1,200,000	1,200,000
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл	40	177,021,621	40,207,014	177,021,621	40,207,014
Бусад хөрөнгө	18	28,381,165	22,786,957	28,333,835	22,738,029
Биет бус хөрөнгө	19	13,948,312	14,740,580	13,946,737	14,735,999
Үндсэн хөрөнгө	20	171,022,155	176,633,646	171,008,642	176,618,746
Өмчлөх бусад хөрөнгө	21	44,809,609	100,094,904	44,809,609	100,094,904
Борлуулах зориулалттай эргэлтийн бус хөрөнгө	22	17,444,424	-	17,444,424	-
Нийт хөрөнгө		4,659,488,336	3,805,146,912	4,658,343,347	3,804,842,238
Өр төлбөр					
Бусад банкуудын байршуулсан хөрөнгө	23	121,902,017	90,000,670	121,902,017	90,000,670
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	24	2,803,875,469	2,079,828,919	2,803,327,560	2,079,800,594
Зээлийн бусад эх үүсвэр	25	1,195,869,997	1,014,934,955	1,195,869,997	1,014,934,955
Репо хэлцэл	26	37,408,551	174,280,920	37,408,551	174,280,920
Орлогын татварын өглөг	34	-	2,014,343	-	2,014,312
Хойшлогдсон татварын өр төлбөр	34	10,678,082	3,077,512	10,679,318	3,072,994
Зээлтэй адилтгах хөрөнгөтэй холбоотой эрсдэлийн сан	39	793,072	-	793,072	
Бусад өр төлбөр	27	34,093,768	12,381,355	34,055,598	12,355,514
Хоёрдогч өглөг	28	87,733,803	70,060,229	87,733,803	70,060,229
Нийт өр төлбөр		4,292,354,759	3,446,578,903	4,291,769,916	3,446,520,188
Эзэмшигчдийн өмч					
Давуу эрхтэй хувьцаа	29	25,778,900	25,778,900	25,778,900	25,778,900
Хувьцаат капитал	29	26,367,593	26,367,593	26,367,593	26,367,593
Нэмэгдэж төлөгдсөн капитал		46,583,557	46,583,557	46,583,557	46,583,557
Хуримтлагдсан ашиг		240,998,876	247,780,795	240,438,730	247,534,836
Өмчийн бусад хэсэг		27,404,651	12,057,164	27,404,651	12,057,164
Нийт эзэмшигчдийн өмч		367,133,577	358,568,009	366,573,431	358,322,050
Нийт өр төлбөр ба эзэмшигчдийн өмч		4,659,488,336	3,805,146,912	4,658,343,347	3,804,842,238

2017 оны 03 дугаар сарын 22-ны өдөр Банкны Удирдлагыг төлөөлж энэхүү тайланг нийтлэхийг хүлээн зөвшөөрч гарын үсэг зурав.

Ч.МӨНХЦЭЦЭГ
ТУЗ-ийн дарга

Ө.ГАНЗОРИГ
Гүйцэтгэх захирал
ТТГ1075-2075377

М.ЧИМЭГМӨНХ
Санхүүгийн удирдлагын
газрын захирал

Энэхүү нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангийн 11-114 дүгээр хуудсан дахь тодруулгууд нь уг санхүүгийн тайлангийн салшгүй хэсэг болно.

Голомт Банк Групп
Нэгтгэсэн Ашиг, Алдагдал болон Бусад Дэлгэрэнгүй Орлогын Тайлан

Мянган төгрөгөөр	Тод-руулга	Групп		Банк	
		2016	2015	2016	2015
Хүүгийн орлого	30	332,107,188	314,978,219	331,899,510	314,829,554
Хүүгийн зардал	30	(246,411,088)	(213,293,561)	(246,415,535)	(213,295,342)
Хүүгийн цэвэр орлого		85,696,100	101,684,658	85,483,975	101,534,212
Зээлийн үнэ цэнийн бууралтын сангийн зардал	12	(51,903,798)	(49,703,415)	(51,903,798)	(49,703,415)
Зээлийн үнэ цэнийн бууралтын зардлын дараах хүүгийн цэвэр орлого		33,792,302	51,981,243	33,580,177	51,830,797
Хураамж, шимтгэлийн орлого	31	28,441,027	21,438,789	27,982,366	21,044,025
Хураамж, шимтгэлийн зардал	31	(7,699,015)	(6,949,406)	(7,608,826)	(6,886,011)
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийг оруулан бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдэх санхүүгийн хөрөнгөөс үүссэн олз	9, 40	137,719,657	30,796,564	137,713,871	30,796,564
Гадаад валют болон үнэт металын арилжаанаас үүссэн олз		15,124,620	14,145,897	15,124,620	14,143,685
Гадаад валютын ханшийн өөрчлөлтийн гарз		(111,669,509)	(5,227,275)	(111,710,252)	(5,235,619)
Бусад хөрөнгийн эрсдэлийн сангийн зардал	18	(3,646,340)	(1,245,821)	(3,644,340)	(1,245,821)
Өмчлөх бусад хөрөнгийн эрсдэлийн сангийн зардал	21	(2,345,199)	(950,575)	(2,345,199)	(950,575)
Аккредитив, баталгааны эрсдэлийн сангийн зардал		(793,072)	-	(793,072)	-
Ногдол ашгийн орлого		306,444	213,933	306,444	213,933
Үйл ажиллагааны бусад орлого	32	1,397,036	4,378,078	1,391,723	4,377,442
Удирдлага болон үйл ажиллагааны бусад зардал	33	(77,568,743)	(75,792,857)	(77,251,293)	(75,362,030)
Татварын өмнөх ашиг		13,059,208	32,788,570	12,746,219	32,726,390
Орлогын албан татварын зардал	34	(7,471,460)	(6,746,118)	(7,472,658)	(6,741,579)
Тайлант жилийн ашиг		5,587,748	26,042,452	5,273,561	25,984,811
Бусад дэлгэрэнгүй орлого:					
<i>Ирээдүйд ашиг алдагдалд ангилагдаж болзошгүй зүйлс:</i>					
Борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалт:					
- Тухайн жилийн цэвэр олз		534,662	6,539,214	534,662	6,539,214
Шууд дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэсэн татварын зардал		(295,339)	(1,311,457)	(295,339)	(1,311,457)
<i>Ирээдүйд ашиг алдагдалд ангилагдахгүй зүйлс:</i>					
Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний нэмэгдэл					
		2,738,497	-	2,738,497	-
Тайлант жилийн нийт бусад дэлгэрэнгүй (зардал)/орлого	35	2,977,820	5,227,757	2,977,820	5,227,757
Тайлант жилийн нийт дэлгэрэнгүй орлого		8,565,568	31,270,209	8,251,381	31,212,568

Голомт Банк Групп
Нэгтгэсэн Өмчийн Өөрчлөлтийн Тайлан

Банкны эздэд хамаарах										
Тод- руулга	Давуу эрхтэй хувьцаа	Хувьцаат капитал	Нэмэгдэж төлөгдсөн капитал	Хувьцаанд суурилсан төлбөрийн нөөц	ББХО ҮЦ-ны дахин үнэлгээний нөөц	Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний нөөц	Бусад нөөц	Хуримтлаг- дсан ашиг	Эзэмшигчдийн өмчийн нийт дүн	
Мянган төгрөгөөр										
2014 оны 12 сарын 31-ний үлдэгдэл		25,778,900	26,217,093	44,699,421	1,176,486	(646,693)	7,844,139	-	222,670,665	327,740,011
Тухайн жилийн ашиг	35	-	-	-	-	-	-	-	25,984,811	25,984,811
Бусад дэлгэрэнгүй орлого		-	-	-	-	5,227,757	-	-	-	5,227,757
2015 оны нийт дэлгэрэнгүй орлого		-	-	-	-	5,227,757	-	-	25,984,811	31,212,568
АХЭХ-н дагуу нэмж гаргасан хувьцаа	29	-	150,500	707,650	-	-	-	-	-	858,150
Хувьцаанд суурилсан төлбөрийн буцаалт		-	-	1,176,486	(1,176,486)	-	-	-	-	-
Зарласан болон төлсөн ногдол ашиг	36	-	-	-	-	-	-	-	(1,488,679)	(1,488,679)
Хуримтлагдсан ашиг руу шилжүүлсэн үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний нэмэгдэл		-	-	-	-	-	(368,039)	-	368,039	-
2015 оны 12 сарын 31-ний үлдэгдэл		25,778,900	26,367,593	46,583,557	-	4,581,064	7,476,100	-	247,534,836	358,322,050
Тухайн жилийн ашиг	35	-	-	-	-	-	-	-	5,273,561	5,273,561
Бусад дэлгэрэнгүй орлого		-	-	-	-	239,323	2,738,497	-	-	2,977,820
2016 оны нийт дэлгэрэнгүй орлого		-	-	-	-	239,323	2,738,497	-	5,273,561	8,251,381
Хуримтлагдсан ашиг руу шилжүүлсэн үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний нэмэгдэл		-	-	-	-	-	(569,729)	-	569,729	-
МБ-ны журмын дагуу бусад нөөцрүү шилжүүлсэн нөөц (Тодруулга 12)		-	-	-	-	-	-	12,581,184	(12,581,184)	-
Тусгай зориулалтын нөөцрүү шилжүүлсэн нөөц	4.27	-	-	-	-	-	-	358,212	(358,212)	-
2016 оны 12 сарын 31-ний үлдэгдэл		25,778,900	26,367,593	46,583,557	-	4,820,387	9,644,868	12,939,396	240,438,730	366,573,431

Голомт Банк Групп
Нэгтгэсэн Мөнгөн Гүйлгээний Тайлан

Мянган төгрөгөөр	Тод-руулга	Групп		Банк	
		2016	2015	2016	2015
Үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ					
Татварын өмнөх ашиг		13,059,208	32,788,570	12,746,219	32,726,390
Тохируулгууд:					
Харилцагчдад олгосон зээл, урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралт	12	51,903,798	49,703,415	51,903,798	49,703,415
Бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдэх санхүүгийн хөрөнгөөс үүссэн олз	9, 40	(137,716,201)	(30,796,564)	(137,713,871)	(30,796,564)
Үндсэн хөрөнгө борлуулсны ашиг		-	(636)	-	-
Гадаад валютын ханшийн өөрчлөлтийн цэвэр алдагдал		111,667,665	5,227,275	111,710,252	5,235,619
Бусад хөрөнгийн үнэ цэний бууралт	18	3,646,340	1,245,821	3,644,340	1,245,821
Аккредитив, баталгааны үнэ цэнийн бууралтын сангийн зардал		793,072	-	793,072	-
Элэгдлийн зардал	20	9,665,371	9,252,991	9,661,969	9,248,578
Хорогдуулалтын зардал	19	2,849,105	4,503,962	2,845,311	4,499,708
Данснаас хассан үндсэн хөрөнгө	20	(244,481)	315,510	(244,481)	315,510
Өмчлөх бусад хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт	21	2,345,199	950,575	2,345,199	950,575
Мөнгөн бусаар хүлээн авсан ногдол ашиг		-	213,933	-	213,933
Хүүгийн орлого	30	(332,111,635)	(314,978,219)	(331,899,510)	(314,829,554)
Хүүгийн зардал	30	246,415,535	213,293,561	246,415,535	213,295,342
Үйл ажиллагааны хөрөнгө, өр төлбөрийн өөрчлөлтийн өмнөх үйл ажиллагаанд зарцуулсан мөнгөн гүйлгээ					
		(27,727,024)	(28,279,806)	(27,792,167)	(28,191,227)
Монголбанкинд байршуулсан, зайлшгүй байлгах нөөцийн цэвэр (өсөлт)/бууралт					
Бусад банкуудад байршуулсан хөрөнгийн цэвэр бууралт/(өсөлт)		(54,893,683)	17,978,675	(54,893,683)	17,978,675
Харилцагчдад олгосон зээл, урьдчилгааны цэвэр өсөлт		59,837,125	(199,047,369)	59,837,126	(199,047,369)
Бусад хөрөнгийн цэвэр өсөлт		(32,946,006)	(155,404,681)	(32,946,006)	(155,404,681)
Өмчлөх бусад хөрөнгийн цэвэр өсөлт		(6,671,097)	(10,844,015)	(6,524,386)	(9,794,501)
Бусад банкуудын байршуулсан хөрөнгийн цэвэр өсөлт/(бууралт)		(67,526,708)	-	(67,526,708)	-
Харилцагчдын харилцах, хадгаламжийн цэвэр өсөлт/(бууралт)		21,570,424	(42,629,867)	21,570,424	(42,629,867)
Бусад санхүүгийн өр төлбөрийн цэвэр өсөлт/(бууралт)		471,832,917	(162,408,755)	471,259,423	(162,408,755)
Бусад санхүүгийн өр төлбөрийн цэвэр өсөлт/(бууралт)		18,644,377	(14,994,007)	18,664,629	(14,954,876)
Татвар болон хүүгийн өмнөх үйл ажиллагаанаас орсон/(үйл ажиллагаанд зарцуулсан) цэвэр мөнгө					
		382,120,325	(595,629,825)	381,648,652	(594,452,601)
Төлсөн орлогын албан татвар					
Хүлээн авсан хүү		(2,014,343)	(4,552,279)	(2,014,312)	(4,544,841)
Төлсөн хүү		265,927,495	281,427,485	265,715,369	281,258,500
Төлсөн хүү		(243,138,932)	(204,155,776)	(243,138,932)	(204,153,925)
Үйл ажиллагаанд зарцуулсан цэвэр мөнгө					
		402,894,545	(522,910,395)	402,210,777	(521,892,867)

Голомт Банк Групп
Нэгтгэсэн Мөнгөн Гүйлгээний Тайлан

Мянган төгрөгөөр	Тод- руулга	Групп		Банк	
		2016	2015	2016	2015
Хөрөнгө оруулалтын мөнгөн гүйлгээ					
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалтын худалдан авалт		(252,257,181)	(96,781,862)	(252,257,181)	(97,781,862)
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт борлуулсны орлого		60,262,660	41,638,772	60,262,660	41,638,772
Үндсэн хөрөнгийн худалдан авалт		(5,093,775)	(94,013,459)	(5,091,827)	(93,996,055)
Үндсэн хөрөнгө борлуулсны орлого	20	3,453,211	445,997	3,453,211	434,477
Биет бус хөрөнгийн худалдан авалт	19	(2,056,837)	(5,434,785)	(2,056,049)	(5,426,390)
Хөрөнгө оруулалтад зарцуулсан цэвэр мөнгө					
		(195,691,922)	(154,145,337)	(195,689,186)	(155,131,058)
Санхүүгийн үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ					
Нэмж гаргасан хувьцаанаас хүлээн авсан		-	858,150	-	858,150
Репо хэлцлээс хүлээн авсан		610,385,555	1,067,333,211	610,385,555	1,067,333,211
Репо хэлцлийн эргэн төлөлт		(747,335,984)	(1,144,599,240)	(747,335,984)	(1,144,599,240)
Зээлийн бусад эх үүсвэрээс хүлээн авсан		268,144,839	664,996,430	268,144,839	664,996,430
Зээлийн бусад эх үүсвэрийн эргэн төлөлт		(156,480,679)	(224,354,043)	(156,480,679)	(224,354,043)
Ногдол ашгийн төлөлт	28	-	(1,488,678)	-	(1,488,678)
Санхүүгийн үйл ажиллагаанд (зарцуулсан)/орсон мөнгөн гүйлгээ					
		(25,286,269)	362,745,830	(25,286,269)	362,745,830
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн ханшийн өөрчлөлт					
		(108,762,030)	2,821,108	(108,800,631)	2,821,108
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн цэвэр өсөлт/(бууралт)					
		73,154,324	(311,488,794)	72,434,691	(311,456,987)
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл		732,249,612	1,043,738,406	732,184,610	1,043,641,597
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл					
	7	805,403,936	732,249,612	804,619,301	732,184,610

Бэлэн мөнгө болон түүнтэй адилтгах хөрөнгө шаардагдаагүй МИК-ТЗК-ийн хэлцлүүд нь Мөнгөн гүйлгээний тайланд ороогүй бөгөөд дэлгэрэнгүйг Тодруулга 3 болон 14-аас үзнэ үү.

1 Танилцуулга

Эдгээр нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангууд нь Голомт Банк ХХК (“Банк”) болон Голомт Секюритиз ХХК (“Охин Компани”, хамтад нь “Групп” гэх)-ийн Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандартууд (“СТОУС”)-ын дагуу бэлтгэгдсэн 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдөр дуусгавар болсон жилийн санхүүгийн тайлангуудаас бүрдэнэ.

2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар Банкийг шууд хянадаг, эцсийн шатны толгой компани нь Голомт Файнэншил Групп ХХК (2015 оны 12 дугаар сарын 31: Голомт Файнэншил Групп ХХК) байна. Банк нь Монгол Улсад бүртгэгдсэн, мөн тус улсад албан ёсны хаягтай юм. Банк нь хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани бөгөөд анх Бодь Интернэйшнл ХХК (Банкны өмнөх толгой компани)-ийн 100 хувийн охин компанийн хэлбэрээр Бодь Интернэйшнл ХХК-ийн хувьцаа эзэмшигчдийн шийдвэрээр Монгол Улсын хууль, эрх зүйн дагуу үүсгэн байгуулагдсан. 2014 онд өмнөх шууд хянадаг, эцсийн шатны толгой компани болох Бодь Интернэйшнл ХХК нь оруулсан өөрийн хөрөнгө оруулалтаа дахин бүтэцчилж, Банкин дахь эзэмшлийн бүх хувьцааг Монгол улсад шинээр бүртгэгдсэн Голомт Файнэншил Групп ХХК-д шилжүүлсэн.

2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар Голомт Файнэншил Групп ХХК-ийн эзэмшигч Д.Баясгалан нь 2016 оны 12 дугаар сарын 31 болон 2015 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар Голомт Банкны шууд хянадаг, эцсийн шатны эзэмшигч юм.

2016 оны 12 дугаар сарын 31 болон 2015 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаарх Банкны хувь эзэмшигчдийн талаарх мэдээллийг Тодруулга 29-аас үзнэ үү.

Банк нь 2005 оны 12 дугаар сарын 05-ны өдөр Улсын Бүртгэлийн Ерөнхий Газраас олгосон 2075377 тоот регистрийн дугаартай, 9016001014 тоот Улсын Бүртгэлийн Гэрчилгээтэй. Банк нь 1995 оны 03 дугаар сарын 06-ны өдөр Монголбанкнаас (“МБ”) олгосон банкны үйл ажиллагаа эрхлэх 25 тоот тусгай зөвшөөрлийг авсан.

Банкны хүчин төгөлдөр дүрмийн дагуу Банкны үндсэн үйл ажиллагаа нь:

- Хадгаламж;
- Зээлийн үйлчилгээ;
- Картын үйлчилгээ;
- Баталгаа ба аккредитив;
- Мөнгөн шилжүүлэг;
- Гадаад валют худалдах, худалдан авах, хадгалах, болон арилжаалах;
- Үнэт метал худалдах, худалдан авах, хадгалах, болон арилжаалах;
- Гадаад төлбөр, тооцоо;
- Үнэт цаас гаргах, арилжаалах;
- Санхүүгийн түрээсийн үйлчилгээ;
- Зээл болон бусад санхүүгийн хэрэглүүр худалдан авах, худалдах;
- Кастодиан банкны үйлчилгээ;
- Хууль эрх зүйн хүрээнд хязгаарлаагүй бусад санхүүгийн үйлчилгээ болон Монголбанк ба Засгийн Газрын байгууллагуудын хүлээн зөвшөөрсөн бусад үйлчилгээг үзүүлнэ.

Банк нь 2011 оны 06 дугаар сарын 02-ны өдөр Монгол Улсын Санхүүгийн Зохицуулах Хорооны 163 тоот тогтоолын дагуу андеррайтерийн үйлчилгээ эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг Санхүүгийн Зохицуулах Хорооноос (“СЗХ”) авсан.

Банк нь 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Монгол Улсад 68 салбар, тооцооны төвтэй (2015 оны 12 дугаар сарын 31: 71 салбар, тооцооны төвтэй), мөн 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар 20 касс (2015 оны 12 дугаар сарын 31: 26 касс)-тайгаар үйл ажиллагаагаа явуулсан.

2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Банкны ажилтны тоо 1,769 (2015 оны 12 дугаар сарын 31: 1,872) байсан.

1 Танилцуулга (үргэлжлэл)

Банкны бүртгэгдсэн албан ёсны хаяг, компанийн байршил нь: Монгол Улс, Улаанбаатар хот-15160, Сүхбаатарын талбай 5, шуудангийн хайрцаг-22 байна.

Голомт Банк ХХК-ийн 100 хувийн эзэмшлийн охин компани болох Голомт Секюритиз ХХК ("Охин Компани") нь Монгол Улсын хууль, эрх зүйн дагуу болон 2011 оны 05 дугаар сарын 17-ны өдрийн Банкны 1 тоот шийдвэрийн дагуу Хязгаарлагдмал Хариуцлагатай Компани хэлбэрээр үүсгэн байгуулагдсан.

Охин Компани нь 2011 оны 11 дүгээр сарын 02-ны өдөр Улсын Бүртгэлийн Ерөнхий Газарт бүртгүүлж, 5481589 тоот регистрийн дугаар, 9011287134 тоот Улсын Бүртгэлийн Гэрчилгээ авсан.

Охин компани нь Үнэт Цаасны Зах зээл дээр үйл ажиллагаа эрхлэх 3/97 тоот Тусгай Зөвшөөрлийг 2011 оны 11 дугаар сарын 02-ны өдрийн Санхүүгийн Зохицуулах Хорооны 317 тоот тогтоолын дагуу авсан.

Охин компанийн үндсэн үйл ажиллагаа нь:

- Брокерийн үйл ажиллагаа;
- Санхүүгийн болон хөрөнгө оруулалтын үйлчилгээ;
- Андеррайтингийн үйлчилгээ;

2 Группийн үйл ажиллагааны орчин

2.1 Ерөнхий

Байгалийн арвин их эрдэс баялагтай, далайд гарцгүй Монгол улсын эдийн засаг нь хүүгийн түвшин өндөр бөгөөд зах зээлийн тогтворгүй шинж тэмдгүүд бүхий хөгжиж буй зах зээл юм. Түүнчлэн олон улсын хөрөнгө оруулагчид нь Монгол улсыг өндөр өсөлт үзүүлэх боломжтой эдийн засаг гэж үздэг. Монголын эдийн засаг нь Оюу толгой (ОТ), Таван толгой зэрэг цөөн тооны томоохон уул уурхайн төслүүдээс ихээхэн хамаардаг. 2010 болон 2011 онуудад эдийн засгийн өндөр өсөлтийг үзүүлсэн боловч таваарын үнийн бууралт, БНХАУ-ын эдийн засгийн өсөлтийн сааралт, гадаадын хөрөнгө оруулалтын хууль эрх зүйн өөрчлөлт зэргээс хамааран 2012 оноос эхлэн Монголын эдийн засгийн өсөлт удааширч эхэлсэн.

Гадаадын шууд хөрөнгө оруулалтын бууралт, төгрөгийн ханшийн уналт, гадаад өрийн асуудал болон улс төрийн тогтворгүй байдлууд нь 2016 онд Монголын эдийн засагт сөргөөр нөлөөлж, 3-р улиралд эдийн засаг бууралттай гарахад хүргэсэн. Энэхүү бууралт нь голлон барилга болон худалдааны салбарт ажиглагдсан. Эдийн засгийг эрэлтийн талаас тайлбарлавал, өрхийн хэрэглээ болон хөрөнгө оруулалт буурсан. Нийт ажил эрхэлдэг хүний тоо өссөн боловч ажилгүйдлийн түвшин өссөн үзүүлэлттэй байв. Өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад өрхийн орлого, зарлага аль аль нь өссөн дүнтэй байсан. 2016 онд инфляци огцом буурч, Төв Банкны мөнгөний бодлогод тусгасан 8%-ийн инфляцийн түвшнээс эрс бага байсан.

2012 оноос хойш төлбөрийн тэнцэл алдагдалтай гарсаар байв. Хангалттай гадаад валютын орох урсгалгүйн улмаас гадаад валютын албан нөөц буурч, 2016 оны 12-р сар хүртэл ам.долларын эсрэг төгрөгийн ханш ихээхэн суларсан. Гадаад өрийн асуудал болон эдийн засгийн өсөлтийн сааралттай холбоотойгоор засгийн газрын зүгээс ОУВС-ын санхүүжилт авах ажлыг эхлүүлж, томоохон төслүүд дээрээ тулгуурласан эдийн засгийг сэргээх хөтөлбөрийг боловсруулсан. Мөн засгийн газар нь өөр бусад санхүүжилтийн боломжуудын тухай ч хэлэлцэж байгаа юм.

2016 оны 8-р сард Мүүдийс агентлагаас Монгол улсын зээлжих зэрэглэлийг В3 болгон бууруулсан бөгөөд 11-р сард зэрэглэлийг дахин бууруулж Саа1 болгосон. Тус онд эдийн засгийн эерэг өөрчлөлтүүд ч мөн гарсан. Экспорт тоо хэмжээний хувьд их, импорт бага байснаар төлбөрийн тэнцэл эерэг болж чадсан. Оюу толгойн нэг дүгээр шатны бүтээн байгуулалт хийгдэхэд Монгол дэлхийн хамгийн өндөр эдийн засгийн өсөлттэй улс болж байсан бол 2016 онд хоёр дугаар шатны бүтээн байгуулалт эхэлсэн. Мөн засгийн газар эдийн засгийн хүндрэлийг даван туулах, тогтворжуулах хөтөлбөрийг баталсан.

2 Группийн үйл ажиллагааны орчин (үргэлжлэл)

2.1 Ерөнхий (үргэлжлэл)

Тус хөтөлбөр нь ирэх онд эдийн засгийг сэргээх 17 зорилго, 104 зорилттой бөгөөд 5-н томоохон төслөө хөдөлгөхөд чиглэгдсэн. Эдгээр томоохон төслүүд нь Таван толгойн уурхай, Таван толгойн цахилгаан станц, Таван толгойн төмөр зам, Гацуурт уурхай, Оюу толгойн хоёр дугаар шатны хөгжүүлэлт юм. 2016 онд олон улсын зах зээл дээр ч мөн адил эерэг өөрчлөлтүүд гарсан. БНХАУ эрэлт ихэссэнтэй холбоотойгоор 11-р сараас хойш Монголын голлох экспортын бүтээгдэхүүнүүд болох нүүрс, зэсийн үнэ нэмэгдсэн.

Монголын санхүүгийн зах зээл нь төвлөрөл өндөртэй ба цөөн тооны банкууд голлох байр суурийг эзэлдэг. Эдийн засгийн хүндрэлтэй нөхцөл байдал нь банкуудад сөргөөр нөлөөлж, чанаргүй зээлийн харьцаа үзүүлэлтийг өсгөсөн. 8 хувийн ипотекийн зээлийн хувьд хэд хэдэн удаа санхүүжилт зогссоныг эс тооцвол амжилттай хэрэгжиж байгаа. Түүнчлэн Төв Банк нь тус хөтөлбөрийг цаашид үргэлжлүүлэхээ мэдэгдсэн. Төв Банкны зүгээс мөнгөний нийлүүлэлтийг нэмэгдүүлж, энэ нь банкуудын харилцах, хадгаламжийн хэмжээг нэмэгдүүлэхэд хүргэсэн. Улмаар актив талаас гадаад актив голлон нэмэгдсэн. 2016 онд Төв Банк валютын ханшийг тогтворжуулах зорилготойгоор бодлогын хүүгээ нэмэгдүүлсэн боловч 12 сард ханш тогтворжихын хэрээр бодлогын хүүг бууруулах боломж бүрдэж 1 нэгж хувиар бууруулсан.

Монгол улсын татвар, эрх зүйн орчин сайжруулах ажлууд хийгдсээр байгаа. Ялангуяа Монгол улсын татвар, гаалийн зохицуулалтуудтай холбоотой эрх зүйг сайжруулах ажлууд хийгдсээр байгаа. Үүнд татвар болон гаалийн тухай хуулийн өөрчлөлтүүд, түүний тайлбаруудыг хэлж болно (39-р тодруулгаас харах). Эдийн засгийн ирээдүйн нөхцөл байдал нь БНХАУ-ын эрэлт, таваарын үнэ зэргээс голлон амаарна. Мөн засгийн газрын авч хэрэгжүүлж буй арга хэмжээнүүдийн үр дүнтэй байдал, хууль, эрх зүйн сайжруулалтаас хамааралтай.

Банкны удирдлага нь СТОУС-д нийцтэйгээр зээлийн эрсдэлийн санг "учирсан алдагдлын" загвар ашиглаж тооцохоор шийдвэрлэсэн. Үнэ цэнийн бууралтыг өнгөрсөн үйл явдалд үндэслэн хийх ба ирээдүйд учирч болзошгүй үйл явдлаас үнэ цэнийн бууралт хийх нь хориотой. Тухайлбал ирээдүйд болох үйл явдалд эдийн засгийн орчны өөрчлөлтийг авч үзнэ. Хэдийгээр ирээдүйд болох үйл явдал нь өндөр магадлалтай байсан ч үнэ цэнийн бууралтыг хийж болохгүй. Иймд активын үнэ цэнийн бууралт нь одоогийн эрсдэлийн сангийн хэмжээнээс их хэмжээгээр зөрүүтэй байх боломжтой.

Удирдлага нь Монголын эдийн засагт нөлөө үзүүлж болох ирээдүйн үйл явдлыг урьдчилан харах боломжгүй бөгөөд улмаар тэдгээр нь Банкны ирээдүйн санхүүгийн байдалд хэрхэн нөлөөлж болохыг таамаглах бололцоогүй билээ. Хэдий тийм боловч удирдлага нь Банкны бизнесийн тогтвортой хөгжлийг дэмжихэд шаардагдах бүхий л арга хэмжээг авч хэрэгжүүлж байна.

2.2 Валютын арилжаа

Голлох гадаад валют болох Ам.доллар болон Евро зэрэг нь Монгол Улсын ихэнх бизнесийн төлбөр тооцоонд ашиглагдаж, суурь эдийн засагт чухал үүрэг гүйцэтгэдэг. Доорх хүснэгт нь Монгол Улсын Төв Банкнаас зарласан Ам.доллар болон Еврогийн Төгрөгтэй харьцах ханшийг харуулав.

Огноо	Ам.доллар	Евро
2016 оны 12 сарын 31	2,489.53	2,605.79
2015 оны 12 сарын 31	1,995.98	2,182.70
2014 оны 12 сарын 31	1,885.60	2,293.36
2013 оны 12 сарын 31	1,654.10	2,275.63
2012 оны 12 сарын 31	1,392.10	1,835.83
2011 оны 12 сарын 31	1,396.37	1,806.76

3 Тайлан бэлтгэх үндэслэл

3.1 Ерөнхий зарчмууд

Эдгээр Группийн нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангууд болон Банкны тусдаа санхүүгийн тайлангууд нь Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандартууд ("СТОУС")-ын дагуу, санхүүгийн хэрэглүүрүүдийг анх бодит үнэ цэнээр нь хүлээн зөвшөөрөх, мөн борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгийг дахин үнэлэн бүртгэхээс бусад тохиолдолд түүхэн өртгөөр бүртгэх тогтсон зарчмыг баримтлан бэлтгэгдсэн.

Групп болон Банк нь Монгол Улсын холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу нягтлан бодох бүртгэлээ хөтөлдөг. Эдгээр нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангууд нь СТОУС-тай бүх материаллаг зүйлсийн хувьд нийцсэн нягтлан бодох бүртгэлийн суурийн дагуу бэлтгэгдсэн. Эдгээр санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэхэд ашигласан нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогуудыг тодруулга 4-т толилуулав.

Монголбанкны тайлан бэлтгэх журмын дагуу эдгээр нэгтгэсэн болон тусдаа санхүүгийн тайлангуудын тодруулгууд нь Групп болон Банкны хөрөнгө, өр төлбөр, эзэмшигчдийн өмч, орлого болон зардлын дүн болон бусад тодруулгуудыг багтаасан болно. Групп болон Банкны дүнгүүд өөр тохиолдолд, Группийн санхүүгийн байдал болон ажил гүйлгээ нь холбогдох тодруулгуудад тусгагдсан болно.

3.2 Гүйлгээний болон тайлагналын валют

Группийн үйл ажиллагааны валют нь түүний үйл ажиллагаа явуулж буй эдийн засгийн үндсэн орчны валют байна. Банкны болон түүний охин компанийн үйл ажиллагааны болон тайлагналын валют нь Монгол Улсын үндэсний мөнгөн тэмдэгт болох Монгол төгрөг юм. Эдгээр нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангууд нь Группийн гүйлгээний болон тайлагналын валют болох Монгол улсын Үндэсний Төгрөг ("төгрөг")-өөр илэрхийлэгдсэн ба өөрөөр тусгайлан зааснаас бусад тохиолдолд бүх үзүүлэлтүүдийг мянгачлан илэрхийлсэн.

3.3 НББ-ийн бодлогыг хэрэгжүүлэхэд ашиглагдсан шийдвэрлэх тооцоолол ба үнэлэлтүүд

Санхүүгийн тайланг бэлтгэх нь санхүүгийн тайлан бэлтгэсэн өдрөөр тайлагнасан болон дараагийн санхүүгийн жилийн хөрөнгө, өр төлбөрийн дүн, тайлагналын өдрөөрх болзошгүй хөрөнгө, өр төлбөрийн нэмэлт тодруулга, тайлант хугацааны орлого болон зардлын тайлагнасан дүнд нөлөөлөх тооцоолол болон таамаглалыг шаарддаг. Удирдлагын туршлага болон ирээдүйн үйл явдлын талаарх тухайн нөхцөл байдалд зохистой гэж үзсэн хүлээлт зэрэг бусад хүчин зүйлүүдэд үндэслэдэг чухал тооцоолол дүгнэлтүүд нь байнга дахин хянагдаж байдаг. Удирдлага нь мөн нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогоо хэрэгжүүлэхдээ тооцооллоос гадна тодорхой дүгнэлт хийдэг. Нэгтгэсэн Санхүүгийн тайланд хүлээн зөвшөөрөгдсөн дүнгүүдэд хамгийн мэдэгдэхүйц нөлөө үзүүлэх үнэлэлтүүд болон дараагийн санхүүгийн жилийн хөрөнгө, өр төлбөрийн бүртгэлийн дүнгүүдэд мэдэгдэхүйц тохируулга хийх шаардлага үүсгэж болох тооцооллуудад дараах зүйлс хамаарна. Үүнд:

(i) Зээл болон урьдчилгааны үнэ цэнэ бууралтын гарз

Групп зээлийн багцын үнэ цэнэ бууралтыг тогтмол эргэн шалгадаг. Үнэ цэнэ бууралтын гарзыг тайлант жилийн орлого, зарлагад хүлээн зөвшөөрөх эсэхийг тодорхойлохдоо Групп зээлийн багц доторх дан ганц зээлийн хувьд үнэ цэнийн бууралт үүссэн эсэхийг тодорхойлохын өмнө, тухайн багцын ирээдүйд орж ирэхээр тооцоолсон мөнгөн урсгал хэмжихүйц хэмжээгээр буурсны шинж тэмдэг илэрснийг харуулсан нээлттэй мэдээлэл байгаа эсэх талаар шийдвэр гаргадаг. Энэ нотолгоонд бүлэг доторх зээлдэгчдийн төлбөр төлөх байдалд, мөн тухайн бүлэг доторх хөрөнгийн нөхөн төлөгдөх байдалтай уялдаа холбоотой дотоодын болон орон нутгийн эдийн засгийн нөхцөл байдалд сөргөөр нөлөөлөх өөрчлөлтүүдийн талаарх нээлттэй олдох мэдээлэл орсон байж болно. Удирдлага нь ирээдүйн мөнгөн урсгалыг товллохдоо ижил төрлийн зээлийн эрсдлийн шинж чанартай хөрөнгийн зүйлүүдийн хувьд хохирол учирсан түүхэн мэдээлэл, мөн багц доторхи хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын талаарх бодит нотолгоон дээр үндэслэн тооцоолол хийдэг.

3 Тайлан бэлтгэх үндэслэл (үргэлжлэл)

3.3 НББ-ийн бодлогыг хэрэгжүүлэхэд ашиглагдсан шийдвэрлэх тооцоолол ба үнэлэлтүүд (үргэлжлэл)

(i) Зээл болон урьдчилгааны үнэ цэнэ бууралтын гарз (үргэлжлэл)

Тооцоолсон байсан гарзыг бодитоор үүссэн гарзын хэмжээтэй ойртуулах үүднээс ирээдүйн мөнгөн урсгалын хэмжээ болон цаг хугацааг тооцоолоход ашигласан аргачлал болон үндэслэлүүдийг тогтмол эргэн хянадаг.

Бодитоор үүсэх гарзын хэмжээг тооцоолсон гарзын хэмжээнээс 20 хувиар ихэсгэх буюу бууруулахад зээлийн үнэ цэнийн бууралтын гарз 18,143,242 мянган төгрөгөөр (2015: 19,018,891 мянган төгрөгөөр) ихсэх буюу буурна. Өндөр дүнтэй тусгай зээлүүдийн үнэ цэнийн бууралтын гарзыг тухайн зээл бүрийн аливаа эргэн төлөлт болон зээлийн барьцаа хөрөнгийг борлуулснаас орж ирэх мөнгөн урсгал зэргийг харгалзан үзэж ирээдүйн мөнгөн урсгалыг хямдруулсан дүнд үндэслэн тооцоолдог.

(ii) Барилга байгууламж болон хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгийн дахин үнэлгээ

Групп нь барилга байгууламжийг үнэлэхдээ дахин үнэлгээний арга ашигладаг ба хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгийг бодит үнэ цэнээр үнэлдэг. Банкны НБББББ болон холбогдох СТОУС-ын дагуу Группийн дотоодын үнэлгээний мэргэжилтнүүд барилга байгууламж болон хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгийн дансны үнэ болон зах зээлийн үнэ цэнийн өөрчлөлтийг хянадаг. Дотоодын үнэлгээний мэргэжилтнүүдийн үнэлгээгээр Группийн барилга байгууламжийн бодит үнэ цэнэ 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар 2,738,497 мянган төгрөгөөр өссөн ба энэхүү өсөлт нь 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаарх Группийн эзэмшигчдийн өмч дэх дахин үнэлгээний нөөцийг нэмэгдүүлсэн.

Барилга байгууламж, хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгийг үнэлсэн тус мэргэжилтний ашигласан суурь нь харьцуулагдах зах зээлийн мэдээлэлд үндэслэсэн хөрөнгийн зах зээлийн үнэ цэнэ юм. 2016 оны 12 дугаар сарын 31 болон 2015 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаарх Группийн нийт барилга байгууламж болон хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгийн бодит үнэ цэнийг тооцоолохдоо идэвхтэй зах зээл дээрх зах зээлийн үнийг ашигласан бөгөөд дэлгэрэнгүй мэдээллийг тодруулга 16 болон 20-с үзнэ үү.

Хэрэв барилга байгууламжийн дундаж үнэлгээг одоогийн дансны үнээс 10 хувиар ихэсгэвэл/багасгавал 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар нийт барилга байгууламж болон түүний дахин үнэлгээний нөөцийн дансны үнэ ойролцоо дүнгээр 14,425,467 мянган төгрөгөөр өснө/буурна (2015 оны 12 дугаар сарын 31: 14,541,873 мянган төгрөгөөр). Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгийн үнийн өөрчлөлтийн нөлөө нь материаллаг бус байх магадлалтай байна.

(iii) Засгийн Газар, Монголбанк, төрийн байгууллага болон олон улсын санхүүгийн байгууллагуудаас зээлээр авсан эх үүсвэр

Банк нь Монгол Улсын Засгийн Газар (Монгол Улсын Хөгжлийн Банк, Монголбанк г.м), төрийн байгууллага болон олон улсын санхүүгийн байгууллагуудаас урт хугацаат санхүүжилтийг хэвийн үед зээлүүлдэг зээлийн хүүтэй ижил хүүгээр авдаг бөгөөд тус зээлийн хүү нь Банкны бусад зээлдүүлэгчдээс авдаг зээлийн хүүгээс доогуур байж болзошгүй. Ийм санхүүжилтийн үр дүнд Банк эдгээр эх үүсвэрүүдийг зээлдүүлэгчийн тодорхойлсон зорилтот харилцагч нарт ашигтай нөхцөлтэйгөөр зээлүүлэх боломжтой юм. Удирдлага эдгээр хэрэглүүрүүдийн анхны хүлээн зөвшөөрөлтийн үед олз, гарз үүссэн эсэхийг авч үзсэн. Уг ажил гүйлгээнүүд нь холбоогүй этгээдүүдтэй хийгддэг тул удирдлагын үнэлэлтээр эдгээр эх үүсвэрүүд болон холбогдох зээл олголтууд нь зах зээлийн үнээр хийгдсэн бөгөөд эдгээрийг анх хүлээн зөвшөөрөхөд олз, гарз үүсэхгүй гэж үзсэн. Уг үнэлэлтийг хийхдээ удирдлага эдгээр хэрэглүүрүүд нь тусгай зах зээл (тусгай сегмент г.м) болдог гэж үзэж байгаа.

3 Тайлан бэлтгэх үндэслэл (үргэлжлэл)

3.3 НББ-ийн бодлогыг хэрэгжүүлэхэд ашиглагдсан шийдвэрлэх тооцоолол ба үнэлэлтүүд (үргэлжлэл)

(iii) Засгийн Газар, Монголбанк, төрийн байгууллага болон олон улсын санхүүгийн байгууллагуудаас зээлээр авсан эх үүсвэр (үргэлжлэл)

Мөн түүнчлэн дээрх удирдлагын үнэлэмжид Засгийн газрын санаачлагаар Монголбанкны Үнэ Тогтворжуулах Хөтөлбөрийн хүрээнд хэрэгжүүлж буй 4 хувийн хүүтэй эх үүсвэртэй, харилцагчид 8 хувийн хүүтэй олгогдож буй Ипотекийн орон сууцны зээлийн хөтөлбөр хамрагдаж байна.

Засгийн Газар, Монголбанк, төрийн байгууллага болон олон улсын санхүүгийн байгууллагуудаас зээлээр авсан эх үүсвэрүүд нь 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар 595,840,669 мянган төгрөг (2015 оны 12 дугаар сарын 31: 478,754,724 мянган төгрөг)-ийн дүнтэй байсан. Энэ талаарх мэдээллийг тодруулга 25-т толилуулсан.

(iv) Монголын ипотекийн корпораци (МИК)-ийн орон сууцны зээлээр баталгаажсан үнэт цаас (ипотекийн зээлийн багцыг үнэт цаасжуулах ажил гүйлгээ)

2016 онд Банк нь 2 удаагийн МИК-ийн орон сууцны зээлээр баталгаажсан үнэт цаасны хэлцэлд оролцсон. Банк нь 8%-ийн хүүтэй зээлийн багцыг Монголын Ипотекийн Корпорацийн 100 хувийн эзэмшлийн компани болох МИК ТЗК8, МИК ТЗК9 тусгай зориулалтын компанид зарж, 4.5%-ийн хүүтэй, давуу эрхтэй ипотекийн зээлээр баталгаажсан бонд мөн 10.5%-ийн хүүтэй, энгийн ипотекийн зээлээр баталгаажсан бонд хүлээн авсан. МИК, тусгай зориулалтын компанийн худалдан авсан зээлийн багц нь буцаах нөхцөлгүй. Давуу эрхтэй үнэт цаасны үндсэн төлбөр хийгдсэн тохиолдолд энгийн үнэт цаасны үндсэн төлбөрийг авах боломжтой ба давуу эрхтэй үнэт цаас эзэмшигчид нь төлбөрийн хувьд давуу эрхтэй. Банк нь зарагдсан зээл тус бүрийн хувьд Үйлчилгээ үзүүлэгчийн үүргийг гүйцэтгэх ба үйлчилгээний шимтгэлд цуглуулсан төлбөрөөс 2.5 хувийн шимтгэл авна. МИК-д үлдсэн цэвэр хөрөнгө нь (хэрэв байгаа бол) МИК-ийн хувьцаа эзэмшигчдэд очно. Түүнчлэн, МИК-ийн цэвэр хөрөнгө нь дутсан тохиолдолд үүнийг давуу болон энгийн үнэт цаас эзэмшигчид МИК-д буцаах нөхцөлгүйгээр хариуцна (төлбөр болон давуу эрхийн хувьтай тэнцүү хэмжээгээр). Энэхүү гэрээний дагуу Банкны эзэмшиж буй давуу эрхтэй үнэт цаас нь Монголбанкнаас анх 8 хувийн хүүтэй орон сууцны зээлийг санхүүжүүлэх зорилгоор авсан 4 хувийн хүүтэй эх үүсвэрийг буцаан төлөхөд ашиглагдана.

Эдгээр зээлүүд нь НББОУС 39 -ийн 36-д заасан данснаас хасах шаардлагыг хангасан эсэхийг Удирдлага үнэлж үзсэн. Мөнгөн хөрөнгийн эрхийн хугацаа дуусаагүй байгаа боловч эдгээр 8 хувийн Орон сууцны зээлийн хөрөнгийн мөнгөн урсгалыг хүлээн авах эрхээ шилжүүлснээр бүх эрсдэл өгөөжийг давхар шилжүүлсэн гэж Удирдлага үзсэн. Тус шийдвэрийг гаргахдаа удирдлага банк бүрийн бүлгийн буюу ерөнхий эрсдлийн багц нь өөр өөр зээлдэгч, үүрэг хүлээгч, ипотекийн хөрөнгийн байршил зэргээс хамаараад зарсан зээлийн эрсдлийн багцаас эрс ялгаатай гэж үзсэн. Мөн эдгээр хэрэглүүрийг анх хүлээн зөвшөөрөхөд ашиг алдагдал үүсэх эсэхийг тооцсон.

Эдгээр хэлцлийг зах зээл дээр оролцогчид сайн дураараа хийсэн ба уг хэрэглүүрүүд нь зах зээлийн хүүтэй тул ашиг алдагдлыг анх хүлээн зөвшөөрөх шаардлагагүй гэж Удирдлага үзсэн. Түүнчлэн шийдвэр гаргахдаа Удирдлага нь эдгээр хэрэглүүр нь зах зээлийн тусдаа сегмент (тусдаа зах зээл) болохыг бодолцож үзсэн.

3 Тайлан бэлтгэх үндэслэл (үргэлжлэл)

3.3 НББ-ийн бодлогыг хэрэгжүүлэхэд ашиглагдсан шийдвэрлэх тооцоолол ба үнэлэлтүүд (үргэлжлэл)

(v) Хөрөнгө оруулалтын сан (ХОС)-д оруулсан хөрөнгө оруулалт

Тодруулга 14-д заасны дагуу 2014 оны 12 дугаар сарын сүүлээр Банк нь Монгол Улсад байгуулагдсан анхны хөрөнгө оруулалтын санд хөрөнгө оруулалт хийсэн. Ингэснээр 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар тухайн хөрөнгө оруулалтын сангийн нэгжийн 10 хувийг Банк эзэмшиж, үлдсэн нэгжийн 90 хувь нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн батлагдсан өдрийн байдлаар бусдад худалдагдаагүй байсан. Удирдлагын зүгээс Банк нь тус хөрөнгө оруулалтын санг удирдах эрхгүй ба үйл ажиллагааны чиглэлд нөлөөлж чадахгүй гэж үзсэн тул уг хөрөнгө оруулалтыг НББОУС 39-д заасны дагуу борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалт гэж ангиласан. Энэхүү дүгнэлтэд хүрэхийн тулд удирдлага нь доорх зүйлсийг авч үзсэн:

- 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар тухайн хөрөнгө оруулалтын сан нь Банкинд хамааралгүй удирдлагын багтай бөгөөд Банкны эзэд болон удирдлагын зүгээс уг ХОС-н удирдлагыг өөрчлөх ямар нэгэн эрхгүй;
- Хөрөнгө оруулалтын сангийн удирдлагын зүгээс үлдэгдэл нэгжийн 90 хувьд хөрөнгө оруулагчийг идэвхтэй хайж байгаа бөгөөд хэрэв тухайн нэгжид хөрөнгө оруулагч олдохгүй тохиолдол ХОС үйл ажиллагаагаа явуулж чадахгүйд хүрэх магадлалтай;
- Түүнчлэн холбогдох хуулийн болон гэрээний хүрээнд Голомт Банк болон бусад хөрөнгө оруулагчид ХОС-н удирдах компаний үйл ажиллагаа, шийдвэр гаргалт болон хараат бус байдалд нөлөөлөх нь хориглогдсон;
- Голомт Банк нь хамгийн ихдээ өөрийн оруулсан хөрөнгө оруулалтыг алдаж болох ба бусад хөрөнгө оруулагчдын алдагдлыг үүрэх ямар нэгэн үүрэг байхгүй. Ашиг өгөөжийн хувьд Банк нь зөвхөн өөрийн оруулсан хөрөнгө оруулалтад хамаарах хэсгийн хүртэх ба бусад хөрөнгө оруулагчдын хийсэн хөрөнгө оруулалттай холбоотой аливаа урамшууллаас хүртэх эрхгүй;
- Банк нь тухайн ХОС-н хөрөнгө оруулалтын шийдвэрт оролцохгүй бөгөөд удирдлагын компани бие даан бусад төрлийн хөрөнгө оруулалтыг хийх шийдвэр гаргана.

(vi) Тасралтгүй байх зарчим

Эдгээр санхүүгийн тайлангууд нь Монгол Улсын бизнесийн орчны нөлөөлөл Группийн үйл ажиллагаа болон санхүүгийн байдалд нөлөөлөх Группийн удирдлагын өнөөгийн үнэлгээг тусгасан. Монгол Улсын эдийн засгийн ирээдүйн хандлага нь Засгийн газрын авч хэрэгжүүлж байгаа арга хэмжээ болон улс төр зохицуулалтын хөгжлөөс шууд хамаарна. Энэ нь Группийн хяналтаас гадуур юм. Эдгээр хүчин зүйлс нь ирээдүйд Группийн санхүүгийн байдалд хэрхэн нөлөөлөхийг Группийн удирдлагууд таамаглаж чадахгүй юм.

Эдгээр санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэхдээ тасралтгүй байх зарчмыг баримталсан. Группийн төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадвар болон хөрвөх чадварын эрсдлийн менежментийг Тодруулга 37-өөс үзнэ үү. Хөрвөх чадварын эрсдлээ цаг алдалгүй удирдахын тулд Групп нь Группийн хөрвөх чадварын түвшинд нөлөө үзүүлж болох гадаад хүчин зүйлсийг тогтмол хянаж, мөнгөн урсгалаа төлөвлөдөг. Хөрвөх чадварын дунд болон урт хугацааны эрсдлийг удирдахдаа хөрөнгө болон өр төлбөрийн дуусгавар болох хугацааны зөрүүтэй байдлыг шинжилдэг. Эрсдэлд өртөх магадлалыг бууруулахын тулд Групп хөрвөх чадварын зөрүүний хязгаар тогтоодог бөгөөд энэхүү тогтоосон хязгаарыг гадаад болон дотоод орчны өөрчлөлттэй уялдуулан тогтмол хугацаагаар шалгадаг.

Хөрвөх чадварын шаардлагатай түвшинг хадгалахын тулд Групп болон Банк нь Монголбанкнаас болон банк хоорондын зах зээл дээрээс эх үүсвэр татах боломжтой. Хөрвөх чадварын эх үүсвэрийг төрөлжүүлэх нь Группийг ямар нэг эх үүсвэрээс хараат байх эрсдлийг хамгийн бага түвшин хүртэл бууруулж өр төлбөрөө бүрэн барагдуулах боломжийг олгодог. Группийн хуримтлуулсан өнөөгийн хөрвөх чадварын байдал болон нэмэлт санхүүжилт бий болгох боломжит эх үүсвэр зэрэг нь Группийг урт хугацааны турш үйл ажиллагаагаа тасралтгүй явуулах боломжийг олгодог. Өнгөрсөн үеийн түүхээс үндэслэн харахад харилцагчийн харилцах болон хадгаламж нь Банкны тогтвортой, урт хугацааны эх үүсвэрийг бүрдүүлж буй томоохон хэсэг юм. Тодруулга 37-оос дэлгэрэнгүйг харна уу.

3 Тайлан бэлтгэх үндэслэл (үргэлжлэл)

3.3 НББ-ийн бодлогыг хэрэгжүүлэхэд ашиглагдсан шийдвэрлэх тооцоолол ба үнэлэлтүүд (үргэлжлэл)

(vi) Тасралтгүй байх зарчим (үргэлжлэл)

Мөн Банк нь ойрын ирээдүйд тогтвортой үйл ажиллагаагаа явуулна гэж дүгнэхэд Удирдлагын зүгээс Банк нь хангалттай хэмжээний өөрийн хөрөнгөтэй (Тодруулга 38), толгой компаниас авсан нэг сарын дотор хөрвөх чадвартай томоохон хэмжээний санхүүгийн хөрөнгө болох хоёрдогч өглөг, түүний дуусах хугацааг сунгах боломж зэрэг боломжит санхүүжилт болон өөр бусад хүчин зүйлсийг тооцож үзсэн. Тодруулга 37-оос дэлгэрэнгүйг харна уу.

(vii) Ханшийн тэгшитгэлийн зөрүү болон үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн хойшлогдсон татвар

Одоо мөрдөгдөж буй татварын хууль тогтоомж болон холбогдох нэмэлт татварын хууль тогтоомжинд үүсмэл санхүүгийн хэрэглэлийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтөөс үүсэх олз гарзад хойшлогдсон татвар хүлээн зөвшөөрөх талаар тусгаагүй байдаг. Холбогдох татварын хууль нь зөвхөн ханшийн тэгшитгэлийн олз, гарзын татварыг хэрхэн тооцох талаар тусгасан бөгөөд байгууллагын орлогын албан татварын хуульд зөвхөн хэрэгжсэн ханшийн тэгшитгэлийн олзод татвар ногдуулна, хэрэгжсэн гарзыг татвар ногдуулах орлогоос хасна, хэрэгжээгүй олз, гарзыг хэрэгжих хугацааг хойшлуулж бүртгэнэ хэмээн заасан. Тиймээс орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрөөгүй үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийн олз гарзыг орлогын тайланд хүлээн зөвшөөртөл татвар төлөхгүй орлого болон татвар ноогдох орлогоос хасахгүй зардал гэж үздэг ба дээрх хэрэгжээгүй олз, гарз нь татварын түр зөрүү үүсгэдэг. 2015 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар хүлээн зөвшөөрсөн цэвэр хойшлогдсон татварын өглөг нь 20,290,007 мянган төгрөг (2015 оны 12 дугаар сарын 31: 10,051,754 мянган төгрөг) байна. Дэлгэрэнгүйг тодруулга 34-ээс харна уу.

Дээрх шийдвэрийг гаргахдаа Банкны Удирдлага СТОУС-ын үндсэн зарчмууд, тухайн гүйлгээний шинж чанар, дээрх ажил гүйлгээтэй адил төрлийн гүйлгээг татварын хуулиар авч үзсэн байдал (жишээ нь: Гадаад валютын гүйлгээний болон гадаад валютын хөрөнгийн ханшийн тэгшитгэлийн зөрүүтэй холбоотой татварын хууль гэх мэт), мөн татварын байгууллагын сүүлийн үеийн практик, өмнөх татварын шалгалтын дүгнэлт, Банкны салбарын ерөнхий татварын практик болон хэрэгжсэн, хэрэгжээгүй татварын олз гарз гэсэн ойлголтыг авч үзэх байдал зэрэг хүчин зүйлсийг тооцож үзсэн. Татварын хууль тогтоомжид деривативын бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтөөс үүссэн хэрэгжээгүй олз, гарзыг татварын зорилгоор хэрхэн авч үзэх талаар тусгайлан заагаагүй болон гадаад валютын ханшийн тэгшитгэлийн олз, гарзыг хэрэгжсэн, хэрэгжээгүйгээр нь ялгах шаардлагыг харгалзан үзсэний үндсэнд удирдлага татварын байгууллага бодит үнэ цэнийн хэрэгжээгүй олзыг татвар ногдох орлого гэж авч үзэж нэмэлт татвар ногдуулах эсвэл Банкны НББ-ын бодлогоо (Тодруулга 4) эргэн хянах шаардлага тавих эрсдлийг үнэлж дүгнэн, мөн санхүүгийн тайлан гарах өдрөөрх боломжит бүх мэдээлэлд үндэслэн уг эрсдлийг бага гэж дүгнэсэн. Орлогын татварын талаар дэлгэрэнгүйг тодруулга 34-ээс, Монгол улсад мөрдөгдөж буй татварын хуулийн тайлбарын тодорхойгүй байдлыг тодруулга 39-аас үзнэ үү.

(viii) Монголбанкны журам болон СТОУС-ын зөрүүгээс үүдэлтэй хойшлогдсон татвар

Банк нь СТОУС-ын дагуу үнэ цэнэ бууралтын сан байгуулахаас гадна Монголбанкны (Төв Банк) тайлагналын шаардлагын дагуу үнэ цэнэ бууралтын санг Монголбанк болон Сангийн яамны баталсан Активыг ангилах, Эрсдлийн сан байгуулах журмын дагуу байгуулдаг. Эдгээр журмын дагуу Банк нь харилцагчид олгосон зээл болон урьдчилгааны чанарыг тоо хэмжээний болон чанарын хүчин зүйлс дээр үндэслэн тодорхойлдог. Тоо хэмжээний хүчин зүйлсд хугацаа хэтэрсэн байдал гэх мэт хугацааны шинжтэй хүчин зүйлс хамаардаг. Харилцагчид олгосон зээл нь дараах байдлаар ангилагддаг: хэвийн, хугацаа хэтэрсэн, мөн чанаргүй гэж. Хэвийн бус, эргэлзээтэй мөн муу зээлийг чанаргүй зээл гэж үздэг. Ангилал бүрт урьдчилж тодорхойлсон хувийн дагуу эрсдлийн санг байгуулдаг. Байгууллагын орлогын албан татварын хуулийн дагуу хэвийн зээл дээр байгуулагдсан үнэ цэнэ бууралтын эрсдлийн сан нь татвар төлөх орлогоос хасагдах зардал гэж үзэхгүй.

3 Тайлан бэлтгэх үндэслэл (үргэлжлэл)

3.3 НББ-ийн бодлогыг хэрэгжүүлэхэд ашиглагдсан шийдвэрлэх тооцоолол ба үнэлэлтүүд (үргэлжлэл)

(viii) Монголбанкны журам болон СТОУС-ын зөрүүгээс үүдэлтэй хойшлогдсон татвар (үргэлжлэл)

Өмнөх жилүүдийн адил 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар Банк нь СТОУС-ын дагуу үнэ цэнэ бууралтын эрсдлийн сан байгуулахдаа хэвийн зээлд мөн эрсдлийн сан байгуулж татвар төлөх орлогоос хасагдахгүй зардал хэмээн тооцсон. Үүнээс гадна 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар Монголбанкны эрсдлийн сан байгуулах журмын дагуу байгуулсан эрсдлийн сан нь татвар төлөх орлогоос хасагдах зардал байдаг ба СТОУС-ын дагуу байгуулсан эрсдлийн сангаас их байсан (2015 оны 12 дугаар сарын 31: Монголбанкны эрсдлийн сан байгуулах журмын дагуу байгуулсан эрсдлийн сан нь СТОУС-ын дагуу байгуулсан эрсдлийн сангаас бага байсан).

Удирдлагын зүгээс хэвийн зээлийн эрсдлийн сангийн зардал болон хэвийн зээлийн эрсдлийн сангийн буцаалтын нягтлан бодох бүртгэл болон татварын тооцооллын талаар, мөн Монголбанкны журам болон СТОУС-ын дагуу байгуулсан эрсдлийн сангийн зөрүүнээс үүссэн татварын нөлөөллийг нарийвчлан үзсэн бөгөөд эдгээр нь түр зуурын татварын зөрүү үүсгэж, улмаар хойшлогдсон татварын өглөг болох 1,221,508 мянган төгрөгийг (2015 оны 12 дугаар сарын 31: 11,495,335 мянган төгрөгийн татварын авлага) санхүүгийн тайланд хүлээн зөвшөөрсөн.

Татварын хууль тогтоомжид хэвийн зээлийн сан буцаасантай холбоотой орлогын тухай тусгайлан заагаагүй ба Монголын татварын хуулийг олон янзаар тайлбарладаг зэрэг нөхцөл байдлыг (Тодруулга 39) харгалзан үзвэл Татварын байгууллагаас уг орлогод албан татвар ноогдуулах байр суурьтай хандах магадлалтай тул уг хойшлуулсан татварыг буцаан авах боломжгүй байх магадлалтай гэж үзсэн. Гэхдээ Банкны удирдлагууд энэхүү тайланг бэлтгэх өдрийн байдлаар хойшлогдсон татварын нөлөөллийг бага хэмээн үзэж байна. Мөн дээр дурьдсан Монголбанкны журмын дагуу 90-ээс дээш хоног хугацаа хэтрэлттэй зээлийн хүүгийн орлого нь ашиг алдагдлын тайланд хүлээн зөвшөөрөгдөхгүй ба СТОУС-д уг хүүгийн орлогыг ашиг алдагдалд хүлээн зөвшөөрдөг. Татварын байгууллага нь Монголбанкны дээрх журмыг татвар суутгах орлого болон татвар төлөх орлогоос хасагдах зардлыг тооцохдоо мөрддөг тул дээрхтэй холбоотой СТОУС-н дагуу санхүүгийн тайланд хүлээн зөвшөөрөгдсөн хүүгийн орлогыг татвар суутгахгүй орлого үзэх буюу энэ нь түр зуурын зөрүүг үүсгэнэ. Энэхүү хүүгийн орлогыг харилцагчаас авсны дараа Монголбанкны журмын дагуу татвар суутгах орлого гэж үзнэ. Үүнээс үүдэн Банк нь 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар 13,323,282 мянган төгрөгийн (2015 оны 12 дугаар сарын 31: 5,143,512 мянган төгрөг) хойшлогдсон татварын өглөгийг хүлээн зөвшөөрсөн. Удирдлагын зүгээс Татварын байгууллагаас уг хүүгийн орлогод албан татвар ноогдуулах байр суурьтай хандах магадлалтай, эсвэл Группийн татварын бодлогыг буруу гэж үзэн нэмэлт татвар ноогдуулах эрсдэлтэй гэж үзсэн. Гэвч энэхүү тайлант огнооны байдлаар мэдэгдэж буй мэдээлэл, татварын байгууллагын сүүлийн үеийн практик, өмнөх татварын шалгалтын дүгнэлт, Банкны салбарын ерөнхий татварын практик дээр үндэслэн Удирдлагын зүгээс дээр дурьдсан эрсдэл нь бага гэж үзсэн.

Орлогын татварын талаар дэлгэрэнгүйг тодруулга 34-ээс, Монгол улсад мөрдөгдөж буй татварын хуулийн тайлбарын тодорхойгүй байдлыг тодруулга 39-аас үзнэ үү.

(ix) Хойшлогдсон татварын хөрөнгийг хүлээн зөвшөөрөх

Санхүүгийн байдлын тайланд хүлээн зөвшөөрөгдсөн хойшлогдсон татварын хөрөнгө нь ирээдүйн татвар төлөх орлогоос хасагдах замаар нөхөгдөх орлогын албан татварыг илэрхийлнэ. Хойшлогдсон татварын хөрөнгө нь ирээдүйд ашиглах магадлалтай татварын хөнгөлөлтийн хэмжээгээр хязгаарлагдан бүртгэгдсэн. Ирээдүйн татвар төлөх орлого болон татварын хөнгөлөлтийг ашиглах магадлалтай хэмжээ нь Банкны удирдлагын бэлтгэсэн дунд хугацааны бизнес төлөвлөгөө болон таамагласан үр дүн дээр тулгуурласан.

3 Тайлан бэлтгэх үндэслэл (үргэлжлэл)

3.3 НББ-ийн бодлогыг хэрэгжүүлэхэд ашиглагдсан шийдвэрлэх тооцоолол ба үнэлэлтүүд (үргэлжлэл)

(ix) Хойшлогдсон татварын хөрөнгийг хүлээн зөвшөөрөх (үргэлжлэл)

Уг бизнес төлөвлөгөөг Банкны удирдлагын тухайн нөхцөл байдалд тохиромжтой гэж үзсэн таамаглал дээр үндэслэн бэлтгэсэн. Бизнес төлөвлөгөөнд ашиглагдсан гол төсөөллүүд:

- Монгол улсын эдийн засгийн өсөлт, инфляци болон гадаад валютын ханшийн таамаглалыг олон улсын нэр хүнд бүхий байгууллагын (Дэлхийн банк г.м) Монгол улсад зориулж бэлтгэсэн төсөөлөл дээр үндэслэсэн;
- 2017, 2018 онд Банкны зээлийн багц, ялангуяа хэрэглээний зээлийн багц өсөхтэй холбоотойгоор цэвэр хүүгийн ахиуц мөн өснө;
- 2018 оны чанаргүй зээлийн бууралт нь 2017 онд чанаргүй зээлийг данснаас хассантай холбоотой;
- Бусад төсөөллүүдийг нь Банкны 2016 оны болон 2017 оны эхний үеийн мэдээлэл дээр үндэслэсэн.

4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогууд

Банкны болон Группийн нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэхэд ашигласан нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогуудыг дор толилуулав. Өөрөөр заагаагүй тус бодлогуудыг толилуулж буй бүх тайлант үе бүрт тууштай хэрэгжүүлсэн болно (Тодруулга 5-аас үзнэ үү).

4.1 Нэгтгэл

Охин компани гэж Банкны хөрөнгө оруулсан аж ахуйн нэгжийг хэлнэ. Групп нь (i) тухайн аж ахуйн нэгжийн ашигт байдалд мэдэгдэхүйц хэмжээгээр нөлөөлөх үйл ажиллагааг чиглүүлэх эрхтэй тул, (ii) тухайн хөрөнгө оруулсан аж ахуйн нэгжээс ашиг хүртэх эрхтэй тул, мөн түүнчлэн (iii) хөрөнгө оруулагчид хүртээх ашгийн хэмжээг тогтоох эрхтэй тул Групп энэхүү аж ахуйн нэгжийг удирддаг гэж үзнэ. Групп нь өөр аж ахуйн нэгжийг шууд удирддаг эсэхийг тодорхойлоход Группийн эрх мэдлийн хэм хэмжээ болон нөлөөлөхүйц эрх мэдэлтэй эсэхийг авч үздэг. Үүнд санал өгөх эрх зэрэг орно. Нөлөөлөхүйц эрх мэдэл гэж хөрөнгө оруулсан тухайн аж ахуйн нэгжийн бизнесийн үйл ажиллагааны чиглэлийн зайлшгүй шийдвэр гаргах үед хөрөнгө оруулагч нь бие даан шийдвэр гаргах эрхтэй байхыг хэлнэ. Групп нь дийлэнхээс бага саналын эрхийг эзэмшдэг хэр нь тухайн хөрөнгө оруулсан аж ахуйн нэгжээс илүү эрхтэй байж болно. Энэ тохиолдолд хөрөнгө оруулсан тухайн компаниас илүү саналын эрхтэй эсэхийг тодорхойлохдоо өөрийн саналын эрхийг бусад хөрөнгө оруулагчдын саналын эрхийн хэмжээнд харьцуулж тогтооно. Бусад хөрөнгө оруулагчдын хамгаалагдсан эрх (онцгой тохиолдолд үйлчлэх гэх мэт) нь Группийн хөрөнгө оруулалтаа хийсэн аж ахуйн нэгжийг удирдах эрхийг хааж чадахгүй. Охин компанийн санхүүгийн тайлангийн нэгтгэл нь тухайн компани Группийн шууд удирдлаганд орсон цагаас эхлэх ба шууд удирдлагаас гарсан өдрөөс эхлэн санхүүгийн тайлангийн нэгтгэл зогсоно.

Группийн хооронд хийгдсэн ажил гүйлгээнээс үүссэн хэрэгжээгүй олзыг хасах бөгөөд түүнчлэн буцаан нөхөгдөх хэрэгжээгүй гарзыг мөн хасна. Банк болон түүний охин компаниуд Группийн адилаар нэг ижил нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого баримталдаг.

4.2 Санхүүгийн хөрөнгүүд

Групп нь санхүүгийн хөрөнгүүдээ дараах байдлаар ангилна:

- Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө (Тодруулга 4.4 ба 4.5)
- Бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөгдөх санхүүгийн хөрөнгө (Тодруулга 4.6);
- Зээл ба авлага (Тодруулга 4.7, 4.8 ба 4.9);
- Дуусах хугацаа хүртэл эзэмших хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас (Тодруулга 4.10);
- Борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас (Тодруулга 4.11).

4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогууд (үргэлжлэл)

4.2 Санхүүгийн хөрөнгүүд (үргэлжлэл)

Санхүүгийн хөрөнгийн хэмжилтийн ангиллын талаар тодруулга 42 -ийг үзнэ үү.

Групп санхүүгийн хөрөнгүүдийн ангиллыг анхдагч хүлээн зөвшөөрөлтөөр тодорхойлдог. Анхдагч хүлээн зөвшөөрөлтөөрх санхүүгийн хөрөнгүүдийн ангилал нь тэдгээрийг олж эзэмших болсон зорилго болон тэдгээрийн шинж чанараас хамаарна. Санхүүгийн хэрэглүүрүүдийн ангиллаас хамааран тэдгээрийг дор тайлбарласны дагуу бодит үнэ цэнэ эсвэл хорогдуулсан өртгөөр бүртгэлд тусгадаг.

(i) Үндсэн нэр томъёо

Бодит үнэ цэнэ нь зах зээлд оролцогчдын хооронд хөрөнгө худалдах эсвэл өр төлбөр барагдуулах гүйлгээг хэмжилтийн огноогоор зохион байгуулалттай явуулахад авах үнэ юм. Бодит үнэ цэнийн хамгийн тод жишээ бол идэвхтэй зах зээл дээрх үнэ юм. Идэвхтэй зах зээл гэдэг нь хөрөнгө болон өр төлбөрийн хэлцлүүд нь үнийн мэдээллээр тогтмол хангахуйц түвшинд явагддаг зах зээлийг хэлнэ.

Идэвхтэй зах зээлд арилжаалагдаж буй санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийг хэмжихдээ тухайн хөрөнгө болон өр төлбөрийн заасан үнэ болон тухайн байгууллагын эзэмшиж буй хэмжээний үр дүнгээр тооцдог. Үүнийг зах зээлийн ердийн өдөр тутмын арилжааны хэмжээ нь эзэмшиж буй дүнгийн түвшинд хүрэхгүй бөгөөд позицйг нэг арилжаагаар зарах захиалга өгсөнөөр заасан үнэнд нөлөөлөх нөхцөл үүсгэсэн байлаа ч үүнийг ашиглах боломжтой.

Идэвхтэй зах зээлд арилжаалагддаггүй санхүүгийн үүсмэл хэрэглүүр болон бусад санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн багцыг хэмжихдээ бүлэг санхүүгийн хөрөнгө болон санхүүгийн өр төлбөрийн бодит үнэ цэнийг ашиглана. Ингэхдээ тодорхойлох өдрийн байдлаар зах зээлд оролцогч нарын хооронд тухайлсан эрсдэлийн дүнгийн хувьд цэвэр урт позицйг (өөрөөр хэлбэл хөрөнгө) зарахад хүлээн авах үнэ эсвэл цэвэр богино позицйг (өөрөөр хэлбэл хөрөнгө) шилжүүлэхэд төлөх үнэнд суурилна. Энэ нь давтагдах байдлаар бодит үнэ цэнээр бүртгэгдсэн хөрөнгийн хувьд хамааралтай ба Банк (а) Санхүүгийн хөрөнгө эсвэл санхүүгийн өр төлбөрийг зах зээлийн тодорхой эрсдэлийн хувьд эсхүл байгууллагын баримтжуулсан эрсдэлийн удирдлага болон хөрөнгө оруулалтын стратегийн дагуу тодорхой талын зээлийн эрсдэлийн хувьд удирддаг бол (б) Хөрөнгө болон өр төлбөрийн мэдээллийг гол удирдлагад мэдээллэдэг бол (в) тухайн байгууллагын зах зээлийн тодорхой эрсдэл (эсвэл эрсдүүд)-д өртөх байдал, санхүүгийн хөрөнгө болон санхүүгийн өр төлбөртэй холбоотой гарах зах зээлийн тодорхой эрсдлүүд нь үндсэндээ ижил бол тус хамааралтай байна.

Гадаад зах зээлийн мэдээлэл авах боломжгүй тохиолдолд санхүүгийн тодорхой хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийг тооцохдоо хямдруулсан мөнгөн урсгалын загвар, сүүлийн үеийн ойролцоо хэлцэлд ашигласан загвар болон хөрөнгө оруулсан талын санхүүгийн тайлан мэдээ зэрэг үнэлгээний аргачлалыг ашиглана. Бодит үнэ цэнийг бодит үнэ цэнийн ангилал тус бүрт тодорхойлох ба эдгээр түвшин нь (i) Ижил төрлийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн идэвхтэй зах зээл дэх зарласан (тохируулаагүй) үнийг ашиглан 1-р түвшинд тодорхойлно (ii) Хөрөнгө болон өр төлбөрийн хувьд боломжит өгөгдлыг ашиглан шууд (үнэ) болон шууд бусаар (үнээс гаралтай) бодит үнэ цэнийг тодорхойлох аргачлалыг 2-р түвшинд хэрэгжүүлнэ (iii) 3-р түвшинд зах зээлийн ашиглаж болох өгөгдөлд тулгуурлахгүйгээр (ашиглагдахгүй өгөгдөл) бодит үнэ цэнийг тодорхойлно.

Өртөг нь тухайн хөрөнгийг худалдан авах үед зарцуулсан мөнгө болон түүнтэй адилтгах хөрөнгө, мөн бусад төлбөрийн нөхцөлийн бодит үнэ цэнэ болон үүнтэй холбоотой гүйлгээний зардлыг хэлнэ. Зах зээлийн жишиг үнэ байхгүй, бодит үнэ цэнэ нь хэмжигдэх боломжгүй үнэт цаасны хэрэглүүрт оруулсан хөрөнгө оруулалтыг анхны өртгөөр нь хэмжинэ.

Гүйлгээний зардлууд нь санхүүгийн хэрэглүүрүүдийг худалдан авах, шинээр гаргах эсвэл борлуулахтай шууд холбоотой нэмэлт зардлууд юм. Нэмэлт зардал нь гүйлгээг хийгээгүй тохиолдолд үүсэхгүй байх зардал юм.

4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогууд (үргэлжлэл)

4.2 Санхүүгийн хөрөнгүүд (үргэлжлэл)

(i) Үндсэн нэр томъёо (үргэлжлэл)

Гүйлгээний зардалд агент (борлуулагч агентын үүрэг гүйцэтгэж буй ажиллагсад), зөвлөх, брокер, дилерүүдэд төлсөн хураамж шимтгэл, зохицуулах агентлаг болон хөрөнгийн биржийн ногдуулсан хураамж төлбөрүүд, мөн шилжүүлэлтэнд ногдуулсан татвар хураамжууд хамаарна. Гүйлгээний зардалд өрийн хямдруулалт буюу нэмэгдэл, санхүүгийн зардлууд, дотоодын удирдлагын буюу хадгалалтын зардлууд орохгүй.

Хорогдуулсан өртөг нь санхүүгийн хэрэглүүрүүдийг анх хүлээн зөвшөөрсөн дүнгээс аливаа үндсэн дүнгийн эргэн төлөлтийг хасаж, хуримтлагдсан хүүг нэмж, санхүүгийн хөрөнгийн хувьд үнэ цэнийн бууралттай холбоотой аливаа хасагдуулгыг хассан дүн юм. Хуримтлагдсан хүүд анх хүлээн зөвшөөрөх үед хойшлогдсон гүйлгээний зардлын хорогдуулалт, мөн үнийн аливаа нэмэгдэл буюу хөнгөлөлтийн дүнгийн үр ашигт хүүгийн аргаар тооцсон хорогдуулалт орно.

Хуримтлагдсан хүүгийн орлого, хуримтлагдсан хүүгийн зардал, мөн хуримтлагдсан купон болон үнийн хорогдуулсан нэмэгдэл буюу хөнгөлөлтийг (мөн аливаа хойшлогдсон шимтгэлийн хамт) тусад нь толилуулаагүй ба тэдгээрийг санхүүгийн байдлын тайлан дахь тэнцэлд хамаарах хэсэгт бүртгэлийн үнээр тусгасан болно.

Үр ашигт хүүгийн арга нь хүүгийн орлого эсвэл хүүгийн зардлыг хамаарах хугацааны туршид дансны үнээс тооцогдох хүүгийн хувийг тогтмол байлгах аргаар (үр ашигт хүүгийн хувь) хуваарилах арга юм. Үр ашигт хүүгийн хувь нь ирээдүйд орж ирэхээр тооцоолсон мөнгөн орлого, гарах зарлагыг (ирээдүйн зээлийн алдагдлыг үл харгалзан) санхүүгийн хэрэглүүрийн хүлээгдэж буй хугацааны эсвэл зохистой бол түүнээс богино хугацааны туршид хямдруулж санхүүгийн хэрэглүүрүүдийн бүртгэлийн цэвэр дүнг гаргаж авах хүүгийн хувь болно. Үр ашигт хүүгийн хувь нь хувьсах хүүтэй хэрэглүүрийн мөнгөн урсгалыг хүүг өөрчлөх дараагийн мөч хүртэл хямдруулах боловч хэрэглүүрт тусгагдсан хөвөх хүү дээр нэмэгдэх зээлийн хүүгийн зөрүүг илэрхийлсэн нэмэгдэл буюу хөнгөлөлтийг, мөн зах зээлийн түвшинд тохируулагддаггүй бусад хувьсах хүчин зүйлсэд үл хамаарна. Тийм нэмэгдэл, хөнгөлөлтийг хэрэглүүрийн хүлээгдэж буй нийт хугацаагаар хорогдуулна. Өнөөгийн үнэ цэнийн тооцоололд гэрээний талуудын хооронд өгч авалцах бүх хураамжийг оруулах бөгөөд тэдгээр нь үр ашигт хүүгийн бүрэлдэхүүн хэсэг болно.

(ii) Санхүүгийн хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрөх

Арилжааны үнэт цаас, үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрүүд болон санхүүгийн бусад хэрэглүүрүүд нь анх бодит үнэ цэнээр бүртгэгдэнэ. Бусад санхүүгийн хэрэглүүрүүд нь анх бодит үнэ цэнэ дээр гүйлгээний зардал нэмсэн дүнгээр бүртгэгддэг. Анх бүртгэх бодит үнэ цэнэ нь гүйлгээ хийгдсэн үнээр хамгийн баталгаатайгаар нотлогдоно. Анх бүртгэх үед үүсэх олз эсвэл гарз нь бодит үнэ цэнэ болон гүйлгээний үнийн хооронд зөрүү гарсан тохиолдолд л бүртгэгдэх бөгөөд үүнийг зөвхөн ижил төрлийн хэрэглүүрийг сүүлийн үед арилжсан талаарх зах зээлийн нээлттэй мэдээллээр баталгаажуулсан эсвэл зөвхөн нээлттэй зах зээлээс авсан мэдээлэл дээр үндэслэж хийсэн үнэлгээний аргачлалаар тооцсон тохиолдлуудад бүртгэгдэг.

Зохицуулалт эсвэл зах зээлийн жишгээр тогтоогдсон ("хэвийн" худалдаа болон худалдан авалт) тодорхой хугацаанд багтаан нийлүүлэх шаардлагтай санхүүгийн хөрөнгийн бүхий л худалдаа болон худалдан авалтыг арилжаа хийсэн өдөр буюу Банк тухайн санхүүгийн хөрөнгийг нийлүүлэх үүрэг хүлээсэн үед бүртгэнэ. Бусад бүх худалдан авалтыг Банк санхүүгийн хэрэглүүрийн гэрээний тал болсон үед хүлээн зөвшөөрнө.

4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогууд (үргэлжлэл)

4.2 Санхүүгийн хөрөнгүүд (үргэлжлэл)

(iii) Санхүүгийн хөрөнгийг бүртгэлээс хасах

Групп нь санхүүгийн хөрөнгийг дараах тохиолдолд бүртгэлээс хасдаг: (а) хөрөнгийн төлбөрийг авсан эсвэл хөрөнгөтэй холбоотой мөнгөн урсгалыг хүлээн авах эрх дуусгавар болсон, (б) хөрөнгөтэй холбоотой мөнгөн урсгалыг хүлээн авах эрхээ Групп бусдад шилжүүлэн өгсөн эсвэл хүлээн зөвшөөрөгдсөн дамжуулан өгөх хэлцэлд оролцож (1) хөрөнгийг эзэмшихтэй холбоотой бүхий л эрсдэл болон өгөөжийг үндсэнд нь өөрөөсөө шилжүүлсэн, эсвэл (2) хөрөнгийг эзэмшихтэй холбоотой бүхий л эрсдэл болон өгөөжийг үндсэнд нь өөрөөсөө шилжүүлээгүй ч, мөн өөртөө авч үлдээгүй буюу хяналтын эрхийг хадгалж үлдээгүй тохиолдолд. Хяналтын эрхийг хадгалж үлдэнэ гэдэг нь нөгөө тал хөрөнгийн борлуулалтанд нэмэлт хязгаарлалт хийлгүйгээр холбоогүй гуравдагч этгээдэд бүхэлд нь худалдах боломжгүй тохиолдлыг хэлнэ.

4.3 Гадаад валютын хөрвүүлэлт

Мөнгөн хөрөнгө ба өр төлбөрүүдийг тайлант хугацааны эцсийн өдрийн Монголбанкны албан ханшаар хөрвүүлж бүртгэнэ. Гадаад валютаар хийгдсэн ажил гүйлгээ болон гадаад валютаар бүртгэгдсэн мөнгөн хөрөнгө ба өр төлбөрүүдийг жилийн эцсийн өдрийн Монголбанкны албан ханш руу хөрвүүлснээс үүсэх ханшийн олз, гарзыг орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрдөг. Түүхэн өртгөөр бүртгэдэг мөнгөн бус зүйлүүдийг тайлант жилийн хаалтын ханшаар хөрвүүлж бүртгэхгүй.

Бодит үнэ цэнэ нь гадаад валютаар илэрхийлэгддэг мөнгөн бус хөрөнгө, өр төлбөрүүдийг (үүнд үнэт цаасны хөрөнгө оруулалт орно) бодит үнэ цэнэ тооцогдсон өдрийн ханшийг ашиглан хөрвүүлнэ. Гадаад валютын ханшийн зөрүүгээс гарсан өөрчлөлт нь бодит үнэ цэнийн олз (гарз) дээр бүртгэгддэг.

Нэгтгэсэн санхүүгийн тайланг бэлтгэхэд ашиглагдсан валютын ханшийг доорх хүснэгтэд үзүүлэв:

	2016	2015
Монгол улсын төгрөг /Ам.доллар		
12 сарын 31	2,489.53	1,995.98
Монгол улсын төгрөг /Евро		
12 сарын 31	2,605.79	2,182.70
Монгол улсын төгрөг /Фунт Стерлинг		
12 сарын 31	3,057.89	2,957.54
Монгол улсын төгрөг /Юань		
12 сарын 31	357.96	307.54
Монгол улсын төгрөг /Рубль		
12 сарын 31	41.03	27.40

4.4 Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө

Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө. Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгөд тодорхой хэмжээний мөнгө рүү түргэн хөрвөх боломжтой, үнэ цэнээ алдах эрсдэл багатай зүйлс хамаарна. Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгөд Төв Банкнд (Монголбанкнд) байршуулсан, зайлшгүй байлгах нөөцөөс бусад хадгаламжууд, Монголбанк ба Засгийн газрын үнэт цаас, мөн бусад Банкуудад 3-аас доош сарын анхны хугацаатай байршуулсан бүх мөнгөн хөрөнгө орно. Ашиглалтанд нь анх гурван сараас дээш хугацаагаар хязгаарлалт хийсэн эх үүсвэрийг мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгөд оруулахгүй. Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийг хорогдуулсан өртгөөр бүртгэнэ.

Мөнгөн гүйлгээний тайланд тусгасан төлбөрт Группийн шилжүүлсэн бэлэн мөнгө болон түүнтэй адилтгах хөрөнгө орох ба үүнд Группийн харилцагч талуудын Банкнд байршуулсан харилцах дансанд оруулсан болон гаргасан үндсэн зээл болон хүүгийн орлого, зарлага зэргийг багтаасан. Учир нь харилцагчдад олгосон зээл нь харилцагчийн хувьд бэлэн мөнгө болон түүнтэй адилтгах хөрөнгийг төлөөлөх учир ийнхүү оруулсан.

4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогууд (үргэлжлэл)

4.5 Төв Банкинд байршуулсан, заавал байлгах нөөцийн үлдэгдэл

Монгол Улсын Төв Банкинд байршуулсан заавал байлгах нөөцийн үлдэгдэл гэж Группийн өдөр тутмын үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх боломжгүй, Төв Банкинд байршуулсан нөөцийн дансыг хэлнэ. Энэхүү нөөцийн үлдэгдлийг мөнгөн гүйлгээний тайлангийн зорилгоор мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгөд оруулахгүй.

4.6 Бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөгдөх санхүүгийн хөрөнгө

Бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөгдөх санхүүгийн хөрөнгөнд арилжааны үнэт цаас болон бусад бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөгдөх санхүүгийн хөрөнгүүд багтана.

Арилжааны үнэт цаас нь үнийн эсвэл арилжаалагчийн ашгийн түвшний богино хугацааны хэлбэлзлээс ашиг хүртэх зорилгоор олж эзэмшсэн үнэт цаас эсвэл богино хугацааны арилжааны загвар оршин буй тохиолдолд багцад багтсан үнэт цааснуудыг илэрхийлнэ. Групп нь үнэт цаасыг худалдан авснаас хойш богино хугацааны дотор борлуулахаар зорьж байвал арилжааны үнэт цаас гэж ангилна. Арилжааны үнэт цаасыг ойрын хугацаанд тохиолдох магадлал маш бага, ер бусын, маш тодорхойгүй нэг үйл явдлаас үүссэн ховор тохиолдлоос бусад үед дахин ангилахгүй.

Арилжааны үнэт цаасыг бодит үнэ цэнээр нь хүлээн зөвшөөрнө. Арилжааны үнэт цааснаас олсон хүүгий орлогыг нэгтгэсэн орлогын тайлан болон бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хүүгийн орлогоор тусгана. Ногдол ашгийг Групп авах эрх нь үүссэн бөгөөд хүлээн авах нь тодорхой үед нэгтгэсэн орлогын тайлан болон бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хүлээн авсан ногдол ашгаар хүлээн зөвшөөрнө. Бодит үнийн цэнийн өөрчлөлт болон үл хүлээн зөвшөөрөлтөөс үүссэн олз, гарзын бусад бүх элементүүдийг үүссэн тайлант үед нь нэгтгэсэн орлогын тайланд бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөгдөх санхүүгийн хөрөнгөөс үүссэн олз гарзын зөрүүгээр бүртгэнэ.

Бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөгдөх бусад үнэт цаасуудыг анхдагч хүлээн зөвшөөрөлтийн үед эргэлт буцалтгүйгээр бодит үнэ цэнээр нь хэмжихээр шийдвэрлэсэн тул уг ангилалд тайлагнасан. Удирдлагын зүгээс эдгээр үнэт цаасыг зөвхөн (а) бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөгдөх санхүүгийн хөрөнгө ангилалд ангилснаар хөрөнгө, өр төлбөрийн хэмжилтээс үүдэлтэй, эсвэл эдгээр хөрөнгө өр төлбөрийн олз гарзыг бүртгэхтэй холбоотой нягтлан бодох бүртгэлийн үл нийцлийг арилгаж, бууруулж байвал; (б) бүлэг санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөр, эсвэл хоёуланг нь бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт дээр үндэслэн гүйцэтгэлийг үнэлэх замаар удирддаг бол. Уг бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөгдөх санхүүгийн хөрөнгө ангиллын хүлээн зөвшөөрөлт ба хэмжилт нь дээрх арилжааны үнэт цаас ангилалтай адил болно.

Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрт голчлон гадаад валютын хүүгийн түвшний форвард арилжааны хэлцлүүд болон валют солилцооны гэрээ багтана. Дериватив санхүүгийн хэрэглүүр нь бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөгдөх санхүүгийн хөрөнгийг төлөөлдөг бөгөөд бодит үнэ цэнээр бүртгэгддэг. Бүх дериватив санхүүгийн хэрэглүүрүүд бодит үнэ цэнэ нь зэрэг бол хөрөнгөөр, сөрөг тохиолдолд өр төлбөрөөр бүртгэгддэг. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг тухайн жилийн орлого, зардалд тусгадаг (Деривативын ашгаас алдагдлыг хассан дүнгээр). Групп нь хейджийн бүртгэл хөтөлдөггүй.

Холбогдох олз, гарз нь өмнөх жилийн татвар төлөх орлого, эсвэл хасагдах зардлаар бүртгэгдсэнээс бусад тохиолдолд гадаад валютын арилжааны үүсмэл хэрэглүүрийн үнэ цэнийн өөрчлөлтийг хүлээн зөвшөөрөөгүй олз гарз гэж үздэг ба түр зуурын зөрүү гэж бүртгэдэг (Тодруулга 3 болон 34). Монголбанктай хийсэн урт хугацаат своп хэлцэл нь олон улсын санхүүгийн байгууллагаас зээлсэн ам.долларын урт хугацаат эх үүсвэрийг төгрөгт хөрвүүлэх хэлцэл юм. Тиймээс эдгээр урт хугацаат своп хэлцэл нь тухайн зээлсэн эх үүсвэртэй холбоотой гадаад валютын ханшийн эрсдэлийн хейджийг илэрхийлнэ. Бусад санхүүгийн хөрөнгийн гадаад валютын ханшийн өөрчлөлт нь татварын түр зөрүү үүсгэдэггүй.

4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогууд (үргэлжлэл)

4.7 Бусад Банкуудад байршуулсан хөрөнгө

Бусад Банкуудад байршуулсан хөрөнгийг Банк харилцагч Банк руу арилжааны бус зорилгоор мөнгө шилжүүлснээр хөрөнгийн зах зээл дээр бүртгэгдээгүй, дериватив бус, тодорхой буюу тодорхойлох боломжтой хугацаанд эргүүлэн төлөгдөх авлага үүсэх үед хүлээн зөвшөөрнө. Бусад Банкуудад байршуулсан хөрөнгийг хорогдуулсан өртгөөр бүртгэнэ.

4.8 Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа

Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааг Групп нь харилцагчдаасаа хөрөнгийн зах зээл дээр бүртгэгдээгүй, дериватив бус, тодорхой буюу тодорхойлох боломжтой хугацаанд эргүүлэн төлөгдөх авлагыг худалдан авах буюу үүсгэх зорилгоор мөнгө шилжүүлсэн үед, мөн уг авлагаа арилжих зорилгогүй тохиолдолд хүлээн зөвшөөрнө. Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааг хорогдуулсан өртгөөр бүртгэнэ.

4.9 Богино хугацаат хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас

Богино хугацаат хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас нь Монголбанкны хямдруулалттай гаргасан хүү бүхий богино хугацаат үнэт цаас юм. Монголбанкны үнэт цаас нь хөрөнгийн зах зээл дээр бүртгэгдээгүй, дериватив бус тогтсон эсвэл тодорхой төлбөр болон тогтсон дуусах хугацаатай санхүүгийн хөрөнгө юм. Богино хугацаат хөрөнгө оруулалтын үнэт цаасыг Банк үнэт цаас гаргагчруу хөрөнгийн зах зээл дээр бүртгэгдээгүй, дериватив бус тогтсон эсвэл тодорхой дуусах хугацаатай, арилжаалах зорилгогүй авлагыг худалдан авахаар мөнгө шилжүүлсэн үед хүлээн зөвшөөрнө. Богино хугацаат үнэт цаасыг зээл ба авлага ангилалд ангилан хорогдуулсан өртгөөр бүртгэсэн.

4.10 Дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас

Энэ ангилалд тогтсон эсвэл тодорхой төлбөр болон тогтсон дуусах хугацаатай, Групп нь хугацаа дуусах хүртэл эзэмших эрмэлзэл, боломжтой үүсмэл бус санхүүгийн хэрэглүүрүүд багтана. Хэрэв үнэт цаас гаргагчийг хугацаанаас нь өмнө эргэн төлөлт хийх эсвэл хөрөнгө оруулалтыг буцаан авахыг Банк шаардах эрхтэй ба хөрөнгийг хугацаа дуусах хүртэл нь эзэмших зорилгыг өөрчлөх боломжтой бол хөрөнгө оруулалтыг дуусах хугацаа хүртэл эзэмших хөрөнгө оруулалтаар ангилахгүй. Дуусах хугацаа хүртэл эзэмших хөрөнгө оруулалтыг анх хүлээн зөвшөөрөх үед нь Удирдлага ангилдаг ба тухайн ангиллын зохистой эсэхийг тайлант хугацааны эцэс бүрт дахин үнэлдэг. Дуусах хугацаа хүртэл эзэмших үнэт цаасыг хорогдуулсан өртгөөр бүртгэдэг.

Хэрэв Групп дуусах хугацаа хүртэл эзэмших хөрөнгө оруулалтын багцын нөлөө бүхий хэсгийг хугацаанаас нь өмнө борлуулвал энэхүү ангиллын үлдэх санхүүгийн хөрөнгүүдийг борлуулах зориулалттай санхүүгийн хөрөнгөөр дахин ангилна. Дуусгавар хугацаа хүртэл нь эзэмших хөрөнгө оруулалтаас үүссэн хүүг дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хүүгийн орлогоор хүлээн зөвшөөрнө.

4.11 Борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас

Энэ ангилалд Банк нь хөрвөх чадвар хэрэгтэй болсон үед болон хүү, ханш, хөрөнгийн үнэ өөрчлөгдөхөд зарах зориулалтаар тодорхойгүй хугацаагаар эзэмшиж буй хөрөнгө оруулалтын үнэт цаасыг багтаана. Борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтын үнэт цаасыг бодит үнээр бүртгэдэг. Борлуулахад бэлэн өрийн үнэт цаасыг үр ашигт хүүгийн аргаар тооцож жилийн ашиг, алдагдалд хүлээн зөвшөөрдөг.

Борлуулахад бэлэн өөрийн хөрөнгийн хэрэглүүрийн ногдол ашгийг төлбөр хүлээн авах Банкны эрх үүсч, ногдол ашиг авах нь тодорхой болсон үед ашиг, алдагдалд хүлээн зөвшөөрнө. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийн бусад хэсгийг тухайн хөрөнгө оруулалт эргүүлэн хүлээн зөвшөөрөгдөх эсвэл үнэ цэнийн бууралтад орох хүртэл бусад дэлгэрэнгүй орлогод хүлээн зөвшөөрөх ба энэ үед нийт ашиг, алдагдал нь бусад дэлгэрэнгүй орлогоос жилийн ашиг, алдагдалд шилжин ангилагдана.

4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогууд (үргэлжлэл)

4.11 Борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас (үргэлжлэл)

Борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтын үнэт цаасыг анх хүлээн зөвшөөрсний дараа тохиолдсон нэг болон хэд хэдэн үйл явдлын (“алдагдлын тохиолдол”) үр дүнд алдагдал үүсэх үед үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг жилийн ашиг, алдагдалд хүлээн зөвшөөрнө. Өөрийн хөрөнгийн үнэт цаас өөрийн үнээс доогуур түвшинд бодит үнэ нь үргэлжлэн буурах нь тухайн үнэт цаас үнэ цэнийн бууралтад орсны илэрхийлэл юм. Худалдаж авахад гарсан зардал болон одоогийн бодит үнийн зөрүүгээс ашиг, алдагдалд өмнө нь хүлээн зөвшөөрөгдсөн тухайн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хассанаар тооцоологддог үнэ цэнийн бууралтын нийт алдагдал нь бусад дэлгэрэнгүй орлогоос жилийн ашиг, алдагдалд хүлээн зөвшөөрөгдөнө. Өөрийн хөрөнгийн хэрэглүүрийн үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг буцаахгүй ба цаашид гарсан аливаа ашгийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод хүлээн зөвшөөрнө. Хэрэв дараа дараагийн хугацаан дахь борлуулахад бэлэн ангилалд багтсан өрийн хэрэглүүрийн бодит үнэ өсч, энэхүү өсөлт нь ашиг, алдагдалд үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хүлээн зөвшөөрснөөс хойшхи үйл явдалтай холбоотой бол жилийн ашиг алдагдлаас үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг буцаана.

4.12 Худалдан авсан өрийн бичиг

Худалдан авсан өрийн бичиг нь тэдгээрийн эдийн засгийн мөн чанараас хамааран борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгө, дуусах хугацаа хүртэл нь эзэмших хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас, бусад Банкнаас авах авлага эсвэл харилцагчдад олгосон зээлд багтах ба хөрөнгийг эдгээр ангиллуудын нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын дагуу бүртгэнэ.

4.13 Борлуулах зориулалттай эргэлтийн бус хөрөнгө

Эргэлтийн бус хөрөнгө эсвэл борлуулах бүлэг хөрөнгөд эргэлтийн болон эргэлтийн бус хөрөнгүүд багтах ба хэрэв тайлант хугацаанаас 12 сарын дотор дансны үнэ нь борлуулалтын ажил гүйлгээний үр дүнд нөхөгдөх, эсвэл тухайн хөрөнгө бүртгэлтэй байгаа охин компанийн хяналтыг алдахаар байх үед эдгээр хөрөнгийг санхүүгийн байдлын тайланд “Борлуулах зориулалттай эргэлтийн бус хөрөнгө” гэж ангилсан. Дараах нөхцөлүүд хангагдсан үед хөрөнгийг дахин ангилна. Үүнд: (а) хөрөнгө нь одоогийн нөхцөл байдалд нэн даруй борлогдох боломжтой; (б) Группийн удирдлага худалдан авагчийг олох төлөвлөгөөг батлан, үйл ажиллагааг эхэлсэн; (г) хөрөнгийг зах зээлийн үнэтэй ойролцоо үнээр худалдахаар идэвхтэй ажиллаж буй; (в) хөрөнгийг нэг жилийн хугацаанд худалдан борлуулах магадлалтай; (д) хөрөнгийг худалдах төлөвлөгөөнд өөрчлөлт орох эсвэл төлөвлөгөөг цуцлах магадлал тун бага. Тайлант хугацааны санхүүгийн байдлын тайланд борлуулах зориулалттай хөрөнгөөр тусгагдсан эргэлтийн бус хөрөнгө эсвэл борлуулах бүлэг хөрөнгө нь харьцуулсан санхүүгийн байдлын тайланд дахин ангилагдаагүй, мөн дахин толилуулагдаагүй ба тайлант хугацааны эцэст ангилагдсаныг илэрхийлсэн болно.

4.14 Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт

Санхүүгийн хөрөнгийг анх бүртгэснээс хойш тохиосон нэг буюу олон үйл явдлын (“гарз учруулсан үйл явдлууд”) үр дүнд үүссэн бөгөөд санхүүгийн дан ганц эсвэл бүлэг хөрөнгөөс ирээдүйд хүлээгдэж буй мөнгөн урсгалын хэмжээ болон цаг хугацаанд нөлөө үзүүлэх үнэ цэнийн алдагдлыг тухайн нөлөөг баталгаатай тооцох боломжтой үед тайлант жилийн орлого, зарлагад бүртгэнэ. Хэрэв Банк нь дан ганцаар үнэлсэн санхүүгийн хөрөнгийн хувьд үнэ цэнэ буурсаныг илэрхийлэх бодит нотолгоо байхгүй гэж тодорхойлсон бол тухайн санхүүгийн хөрөнгийг ижил төрлийн зээлийн эрсдлийн шинж чанартай санхүүгийн хөрөнгийн бүлэгт багтаан уг бүлгийн үнэ цэнийн бууралтыг хамтатган үнэлдэг. Банкны санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнэ буурсан эсэхийг тодорхойлохдоо авч үздэг үндсэн хүчин зүйлс нь тэдгээрийн хугацаа хэтрэлтийн байдал, мөн аливаа холбогдох барьцаа хөрөнгийг борлуулах бололцоо юм.

4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогууд (үргэлжлэл)

4.14 Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт (үргэлжлэл)

Үнэ цэнийн алдагдал үүссэн эсэхийг илэрхийлэх бодит нотолгоог тодорхойлоход дараах бусад үндсэн шалгууруудыг мөн авч үздэг:

- хуваарьт төлбөрүүдийн аль нэг нь хугацаа хэтэрсэн бөгөөд хугацаа хэтрэлт нь төлбөр тооцооны системээс үүссэн сааталтай хамааралгүй;
- зээлдэгч санхүүгийн мэдэгдэхүйц хүндрэлд орсон нь Банкны олж авсан санхүүгийн мэдээллээр баталгаажсан;
- зээлдэгч дампуурлаа зарлах буюу санхүүгийн бүтцийн өөрчлөлт хийхээр төлөвлөж байгаа;
- улсын буюу орон нутгийн эдийн засгийн нөхцөл байдал зээлдэгчид нөлөөлөхүйцээр өөрчлөгдсөнөөс түүний төлбөр төлөлтийн байдал муудсан; эсвэл
- зах зээлийн нөхцөл байдал муудсанаас барьцаа хөрөнгийн үнэ цэнэ мэдэгдэхүйц хэмжээгээр буурсан.

Үнэ цэнийн бууралтыг хамтатган үнэлэх зорилгоор санхүүгийн хөрөнгүүдийг зээлийн эрсдлийн шинж чанарт үндэслэж, ижилсүүлэн бүлгүүдэд хуваарилдаг. Тэдгээр шинж чанарууд нь өглөгтэй талууд бүх өр төлбөрөө гэрээний нөхцлийн дагуу эргэн төлөх чадварыг илэрхийлдэг тул тухайн бүлгийн ирээдүйн мөнгөн урсгалыг тооцоолоход ач холбогдолтой юм.

Бүлэг санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтыг хамтатган үнэлж буй тохиолдолд тэдгээрийн ирээдүйн мөнгөн урсгалыг гэрээгээр заасан мөнгөн урсгал, мөн өмнөх үеийн хугацаа хэтрэлт болон төлбөр нөхөн төлөгдсөн түүхийн талаарх удирдлагын туршлага дээр үндэслэн тооцоолдог. Өнөө үеийн мэдээллийн үндсэн дээр өмнөх үеийн туршлагаа баяжуулж өмнөх үед нөлөө үзүүлээгүй шинэ нөхцөл байдлын нөлөөг оруулж өнөө үед арилсан өмнөх үеийн нөхцөл байдлын нөлөөг арилгадаг.

Хэрэв хорогдуулсан өртгөөр бүртгэгддэг санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнэ буурсан бөгөөд түүний нөхцлийг өөрчлөн тохиролцсон эсвэл нөхцлүүдийг зээлдэгч эсвэл үнэт цаас гаргагчийн санхүүгийн байдал муудсанаас өөрчилсөн тохиолдолд үнэ цэнийн бууралтыг нөхцөл өөрчлөгдөхийн өмнөх үр ашигт хүүг ашиглан тооцно.

Үнэ цэнийн алдагдлыг үргэлж нөөцийн сангийн дансанд бүртгэж хөрөнгийн дансны үнийг хүлээгдэж буй мөнгөн урсгалын (зээлийн хэрэгжээгүй ирээдүйн алдагдлыг оруулаагүй дүнгээр) анхны үр ашигт хүүгээр тооцсон өнөөгийн үнэ цэнэ хүртэл бууруулж бүртгэнэ. Барьцаат хөрөнгөөр баталгаажсан санхүүгийн хөрөнгийн ирээдүйд хүлээгдэж буй мөнгөн урсгалын өнөөгийн өртгийг барьцаа хөрөнгийг хураан авах нь магадлалтай эсэхээс үл хамааран түүнийг хураан авч борлуулснаас олох орлого болон зардлын зөрүүн дээр үндэслэн тооцно.

Хэрэв үнэ цэнийн алдагдал дараах үеүдэд буурсан бөгөөд уг бууралтыг хүлээн зөвшөөрснөөс хойш тохиосон бодит үйл явдалтай холбох боломжтой бол өмнө нь хүлээн зөвшөөрсөн үнэ цэнийн алдагдлыг үнэ цэнэ бууралтын сангийн дансанд залруулан бичих замаар тухайн жилийн орлого, зарлагад бүртгэнэ. Эргэн төлөгдөх боломжгүй болсон хөрөнгийг хасагдуулахдаа хөрөнгийг нөхөн төлүүлэхэд шаардлагатай бүхий л арга хэмжээг авсан бөгөөд алдагдлын хэмжээ тодорхой болсон үед холбогдох алдагдлын сангийн дансанд бүртгэн хасагдуулна. Өмнө нь хасагдуулсан хөрөнгийн дүн дараа нь нөхөн төлөгдсөн тохиолдолд нөхөн төлөгдсөн дүнг тухайн жилийн орлого, зарлагад бүртгэж алдагдлын сангийн дансыг бууруулна.

Групп нь дангаараа өндөр дүнтэй зээл болон урьдчилгаа бүрт тусгайлан сан байгуулна. Үнэ цэнийн бууралтын сангийн хэмжээг тодорхойлоход зээлдэгчийн бизнес төлөвлөгөөний тогтвортой байдал, санхүүгийн хүндрэл гарахад үйл ажиллагаагаа сайжруулах чадвар, дампуурсан тохиолдолд төлөвлөснөө хүлээн авах болон ногдол ашгийн төлбөр, гаднаас авах санхүүгийн дэмжлэгийн боломж, барьцаа хөрөнгийн борлуулах үнэ болон мөнгөн урсгалын хүлээгдэж буй цаг хугацаа гэх мэтийг авч үзнэ. Үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг төлөвлөөгүй нөхцөл байдлын улмаас илүү нарийн авч үзэхээс гадна тайлант хугацаа бүрээр үнэлнэ.

4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогууд (үргэлжлэл)

4.14 Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт (үргэлжлэл)

Дангаараа өндөр дүнгүй зээлүүд болон дангаараа өндөр дүнтэй боловч дангаараа үнэ цэнэ буурсан гэх бодит нотолгоо гараагүй зээл болон урьдчилгаанд бүлгээр нь сан байгуулна. Багц тус бүрт тайлант үед байгуулсан сангийн хэмжээг удирдлагын зүгээс хяналт тавина. Тусгайлан үнэлэхэд үнэ цэнэ бууралтын бодит нотолгоо илрээгүй боловч бүлгээр үнэлэхэд гарсан үнэ цэнийн бууралтыг багцын үнэ цэнийн бууралтаар тооцно. Үнэ цэнийн бууралтын алдагдалд дараах зүйлсийг авч үзнэ: багцад гарч байсан түүхэн алдагдал, эдийн засгийн нөөцийн байдал, алдагдал тохиох болон үнэ цэнийн бууралтыг нь тусгайлан авч үзэх шаардлагатай хэмээн үзэх хүртэлх хугацааны хожимдол болон үнэ цэнийн бууралтад орсны дараах эргэн төлөлт гэх зэрэг.

Өөрийн хөрөнгөд буй бусад нөөц нь Монголбанкны журмын дагуу Банкны хувьцаа эзэмшигчдийн эсвэл эрх бүхий этгээдийн (Банкны удирдлага) шийдвэрийг үндэслэн хуримтлагдсан ашгаас бусад нөөцөд шилжүүлэгдсэн. Уг нөөц нь Монголбанкны журмын дагуу байгуулсан зээлийн үнэ цэнэ бууралтын сан болон СТОУС-ын дагуу байгуулсан зээлийн үнэ цэнэ бууралтын сангийн зөрүүг илэрхийлнэ. Энэхүү нөөц нь өмчийн бусад хэсэгт багтах ба хуваарилагдахгүй.

4.15 Хөрөнгө, өр төлбөрийг хооронд нь хаах

Санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийг хооронд нь хааж санхүүгийн байдлын тайланд цэвэр дүнгээр бүртгэх нь хүлээн зөвшөөрсөн дүнгүүдийн хаалт хийх эрх зүйн үндэслэл байгаа бөгөөд төлбөрийг цэвэр дүнгээр хийх эсвэл хөрөнгийг худалдаж, нэгэн зэрэг өр төлбөрийг барагдуулах төлөвлөгөө байгаа тохиолдолд л зөвшөөрөгдөнө. Эдгээр хооронд нь хаах эрх нь (а) ирээдүйд болох ямар нэгэн үйл явдлаас хамааралгүй байх, мөн (б) доорхи нөхцөл байдалд хуулийн хүрээнд шийдвэрлэх боломжтой байх ёстой. Үүнд: (i) бизнесийн хэвийн үйл ажиллагааны үед, (ii) дампуурах үед, мөн түүнчлэн төлбөрийн чадваргүй болсон үед.

4.16 Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэсэн санхүүгийн өр төлбөр

Санхүүгийн өр төлбөрийг бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөгдөх санхүүгийн өр төлбөр эсвэл хорогдуулсан өртгөөр бүртгэгдсэн санхүүгийн өр төлбөр гэж ангилна.

Групп нь бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөгддөггүй санхүүгийн өр төлбөрийг анх бүртгэхдээ түүний бодит үнэ цэнэ болон санхүүгийн өр төлбөрийг худалдан авах үед зарцуулсан ажил гүйлгээний дүнгийн нийлбэрээр бүртгэнэ.

Санхүүгийн өр төлбөрийн үүрэг чөлөөлөгдөх, хүчингүй болох, эсвэл хугацаа нь дуусах үед санхүүгийн өр төлбөрийг үл хүлээн зөвшөөрнө. Санхүүгийн өр төлбөрийг өөр заалттай өр төлбөрөөр солих эсвэл заалтийг их хэмжээгээр өөрчлөх үед анхны өр төлбөрийг үл хүлээн зөвшөөрж, өөрчлөгдсөн өр төлбөрийг шинээр хүлээн зөвшөөрнө. Өр төлбөрийн өөрчлөлтөөс үүссэн зөрүүг дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэнэ.

Бусад Банкнаас байршуулсан хөрөнгө - Бусад Банкнаас байршуулсан хөрөнгийг харилцагч Банк Банк руу мөнгө буюу бусад төрлийн хөрөнгө шилжүүлсэн үед хүлээн зөвшөөрнө.

Дериватив бус өр төлбөрийг хорогдуулсан өртгөөр бүртгэдэг. Хэрэв Банк өөрийн гаргасан өрийн хэрэгслийг эргүүлэн худалдаж авах тохиолдолд холбогдох өр төлбөрийг санхүүгийн байдлын тайлангаас хасч дансны үнэ болон тухайн өрийг худалдан авахад төлсөн төлбөрийн дүнгийн зөрүүг өрийг хасагдуулахад үүссэн олз эсвэл гарзад оруулан бүртгэнэ.

Харилцагчдын харилцах, хадгаламж - Харилцагчдын харилцах, хадгаламжууд нь хувь хүмүүс, улсын болон хувийн эзэмшлийн аж ахуйн нэгж, байгууллагад төлөх дериватив бус өр төлбөр бөгөөд хорогдуулсан өртгөөр бүртгэгддэг.

4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогууд (үргэлжлэл)

4.16 Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэсэн санхүүгийн өр төлбөр (үргэлжлэл)

Зээлээр авсан бусад эх үүсвэр - Зээлээр авсан бусад эх үүсвэрт олон улсын санхүүгийн байгууллагууд, Монгол Улсын Засгийн Газар, төрийн байгууллагуудаас авсан зээл болон гаргасан өрийн бичгүүд багтана. Эдгээр санхүүгийн өр төлбөрүүдийг үр ашигт хүүгийн аргаар хорогдуулсан өртгөөр бүртгэдэг.

Хоёрдогч өглөг - Хоёрдогч өглөгийг үр ашигт хүүгийн аргаар хорогдуулсан өртгөөр бүртгэдэг. Хоёрдогч өглөг нь энгийн хувьцаанд хөрвөх боломжтой бөгөөд энэ нь агуулагдсан үүсмэл санхүүгийн хэрэглэлийн тодорхойлолтыг хангаж байвал тайлант хугацааны эцэс бүрт тухайн агуулагдсан үүсмэл санхүүгийн хэрэглэлийн үнэ цэнийг тооцож, өөрчлөлтийг тухайн жилийн орлого зарлагад хүлээн зөвшөөрнө. Дэлгэрэнгүйг тодруулга 28-с үзнэ үү.

Худалдааны болон бусад өглөг - Худалдааны өглөгийг нөгөө тал гэрээнд заасан үүргээ биелүүлсэн үед хуримтлуулан тооцож хорогдуулсан өртгөөр тусгана.

4.17 Борлуулалт болон буцаан худалдан авах хэлцэл

Борлуулалт болон буцаан худалдан авах хэлцэл (“репо хэлцэл”) -ийг зээлдэгчийн эргэн төлөлтийг үр дүнтэйгээр хангах баталгаат санхүүгийн гүйлгээ гэж үздэг. Репо хэлцлийн хүрээнд худалдсан үнэт цаасыг бүртгэлээс хасдаггүй. Үнэт цаасны санхүүгийн байдлын тайлан дахь ангиллыг ерөнхийдөө өөрчилдөггүй боловч үнэт цаасаа шилжүүлж буй тал гэрээний дагуу эсвэл тогтсон хэвшлийн дагуу үнэт цаасыг зарах эсвэл барьцаанд өгөх эрхтэй тохиолдолд үнэт цаасыг эргэн худалдан авах авлага гэж ангилна. Холбогдох өглөгийг санхүүгийн байдлын тайланд “репо хэлцлүүд” гэж тусад нь толилуулдаг.

Буцаан худалдах хэлцлийн дагуу худалдан авсан үнэт цаас (“урвуу репо хэлцэл”) нь зээлдэгчээс Банкинд эргэн төлөлтийг үр дүнтэйгээр хангах бөгөөд бусад Банкнаас авах авлага буюу харилцагчдаас авах зээл ба урьдчилгааны аль тохиромжтойгоор нь бүртгэнэ. Худалдах болон дахин худалдан авах үнийн зөрүүгээр хүүгийн орлого хүлээн зөвшөөрөх ба репо хэлцлийн хугацааны турш үр ашигт хүүний аргаар хуримтлуулна.

4.18 Байшин барилга болон үндсэн хөрөнгө

Барилгыг дор дурьдсанчлан дахин үнэлэгдсэн өртгөөс хуримтлагдсан элэгдлийг, мөн шаардлагатай бол үнэ цэнэ бууралтын зардлыг хассан дүнгээр тусгадаг.

Банкны эзэмшиж буй барилгыг анх өртгөөр нь бүртгэнэ. Үл хөдлөх хөрөнгийн дансны үнэ нь бодит үнээс материаллаг зөрүүтэй эсэхийг тайлант хугацаа бүрийн эцэст дахин үнэлнэ. Дахин үнэлгээнээс нэмэгдсэн дансны үнээр бусад дэлгэрэнгүй орлогыг кредитлэн, өөрийн хөрөнгийн дахин үнэлгээний нэмэгдлийг нэмэгдүүлнэ. Ижил хөрөнгийн өмнө үүссэн нэмэгдлийг хааж буй дахин үнэлгээний бууралтыг бусад дэлгэрэнгүй орлогод хүлээн зөвшөөрч, өөрийн хөрөнгөд өмнө хүлээн зөвшөөрсөн дахин үнэлгээний нэмэгдлийг бууруулна; Бусад бүх бууралтыг тухайн жилийн орлого зарлагад хүлээн зөвшөөрнө. Хөрөнгийг данснаас хасахад гарсан нэмэгдэл буюу хөрөнгийг

Банк ашиглаж буй тохиолдолд өөрийн хөрөнгөд орсон барилга тоног төхөөрөмжийн дахин үнэлгээний нөөцийг хуримтлагдсан алдагдал буюу хуримтлагдсан ашиг руу шууд хаана; сүүлийн тохиолдолд бодит зөрүүгийн хэрэгжсэн өсөлт нь хөрөнгийн дахин үнэлсэн дансны үнээс бодсон элэгдэл болон хөрөнгийн анхны өртгөөс бодсон элэгдлийн зөрүүтэй тэнцэнэ.

Группийн үл хөдлөх хөрөнгийн дахин үнэлгээг адил төрлийн үл хөдлөх хөрөнгийг үнэлж байсан туршлагатай хараат бус мэргэжлийн хөрөнгийн үнэлгээний байгууллагаар хийлгэсэн үнэлэлт дээр тулгуурлаж хийнэ. Групп нь дахин үнэлгээний аргыг үнэлгээндээ 2013 оноос ашиглаж эхэлсэн.

4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогууд (үргэлжлэл)

4.18 Байшин барилга болон үндсэн хөрөнгө (үргэлжлэл)

Банкны эзэмшиж буй тоног төхөөрөмжийг үнэ цэнэ бууралтын алдагдал болон элэгдлийг хассан дүнгээр бүртгэнэ. Бага хэмжээний засварын өртгийг гарсан даруйд нь зарлагадна. Барилгын томоохон хэсэг эсвэл бүрэлдэхүүн хэсгийг шинэчлэхтэй холбоотой гарсан зардлыг капиталжуулж, сольсон хэсгийг ашиглалтаас хасна.

Үндсэн хөрөнгийн үнэ цэнэ буурсан шинж тэмдэг илэрсэн эсэхийг удирдлага тайлант үе бүрийн эцэст үнэлдэг. Тийм шинж тэмдэг илэрсэн тохиолдолд удирдлага хөрөнгийн бодит үнэ цэнээс борлуулах өртгийг хассан дүн болон түүний ашиглалтын үнэ цэнийн аль ихээр нь нөхөн сэргээгдэх өртгийг тооцож, дансны үнийг нөхөн сэргээгдэх өртөг хүртэл бууруулан гарзыг тухайн жилийн орлого, зарлагад бүртгэдэг (байшин барилгын хувьд өмчийн өмнөх дахин үнэлгээний нэмэгдлийг давах хэмжээгээр). Хөрөнгийн ашиглалтын үнэ цэнэ, бодит үнэ цэнэ эсвэл борлуулах зардлын тооцоололд өөрчлөлт орсон бол өмнөх жилүүдэд хүлээн зөвшөөрсөн үнэ цэнийн бууралтын гарзыг шаардлагатай бол залруулан бүртгэнэ.

Борлуулсны олз, гарзыг тодорхойлохдоо борлуулалтаас олсон орлогыг бүртгэлийн дүнтэй харьцуулж тооцох бөгөөд олз, гарзыг тухайн жилийн орлого, зарлагад бүртгэнэ (үйл ажиллагааны бусад орлого, зардал хэсэгт).

Дуусаагүй барилгыг элэгдүүлдэггүй. Үндсэн хөрөнгийн бусад зүйлүүдийн элэгдлийг тэдгээрийн өртгийг доорх хүлээгдэж буй ашиглах хугацааны туршид шулуун шугамын аргыг ашиглан үлдэх өртөг хүртэл нь бууруулан хуваарилж тооцно:

- Барилга – 40 жил
- Тээврийн хэрэгсэл – 10 жил
- Тавилга – 10 жил
- Тоног төхөөрөмж ба компьютер болон бусад хөрөнгө – 3-10 жил
- Түрээсийн сайжруулалт – Хөрөнгийн ашиглагдах хугацаа болон түрээсийн хугацааны аль богиноор нь

Үлдэх өртөг гэдэг нь тухайн хөрөнгийн ашиглалтын хугацаа дуусах үед хөрөнгийг зарж борлуулах дүнгээс түүнтэй холбоотой гарах зардлыг хассан дүнг урьдчилан тооцоолсон дүн юм. Хөрөнгийн үлдэгдэл өртөг, ашиглагдах хугацааг тайлант үе бүрийн эцэст дахин үнэлж шаардлагатай гэж үзвэл тохируулга хийнэ.

4.19 Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө

Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө гэдэг нь удирдлагын зорилгоор эсвэл бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг нийлүүлэх зорилгоор ашигладаг, бизнесийн ерөнхий үйл явцад зарагдах бус, түрээсийн орлого ба капиталын өгөөж хүртгэх зорилготой эсвэл тус 2 зорилгыг хоёуланг нь хэрэгжүүлэхээр эзэмшиж буй өмч хөрөнгө юм.

Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгийг анх бодит үнэ цэнээр буюу худалдаж авсан үнэ дээр худалдан авахтай холбоотой шууд зардлыг нэмж бүртгэдэг. Дараа нь хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгийг тухайн тайлант хугацааны зах зээлийн нөхцөл байдал дээр үндэслэн бодит үнэ цэнээр хэмждэг. Тухайн хөрөнгийн бодит үнэ цэнийг уг үл хөдлөх хөрөнгийн зах зээл дээр худалдагдах үнэ гэж үзнэ. Холбогдох гүйлгээний зардлыг хасахгүй.

Үл хөдлөх хөрөнгийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлттэй холбоотой олз гарзыг тухайн олз гарз нь бүртгэгдсэн жилийн ашиг, алдагдалд хүлээн зөвшөөрнө. Худалдаж авсны дараах зардлыг зөвхөн тухайн хөрөнгөөс үүдэлтэй Группийн ирээдүйд олох ашиг нь тодорхой болсон болон тухайн зардлыг бодитоор хэмжих боломжтой үед уг хөрөнгийн дансны үнэд нэмж бүртгэнэ. Бусад бүх засвар үйлчилгээтэй холбоотой зардлыг тухайн жилийн ашиг алдагдалд хүлээн зөвшөөрнө.

4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогууд (үргэлжлэл)

4.19 Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө (үргэлжлэл)

Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө нь хөрөнгийг данснаас хасах эсвэл ашиглалтаас бүр мөсөн хасах үед болон хөрөнгийн ашиглалтаас ирээдүйд өгөөж өгөхгүй бол үл хүлээн зөвшөөрнө. Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгийг данснаас хасах, актласнаас үүсэх олз ба гарз нь тухайн жилдээ орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрөгддөг.

Группийн хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгийн бодит үнэ цэнийг адил төрлийн үл хөдлөх хөрөнгийг үнэлж байсан туршлагатай хараат бус мэргэжлийн хөрөнгийн үнэлгээний байгууллагаар хийлгэсэн үнэлэлт дээр тулгуурлаж хийнэ. Групп нь дахин үнэлгээний аргыг үнэлгээндээ 2013 оноос ашиглаж эхэлсэн.

4.20 Биет бус хөрөнгө

Группийн биет бус хөрөнгө нь ашиглах тодорхой хугацаатай бөгөөд үндсэндээ капиталжуулсан компьютерийн программ хангамжийн лицензүүд болон газар ашиглах эрх юм. Худалдан авсан компьютерийн программ хангамжийн лицензүүдийг тэдгээрийг худалдан авах үед үүсэх зардал болон ашиглахад бэлэн болгоход гарсан зардлын үндсэн дээр бүртгэдэг. Хэрэв Группийн эзэмшлийн бүх төрлийн программ хангамжын урт хугацааны өгөөж нь зардлаас их байх нь тодорхой бол тухайн программ хангамжыг хөгжүүлсэнтэйхолбоотойзардлыг биет бус хөрөнгө гэж бүртгэнэ. Капиталжаа зардалд программыг хөгжүүлсэн ажилчдын зардал болон хамаарах илүү цагийн зардлууд багтана. Компьютерийн программ хангамжтай холбоотой бусад бүх зардлуудыг ашиг алдагдалд зардал гэж хүлээн зөвшөөрнө.

Хязгаарлагдмал хугацаатай биет бус хөрөнгийг шулуун шугамын аргаар эдийн засгийн ашигтай хугацааны турш хорогдуулах ба үнэ цэнэ бууралтын шинэ тэмдэг илэрсэн үед тухайн хөрөнгийн үнэ цэнэ бууралтыг үнэлэнэ. Энэхүү хорогдуулалтын аргачлалыг хамгийн багадаа жил бүрийн тайлант хугацааны эцэст хянаж үздэг. Биет бус хөрөнгийн төлөвлөсөн ашиглагдах хугацааг дараах байдлаар тогтоосон.

- Программ хангамжийн лицензүүд – 3 жил
- Газар ашиглах эрх – газар ашиглах эрхийн хугацаа

4.21 Үйл ажиллагааны түрээс

Групп нь түрээсийн гэрээнд түрээслэгчээр оролцож, өмчлөлийн ихэнх эрсдэл болон урамшуулал нь түрээслүүлэгчээс Групп-д шилжин ирээгүй тохиолдолд түрээсийн нийт төлбөрийг түрээсийн хугацааны туршид шулуун шугамын аргыг ашиглан хуваарилж тухайн тайлант жилүүдийн орлого, зарлагад (түрээсийн зардлаар) бүртгэнэ.

Хэрэв хөрөнгийг үйл ажиллагааны түрээсээр түрээслүүлсэн тохиолдолд түрээсийн авлагыг түрээсийн хугацааны туршид шулуун шугамын аргаар хуваарилан түрээсийн орлогоор бүртгэнэ.

4.22 Хувьцаат капитал болон давуу эрхтэй хувьцаа

Энгийн хувьцаа болон буцаан төлөх, эргэн дуудах нөхцөлгүй давуу эрхтэй хувьцааг эзэмшигчдийн өмч гэж ангилдаг. Шинэ хувьцаа гаргахтай шууд холбоотой нэмэлт зардлыг хувьцаа борлуулсны татварын дараах орлогоос хасах дүнгээр эзэмшигчдийн өмчид тусгадаг. Хувьцаа борлуулснаас орж ирсэн орлогын бодит үнэ цэнэ нь хувьцааны нэрлэсэн үнээс илүү гарсан хэсгийг нэмэгдэж төлөгдсөн капитал гэж эзэмшигчдийн өмчид тусгадаг.

4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогууд (үргэлжлэл)

4.23 Нэмэгдэж төлөгдсөн капитал

Нэмж төлөгдсөн капитал нь гаргасан хувьцааны нэрлэсэн үнээс давуулан оруулсан хөрөнгө оруулалтыг илэрхийлнэ.

4.24 Ногдол ашиг

Ногдол ашгийг зарласан хугацаанд эзэмшигчдийн өмчид бүртгэнэ. Тайлант үеийн эцсээс хойш, гэхдээ санхүүгийн тайлангуудыг нийтлэхийг зөвшөөрөхөөс өмнө зарлагдсан ногдол ашгийг тайлант хугацааны дараах үйл явдлын тодруулгад оруулан толилуулдаг. Ногдол ашгийн хуваарилалтыг хуримтлагдсан ашгаас олгоно.

4.25 Болзошгүй хөрөнгө ба болзошгүй өр төлбөр

Болзошгүй хөрөнгийг санхүүгийн тайланд хүлээн зөвшөөрөхгүй боловч эдийн засгийн өгөөжийн орох урсгал магадлалтай үед санхүүгийн тайланд нэмж тодруулна.

Төлбөрийг барагдуулахтай холбоотой мөнгөн урсгал гарах магадлалтай бол болзошгүй өр төлбөрийг санхүүгийн тайланд хүлээн зөвшөөрөхгүй боловч нэмж тодруулна.

4.26 Зээлтэй холбоотой хүлээсэн үүргүүд

Групп нь санхүүгийн баталгаа болон зээл олгох үүрэг хүлээх үйлчилгээ үзүүлдэг. Санхүүгийн баталгаа нь гуравдагч этгээдэд хүлээсэн үүргээ харилцагч биелүүлж чадаагүй тохиолдолд Банк харилцагчийн өмнөөс төлбөр гүйцэтгэхээр буцалтгүй нөхцлөөр олгосон баталгаа бөгөөд зээлтэй адил зээлийн эрсдэл агуулдаг. Санхүүгийн баталгаа болон зээл олгох үүрэг нь анх бодит үнэ цэнээрээ хүлээн зөвшөөрөгддөг бөгөөд энэ үнэ цэнэ нь хэвийн үед хүлээн авсан хураамжийн дүнгээр нотлогддог. Уг дүнг хүлээсэн үүргийн хүчинтэй байх хугацааны туршид шулуун шугамын аргаар хорогдуулан бүртгэдэг. Энэ арга нь Банк зээл олгох үүрэг хүлээж уг үүргийнхээ дагуу тодорхой зээлийн хэлцэлд оролцох нь магадлалтай бөгөөд уг зээлээ олгосны дараа богино хугацаанд бусдад шилжүүлэх төлөвлөгөөгүй тохиолдолд үйлчлэхгүй. Энэ тохиолдолд зээлийн үүргийн хураамжийг хойшлуулж олгосон зээлийн анхны хүлээн зөвшөөрөх дүнд оруулан тооцно. Тайлант үе бүрийн эцэст үүргүүдийг (i) анх хүлээн зөвшөөрсөн тухайн өдрөөрх хорогдуулаагүй дүнгийн үлдэгдэл, (ii) үүргийг тухайн өдөр барагдуулахад шаардагдах зардлын хамгийн баталгаатайгаар тооцоолсон дүнгийн аль ихээр бүртгэнэ. Хураамжуудыг үүргийн үлдэгдэл дүнтэй холбоотойгоор тогтмол давтамжтай тооцдог тохиолдолд тэдгээрийг үүргийн үйлчлэх хугацааны туршид пропорциональ хэмжээгээр орлогод хүлээн зөвшөөрдөг.

Зээлтэй адилтгах хөрөнгөтэй холбоотой эрсдэлийн сан нь харилцагчийн санхүүгийн байдлын муудалтаас үүдэлтэй харилцагчид олгосон баталгаа, хүлээсэн үүрэгтэй холбоотой болзошгүй алдагдалд зориулсан эрсдэлийн санг илэрхийлнэ. Тайлант жил бүр Группийн нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан гарах өдрөөрх боломжит бүх мэдээлэлд үндэслэн шаардлагатай эрсдэлийн санг үнэлдэг ба зөвхөн доорх хоёр нөхцөл бүрдсэн үед бүртгэдэг:

- Тайлант өдрийн байдлаар Банк гэрээний дагуу санхүүжилт олгох магадлал маш өндөр байх (зээлийн шугамын ашиглал, баталгааны гэрээнд заасны дагуу төлбөр төлөх гэх мэт).
- Тайлант өдрийн байдлаар үнэ цэнэ буурсныг илэрхийлэх бодит нотолгоотой байх, жишээ нь Группийн зээлдэгчид/хүлээн авагчид гэрээний дагуу олгох урьдчилгааны дүн нь бүрэн нөхөгдөхгүйг илэрхийлсэн хүчин зүйлс орно.

4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогууд (үргэлжлэл)

4.27 Нөөц

Групп нь өнгөрсөн үйл явдлын үр дүнд өнөөгийн эрх зүйн хувьд эсвэл бодит үндэслэлтэй үүрэг хүлээсэн бөгөөд энэхүү үүргээ биелүүлэхэд эдийн засгийн үнэ цэнэ бүхий эх үүсвэрийг төлөх магадлалтай, мөн уг үүргийн дүнг баталгаатайгаар тооцоолох боломжтой үед нөөц/санг хуримтлуулан байгуулна.

Групп 2016 оноос эхлэн үйл ажиллагааны эрсдэлийн нөөц санг байгуулсан. Уг нөөц нь бусад өмчид батгах бөгөөд Банкны удирдлагын шийдвэрийн дагуу хуримтлагдсан ашгаас шилжүүлэгдсэн.

4.28 Засгийн газрын хөнгөлөлтүүд

Монголбанк (Засгийн газрын зуучлагчийн үүргээр оролцож буй)-наас зах зээлээс доогуур хүүтэй авсан зээлийн үр ашгийг засгийн газрын хөнгөлөлтөд тооцно. Энэхүү төрлийн зээлийг зах зээлийн хүүг ашиглан хорогдуулсан өртгөөр хэмжих ба зээлийн бусад эх үүсвэрт хүлээн зөвшөөрнө. Зах зээлийн хүүгээс доогуур хүүний үр ашгийг (өөрөөр хэлбэл, зээлийг анх хүлээн зөвшөөрөхөд гарах ашиг) НББОУС 39-ийн дагуу тодорхойлсон зээлийн анхны дансны үнэ болон хүлээн авсан төлбөрийн зөрүүгээр хэмждэг ба засгийн газрын хөнгөлөлтийн орлогоор хүлээн зөвшөөрдөг. Хөнгөлөлтийн холбогдох орлогыг зээлийн хугацааны турш үр ашигт хүүгийн аргаар ашиг алдагдалд системтэйгээр хүлээн зөвшөөрдөг. Хөнгөлөлтийн орлогыг хүүний зардлаар цэвэршүүлэн бүртгэдэг.

Удирдлагын зүгээс засгийн газрын хөнгөлөлтүүдийн өр төлбөрийн дүн нь материаллаг бус тул тусдаа мөр байх шаардлагагүй гэж үзээд “Зээлээр авсан бусад эх үүсвэр” –н мөрөнд багтаасан.

4.29 Итгэмжлэгдсэн хөрөнгө

Гуравдагч этгээдийн дансанд бүртгэлтэй байгаа Группийн нэр дээрх хөрөнгийг энэхүү нэгтгэсэн санхүүгийн тайланд оруулаагүй. Үүнээс орох шимтгэлийн орлогыг “Хураамж, шимтгэлийн орлого” хэсэгт багтаасан.

4.30 Орлогын албан татвар

Орлогын албан татварыг тайлант үеийн эцэст бүхэлд нь эсвэл ерөнхийд нь батлагдсан хууль тогтоомжийн дагуу санхүүгийн тайлангуудад хүлээн зөвшөөрнө. Орлогын албан татварын зардал нь тухайн жилийн болон хойшлогдсон татвараас бүрдэх бөгөөд уг зардлуудтай холбоотой ажил гүйлгээ нь тухайн буюу өөр тайлант хугацаанд бусад дэлгэрэнгүй орлогод эсвэл өмчид шууд бүртгэгдсэнээс бусад тохиолдолд тухайн жилийн орлого, зарлагад хүлээн зөвшөөрөгдөнө.

Тайлант хугацааны татвар нь тухайн болон өмнөх хугацаанд үүссэн татвар ногдуулах ашиг, алдагдалтай холбоотой татварын байгууллагад төлөх эсвэл түүнээс нөхөн авах дүн болно. Санхүүгийн тайланг холбогдох татварын албанд тушаахаас өмнө баталж амжаагүй тохиолдолд татвар ногдуулах ашиг, алдагдлыг урьдчилан тооцно. Орлогын албан татвараас бусад татваруудыг үйл ажиллагааны зардалд бүртгэдэг.

Хойшлогдсон татварыг Балансын өглөгийн аргыг ашиглан дараа тайлант хугацаанд шилжүүлэн тооцох татварын алдагдал дээр мөн санхүүгийн тайлангийн өдрийн байдлаарх хөрөнгө, өр төлбөрийн татварын суурь болон санхүүгийн тайлан дахь бүртгэлийн дүнгийн хооронд үүсэх түр зөрүүн дээр үндэслэж тооцдог.

Хойшлогдсон татвар нь бизнесийн нэгдлээс өөр гүйлгээний явцад анх хүлээн зөвшөөрсөн бөгөөд тухайн үедээ бүртгэлийн ашиг болон татвар ногдох ашигт нөлөө үзүүлэхгүй хөрөнгө, өр төлбөрөөс үүсэх түр зөрүүнүүдэд хүлээн зөвшөөрдөггүй. Хойшлогдсон татварыг хөрөнгө ашиглагдах эсвэл өглөг төлөгдөх тайлант хугацаанд ашиглагдах, санхүүгийн тайлангийн өдрийн байдлаар батлагдсан буюу үндсэндээ батлагдсан байгаа хууль тогтоомжоор тогтоосон татварын хувь хэмжээгээр эсвэл дараа тайлант хугацаанд шилжүүлэн ашиглагдах татварын алдагдлаар тооцдог. Банк хойшлогдсон татварын хөрөнгө болон өглөгийг хооронд нь хааж бүртгэдэг.

4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогууд (үргэлжлэл)

4.30 Орлогын албан татвар (үргэлжлэл)

Хойшлогдсон татварын өглөг нь татвар ногдуулах бүхий л түр зөрүүнд, хойшлогдсон татварын хөрөнгийг татвараас хасагдах бүхий л түр зөрүүнд, мөн ашиглагдаагүй татварын алдагдал, татварын хөнгөлөлтөнд тэдгээрийг ирээдүйн татвар ногдуулах ашигт татвараас хасагдах түр зөрүү, ашиглагдаагүй татварын алдагдал болон хөнгөлөлтийг хасагдуулан ашиглах магадлалтай.

Гадаад валютын арилжааны үүсмэл хэрэглүүрийн үнэ цэнийн өөрчлөлтийг хүлээн зөвшөөрөөгүй олз гарз гэж үздэг ба түр зуурын зөрүү гэж бүртгэдэг (Тодруулга 3 болон 31). Бусад хөрөнгө болон бусад өр төлбөрийн гадаад валютын ханшийн тэгшитгэлийн зөрүү нь гадаад валютын арилжааны олз гарз гэж үздэг ба энэ нь түр зуурын зөрүү үүсгэдэггүй.

Группийн татварын тодорхой бус байр суурийг удирдлага тайлант үеийн эцэс бүрт дахин үнэлдэг. Группийн орлогын татварын байр суурийг татварын байгууллага хүлээн зөвшөөрөхгүй байж болохоос үүдэн нэмэлт татвар ногдуулах нь ногдуулахгүй байхаас илүү магадлалтай гэж удирдлага үзсэн тохиолдолд өглөг хүлээн зөвшөөрнө. Санхүүгийн тайлангийн өдрийн байдлаар бүхэлдээ буюу үндсэндээ батлагдсан байсан хууль тогтоомжийн тайлбар, мөн ижил асуудлыг шүүх байгууллагын шийдвэрлэсэн байдал дээр үндэслэн үнэлгээ хийгддэг. Торгууль, алданги болон орлогын бус татвартай холбоотой өглөгийн хувьд тайлант хугацааны эцэс дэх өр төлбөрийг барагдуулахад шаардагдах зардлыг удирдлага хамгийн боломжит аргаар тодорхойлсноор хүлээн зөвшөөрнө.

4.31 Ажиллагсдын тэтгэмж ба нийгмийн халамж

(i) Богино хугацаат тэтгэмж

Цалин, хөлс, бусад цалин хөлстэй холбоотой бусад зардлууд нь Групп болон Банкны ажилтан нь холбогдох ажил үйлчилгээг үзүүлсэн тухайн жилдээ зардлаар хүлээн зөвшөөрөгддөг. Цалинтай ээлжийн амралт зэрэг нөхөн олговортой бусад богино хугацаат хуримтлагдах ажлын чөлөөг ажиллагсад ирээдүйд нөхөн олговортой чөлөө авах эрхийг үүсгэх үйлчилгээг үзүүлсэн үед, нөхөн олговортой богино хугацаат хуримтлагдахгүй ажлын чөлөөг (жишээ нь, өвчний улмаас чөлөө авах) тухайн үед нь хүлээн зөвшөөрдөг.

(ii) Тогтоосон тэтгэмжийн төлөвлөгөө

Монгол Улсад үйл ажиллагаа явуулж буй компаниуд хуулийн дагуу улсын тэтгэврийн болоод нийгэм, эрүүл мэндийн даатгалын сангуудад шимтгэл төлдөг. Эдгээр шимтгэлүүдийг үүссэн үед нь орлого, зарлагад зардлаар бүртгэдэг. Групп өөрсдийн байгуулсан тэтгэврийн санд шимтгэл төлдөг. Төлсөн шимтгэлийг ажилтны Групп-д ажилласан хугацаанд нь хувь тэнцүүлэн "Тэтгэврийн сангийн зардал" дансанд бүртгэнэ.

4.32 Орлого, зардлын хүлээн зөвшөөрөлт

Хүүгийн орлого, зардлыг өрийн хэрэгсэл бүрийн хувьд аккрузль суурь дээр үндэслэн үр ашигт хүүгийн аргаар тооцоолон бүртгэнэ. Энэ аргын дагуу гэрээний талуудын хооронд төлөгдсөн эсвэл хүлээн авсан бүх хураамж, гүйлгээний зардал болон бүх үнийн нэмэгдэл буюу хөнгөлөлтийг үр ашигт хүүнд оруулан тооцож, цаг хугацааны хувьд хойшлуулан хүүгийн орлого эсвэл зардалд бүртгэдэг.

Үр ашигт хүүгийн бүрэлдэхүүн хэсэг болох хураамжид санхүүгийн хөрөнгийг худалдан авах эсвэл санхүүгийн өр төлбөрийг үүсгэхэд шууд холбоотойгоор нэмэгдэн гардаг, жишээлбэл төлбөрийн чадварыг үнэлэх, зээлийн баталгаа эсвэл барьцааг үнэлэх болон бүртгэх, хэрэглүүрийн нөхцлүүдийг хэлэлцэх болон холбогдох баримт бичиг боловсруулах зэрэг гэрээ байгуулахтай холбоотой аливаа хураамжууд орно. Групп нь харилцагчид зээл олгосны дараах богино хугацаанд тухайн зээлийн худалдах магадлалтай тохиолдолд тухайн зээлийг зах зээлийн хүүгээр олгохтой холбоотой хураамж, шимтгэлийг үр ашигт хүүгийн бүрэлдэхүүн хэсэг болгон тооцно.

4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогууд (үргэлжлэл)

4.32 Орлого, зардлын хүлээн зөвшөөрөлт (үргэлжлэл)

Зээл олгохоор хүлээсэн үүргийг Банк ашиг алдагдлаарх бодит үнэ цэнээр хэмжигдсэн санхүүгийн өр төлбөр гэж ангилдаггүй.

Зээл болон бусад өрийн хэрэгслүүд найдваргүй болсон үед тэдгээрийг хүлээгдэж буй мөнгөн урсгалын өнөөгийн үнэ цэнэ хүртэл бууруулж бүртгэх бөгөөд түүнээс хойш өнөөгийн үнэ цэнийн өсөлтийг тухайн хөрөнгийн үнэ цэнэ бууралтын гарзыг тооцоход ашигласан үр ашигт хүүгийн үндсэн дээр тооцоолж хүүгийн орлогоор бүртгэдэг.

Бусад бүх шимтгэл, хураамж болон бусад орлого, зардлын зүйлүүдийг ерөнхийдөө аккруэль суурь дээр үндэслэн тухайн ажил гүйлгээний гүйцэтгэлтэй уялдуулан хүлээн зөвшөөрөх бөгөөд гүйцэтгэлийг нийт тохирсон үйлчилгээнээс бодитоор үзүүлсэн үйлчилгээний хувь хэмжээгээр тооцдог.

4.33 Өмчөх бусад хөрөнгө

Өмчлөх бусад хөрөнгө гэдэг нь хугацаа хэтэрсэн зээлийн үүргийг хангуулахаар хураан авсан санхүүгийн болон санхүүгийн бус хөрөнгө (барилга зэрэг үл хөдлөх, машин тоног төхөөрөмж, бараа материал зэрэг хөдлөх, үнэт цаас зэрэг санхүүгийн хөрөнгө)-ийг хэлнэ. Хөрөнгийг анхлан бодит үнэ цэнээр хүлээн зөвшөөрөх бөгөөд тухайн хөрөнгийн шинж чанар, Группийн сонирхол зэргээс шалтгаалж холбогдох хөрөнгийн бүлэгт хамаарах нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын дагуу дахин хэмжиж бүртгэнэ.

Санхүүгийн бус хөрөнгийн хувьд, хэрэв Групп нь хураан авсан барьцаа хөрөнгийг (үл хөдлөх хөрөнгийг) өөрийн бизнесийн үйл ажиллагаанд ашиглах бол уг хөрөнгийг “Байшин барилга ба үндсэн хөрөнгө” гэж дахин ангилан, Байшин барилга ба үндсэн хөрөнгөтэй холбоотой нягтлан бодох бүртгэлийн журмын дагуу бүртгэнэ (Тодруулга 4.18). Хэрэв Групп нь хураан авсан барьцаа хөрөнгийг түрээслүүлэх болон үнэ цэнийн өсөлтийн зорилгоор, эсвэл уг 2 тохиолдлын хоёулангийн зорилгоор өөрөө ашиглахгүйгээр хадгалж үлдсэн бол Групп нь уг хөрөнгийг “Өмчлөх бусад хөрөнгө”- өөс “Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө” хэсэгрүү дахин ангилан холбогдох нягтлан бодох бүртгэлийн журмын дагуу бүртгэнэ (Тодруулга 4.19). Хэрэв Групп нь хураан авсан барьцаа хөрөнгөөр авсан хөдлөх болон үл хөдлөх хөрөнгийг худалдах тохиолдолд Групп нь бараа материалтай холбоотой нягтлан бодох бүртгэлийн журмыг баримтлан зөвхөн СТОУС-5 –ын шаардлага биелэн худалдах зорилготой хөрөнгө гэж ангилснаас бусад тохиолдолд уг хөрөнгийг “Өмчлөх бусад хөрөнгө” гэж Санхүүгийн Байдлын Тайланд тусгана. Худалдахаар төлөвлөсөн санхүүгийн бус хураан авсан барьцаа хөрөнгийн талаар тодруулга 22-өөс үзнэ үү.

Хэрэв хураан авсан санхүүгийн хөрөнгө (Үнэт цаас гэх мэт)-ийг худалдснаар анхны үнээ нөхөх бол Группийн зүгээс энэхүү хөрөнгийг “Өмчлөх бусад хөрөнгө” гэж үзэн СТОУС-ын хэмжилтийн дагуу борлуулахад бэлэн үнэт цаас гэж ангилан бодит үнэ цэнээр хэмждэг. Хураан авсан санхүүгийн барьцаа хөрөнгийн бодит үнэ цэнийг тайлант хугацаа бүрт тооцдог бөгөөд бодит үнэ цэнийн тохируулгыг өмчийн хэсэг дэх Борлуулахад бэлэн үнэт цаасны нөөцөд хүлээн зөвшөөрдөг. Борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгийн нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын талаар тодруулга 4.11 –т тусгасан. Хураан авсан санхүүгийн барьцаа хөрөнгийн талаар тодруулга 21-ийг үзнэ үү.

4.34 Бараа материал

Бараа материалыг өртөг ба цэвэр боломжит үнэ цэнийн аль багаар бүртгэнэ. Цэвэр боломжит үнэ цэнэ нь бизнесийн энгийн нөхцөлд барааг худалдахаар таамаглаж буй үнээс барааг гүйцээх болон худалдахтай холбоотойгоор гарах таамагласан зардлыг хассан дүн.

4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогууд (үргэлжлэл)

4.35 Нөхцөл өөрчлөгдсөн зээлүүд

Групп барьцаа хөрөнгийг хураан авахаасаа илүү аль болох төлбөр хийх хугацааг сунгах, зээлийн нөхцлийг шинээр тохиролцох зэрэг замаар зээлийн нөхцлийг өөрчлөх боломжийг хайдаг. Нөхцлүүдийг дахин хэлэлцэн тохиролцсоны дараа тухайн зээлийг хугацаа хэтэрсэнд ангилдаггүй. Удирдлага нөхцөл өөрчлөгдсөн зээлүүдийг үргэлж эргэн шалгаж, бүх шалгуурууд биелэгдсэн эсэх, ирээдүйд орж ирэх төлбөрүүд төлөгдөх магадлалтай эсэхийг авч үздэг. Эдгээр зээлүүдийг мөн цаашид ч тэдгээрийн анхны үр ашигт хүүг ашиглан дан ганцаар нь эсвэл бүлгийн үнэлгээгээр нь үнэ цэнийн бууралтын хувьд шинжилдэг.

4.36 Хувьцаанд суурилсан төлбөрүүд

Хувьцаанд суурилсан төлбөр оролцуулсан ажил гүйлгээний хүрээнд хүлээн авсан буюу худалдаж авсан үйлчилгээг Банк тухайн үйлчилгээг хүлээн авсан үед хүлээн зөвшөөрдөг. Хэрэв хувьцаанд суурилсан бөгөөд хувьцаагаар төлөх төлбөр оролцуулсан ажил гүйлгээний хүрээнд үйлчилгээ хүлээн авсан бол эзэмшигчдийн өмчийг нэмэгдүүлэн бүртгэдэг, харин хувьцаан дээр суурилсан бөгөөд мөнгөөр төлөх төлбөр оролцуулсан ажил гүйлгээний хувьд өглөгийг нэмэгдүүлэн бүртгэдэг.

Хувьцаанд суурилсан бөгөөд хувьцаагаар төлөх төлбөр оролцуулсан ажил гүйлгээний хувьд Банк хүлээн авсан үйлчилгээ болон эзэмшигчдийн өмчийн холбогдох өсөлтийг олгосон хувьцааны бодит үнэ цэнэ дээр үндэслэн шууд бус аргаар тооцно. Хувьцаанд суурилсан бөгөөд мөнгөөр төлөх төлбөр оролцуулсан ажил гүйлгээний хувьд Банк хүлээн авсан үйлчилгээ болон үүссэн өр төлбөрийг уг өр төлбөрийн бодит үнээр хэмжинэ. Өр төлбөр барагдаж дуустал Банк тайлант үе бүрийн эцэст болон өр төлбөр барагдаж дуусах өдөр тухайн өр төлбөрийн бодит үнэ цэнийг дахин үнэлэх ба дахин үнэлгээнээс үүсэх бодит үнэ цэнийн аливаа өөрчлөлтийг тухайн үеийн орлого, зарлагад хүлээн зөвшөөрдөг.

4.37 Санхүүгийн тайлангуудыг нийтэлсний дараа хийгдэх өөрчлөлтүүд

Банкны удирдлага болон хувьцаа эзэмшигчид санхүүгийн тайлангуудыг нийтэлсний дараа өөрчлөх эрх мэдэлтэй болно.

5 Шинэ буюу өөрчлөгдсөн стандарт, тайлбаруудын хэрэгжилт

Группийн хувьд дараах шинэ стандарт болон тайлбаруудыг хэрэгжилт нь 2016 оны 01 дүгээр сарын 01-ээс хүчинтэй:

СТОУС 14, Зохицуулах байгууллагатай холбоотой хойшлуулсан данс (2014 оны 1 дүгээр сард батлагдсан ба 2016 оны 1 дүгээр сарын 1-нээрх болон түүнээс хойших санхүүгийн тайланд дагаж мөрдөнө). СТОУС 14-өөр СТОУС-ыг анх удаа хэрэглэж байгаа этгээд өмнө нь мөрдөж байсан нийтээр хүлээн зөвшөөрөгдсөн нягтлан бодох бүртгэлийн зарчмын дагуу үнэ ханшийн зохицуулалттай холбоотой дүнг цаашид үргэлжлүүлэн хүлээн зөвшөөрч бүртгэхийг зөвшөөрсөн. СТОУС-ыг өмнө нь нэвтрүүлсэн аж ахуйн нэгжийн санхүүгийн тайлантай анх удаа СТОУС-ын нэвтрүүлж байгаа этгээдийн санхүүгийн тайланг харьцуулагдахуйц байлгах үүднээс үнэ ханшийн зохицуулалттай холбоотой дүнг бусад санхүүгийн тайлангийн үзүүлэлтээс тусад нь тайлагнахыг стандартад зааж өгсөн. Санхүүгийн тайландаа СТОУС-ыг өмнө нь нэвтрүүлсэн аж ахуйн нэгжид тус стандарт хамааралгүй болно.

СТОУС 11-д орсон нэмэлт өөрчлөлт – Хамтарсан үйл ажиллагаан дах ашиг сонирхлыг эзэмших ажил гүйлгээг бүртгэх (2014 оны 5 сарын 6-нд батлагдсан ба 2016 оны 1 сарын 1 нээр эхлэж буй болон түүнээс хойших санхүүгийн тайланд дагаж мөрдөнө). Энэхүү өөрчлөлтөөр бизнесийн үйл ажиллагаа үүсгэж байгаа хамтарсан хэлцэл дэх ашиг сонирхлын эзэмшлийг хэрхэн бүртгэх талаар зааж өгсөн.

5 Шинэ буюу өөрчлөгдсөн стандарт, тайлбаруудын хэрэгжилт (үргэлжлэл)

НББОУС 16 болон НББОУС 38-д орсон нэмэлт өөрчлөлт - Элэгдэл болон хорогдлыг тооцох аргыг илүү тодорхой болгох нь (2014 оны 5 сарын 12-нд батлагдсан ба 2016 оны 1 дүгээр сарын 1-нээрх болон түүнээс хойших санхүүгийн тайланд дагаж мөрдөнө). Энэхүү өөрчлөлтөөр НББОУС-ын зөвлөл, хөрөнгийг ашиглаж буй үйл ажиллагаанаас бий болсон орлогод тухайн хөрөнгийн эдийн засгийн үр өгөөжийн ашиглалтаас гадна өөр бусад хүчин зүйлс нөлөөлсөн байдаг тул орлогод суурилсан аргаар үндсэн хөрөнгийг элэгдүүлэх нь тохиромжгүй гэдгийг тодорхой болгож өгсөн.

НББОУС 16 болон НББОУС 41-д орсон нэмэлт өөрчлөлт - Хөдөө аж ахуй: Биологийн ургамлууд (2014 оны 6 сарын 30-нд батлагдсан ба 2016 оны 1 дүгээр сарын 1-нээрх болон түүнээс хойших санхүүгийн тайланд дагаж мөрдөнө). Тус өөрчлөлтөөр усан үзмийн мод, резины мод болон тосны мод гэх зэрэг биологийн ургамлууд нь үйлдвэрлэлийн шинж чанартай тул үндсэн хөрөнгөөр бүртгэнэ гэсэн нэмэлт өөрчлөлт оруулсан. Тиймээс дээрх өөрчлөлтийг НББОУС 16-д оруулж, НББОУС 41-ээс хассан. Гэхдээ биологийн ургамлыг ургуулах хугацаанд НББОУС 41-ийг хэвээр баримтална.

НББОУС 27-д орсон нэмэлт өөрчлөлт - Бие даасан санхүүгийн тайлан дах өртгийн арга (2014 оны 8 дугаар сарын 12-нд батлагдсан ба 2016 оны 1 сарын 1-нээрх болон түүнээс хойших санхүүгийн тайланд дагаж мөрдөнө). Энэхүү нэмэлт өөрчлөлтөөр аж ахуйн нэгж нь бие даасан санхүүгийн тайландаа охин компани, хараат компани, хамтарсан үйлдвэрт оруулсан хөрөнгө оруулалтыг өртгийн аргаар бүртгэх боломжтой болсон.

СТОУС 2014-үүдэд жил бүр хийгддэг сайжруулалтууд - (2014 оны 9 сарын 25-нд батлагдсан ба 2016 оны 1 сарын 1-нээрх болон түүнээс хойших санхүүгийн тайлангуудад дагаж мөрдөнө). Дээрх өөрчлөлтөд нийтдээ 4 стандарт хамрагдсан. СТОУС 5-д, ашиглах эрхийг шилжүүлэх хэлбэр өөрчлөгдсөн (жишээ нь борлуулах ангиллаас эздэд хуваарилах ангилалд шилжүүлэх эсвэл эсрэгээрээ) нь уг хөрөнгийг зарж борлуулах эсвэл эздэд хуваарилах төлөвлөгөөг өөрчилсөн гэж үзэхгүй бөгөөд тийм байдлаар бүртгэхгүй гэж нэмж өгсөн. СТОУС 7-ын тодруулгын шаардлагын дагуу, шилжүүлсэн санхүүгийн хөрөнгөтэй холбоотой гэрээний нөхцлүүдэд шилжүүлэгчийн зүгээс цаашид уг санхүүгийн хөрөнгөтэй холбоотой оролцоо байгаа эсэхийг удирдлага тодорхойлоход илүү дөхөмтэй болгосон. НББОУС 34-өөр шаардаагүй тохиолдолд, завсрын тайлангуудад СТОУС 7-ийн дагуу санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийг цэвэршүүлж толилуулахгүй байх боломжтой гэж заасан. НББОУС 19-д орсон нэмэлт өөрчлөлтөөр ажил эрхлэлтийн дараах тэтгэмжийн өр төлбөрийг хорогдуулах хүүгийн түвшин тодорхойлохдоо өндөр зэрэглэлтэй байгууллагын гаргасан бонд, эсвэл уг бонд байхгүй бол засгийн газрын бондын хүүг авахдаа уг өрийн хэрэгслийг гаргасан улсын валют биш тухайн өрийн хэрэгсэл гарсан валютаарх өрийн хэрэгслийн хүүг суурь болгоно гэж заасан. НББОУС 34 –ийн дагуу “завсрын санхүүгийн тайлан мэдээнд толилуулсан мэдээ” гэж бичихдээ санхүүгийн тайлангаас тухайн мэдээлэл байгаа хэсгийг зааж өгнө гэж нэмж оруулсан. Банк дээрх нэмэлт өөрчлөлтийн санхүүгийн тайлангуудад нөлөөлөх байдлыг дүгнэж байгаа.

НББОУС 1-д орсон санхүүгийн тайлангийн толилуулгатай холбоотой нэмэлт өөрчлөлт (2014 оны 12 дугаар сард батлагдсан ба 2016 оны 1 дүгээр сарын 1-нээрх болон түүнээс хойших санхүүгийн тайланд дагаж мөрдөнө). Өөрчлөлтөөр материаллаг байдал гэсэн ойлголтыг дэлгэрүүлж дараах байдлаар тайлбарласан: СТОУС-ын дагуу тодруулах шаардлагатай тусгай зүйлсийн жагсаалтад орсон эсвэл хамгийн багадаа тухайн зүйлийг тодруулна гэж заасан байсан ч хэрэв тухайн тодруулгаар харуулсан мэдээлэл нь материаллаг бус бол СТОУС-ын дагуу заавал толилуулах шаардлагатай зүйлсийг ч тодруулахгүй байж болно гэж заасан. Мөн, стандартаар санхүүгийн тайлан дахь дэд бүлгийн нийт дүнгийн талаар шинэ заавар өгсөн. Үүнд: (а) дэд бүлгийн нийт дүнг бүрдүүлж буй зүйлс нь СТОУС-ын дагуу хэмжигдэж хүлээн зөвшөөрөгдсөн байх; (б) дэд бүлгийн тоог бүрдүүлж буй зүйлсийн нэрсийг тусгаж, харахад ойлгомжтой цэвэрхэн байдлаар толилуулна; (в) тайлант үеүдэд толилуулах байдлыг тууштай хадгалах; (г) СТОУС-ын дагуу дэд бүлгийг бүрдүүлж буй зүйлсэд дэд бүлгийн нийт дүн болон үндсэн бүлгийн нийт дүнгээс илүү ач холбогдол өгөхгүйгээр толилуулах.

5 Шинэ буюу өөрчлөгдсөн стандарт, тайлбаруудын хэрэгжилт (үргэлжлэл)

СТОУС 10, СТОУС 12 болон НББОУС 28-д орсон нэгтгэл хийхээс чөлөөлөгдөх нэмэлт өөрчлөлт (2014 оны 12 дугаар сард батлагдсан ба 2016 оны 1 дүгээр сарын 1-нээрх болон түүнээс хойших санхүүгийн тайланд дагаж мөрдөнө). Хөрөнгө оруулалтын аж ахуйн нэгж нь хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагаа эрхэлдэг охин компаниа тайлант үеийн ашиг алдагдлаарх бодит үнэ цэнээр хэмжинэ гэж нэмэлт өөрчлөлт оруулсан. Мөн, хэрэв охин компанийн эцсийн эсвэл дундын толгой компани олон нийтийн хүртээл болгох нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан гаргадаг бол нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан гаргахаас чөлөөлөгдөнө гэснийг охин компанийн эцсийн болон дундын толгой компанийн санхүүгийн тайландаа охин компанийг нэгтгэсэн эсвэл СТОУС 10-ын дагуу тайлант үеийн ашиг алдагдлаарх бодит үнэ цэнээр охин компанийг бүртгэсэн эсэхээс үл хамааран нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан бэлтгэхээс чөлөөлөгдөнө гэж нарийн тодорхойлж өгсөн. Банк дээрх нэмэлт өөрчлөлтийн санхүүгийн тайлангуудад нөлөөлөх байдлыг дүгнэж байгаа.

6 Нягтлан бодох бүртгэлийн шинээр батлагдсан мэдэгдлүүд

2017 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдөр болон түүнээс хойш эхлэх тайлант хугацаанд заавал мөрдөх стандартууд ба тайлбарууд шинээр батлагдаж, хэвлэн нийтлэгдсэн ба эдгээрийг Банк хугацаанаас өмнө хэрэгжүүлж эхлээгүй.

СТОУС 9, “Санхүүгийн хэрэглүүр: Ангилал ба хэмжилт”. (2014 оны 7 дугаар сард нэмэлт өөрчлөлт оруулсан ба 2018 оны 1 сарын 1-нээс эхэлсэн болон үүнээс хойших санхүүгийн тайланд дагаж мөрдөнө). Энэхүү стандартын гол агуулгаас дурьдвал:

- Санхүүгийн хөрөнгүүдийг дараагийн тайлант үе бүрт хорогдуулсан өртгөөр нь хэмжих, бусад дэлгэрэнгүй орлогод бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бүртгэгдэх бодит үнэ цэнээр нь хэмжих болон тайлант үеийн ашиг алдагдалд бодит үнэ цэнийн зөрүү нь бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгүүд гэж 3 ангилна.
- Өрийн хэрэгслийг ангилах нь аж ахуйн нэгжийн санхүүгийн хөрөнгийг удирдах бизнесийн модел болон гэрээнд заасан мөнгөн гүйлгээ нь зөвхөн үндсэн зээл болон хүүгийн төлбөр байх эсэхээс хамаарна. Хэрэв өрийн хэрэгсэл нь зөвхөн үндсэн зээл болон хүүгийн төлбөрийг авах зорилготой байвал хорогдуулсан өртгөөр бүртгэнэ. Хэрэв аж ахуйн нэгж нь өрийн хэрэгслийг үндсэн зээлийн төлбөр болон хүүг авах мөн шаардлагатай тохиолдолд зарах зорилгоор эзэмшиж байвал бусад дэлгэрэнгүй орлогод бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бүртгэгдэх бодит үнэ цэнээр нь хэмжих санхүүгийн хөрөнгө гэж ангилна. Мөнгөн гүйлгээгүй санхүүгийн хөрөнгийг тайлант үеийн ашиг алдагдалд бодит үнэ цэнийн зөрүү нь бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгүүд гэж ангилна (жишээ нь дериватив). Нуугдмал деривативыг санхүүгийн хөрөнгөөс салгаж үзэхгүй болсон ба зөвхөн үндсэн зээл болон хүүгийн төлбөрийн нөхцлийг хангаж буй эсэхийг үнэлнэ.
- Бүх өмчийн хэрэгслийг дараагийн тайлант үеүдэд үргэлж бодит үнэ цэнээр хэмжинэ. Хэрэв санхүүгийн хөрөнгийг арилжаалах зорилгоор эзэмшээгүй бол бусад дэлгэрэнгүй орлогод бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бүртгэгдэх ангилалын сонголтыг хийж болох ба энэ сонголтыг буцаах боломжгүй. Хэрэв өмчийн хэрэгслийг арилжаалах зорилготой бол тайлант үеийн ашиг алдагдалд бодит үнэ цэнийн зөрүүг нь бүртгэнэ.
- НББОУС 39-ийн ангилал болон хэмжилтийн ихэнх шаардлагууд нь СТОУС 9-д шилжихдээ өөрчлөгдөөгүй. Гол өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогод бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бүртгэгдэх бодит үнэ цэнээр хэмжсэн санхүүгийн өр төлбөрийн зээлийн эрсдэлийн тайланд өөрчлөлтийн нөлөөний талаар тусгах шаардлагатай гэж заасан.
- СТОУС 9-д үнэ цэнийн бууралтыг хүлээн зөвшөөрөх шинэ загвар болох ирээдүйд учирч болох зээлийн гарзын загварыг нэвтрүүлсэн. Эхний хүлээн зөвшөөрөлтөөс хойш санхүүгийн хөрөнгийн зээлийн чанарт гарах өөрчлөлтөд үндэслэсэн “3 үе шат”-ны арга байна гэж заасан. Практикийн хувьд шинэ аргаар үнэ цэнэ нь буураагүй санхүүгийн хөрөнгийг (дансны авлагын хувьд авлага хаагдах хүртэл буюу хугацаанд үндэслэхгүйгээр учирч болох эрсдэлийн гарзын сан байгуулна) анх хүлээн зөвшөөрөхдөө ирэх 12 сард учирч болох зээлийн гарзыг тэр даруйд нь хүлээн зөвшөөрнө гэж заасан. Зээлийн эрсдэлд томоохон сөрөг өөрчлөлт гарсан тохиолдолд 12 сарын биш хугацаагүй учирч болох зээлийн гарзын сан байгуулна. Энэхүү загварт түрээс болон дансны авлагыг арай энгийн байдлаар авч үзсэн.

6 Нягтлан бодох бүртгэлийн шинээр батлагдсан мэдэгдлүүд (үргэлжлэл)

- Хэйджийн бүртгэлийг аж ахуйн нэгжийн эрсдэлийн удирдлагатай уялдахуйц байхаар нэмэлт өөрчлөлт оруулсан. СТОУС 9-д макро хейджийг хэрхэн бүртгэх талаар тусгаагүй тул СТОУС 9-ийн хэйджийн бүртгэл эсвэл НББОУС 39-ийн хэйджийн бүртгэлийг үргэжлүүлэн ашиглах талаар нягтлан бодох бүртгэлдээ тусгах сонголтыг аж ахуйн нэгжид үлдээсэн.

Групп шинээр гарсан стандартуудын санхүүгийн тайланд нөлөөлөх байдлыг үнэлж байгаа хэдий ч СТОУС 9-ийн хэрэгжилт нь ихэнх санхүүгийн байгууллагуудад нөлөөлнө.

СТОУС 15, Харилцагчтай байгуулсан гэрээний орлого (2014 оны 5 дугаар сарын 28-нд батлагдсан ба 2017 оны 1 дүгээр сарын 1-нээрх болон түүнээс хойших санхүүгийн тайланд дагаж мөрдөнө). Шинэ стандартаар бараа, ажил үйлчилгээг харилцагчид шилжүүлсэн үед ажил гүйлгээний үнээр орлогыг заавал хүлээн зөвшөөрнө гэсэн үндсэн зарчмыг танилцуулсан. Салгаж болохуйц багцын бараа, ажил үйлчилгээний орлогыг салгаж бүртгэнэ, гэхдээ гэрээний хөнгөлөлт, урамшуулалыг холбогдох зүйлд нь заавал хуваарилж бүртгэнэ гэж заасан. Харилцагчтай байгуулсан гэрээний эрсдэлийг бууруулахтай холбоотой гарсан зардлыг капиталжуулж гэрээний орлого олох хугацаанд хорогдуулна. Групп дээрх нэмэлт өөрчлөлтийн санхүүгийн тайлангуудад нөлөөлөх байдлыг үнэлж байгаа.

СТОУС 16 “Түрээс” (2016 оны 1 дүгээр сарын 13-нд батлагдсан ба 2019 оны 1 дүгээр сарын 1-нээрх болон түүнээс хойших санхүүгийн тайланд дагаж мөрдөнө). Шинэ стандартаар түрээсийн хүлээн зөвшөөрөлт, дараа үеийн хэмжилт, тайлагнал болон тодруулгыг хэрхэн бэлтгэх талаар зарчмуудыг зааж өгсөн. Бүх түрээсийн хувьд түрээслэгч түрээсийн хөрөнгийг ашиглах эхлэх үеэс эхлэн хөрөнгийг ашиглах эрхийг эзэмших ба хэрэв түрээсийн төлбөрийг олон удаагийн төлбөрөөр хийх бол түрээслэгч түрээслүүлэгчээс санхүүжилт авсан гэж үзнэ. Тиймээс НББОУС 17-д заасны дагуу түрээсийг үйл ажиллагааны болон санхүүгийн түрээс гэж ангилна гэж заасан байсныг хасаж түрээсийн бүртгэлийн нэг л загварыг НББОУС 16-аар танилцуулсан. Түрээслэгч а) 12 сараас дээш хугацаатай бүх төрлийн түрээстэй холбоотой хөрөнгө өр төлбөр бүртгэх, б) орлогын тайланд түрээсийн хөрөнгийн элэгдлийг түрээсийн төлбөрийн хүүгийн зардлаас тусад нь тайлагнана. НББОУС 17-д заасан түрээслүүлэгчтэй холбоотой бүртгэлийн заалтын ихэнх хэсгийг НББОУС 16-д оруулсан. Тиймээс түрээслүүлэгч түрээсийг шинж чанараас нь хамааруулан санхүүгийн болон үйл ажиллагааны түрээсийн аль нэгээр нь бүртгэнэ. Групп дээрх нэмэлт өөрчлөлтийн санхүүгийн тайлангуудад нөлөөлөх байдлыг үнэлж байгаа.

СТОУС 10 болон НББОУС 28-д орсон нэмэлт өөрчлөлтүүд- Хөрөнгө оруулагч, түүний хараат компани болон хамтарсан үйлдвэрийн хооронд хөрөнгө борлуулах болон хандивлах (2014 оны 9 дүгээр сарын 11-нд батлагдсан ба НББОУС-ын зөвлөлөөс заасан хугацаанаас хойших санхүүгийн тайланд дагаж мөрдөнө). Хөрөнгө оруулагч, түүний хараат компани болон хамтарсан үйлдвэрийн хооронд хөрөнгө борлуулах болон хандивлах ажил гүйлгээг хэрхэн бүртгэх талаар СТОУС 10 болон НББОУС 28-д ялгаатай байдлаар тусгасан байдлыг арилгахад чиглэгдсэн. Өөрчлөлтийн үр дүнд, хөрөнгө борлуулах эсвэл хандивлах ажил гүйлгээ нь бизнесийн шинж чанартай бол олз, гарзыг нийт дүнгээр хүлээн зөвшөөрнө гэж заасан. Бизнесийн үйл ажиллагаанд ашиглагддаггүй хөрөнгийг хараат компани эзэмшиж байсан ч хөрөнгө борлуулах болон хандивлах ажил гүйлгээний олз, гарзыг хэсэгчлэн хүлээн зөвшөөрнө. Групп дээрх нэмэлт өөрчлөлтийн санхүүгийн тайлангуудад нөлөөлөх байдлыг үнэлж байгаа.

Бодит бус олзод хойшлогдсон татварын хөрөнгө хүлээн зөвшөөрөх – НББОУС 12-т орсон нэмэлт өөрчлөлт (2016 оны 1 сарын 19-нд батлагдсан ба 2017 оны 1 сарын 1-нээрх болон түүнээс хойших санхүүгийн тайлангуудад дагаж мөрдөгдөнө). Нэмэлт өөрчлөлтөөр өрийн хэрэгслээс үүссэн бодит бус гарзад хойшлогдсон татварыг хүлээн зөвшөөрөх шалгуур үзүүлэлтүүдийг илүү тодорхой болгосон. Байгууллага нь өрийн хэрэглүүрийг зах зээлийн хүүгээр хорогдуулсан мөнгөн гүйлгээнээс үүссэн бодит бус гарзад хойшлогдсон татварын хөрөнгө хүлээн зөвшөөрнө. Хойшлогдсон татварын хөрөнгийн эдийн засгийн үр өгөөж нь өрийн хэрэглүүрийн эзэмшигч ирээдүйд олз хүртэж уг олзод татвар төлөхгүй байснаар бий болох юм. Групп дээрх нэмэлт өөрчлөлтийн санхүүгийн тайлангуудад нөлөөлөх байдлыг үнэлж байгаа.

6 Нягтлан бодох бүртгэлийн шинээр батлагдсан мэдэгдлүүд (үргэлжлэл)

Тодруулгын шаардлагад орсон өөрчлөлтүүд – НББОУС 7-д орсон өөрчлөлт (2016 оны 1 дүгээр сарын 29-нд батлагдсан ба 2017 оны 1 дүгээр сарын 1-нээрх болон түүнээс хойших санхүүгийн тайлангуудад дагаж мөрдөгдөнө). НББОУС 7-д санхүүжилтийн үйл ажиллагааны өр төлбөрийн хөдөлгөөнийг тодруулгад тусгахыг нэмэлт өөрчлөлтөөр оруулсан. Групп дээрх нэмэлт өөрчлөлтийн санхүүгийн тайлангуудад нөлөөлөх байдлыг үнэлж байгаа.

Харилцагчтай байгуулсан гэрээний орлого-СТОУС 15-д орсон өөрчлөлтүүд (2016 оны 4 дүгээр сарын 12-нд батлагдсан ба 2018 оны 1 дүгээр сарын 1-нээрх болон түүнээс хойших санхүүгийн тайлангуудад дагаж мөрдөгдөнө). Энэхүү өөрчлөлт нь стандартын үндсэн зарчмуудыг өөрчлөөгүй боловч эдгээр зарчмуудыг хэрхэн дагаж мөрдөх талаар тодорхойлж өгсөн. Өөрчлөлт нь гэрээнд үүргийн гүйцэтгэлийг хэрхэн тодорхойлох (бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг харилцагчдад шилжүүлэх амлалт), гэрээнд оролцогч компанийг нийлүүлэгч (бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг нийлүүлэгч) эсвэл агент (бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг нийлүүлэх ажиллагаагаа зохицуулах үүрэгтэй) гэдгийг хэрхэн тодорхойлох, тусгай зөвшөөрөл олгох үйл ажиллагаанаас орж ирэх орлогыг тухайн хугацаанд эсвэл хугацааны туршид хүлээн зөвшөөрөх талаар тодорхойлж өгсөн. Мөн түүнчлэн, энэхүү өөрчлөлтүүдээр шинэ стандартыг мөрдөх үеийн компанийн учрах хүндрэл болон зардлыг бууруулахаар 2 төрлийн нэмэлт хөнгөлөлтийг тусгасан. Групп дээрх нэмэлт өөрчлөлтийн санхүүгийн тайлангуудад нөлөөлөх байдлыг үнэлж байгаа.

Хувьцаанд суурилсан төлбөр- СТОУС 2-т орсон өөрчлөлтүүд (2016 оны 6 дугаар сарын 20-нд батлагдсан ба 2018 оны 1 дүгээр сарын 1-нээрх болон түүнээс хойших санхүүгийн тайлангуудад дагаж мөрдөнө). Өөрчлөлт нь зах зээлийн бус гүйцэтгэлийг харгалзаж үзэх хугацааны нөхцөл нь мөнгөөр төлөгдөх хувьцаанд суурилсан төлбөрийн гүйлгээнд хувьцаагаар төлөгдөхтэй ижил маягаар нөлөөлнө. Мөн энэхүү өөрчлөлтөөр компанийн хувьцаанд суурилсан төлбөртэй холбоотойгоор үүсэх харилцагчийн татварын үүргийг зохицуулахын тулд харилцагчид төлөх хувьцаанд суурилсан төлбөрийн хэрэгжих өдөр суутгах татварыг өмчийн хэрэглүүрээс тодорхой хувиар суутгаж цэвэр дүнгээр бүртгэх гүйлгээний ангиллыг тодорхойлж өгсөн. Холбогдон гарах хэлэлцээр нь бүхэлдээ хувьцаагаар төлөгдөх ангилад ангилагдана.

Мөн энэхүү өөрчлөлтөөр мөнгөөр төлөгдөх хувьцаанд суурилсан төлбөрийг хувьцаагаар төлөгдөх төлбөр болж өөрчлөхтэй холбоотой бүртгэлийг дараах байдлаар тодорхойлсон. Үүнд: (а) хувьцаанд суурилсан төлбөр нь өөрчлөлтийн дүнд олгогдох хувьцааны хэрэглүүрийн өөрчлөгдсөн өдрийн бодит үнэ цэнээр хэмжигдэнэ (б) энэхүү өөрчлөлтийн дагуу холбогдох өр төлбөрийг данснаас хасна, (в) хувьцаагаар төлөгдөх хувьцаанд суурилсан төлбөр нь өөрчлөлт орох өдөр хүртэлх үзүүлсэн үйлчилгээтэй тэнцэх хэмжээнд хүлээн зөвшөөрөгдөнө (г) өөрчлөлт орох өдрөөрх өр төлбөрийн дансны үнэ болон мөн өдрөөрх өмчийн хэсэгт хүлээн зөвшөөрөгдсөн үнийн дүнгийн зөрүүг ашиг, алдагдлаар бүртгэнэ. Групп дээрх нэмэлт өөрчлөлтийн санхүүгийн тайлангуудад нөлөөлөх байдлыг үнэлж байгаа.

Даатгалын гэрээ-СТОУС 4-т орсон өөрчлөлтүүд (2016 оны 12 дугаар сарын 12-нд батлагдсан ба 2018 оны 1 дүгээр сарын 1-нээрх болон түүнээс хойших санхүүгийн тайлангуудад дагаж мөрдөнө). Өөрчлөлт нь 2 аргыг танилцуулж байгаа ба үүнд: (i) үечилсэн арга болон (ii) хойшлуулах арга орно. Өөрчлөлт нь Даатгалын шинэ стандарт батлагдахаас өмнө, Санхүүгийн хэрэгслийн шинэ стандарт болох СТОУС 9-ийн хэрэгжилтийн явцад гарч болох зөрүүг орлого үр дүнгийн тайланд бус, дэлгэрэнгүй орлогын хэсэгт тусгаж болох сонголтыг олгож байгаа. Мөн тус стандартын өөрчлөлтөөр, үйл ажиллагаа нь даатгалын гэрээтэй нягт холбоотой компаниудын хувьд СТОУС 9-ийг 2021 он хүртэл ашиглахгүй байж болох түр чөлөөлөлт өгсөн.

Дээр дурдсанаас бусад тохиолдолд шинэ стандарт болон тайлбарууд нь Группын санхүүгийн тайланд материаллаг нөлөө үзүүлэхгүй.

7 Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө

Бэлэн мөнгө ба Монголбанкинд байршуулсан мөнгө (зайлшгүй байлгах нөөцөөс бусад)

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Групп		Банк	
	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31
Бэлэн мөнгө	101,879,822	91,866,379	101,095,187	91,801,377
Монголбанкинд байршуулсан мөнгө (заавал байлгах нөөцөөс бусад)	215,706,005	66,322,910	215,706,005	66,322,910
Бэлэн мөнгө ба Монголбанкинд байршуулсан мөнгө	317,585,827	158,189,289	316,801,192	158,124,287

Бэлэн мөнгө ба Монголбанкинд байршуулсан мөнгөн (заавал байлгах нөөцөөс бусад) хөрөнгө нь барьцаа хөрөнгөөр баталгаажаагүй. 2016 оны 12 дугаар сарын 31 болон 2015 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар тус хөрөнгийн дүнд хугацаа хэтэрч, эсвэл үнэ цэнэ буурсан дүн байхгүй. Монголбанк нь Мүүдийс-ийн Саа1 үнэлгээтэй.

Бэлэн мөнгө ба Монголбанкинд байршуулсан мөнгөн (заавал байлгах нөөцөөс бусад) хөрөнгийн валют, хүү болон дуусах хугацааны шинжилгээг Тодруулга 37-с үзнэ үү.

Мөнгөн гүйлгээний тайланд тусгасан мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн дэлгэрэнгүйг дор үзүүлэв:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Групп		Банк	
	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31
Бэлэн мөнгө ба Монголбанкинд байршуулсан хөрөнгө (Тодруулга 7)	317,585,827	158,189,289	316,801,192	158,124,287
Бусад Банкуудад байршуулсан хөрөнгө (Тодруулга 11)	294,216,826	149,605,676	294,216,826	149,605,676
Монголбанкны үнэт цаас (Тодруулга 13, 15)	41,979,911	424,454,647	41,979,911	424,454,647
Засгийн Газрын бонд (Тодруулга 9)	141,625,606	-	141,625,606	-
Урвуу РЕПО хэлцэл (Тодруулга 10)	9,995,766	-	9,995,766	-
Нийт мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө	805,403,936	732,249,612	804,619,301	732,184,610

8 Монголбанкинд байршуулсан заавал байлгах нөөц

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31
Монголбанкинд байршуулсан заавал байлгах нөөц	315,633,095	260,739,412
Монголбанкинд байршуулсан заавал байлгах нөөц	315,633,095	260,739,412

Банк нь Төв Банк буюу Монголбанкн дахь харилцах дансандаа Монголбанкнаас тавьдаг шаардлагын дагуу зайлшгүй байлгах нөөц байршуулдаг. Төв Банкн д байршуулдаг хөрөнгийн үлдэгдэл нь 14 хоногийн татан төвлөрүүлсэн хөрөнгийн 12.0% (2015: 12.0 %) -аас багагүй байдаг. Группийн болон Банкны заавал байлгах нөөцийн дүн дээрх дүнтэй адил учир тусдаа тодруулга шаардлагагүй.

9 Бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөгдөх санхүүгийн хөрөнгө

Хөрөнгийн биржид арилжаалагддаг бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөгдөх санхүүгийн хөрөнгүүд нь Хонг Конг, Торонто болон Нью Йоркийн Хөрөнгийн Биржид бүртгэлтэй өмчөөрх хөрөнгө оруулалтыг илэрхийлнэ.

Банк 2016 оны 12 дугаар сарын 31-нээр дуусгавар болсон санхүүгийн жилд Засгийн газрын бонд болон Монголбанкны үнэт цаасыг дотоодын болон олон улсын хөрөнгийн бирж дээр арилжаалахаар зорилгоо өөрчилсөн. Иймээс Банк шинээр худалдан авсан Засгийн газрын үнэт цаасыг бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөгдөх үнэт цаас ангилалд ангилж бүртгэсэн. 2015 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар 64,901,615 мянган төгрөгийн Засгийн газрын бондыг дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас ангилалд ангилсан байсан ба эдгээр бонд нь 2016 оны 12 дугаар сарын 31-нээр дуусгавар болсон санхүүгийн жилд болон бондын дуусгавар хугацаа нь хүртэл хэвээр энэ ангилалд хэвээр үлдэнэ.

2016 оны 12 дугаар сарын 31 болон 2015 оны 12 дугаар сарын 31-ны байдлаарх бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөгдөх санхүүгийн доор харуулав:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Групп		Банк	
	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31
Засгийн газрын бонд	246,843,505	-	246,643,506	-
Засгийн газрын богино хугацаат бонд	141,625,606	-	141,625,606	-
Бусад бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөгдөх үнэт цаас	7,172,002	5,442,398	7,153,482	5,410,038
Нийт бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөгдөх үнэт цаас	395,641,113	5,442,398	395,422,594	5,410,038

Бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөгдөх засгийн газрын үнэт цаас

Засгийн газрын бонд нь Сангийн яамнаас хямдруулалттай гаргасан, анхны дуусах хугацаа нь 3-аас 53 сар хүртэлх (2015: 6-аас 121 сар хүртэлх) хугацаатай бондыг илэрхийлнэ. Богино хугацаат засгийн газрын бондны анхны дуусах хугацаа нь 3 сараас бага тул түүнийг мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө гэж үзнэ.

2016 оны 12 дугаар сарын 31 болон 2015 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаарх бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөгдөх засгийн газрын үнэт цаасны өөрчлөлтийг дор үзүүлэв:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Групп		Банк	
	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31
1 сарын 1-нээрх бодит үнэ цэнэ	-	-	-	-
Худалдаж авсан	482,261,309	-	482,061,310	-
Худалдсан	(79,313,095)	-	(79,313,095)	-
Гадаад валютын ханшийн зөрүүгийн нөлөө	836,715	-	836,715	-
Хорогдуулаагүй урамшуулал/хямдруулалт	(15,964,109)	-	(15,964,109)	-
Хуримтлагдсан хүүгийн орлого	648,291	-	648,291	-
12 сарын 31-нээрх бодит үнэ цэнэ	388,469,111	-	388,269,112	-

9 Бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөгдөх санхүүгийн хөрөнгө (үргэлжлэл)

Бусад бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөгдөх үнэт цаас

2016 оны 12 дугаар сарын 31 болон 2015 оны 12 дугаар сарын 31-ны байдлаарх бусад бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөгдөх санхүүгийн хөрөнгийн өөрчлөлтийг дор үзүүлэв:

Мянган төгрөгөөр	Групп		Банк	
	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31
1 сарын 1-нээрх бодит үнэ цэнэ	5,442,398	227,942	5,410,038	227,942
Худалдаж авсан	240,828	8,629,537	170,445	8,597,177
Худалдсан	(3,094,694)	(693,695)	(3,016,778)	(693,695)
Гадаад валютын ханшийн зөрүүгийн нөлөө	1,654,682	282,309	1,654,682	282,309
Бодит үнэ цэнийн тохируулга	2,928,788	(3,003,695)	2,935,095	(3,003,695)
12 сарын 31-нээрх бодит үнэ цэнэ	7,172,002	5,442,398	7,153,482	5,410,038

Эдгээр үнэт цаасыг нийтэд нээлттэй зах зээлийн мэдээлэл (харьяалагдах хөрөнгийн биржээс) дээр үндэслэн бодит үнэ цэнээр бүртгэдэг тул Групп эдгээр үнэт цаасны үнэ цэнэ бууралтын шинж тэмдгийг хянадаггүй.

Банк 2016 онд Нью Йоркийн Хөрөнгийн Биржид бүртгэлтэй Туркуаз Хилл Ресурс ХК-ны 905 мянган ам.долларын хувьцааг болон Хонг Конгийн Хөрөнгийн Биржид бүртгэлтэй Монголиан Майнинг Корпораци ХК-ны 4,653 мянган Хонг Конг долларын хувьцааг худалдсан. Банк нь тайлант жилд эдгээр хувьцааны зах зээлийн үнийн өөрчлөлтөөс үүссэн олз болох 2,934,893 мянган төгрөгийг (2015: 2,878,574 мянган төгрөгийн алдагдал) хүлээн зөвшөөрсөн.

Бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөгдөх үнэт цаасны Стандарт ба Пүүрсийн зэрэглэлийн дагуу зээлийн чанарыг үнэлгээг 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар доор харуулав. 2016 оны сүүлийн хагасд Мүүдийс агентлаг Монгол улсын болон арилжааны банкуудыг зээлжих зэрэглэлийг бууруулсан тул доорхи В зэрэглэлтэй талуудыг (Монгол улсын засгийн газар болон арилжааны банкууд) Мүүдийс үнэлгээгээр үнэлвэл С байна (Тодруулга 2).

Мянган төгрөгөөр	Засгийн газрын бонд /урт хугацаат/	Засгийн газрын бонд /богино хугацаат/	Бусад БУЦААХЗ үнэт цаас	Нийт
Хугацаа хэтрээгүй ба үнэ цэнэ нь буураагүй				
- В-	246,643,506	141,625,606	-	388,269,112
- Зэрэглэл хийгдээгүй	-	-	7,153,482	7,153,482
Нийт хугацаа хэтрээгүй ба үнэ цэнэ нь буураагүй	246,643,506	141,625,606	7,153,482	395,422,594

10 Урвуу репо хэлцэл

2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаарх урвуу репо хэлцэл нь 15.5 хувийн хүүтэй, 7 хоногийн хугацаатай дотоодын Банктай хийсэн хэлцэл байна. Уг урвуу репо хэлцэл нь Монголбанкны үнэт цаасаар бүрэн баталгаажсан ба эргэн төлөлт хийгдээгүй тохиолдолд Банк гэрээгээр олгосон эрхийн дагуу тухайн үнэт цаасыг худалдан борлуулах, давхар барьцаалах эрхтэй.

11 Бусад банкуудад байршуулсан хөрөнгө

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31
Бусад банкууд дахь харилцах данс		
Дотоод	11,734,532	14,294,479
Гадаад	742,682,084	334,909,197
Богино хугацаат хөрөнгө		
Дотоод	37,706,210	-
Бусад банкуудад анх 3 сараас их хугацаатайгаар байршуулсан хөрөнгө	31,729	30,329
Нийт бусад банкуудад байршуулсан хөрөнгө	792,154,555	349,234,005

Бусад гадаадын банкууд дахь харилцах дансдад гадаадын банкнаас авсан зээлийн барьцаа болох 200 сая ам.доллар багтсан (тодруулга 25, 39) ба үүнээс бусад банкуудад байршуулсан хөрөнгө нь барьцаалагдаагүй. Зээлийн эрсдлийн үнэлгээнд Стандарт ба Пүүрсийн үнэлгээг ашигласан.

Бусад банкуудад байршуулсан хөрөнгийн зээлийн эрсдлийн чанарыг дор үзүүлэв:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31
<i>Хугацаа хэтрээгүй ба үнэ цэнэ нь буураагүй</i>		
АА	-	72,182,743
АА-	4,816,688	1,559,383
А+	46,176,779	13,117,265
А	62,596,820	19,186,352
А-	5,407,549	246,998
BBB+	259,099,674	214,492,075
BBB	569,758	438,100
BBB-	-	138,566
BB	107,810,809	2,416,949
BB-	248,953,000	-
B	-	14,261,918
B-	12,397,284	-
Зэрэглэл хийгдээгүй	44,326,194	11,193,656
Нийт хугацаа хэтрээгүй ба үнэ цэнэ нь буураагүй	792,154,555	349,234,005

Бусад банкуудад байршуулсан зэрэглэл хийгдээгүй хөрөнгө нь дунд хэмжээтэй Монгол болон гадаадын банкуудад байршуулсан хөрөнгө юм. Удирдлагын зүгээс зэрэглэл хийгдээгүй банкуудад байршуулсан хөрөнгийг тухайн банкны нэр хүнд болон бусад олон нийтэд нээлттэй мэдээллийг (олон нийтэд нээлттэй санхүүгийн тайлан гэх мэт) ашиглан үнэлсэн.

Бусад банкуудад байршуулсан хөрөнгийн валют, хүү болон дуусах хугацааны шинжилгээг Тодруулга 37-с үзнэ үү.

Группийн болон Банкны дүн дээрх дүнтэй адил учир тусдаа тодруулга шаардлагагүй.

12 Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31
Бизнесийн зээл	976,217,821	1,205,437,537
Жижиг дунд бизнесийн зээл	542,679,369	461,558,818
Хувь хүнд олгосон хэрэглээний зээл	256,880,787	194,024,822
Хувь хүнд олгосон орон сууцны зээл	349,797,988	247,684,064
Харилцагчдад олгосон нийт зээл ба урьдчилгаа	2,125,575,965	2,108,705,241
Хасах нь: Зээлийн үнэ цэнэ бууралтын сан	(90,716,210)	(95,094,454)
Харилцагчдад олгосон нийт зээл ба урьдчилгаа	2,034,859,755	2,013,610,787

2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар 30 том зээлдэгчдэд олгосон зээлийн дүн 790,641,419 мянган төгрөг (2015 оны 12 дугаар сарын 31: 886,299,597 мянган төгрөг) байсан бөгөөд нийт харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны 37.2% хувийг (2015 оны 12 дугаар сарын 31: 41.9% хувийг) эзэлж байсан. Группийн болон Банкны дүн дээрх дүнтэй адил учир тусдаа тодруулга шаардлагагүй.

Зээлийн үнэ цэнийн бууралтын санд 2016 онд гарсан өөрчлөлтүүдийг дор үзүүлэв:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Бизнесийн зээл	Хэрэглээний зээл	Жижиг дунд бизнесийн зээл	Орон сууцны зээл	Нийт
Зээлийн үнэ цэнэ бууралтын сан 2016 оны 01 сарын 01	59,811,263	5,412,308	26,194,204	3,676,679	95,094,454
Тайлант жилд байгуулсан сан	30,963,283	1,619,990	17,618,651	1,701,874	51,903,798
Ханшийн зөрүү	8,425,741	(1,491,720)	(1,616,965)	(1,121,471)	4,195,585
Тайлант жилд данснаас хассан дүн	(48,707,689)	(413,301)	(11,356,637)	-	(60,477,627)
2016 оны 12 сарын 31–нээрх зээлийн үнэ цэнэ бууралтын сан	50,492,598	5,127,277	30,839,253	4,257,082	90,716,210

Зээлийн үнэ цэнийн бууралтын санд 2015 онд гарсан өөрчлөлтүүдийг дор үзүүлэв:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Бизнесийн зээл	Хэрэглээний зээл	Жижиг дунд бизнесийн зээл	Орон сууцны зээл	Нийт
Зээлийн үнэ цэнэ бууралтын сан 2015 оны 01 сарын 01	49,180,880	2,871,780	23,690,355	1,238,645	76,981,660
Тайлант жилд байгуулсан сан	29,054,370	3,375,532	14,836,115	2,437,398	49,703,415
Ханшийн зөрүү	679,099	4,893	26,347	636	710,975
Тайлант жилд данснаас хассан дүн	(19,103,086)	(839,897)	(12,358,613)	-	(32,301,596)
2015 оны 12 сарын 31–нээрх зээлийн үнэ цэнэ бууралтын сан	59,811,263	5,412,308	26,194,204	3,676,679	95,094,454

12 Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (үргэлжлэл)

Монголбанкны холбогдох журамд заасны дагуу СТОУС-ын дагуу байгуулсан зээлийн үнэ цэнэ бууралтын сан болон Монголбанкны журмын дагуу байгуулсан зээлийн үнэ цэнэ бууралтын сангийн зөрүүг өмчийн өөрчлөлтийн тайланд бусад нөөц гэж бүртгэнэ. 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар 12,581,183 мянган төгрөгийг бусад нөөцөөр бүртгэсэн. Уг нөөц нь 2016 оны 01 дүгээр сарын 01-нээс хүчинтэй Монголбанкны журам болон СТОУС-ын дагуух Банкны өөрийн хөрөнгөөс шилжүүлэгдсэн нөөц юм.

Харилцагчдын зээлийн багц дахь бизнесийн салбарын эрсдлийн төвлөрлийг дор үзүүлэв:

Мянган төгрөгөөр	2016		2015	
	Дүн	%	Дүн	%
Орон сууц, орон сууцны засвар	349,797,988	16.46%	247,684,064	11.75%
Боловсруулах үйлдвэр	386,262,185	18.17%	405,779,805	19.24%
Уул уурхай, хайгуул	242,130,121	11.39%	317,435,450	15.05%
Барилга	227,687,785	10.71%	252,836,499	11.99%
Бөөний болон жижиглэн худалдаа	231,047,086	10.87%	226,603,476	10.75%
Цалин, хэрэглээ	250,908,681	11.80%	188,046,423	8.92%
Эрчим хүч, шатахуун	52,953,879	2.49%	94,299,062	4.47%
Үл хөдлөх хөрөнгө	82,144,387	3.86%	84,369,105	4.00%
Санхүү	43,172,238	2.03%	61,402,508	2.91%
Хөдөө аж ахуй	36,271,143	1.71%	63,806,431	3.03%
Тээвэр ба харилцаа холбоо	36,270,290	1.71%	33,417,701	1.58%
Аялал жуулчлал	19,748,261	0.93%	27,276,789	1.29%
Дэд бүтэц	8,220,063	0.39%	18,485,159	0.88%
Засвар үйлчилгээ	92,410,634	4.35%	23,080,842	1.09%
Эрүүл мэнд	22,975,984	1.08%	19,417,976	0.92%
Зочид буудал, ресторан	27,276,519	1.28%	15,204,794	0.72%
Нийгмийн халамж	2,682,903	0.13%	19,960,309	0.95%
Гэр ахуйн цахилгаан бараа	1,962,418	0.09%	2,155,270	0.10%
Авто машин	4,009,689	0.19%	3,823,128	0.18%
Боловсрол	2,461,998	0.12%	2,617,177	0.12%
Олон нийтийн үйлчилгээ	4,569,404	0.21%	331,831	0.02%
Хувиараа эрхлэх аж ахуй	543,857	0.03%	606,498	0.03%
Олон улсын байгууллага	68,452	0.00%	64,944	0.00%
Нийт харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (үнэ цэнийн бууралтын өмнөх)	2,125,575,965	100%	2,108,705,241	100%

2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх зээлийн барьцаа хөрөнгийн мэдээлэл:

Мянган төгрөгөөр	Бизнесийн зээл	Хэрэглээний зээл	Жижиг дунд бизнесийн зээл	Орон сууцны зээл	Нийт
Зээлийн барьцааны төрөл:					
- оршин суух ҮХХ	394,859,557	14,752,930	307,481,592	332,770,299	1,049,864,378
- бусад үл хөдлөх хөрөнгө	23,852,819	95,233	17,612,157	985,694	42,545,903
- борлуулагдах үнэт цаас	38,296,951	-	21,082,940	18,907	59,398,798
- мөнгөн хадгаламж	56,906,515	41,020,902	26,116,929	660,247	124,704,593
- бусад хөрөнгө	462,301,979	28,979,911	170,385,751	15,362,841	677,030,482
Барьцаа хөрөнгөгүй зээл	-	172,031,811	-	-	172,031,811
Харилцагчдад олгосон нийт зээл ба урьдчилгаа	976,217,821	256,880,787	542,679,369	349,797,988	2,125,575,965

12 Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (үргэлжлэл)

2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх зээлийн барьцаа хөрөнгийн мэдээлэл:

Мянган төгрөгөөр	Бизнесийн зээл	Хэрэглээний зээл	Жижиг дунд бизнесийн зээл	Орон сууцны зээл	Нийт
Зээлийн барьцааны төрөл:					
- оршин суух ҮХХ	297,457,780	2,887,092	260,371,996	222,760,173	783,477,041
- бусад үл хөдлөх хөрөнгө	251,057,173	66,178	29,292,151	1,261,999	281,677,501
- борлуулагдах үнэт цаас	152,916,301	-	20,564,676	19,638	173,500,615
- мөнгөн хадгаламж	150,057,252	33,402,171	8,965,304	778,930	193,203,657
- бусад хөрөнгө	353,949,031	16,004,452	142,364,691	22,863,324	535,181,498
Барьцаа хөрөнгөгүй зээл	-	141,664,929	-	-	141,664,929
Харилцагчдад олгосон нийт зээл ба урьдчилгаа	1,205,437,537	194,024,822	461,558,818	247,684,064	2,108,705,241

Дээрх тодруулгад зээл болон зээлийн барьцаанд авсан хөрөнгийн бүртгэлийн дүнгийн аль багыг тусгасан ба үлдсэн хэсгийг барьцаагүй зээлийн хэсэгт толилуулсан.

Барьцаа хөрөнгөгүй зээл нь гол төлөв цалингийн зээл байна. Эдгээр зээлүүдэд Банк тусгайлан барьцаа хөрөнгө шаарддаггүй боловч зээлдэгчийн ирээдүйн тэтгэвэр болон цалингийн төлөлтүүдийг хянаж байдаг. Тэтгэвэр болон цалингийн зээл авах гол шаардлага нь цалин болон Засгийн Газраас авах тэтгэврийг Банкны дансаар дамжуулан авах явдал болно.

12 Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (үргэлжлэл)

2016 оны 12 дугаар сарын 31-нээрх зээлийн үлдэгдлүүдийн эрсдлийн чанарын шинжилгээг дор үзүүлэв:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Бизнесийн зээл	Хэрэглээний зээл	Жижиг дунд бизнесийн зээл	Орон сууцны зээл	Нийт
<i>Хугацаа хэтрээгүй, үнэ цэнийн бууралтад ороогүй</i>					
Маш сайн	546,369,194	243,446,361	390,960,793	330,438,895	1,511,215,243
Сайн	39,152,035	-	10,042,011	-	49,194,046
Зээлийн нөхцлийг өөрчилсөн	183,774,277	32,008	12,901,121	461,232	197,168,638
Нийт хугацаа хэтрээгүй, үнэ цэнэ нь буураагүй	769,295,506	243,478,369	413,903,925	330,900,127	1,757,577,927
<i>Хугацаа хэтэрсэн боловч үнэ цэнийн бууралтад ороогүй</i>					
- 30-аас цөөн хоногоор хэтэрсэн	11,076,332	1,853,275	5,006,925	2,293,092	20,229,624
- 30-аас 90 хоногоор хэтэрсэн	27,846,275	2,240,607	14,806,236	5,162,932	50,056,050
- 91-ээс 180 хоногоор хэтэрсэн	12,214,615	1,474,984	11,236,224	3,585,477	28,511,300
- 181-ээс 360 хоногоор хэтэрсэн	9,494,606	2,392,003	9,854,796	3,574,690	25,316,095
- 360-аас дээш хоногоор хэтэрсэн	49,957,649	5,441,549	56,945,249	4,281,670	116,626,117
Нийт хугацаа хэтэрсэн боловч үнэ цэнэ нь буураагүй	110,589,477	13,402,418	97,849,430	18,897,861	240,739,186
<i>Тусгайлан үнэ цэнэ нь буурсан зээл</i>					
- 30-аас цөөн хоногоор хэтэрсэн	22,717,210	-	-	-	22,717,210
- 30-аас 90 хоногоор хэтэрсэн	27,232,095	-	-	-	27,232,095
- 91-ээс 180 хоногоор хэтэрсэн	-	-	-	-	-
- 181-ээс 360 хоногоор хэтэрсэн	-	-	2,236,336	-	2,236,336
- 360-аас дээш хоногоор хэтэрсэн	46,383,533	-	28,689,678	-	75,073,211
Нийт тусгай үнэлгээгээр үнэ цэнэ нь буурсан зээл	96,332,838	-	30,926,014	-	127,258,852
Хасах нь: үнэ цэнийн бууралтын сан	(50,492,598)	(5,127,277)	(30,839,253)	(4,257,082)	(90,716,210)
Нийт харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	925,725,223	251,753,510	511,840,116	345,540,906	2,034,859,755

12 Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (үргэлжлэл)

2015 оны 12 дугаар сарын 31-нээрх зээлийн үлдэгдлүүдийн эрсдлийн чанарын шинжилгээг дор үзүүлэв:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Бизнесийн зээл	Хэрэглээний зээл	Жижиг дунд бизнесийн зээл	Орон сууцны зээл	Нийт
<i>Хугацаа хэтрээгүй, үнэ цэнийн бууралтад ороогүй</i>					
Маш сайн	751,381,007	180,913,163	308,756,493	233,688,558	1,474,739,221
Сайн	24,337,172	-	1,239,542	-	25,576,714
Зээлийн нөхцлийг өөрчилсөн	209,934,879	30,601	17,352,153	397,705	227,715,338
Нийт хугацаа хэтрээгүй, үнэ цэнэ нь буураагүй	985,653,058	180,943,764	327,348,188	234,086,263	1,728,031,273
<i>Хугацаа хэтэрсэн боловч үнэ цэнийн бууралтад ороогүй</i>					
- 30-аас цөөн хоногоор хэтэрсэн	4,640,265	2,235,297	21,377,136	2,826,375	31,079,073
- 30-аас 90 хоногоор хэтэрсэн	1,870,732	3,949,952	18,644,558	4,754,465	29,219,707
- 91-ээс 180 хоногоор хэтэрсэн	10,507,728	2,706,119	24,121,421	2,058,997	39,394,265
- 181-ээс 360 хоногоор хэтэрсэн	9,050,820	2,130,986	17,429,320	2,320,463	30,931,589
- 360-аас дээш хоногоор хэтэрсэн	47,667,463	2,058,704	19,057,338	1,637,501	70,421,006
Нийт хугацаа хэтэрсэн боловч үнэ цэнэ нь буураагүй	73,737,008	13,081,058	100,629,773	13,597,801	201,045,640
<i>Тусгайлан үнэ цэнэ нь буурсан зээл</i>					
- 30-аас цөөн хоногоор хэтэрсэн	25,257,864	-	2,477,420	-	27,735,284
- 30-аас 90 хоногоор хэтэрсэн	-	-	-	-	-
- 91-ээс 180 хоногоор хэтэрсэн	-	-	13,711,995	-	13,711,995
- 181-ээс 360 хоногоор хэтэрсэн	27,704,265	-	-	-	27,704,265
- 360-аас дээш хоногоор хэтэрсэн	93,085,342	-	17,391,442	-	110,476,784
Нийт тусгай үнэлгээгээр үнэ цэнэ нь буурсан зээл	146,047,471	-	33,580,857	-	179,628,328
Хасах нь: үнэ цэнийн бууралтын сан	(59,811,263)	(5,412,308)	(26,194,204)	(3,676,679)	(95,094,454)
Нийт харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	1,145,626,274	188,612,514	435,364,614	244,007,385	2,013,610,787

Групп нь багц хөрөнгөд эрсдлийн сан байгуулах тухай НББОУС 39, Санхүүгийн хэрэглүүр: Хүлээн зөвшөөрөлт ба хэмжилт-т заасан аргачлалыг ашигласан боловч дан ганц зээлд тусгайлан оноох боломжгүй үнэ цэнэ бууралтын гарзыг тайлант хугацааны эцэст багцын хэмжээнд сан байгуулсан. Группийн бодлогын дагуу тухайн нэг зээлийн үнэ цэнэ буурсаныг тусгайлан харуулсан бодит нотолгоо илэртэл зээл бүрийг “хугацаа хэтрээгүй ба үнэ цэнэ нь буураагүй” гэж ангилдаг. Энэхүү бодлого буюу бүлгээр байгуулсан сангийн нөлөөгөөр нийт сангийн дүн нь тусгай үнэлгээгээр үнэ цэнэ буурсан зээлийн дүнгээс хэтэрч болно.

12 Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (үргэлжлэл)

Группийн зээлийн үнэ цэнэ буурсан эсэхийг тодорхойлохдоо авч үздэг үндсэн хүчин зүйлс нь тэдгээрийн хугацаа хэтрэлтийн байдал, мөн аливаа холбогдох барьцаа хөрөнгийг борлуулах бололцоо юм. Үүний үр дүнд Групп нь үнэ цэнэ буурахаар тодорхойлогдсон зээлүүдийн насжилтын тайланг дээр толилуулсан.

Хугацаа хэтэрсэн боловч үнэ цэнээ алдаагүй зээлүүд нь ихэвчлэн барьцаат зээлүүдээс бүрдэх бөгөөд барьцаа хөрөнгийнх нь бодит үнэ нь хугацаандаа төлөгдөөгүй хүү болон зээлийн үлдэгдлийг нөхөхөд хүрэлцээтэй байсан. Хугацаа хэтэрсэн боловч үнэ цэнээ алдаагүй зээлийн дүн нь зээлийн зөвхөн хугацаа хэтэрсэн хуваарьт төлбөрийн дүнг бус зээлийн нийт үлдэгдэл дүнг харуулж байгаа.

Барьцаа хөрөнгийн санхүүгийн нөлөөг дараах байдлаар тусад нь толилуулсан (i) барьцаа хөрөнгө болон зээлийн сайжруулалт нь хөрөнгийн дансны үнээс илүү буюу тэнцүү байх санхүүгийн хөрөнгүүд ("илүү барьцаа бүхий хөрөнгө") мөн (ii) барьцаа хөрөнгө болон зээлийн сайжруулалт нь хөрөнгийн дансны үнээс бага байх санхүүгийн хөрөнгүүд ("дутуу барьцаа бүхий хөрөнгө").

2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн барьцаа хөрөнгийн нөлөөг дор харуулав:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Илүү барьцаа бүхий хөрөнгө		Дутуу барьцаа бүхий хөрөнгө	
	Хөрөнгийн дансны үнэ	Барьцаа хөрөнгийн бодит үнэ	Хөрөнгийн дансны үнэ	Барьцаа хөрөнгийн бодит үнэ
Бизнесийн зээл	929,856,260	7,352,191,388	46,361,560	41,709,989
Хэрэглээний зээл	84,453,022	337,482,710	172,427,766	310,623
Жижиг дунд бизнесийн зээл	533,509,127	2,360,050,553	9,170,243	6,859,185
Орон сууцны зээл	349,214,784	670,845,123	583,204	417,050
Нийт	1,897,033,193	10,720,569,775	228,542,773	49,296,847

2015 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн барьцаа хөрөнгийн нөлөөг дор харуулав:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Илүү барьцаа бүхий хөрөнгө		Дутуу барьцаа бүхий хөрөнгө	
	Хөрөнгийн дансны үнэ	Барьцаа хөрөнгийн бодит үнэ	Хөрөнгийн дансны үнэ	Барьцаа хөрөнгийн бодит үнэ
Бизнесийн зээл	1,011,403,838	5,842,986,430	194,033,699	133,391,374
Хэрэглээний зээл	52,139,520	169,187,406	141,885,302	201,163
Жижиг дунд бизнесийн зээл	368,226,102	1,918,631,215	93,332,716	43,461,612
Орон сууцны зээл	247,271,672	645,385,686	412,392	334,571
Нийт	1,679,041,132	8,576,190,737	429,664,109	177,388,720

Барьцаа хөрөнгийн дээр заасан үнэ нь тайлант үеийн зах зээлийн үнэ бөгөөд Банкны дотоодын үнэлгээний мэргэжилтнүүд доошлуулсан таамаглал дээр үндэслэж гаргасан.

Хугацаа хэтрээгүй, үнэ цэнээ алдаагүй боловч нөхцөл өөрчлөгдсөн зээлүүдэд анхны нөхцлүүдийг өөрчлөөгүй тохиолдолд хугацаа хэтэрсэн эсвэл үнэ цэнээ алдсан гэж ангилагдах байсан зээлүүдийн дансны үнийг оруулсан.

12 Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (үргэлжлэл)

Хугацаа хэтэрсэн боловч үнэ цэнээ алдаагүй зээлүүд нь ихэвчлэн барьцаат зээлүүдээс бүрдэх бөгөөд барьцаа хөрөнгийнх нь бодит үнэ нь хугацаандаа төлөгдөөгүй хүү болон зээлийн үлдэгдлийг нөхөхөд хүрэлцээтэй байсан. Хугацаа хэтэрсэн боловч үнэ цэнээ алдаагүй зээлийн дүн нь зээлийн зөвхөн хугацаа хэтэрсэн хуваарьт төлбөрийн дүнг бус зээлийн нийт үлдэгдэл дүнг харуулсан байна.

Банкны өмчлөх бусад хөрөнгийн талаар тодруулга 20-өөс үзнэ үү. Харилцагчдад олгосон зээл болон урьдчилгааны бодит үнэ цэнийн тооцооллыг тодруулга 41-аас үзнэ үү. Холбоотой талуудын дүнг тодруулга 43-д харуулсан. Тодруулга 37-д харилцагчдад олгосон зээл болон урьдчилгааны валютын, хүүний болон эргэн төлөгдөх хугацааны эрсдлийн шинжилгээг толилуулсан.

13 Богино хугацаат хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас

2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаарх богино хугацаат хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас нь Монголбанкны хямдруулалттай гаргасан хүү бүхий үнэт цаас юм. Банк 2016 онд дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших зорилготой байсан Монголбанкны үнэт цаасыг төлбөрийн чадварыг сайжруулах, эсвэл арилжааны зорилгоор худалдан борлуулах боломжтой үнэт цаас гэж зориулалтыг нь өөрчилсөн. Тиймээс шинээр худалдан авсан Монголбанкны үнэт цаасыг зээл ба авлага ангилалд ангилан хорогдуулсан өртгөөр бүртгэсэн. 2015 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших үнэт цаас ангилалд байсан 424,454,647 мянган төгрөгийн Монголбанкны үнэт цаасыг уг ангилалд хэвээр үлдээсэн.

2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон жилийн турш Монголбанкны үнэт цаасны багцад гарсан өөрчлөлт нь дараах байдалтай байна:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31
01 сарын 01-ний өдрөөрх дансны үнэ	-	-
Нэмэгдсэн	7,032,595,236	-
Хасагдсан	(6,990,615,325)	-
12 сарын 31-ний өдрөөрх дансны үнэ	41,979,911	-

2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар Банк Монголбанкны үнэт цаасанд хөрөнгө оруулалт хийсэн байсан. Хямдруулсан үнээр худалдаж авсан 42,000,000 мянган төгрөгийн нэрлэсэн үнэтэй үнэт цаасууд нь 14-өөс 17 хувийн хүүтэй, анхны дуусах хугацаа нь 7-оос 84 хоногийн хугацаатай байна.

2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар 15,390,500 мянган төгрөгний Монголбанкны үнэт цаас нь дотоодын банктай хийсэн репо хэлцлийн барьцаа хөрөнгийг илэрхийлнэ (Тодруулга 26, 39).

14 Борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31
Хөрөнгийн биржид бүртгэлгүй хувьцаа, бодит үнэ цэнээр	58,493,633	58,485,255
Хөрөнгийн биржид бүртгэлтэй хувьцаа, бодит үнэ цэнээр	67,672,295	9,602,795
Нийт	126,165,928	68,088,050

2016 оны 12 дугаар сарын 31 болон 2015 оны 12 дугаар сарын 31-ны байдлаар борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтын үнэт цаасны өөрчлөлтийг дор үзүүлэв:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31
01 сарын 01-ний өдрөөрх дансны үнэ	68,088,050	61,020,732
Бодит үнэ цэнийн тохируулга	534,665	6,539,214
Худалдаж авсан – Хөрөнгийн биржид бүртгэлтэй	82,206	213,572
Худалдаж авсан – Хөрөнгийн биржид бүртгэлгүй	49,445,700	437,832,600
Худалдсан - Хөрөнгийн биржид бүртгэлтэй	(8,715)	-
Худалдсан - Хөрөнгийн биржид бүртгэлтэй	(49,445,700)	(437,832,600)
Зээл ба урьдчилгаа ангиллаас шилжүүлэгдсэн	56,073,539	
Гадаад валютын ханшийн зөрүүгийн нөлөө	1,396,183	314,532
12 сарын 31-ний өдрөөрх дансны үнэ	126,165,928	68,088,050

Монгол Улсын засгийн газраас 2013 онд хөрөнгө оруулалтын сан байгуулах тухай хууль батлагдсанаар анхны хөрөнгө оруулалтын сан (ХОС) байгуулагдсан. Уг хөрөнгө оруулалтын сан нь Банкны удирдлага болоод эзэмшигчтэй холбоогүй, Монгол Улсад бүртгэлтэй менежментийн компаниар удирдуулдаг бөгөөд гол бизнесийн үйл ажиллагаа нь хөрөнгө оруулагчаас татсан эх үүсвэр ашиглан хөрөнгө оруулалт хийх юм. 2016 оны 12 дугаар сарын 31 болон 2015 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар Банк нь тус сангийн хөрөнгө оруулалтын нэгжийн 10 хувийг худалдаж авсан бөгөөд 2015 оны эхээр ХОС-ийн менежментийн компани Банкны хөрөнгө оруулалтаар үл хөдлөх хөрөнгийн зах зээлд хөрөнгө оруулалт хийсэн. Банк нийт 58 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалт хийсэн бөгөөд 2016 оны 12 дугаар сарын 31 болон 2015 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар Банкны удирдлагын зүгээс хараат бус мэргэжлийн хөрөнгийн үнэлгээний байгууллагаар хийлгэсэн үнэлгээнд үндэслэн эдгээр хөрөнгө оруулалт хийгдсэн үл хөдлөх хөрөнгүүд нь бүрэн нөхөгдөх хөрөнгө гэж үзэж байгаа.

Удирдлагын зүгээс уг хөрөнгө оруулалтын сангийн үйл ажиллагаа болон мөн санхүүгийн шийдвэрийг хянах эсвэл төдийлөн нөлөөлөх эрхгүй гэж үзсэн. Иймээс НББОУС 39-ийн дагуу уг хөрөнгө оруулалтыг борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалт гэж үзнэ (Тодруулга 3). Санхүүгийн зохицуулах хорооноос хөрөнгө оруулалтын сангийн тусгай зөвшөөрлийг 2015 оны 10 дугаар сард олгосноос үүдэн уг хөрөнгө оруулалтын сан нь 2015 болон 2016 онд үйл ажиллагаа явуулаагүй болно. 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар үнэ цэнэ бууралтын шинж тэмдэг илрээгүй тул Удирдлагын зүгээс уг хөрөнгө оруулалтын дансны үнэ нь бодит үнэ цэнэтэй адил гэж үзсэн.

Борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтын бодит үнэ цэнийн тохируулгын олз болох 534,662 мянган төгрөгийн (2015: 6,539,214 мянган төгрөг) бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэсэн.

Группийн болон Банкны дүн дээрх дүнтэй адил учир тусдаа тодруулга шаардлагагүй.

15 Дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Групп		Банк	
	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31
Монголбанкны үнэт цаас (а)	-	424,454,647	-	424,454,647
Засгийн Газрын бонд (б)	7,025,209	66,223,099	5,745,792	64,901,615
МИК бонд (в)	69,646,125	64,008,203	69,646,125	64,008,203
Худалдан авсан өрийн бичиг (г)	24,156,514	39,467,452	24,156,514	39,467,452
Байгууллагын бонд	20,725,918	17,419	20,725,918	-
Нийт дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас	121,553,766	594,170,820	120,274,349	592,831,917

Дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших хөрөнгө оруулалтын үнэт цаасны хэмжилтийг тодруулга 42-оос харна уу.

(а) Монголбанк ("МБ")-ны үнэт цаас

Монголбанкны үнэт цаас нь хөнгөлөлттэй гаргасан хүү бүхий богино хугацаат үнэт цаас болно. Банк 2016 онд шинээр худалдан авсан Монголбанкны үнэт цаасыг богино хугацаат хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас гэж ангилсан. Тодруулга 13-аас харна уу. 2016 оны 12 дугаар сарын 31 болон 2015 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон жилийн турш Монголбанкны үнэт цаасны багцад гарсан өөрчлөлт нь дараах байдалтай байна:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31
01 сарын 01-ний өдрөөрх дансны үнэ	424,454,647	209,591,218
Нэмэгдсэн	-	2,305,701,429
Хасагдсан	(424,454,647)	(2,090,838,000)
12 сарын 31-ний өдрөөрх дансны үнэ	-	424,454,647

Монголбанкны үнэт цаасны хүүний болон дуусгавар хугацааны талаарх мэдээллийг тодруулга 37-д харуулсан.

(б) Засгийн Газрын бонд

Засгийн газрын бонд нь Сангийн яамнаас хямдруулалттай гаргасан анхны дуусах хугацаа нь 85 – 121 сарын (2015: 6 – 121 сар) хугацаатай бондыг илэрхийлнэ. Засгийн газрын бондийн дүнд анхны дуусах хугацаа нь 3 сараас бага Засгийн газрын үнэт цаас орсон бөгөөд мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө гэж үзнэ.

Банк 2016 онд худалдан авсан Засгийн газрын бондыг бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөгдөх санхүүгийн хөрөнгө ангилалд ангилсан. Тодруулга 9-ийг харна уу.

15 Дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас (үргэлжлэл)

(б) Засгийн Газрын бонд (үргэлжлэл)

2016 оны 12 сарын 31 болон 2015 оны 12 сарын 31-нээр дуусгавар болсон санхүүгийн жилд Засгийн Газрын Бондийн багцад гарсан өөрчлөлт хөдөлгөөнийг доорхи хүснэгтээс үзнэ үү:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Групп		Банк	
	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31
01 сарын 01-ний өдрөөрх дансны үнэ	66,223,098	66,121,588	64,901,615	65,968,346
Нэмэгдсэн	2,478,040	52,893,357	-	50,791,300
Хасагдсан	(61,951,240)	(52,280,700)	(59,488,900)	(51,365,400)
Хорогдуулаагүй урамшуулал/хямдруулалт	1,132,028	(1,398,888)	1,132,027	(1,380,372)
Хуримтлагдсан хүүгийн орлого	(856,717)	887,741	(798,950)	887,741
12 сарын 31-ний өдрөөрх дансны үнэ	7,025,209	66,223,098	5,745,792	64,901,615

(в) Монголын Ипотекийн Корпораци (МИК)-ийн бонд

МИК-н (Монголын Ипотекийн Корпораци) бонд нь Банкны харилцагчдад олгосон орон сууцны зээлийн багцаар баталгаажсан үнэт цаас ("ОСЗБҮЦ") буюу тодруулга 3-т тусгагдсан Монголын Ипотекийн Корпораций (МИК) хийсэн зээлийг үнэт цаасжуулах гүйлгээний хүрээнд авсан орон сууцны зээлээр баталгаажсан энгийн үнэт цаас юм.

2016 оны 1-р улиралд Банк 8 дахь МИК-ийн үнэт цаасжуулах гүйлгээнд оролцож 27,907,800 мянган төгрөгийн 8 хувийн орон сууцны зээлийн багцаа зарж 25,117,000 мянган төгрөгийн 4.5 хувийн хүүтэй давуу эрхтэй орон сууцны зээлийн багцаар баталгаажсан үнэт цаас болон 2,790,800 мянган төгрөгийн 10.5 хувийн хүүтэй энгийн ОСЗБҮЦ-ыг авсан. Дэлгэрэнгүйг тодруулга 3-с үзнэ үү.

2016 оны 2-р улиралд Банк 9 дэх МИК-ийн үнэт цаасжуулах гүйлгээнд оролцож 26,809,700 мянган төгрөгийн 8 хувийн орон сууцны зээлийн багцаа зарж 24,128,700 мянган төгрөгийн 4.5 хувийн хүүтэй давуу эрхтэй орон сууцны зээлийн багцаар баталгаажсан үнэт цаас болон 2,681,000 мянган төгрөгийн 10.5 хувийн хүүтэй энгийн ОСЗБҮЦ-ыг авсан. Дэлгэрэнгүйг тодруулга 3-с үзнэ үү.

Банкны удирдлагын зүгээс давуу эрхтэй ОСЗБҮЦ-ыг Борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас, энгийн ОСЗБҮЦ-ыг дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас гэж тус тус бүртгэсэн. 2016 онд Банк нь уг хөтөлбөрийн журмын дагуу 49,245,700 мянган төгрөгийн давуу эрхтэй ОСЗБҮЦ-ыг Монголбанкинд зарж орон сууцны 8 хувийн зээлийн хөтөлбөрийн 4 хувийн эх үүсвэрийг төлсөн.

Тодруулга 3-т заасны дагуу давуу эрхтэй үнэт цаасны үндсэн төлбөр хийгдсэн тохиолдолд энгийн үнэт цаасны үндсэн төлбөрийг авах боломжтой ба давуу эрхтэй үнэт цаас эзэмшигчид нь төлбөрийн хувьд давуу эрхтэй. Түүнчлэн, МИК-ийн цэвэр хөрөнгө нь дутсан тохиолдолд үүнийг давуу болон энгийн үнэт цаас эзэмшигчид (төлбөрийн эрхийн дарааллын дагуу) хариуцна.

15 Дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас (үргэлжлэл)

(г) Худалдан авсан өрийн бичиг

2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар Банк 44,882,432 мянган төгрөгийн (2015: 39,467,452 мянган төгрөг) 4 – 15.2 хувийн хүүтэй, анхны дуусгавар хугацаа нь 365 – 1032 өдрийн хугацаатай (2015: 8 хувийн хүүтэй, анхны дуусгавар хугацаа нь 246 – 360 өдөр) өрийн бичгүүдийг худалдаж авсан байсан. 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар 22,000,000 мянган төгрөгний өрийн бичиг нь РЕПО хэлцлийн барьцаа хөрөнгийг илэрхийлнэ (Тодруулга 26, 39).

Дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмшиж буй хөрөнгө оруулалтын үнэт цаасны Стандарт ба Пүүрсийн зээлийн чанарын үнэлгээг 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар доор харуулав:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Засгийн газрын бонд	МИК бонд	Худалдан авсан өрийн бичиг	Байгууллагын бонд	Нийт
<i>Хугацаа хэтрээгүй ба үнэ цэнэ нь буураагүй</i>					
- В-	5,745,792	-	-	-	5,745,792
- Зэрэглэл хийгдээгүй	-	69,646,125	24,156,514	20,725,918	114,528,557
Нийт хугацаа хэтрээгүй ба үнэ цэнэ нь буураагүй	5,745,792	69,646,125	24,156,514	20,725,918	120,274,349

Дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмшиж буй хөрөнгө оруулалтын үнэт цаасны зээлийн чанарын үнэлгээг 2015 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар доор харуулав:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Монголбанкны үнэт цаас	Засгийн Газрын бонд	МИК бонд	Худалдан авсан өрийн бичиг	Нийт
<i>Хугацаа хэтрээгүй ба үнэ цэнэ нь буураагүй</i>					
- В	424,454,647	64,901,615	-	39,467,452	528,823,714
- Зэрэглэл хийгдээгүй	-	-	64,008,203	-	64,008,203
Нийт хугацаа хэтрээгүй ба үнэ цэнэ нь буураагүй	424,454,647	64,901,615	64,008,203	39,467,452	592,831,917

Банкны удирдлагын зүгээс 2016 оны 12 дугаар сарын 31 болон 2015 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмшиж буй хөрөнгө оруулалтын үнэт цаасанд үнэ цэнийн бууралтын шинэ тэмдэг илрээгүй тул үнэ цэнэ бууралтын сан байгуулах шаардлагагүй гэж үзсэн.

16 Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө

2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон тайлант жилд Групп үл хөдлөх хөрөнгийг түрээслүүлэх болон үнэ цэнийн өсөлтийн зорилгоор, эсвэл уг 2 тохиолдлын хоёулангийн зорилгоор (өөрөө ашиглах зорилгогүйгээр) 50,082,284 мянган төгрөгийн үл хөдлөх хөрөнгийг өмчлөх бусад хөрөнгөөс хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө ангилалруу шилжүүлсэн. Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгийн нягтлан бодох журмын талаар тодруулга 4.19-д тусгасан.

Группийн болон Банкны дүн дээрх дүнтэй адил учир тусдаа тодруулга шаардлагагүй.

17 Охин компанид оруулсан хөрөнгө оруулалт

2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний болон 2015 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр Охин компанид оруулсан хөрөнгө оруулалт нь 1,200,000 мянган төгрөг ба энэхүү дүн нь Монгол улсад үүсгэн байгуулагдаж, брокер, дилерийн үйл ажиллагаа явуулдаг Голомт Секюритиз ХХК-ийн 100 хувийн эзэмшлийн хөрөнгө оруулалтыг илэрхийлнэ. Хөрөнгө оруулалт нь хөрөнгийн биржид бүртгэлгүй бөгөөд өртгөөр бүртгэгдсэн болно.

18 Бусад хөрөнгө

Мянган төгрөгөөр	Групп		Банк	
	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31	2016 оны 12 сарын 31	2016 оны 12 сарын 31
Бусад санхүүгийн хөрөнгө:				
Мөнгөн гүйлгээ, төлбөр тооцооны авлага	6,787,747	1,056,063	6,787,747	1,056,063
Компаниудаас авах авлага	1,659,639	3,854,468	1,646,405	3,854,448
Хувь хүмүүсээс авах авлага	33,177	260,314	33,177	260,314
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	6,984,214	6,414,964	6,957,399	6,384,275
Хасах нь: Үнэ цэнэ бууралтын сан	(3,242,005)	(2,895,607)	(3,242,005)	(2,895,607)
Нийт бусад санхүүгийн хөрөнгө	12,222,772	8,690,202	12,182,723	8,659,493
Бусад санхүүгийн бус хөрөнгө:				
Ажилтнуудад олгох хөнгөлөлтийн урьдчилсан төлбөр	4,392,540	8,524,141	4,390,553	8,524,141
Барилгын засварын урьдчилгаа	1,186,154	45,510	1,186,154	45,510
Оффисийн хангамжийн материал	595,090	596,546	595,090	596,546
Түрээсийн урьдчилгаа	70,300	1,587,499	66,220	1,569,925
Ажилтнуудад төлсөн урьдчилгаа	14,864	432	14,244	432
Бусад урьдчилгаа	9,536,844	2,899,061	9,536,250	2,898,417
Бусад санхүүгийн бус хөрөнгө	362,601	443,566	362,601	443,565
Нийт бусад санхүүгийн бус хөрөнгө	16,158,393	14,096,755	16,151,112	14,078,536
Нийт бусад хөрөнгө	28,381,165	22,786,957	28,333,835	22,738,029

Ажилтнуудад олгосон хөнгөлөлтийн урьдчилсан төлбөрт ажилтнуудад хөнгөлттэй нөхцөлөөр олгосон зээлтэй холбоотой олгосон урьдчилгаа төлбөр болох 3,974,876 мянган төгрөг (2015 оны 12 дугаар сарын 31: 8,524,141 мянган төгрөг) багтсан болно. СТОУС-ын дагуу ажилтнуудад олгосон хөнгөлөлттэй зээлийг анх олгоход тохируулах бодит үнэ цэнэ нь цалингийн урьдчилсан төлбөрт хамаарах ба санхүүгийн бусад хөрөнгөд хүлээн зөвшөөрдөг.

18 Бусад хөрөнгө (үргэлжлэл)

Бусад санхүүгийн хөрөнгийн эрсдлийн чанарын үнэлгээг 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар доор харуулав:

	Мөнгөн хөрөнгө болон гүйлгээний авлага	Хувь хүмүүсээс авах авлага	Компаниас авах авлага	Бусад санхүүгий н хөрөнгө	Нийт
<i>Мянган төгрөгөөр</i>					
<i>Хугацаа хэтрээгүй ба үнэ цэнэ нь буураагүй</i>					
- Маш сайн	5,448,769	31,847	832,848	3,872,597	10,186,061
Нийт хугацаа хэтрээгүй ба үнэ цэнэ нь буураагүй	5,448,769	31,847	832,848	3,872,597	10,186,061
<i>Үнэ цэнэ буурсан</i>					
- 30-с бага хоногоор хугацаа хэтэрсэн	866,895	-	-	3,056	869,951
- 30 – 90 хоногоор хугацаа хэтэрсэн	113,526	-	761,562	-	875,088
- 91 -180 хоног хугацаа хэтэрсэн	-	-	-	221,999	221,999
- 181 - 360 хоног хугацаа хэтэрсэн	-	1,330	49,791	-	51,121
- 360-с дээш хоног хугацаа хэтэрсэн	358,557	-	2,204	2,859,747	3,220,508
Нийт үнэ цэнэ нь буурсан	1,338,978	1,330	813,557	3,084,802	5,238,667
Хасах нь үнэ цэнийн бууралтын сан	(353,334)	(25,513)	(3,410)	(2,859,748)	(3,242,005)
Нийт бусад санхүүгийн хөрөнгө	6,434,413	7,664	1,642,995	4,097,651	12,182,723

18 Бусад хөрөнгө (үргэлжлэл)

Бусад санхүүгийн хөрөнгийн эрсдлийн чанарын үнэлгээг 2015 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар доор харуулав:

	Мөнгөн хөрөнгө болон гүйлгээний авлага	Хувь хүмүүсээс авах авлага	Компаниас авах авлага	Бусад санхүүгий н хөрөнгө	Нийт
<i>Мянган төгрөгөөр</i>					
<i>Хугацаа хэтрээгүй ба үнэ цэнэ нь буураагүй</i>					
- Маш сайн	519,125	258,623	3,087,327	4,751,611	8,616,686
Нийт хугацаа хэтрээгүй ба үнэ цэнэ нь буураагүй	519,125	258,623	3,087,327	4,751,611	8,616,686
<i>Үнэ цэнэ буурсан</i>					
- 30-с бага хоногоор хугацаа хэтэрсэн	-	-	-	-	-
- 30 – 90 хоногоор хугацаа хэтэрсэн	60,782	1,691	-	-	62,473
- 91 -180 хоног хугацаа хэтэрсэн	-	-	-	-	-
- 181 - 360 хоног хугацаа хэтэрсэн	-	-	-	-	-
- 360-с дээш хоног хугацаа хэтэрсэн	476,156	-	767,121	1,632,664	2,875,941
Нийт үнэ цэнэ нь буурсан	536,938	1,691	767,121	1,632,664	2,938,414
Хасах нь үнэ цэнийн бууралтын сан	(313,912)	-	(816,815)	(1,764,880)	(2,895,607)
Нийт бусад санхүүгийн хөрөнгө	742,151	260,314	3,037,633	4,619,395	8,659,493

2016 онд бусад санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын санд гарсан хөдөлгөөнийг доороос харна уу:

	Мөнгөн хөрөнгө болон гүйлгээний авлага	Хувь хүмүүсээс авах авлага	Компаниас авах авлага	Бусад санхүүгий н хөрөнгө	Нийт
<i>Мянган төгрөгөөр</i>					
2016 оны 01 сарын 01-нээрх үнэ цэнэ бууралтын сан	313,913	-	816,815	1,764,880	2,895,608
Тайлант жилд байгуулсан сан	56,992	3,175,393	(750,275)	1,162,230	3,644,340
Ханшийн өөрчлөлтийн нөлөө	137,932	-	-	170,780	308,712
Жилийн дундуур найдваргүй хэмээн данснаас хассан	(155,503)	(3,149,880)	(63,130)	(238,142)	(3,606,655)
2016 оны 12 сарын 31-нээрх үнэ цэнэ бууралтын сан	353,334	25,513	3,410	2,859,748	3,242,005

18 Бусад хөрөнгө (үргэлжлэл)

2015 онд бусад санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын санд гарсан хөдөлгөөнийг доороос харна уу:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Мөнгөн хөрөнгө болон гүйлгээний авлага	Хувь хүмүүсээс авах авлага	Компаниас авах авлага	Бусад санхүүгийн хөрөнгө	Нийт
2015 оны 01 сарын 01-нээрх үнэ цэнэ бууралтын сан	331,424	-	66,540	1,478,124	1,876,088
Тайлант жилд байгуулсан сан	208,790	-	750,275	286,756	1,245,821
Ханшийн өөрчлөлтийн нөлөө	38,774	-	-	-	38,774
Жилийн дундуур найдваргүй хэмээн данснаас хассан	(265,076)	-	-	-	(265,076)
2015 оны 12 сарын 31-нээрх үнэ цэнэ бууралтын сан	313,912	-	816,815	1,764,880	2,895,607

19 Биет бус хөрөнгө

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Компьютер программ хангамж, лиценз	Групп Газар эзэмших эрх	Нийт	Компьютер программ хангамж, лиценз	Банк Газар эзэмших эрх	Нийт
2015 оны 01 сарын 01-нээрх өртөг Хуримтлагдсан хорогдуулалт	20,154,448 (7,018,004)	673,313 -	20,827,761 (7,018,004)	19,864,652 (6,728,648)	673,313 -	20,537,965 (6,728,648)
2015 оны 01 сарын 01-нээрх дансны үнэ	13,136,444	673,313	13,809,757	13,136,004	673,313	13,809,317
Нэмэгдсэн Байгуулсан хорогдол (тод 33)	5,434,785 (4,503,962)	- -	5,434,785 (4,503,962)	5,426,390 (4,499,708)	- -	5,426,390 (4,499,708)
2015 оны 12 сарын 31-нээрх дансны үнэ	14,067,267	673,313	14,740,580	14,062,686	673,313	14,735,999
2016 оны 01 сарын 01-нээрх өртөг Хуримтлагдсан хорогдуулалт	25,589,233 (11,521,966)	673,313 -	26,262,546 (11,521,966)	25,291,042 (11,228,356)	673,313 -	25,964,355 (11,228,356)
2016 оны 01 сарын 01-нээрх дансны үнэ	14,067,267	673,313	14,740,580	14,062,686	673,313	14,735,999
Нэмэгдсэн Байгуулсан хорогдол (тод 33)	2,056,837 (2,849,105)	- -	2,056,837 (2,849,105)	2,056,049 (2,845,311)	- -	2,056,049 (2,845,311)
2016 оны 12 сарын 31-нээрх дансны үнэ	13,274,999	673,313	13,948,312	13,273,424	673,313	13,946,737

Голомт Банк
Санхүүгийн тайлангуудын тодруулгууд – 2016 оны 12 дугаар сарын 31

20 Үндсэн хөрөнгө

/ Групп /

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Барилга байшин	Тээврийн хэрэгсэл	Оффисын тоног төхөөрөмж, компьютер	Тавилга	Нөөц үндсэн хөрөнгө	Түрээсийн сайжруулалт	Дуусаагүй барилга	Нийт үндсэн хөрөнгө
2015 оны 01 сарын 01-нээрх өртөг Хуримтлагдсан элэгдэл	60,416,811 (1,258,833)	2,657,900 (1,033,927)	25,725,843 (16,311,338)	4,694,070 (1,709,961)	5,338,673 -	1,658,143 (485,265)	12,307,793 -	112,799,233 (20,799,324)
2015 оны 01 сарын 01-нээрх дансны үнэ	59,157,978	1,623,973	9,414,505	2,984,109	5,338,673	1,172,878	12,307,793	91,999,909
Нэмэгдсэн	85,797,445	320,741	1,124,274	1,628,814	473,501	389,740	4,278,944	94,013,459
Дахин ангилсан	2,393,109	-	-	-	-	-	(2,393,109)	-
Шилжүүлсэн	785,497	-	4,324,855	1,948	(4,326,803)	(785,497)	-	-
Өртгөөр нь худалдсан	(214,979)	(105,094)	(106,155)	(27,311)	-	-	-	(453,539)
Данснаас хассан	-	-	(274,221)	(41,289)	-	-	-	(315,510)
Байгуулсан элэгдэл (тод 33)	(2,618,550)	(289,501)	(5,660,675)	(331,220)	-	(353,045)	-	(9,252,991)
Худалдсан хөрөнгийн элэгдэл	118,230	104,348	104,958	14,424	-	-	-	341,960
Данснаас хаасан хөрөнгийн элэгдэл	-	-	269,361	30,997	-	-	-	300,358
2015 оны 12 сарын 31-нээрх дансны үнэ	145,418,730	1,654,467	9,196,902	4,260,472	1,485,371	424,076	14,193,628	176,633,646
2016 оны 01 сарын 01-нээрх өртөг Хуримтлагдсан элэгдэл	149,177,883 (3,759,153)	2,873,547 (1,219,080)	30,794,596 (21,597,694)	6,256,232 (1,995,760)	1,485,371 -	1,262,386 (838,310)	14,193,628 -	206,043,643 (29,409,997)
2016 оны 01 сарын 01-нээрх дансны үнэ	145,418,730	1,654,467	9,196,902	4,260,472	1,485,371	424,076	14,193,628	176,633,646
Нэмэгдсэн	-	-	945,915	87,404	361,742	349,513	3,033,491	4,778,065
Дахин үнэлсэн	-	-	1,158,435	(31,057)	(1,127,378)	-	-	-
Шилжүүлсэн	-	(260,205)	(79,171)	(11,974)	-	-	(3,400,000)	(3,751,350)
Өртгөөр нь худалдсан	-	-	(190,321)	(63,632)	-	-	-	(253,953)
Данснаас хассан	(3,902,554)	(273,694)	(4,831,893)	(340,042)	-	(317,188)	-	(9,665,371)
Байгуулсан элэгдэл (тод 33)	-	-	(1,325)	1,325	-	-	-	-
Шилжүүлсэн	-	211,589	79,171	7,379	-	-	-	298,139
Худалдсан хөрөнгийн элэгдэл	-	-	189,032	55,450	-	-	-	244,482
Данснаас хаасан хөрөнгийн элэгдэл	1,928,215	-	-	-	-	-	-	1,928,215
2016 оны 12 сарын 31-нээрх дансны үнэ	144,254,673	1,332,157	6,466,745	3,965,325	719,735	456,401	13,827,119	171,022,155

20 Үндсэн хөрөнгө (үргэлжлэл)

/ БАНК /

	Барилга байшин	Тээврийн хэрэгсэл	Оффисын тоног төхөөрөмж, компьютер	Тавилга	Нөөц үндсэн хөрөнгө	Түрээсийн сайжруулалт	Дуусаагүй барилга	Нийт үндсэн хөрөнгө
<i>Мянган төгрөгөөр</i>								
2015 оны 01 сарын 01-нээрх өртөг Хуримтлагдсан элэгдэл	60,416,811 (1,258,833)	2,652,983 (1,029,893)	25,708,529 (16,295,467)	4,679,524 (1,705,882)	5,338,673 -	1,658,144 (485,266)	12,307,793 -	112,762,457 (20,775,341)
2015 оны 01 сарын 01-нээрх дансны үнэ	59,157,978	1,623,090	9,413,062	2,973,642	5,338,673	1,172,878	12,307,793	91,987,116
Нэмэгдсэн	85,797,445	317,200	1,123,561	1,615,664	473,501	389,740	4,278,944	93,996,055
Дахин ангилсан	2,393,109	-	-	-	-	-	(2,393,109)	-
Шилжүүлсэн	785,497	-	4,324,855	1,948	(4,326,803)	(785,497)	-	-
Өртгөөр нь худалдсан	(214,979)	(100,177)	(106,155)	(13,166)	-	-	-	(434,477)
Данснаас хассан	-	-	(274,221)	(41,289)	-	-	-	(315,510)
Байгуулсан элэгдэл (тод 33)	(2,618,550)	(288,294)	(5,659,232)	(329,457)	-	(353,045)	-	(9,248,578)
Худалдсан хөрөнгийн элэгдэл	118,230	100,177	104,958	10,417	-	-	-	333,782
Данснаас хаасан хөрөнгийн элэгдэл	-	-	269,361	30,997	-	-	-	300,358
2015 сарын 12 сарын 31-нээрх дансны үнэ	145,418,730	1,651,996	9,196,189	4,248,756	1,485,371	424,076	14,193,628	176,618,746
2016 оны 01 сарын 01-нээрх өртөг Хуримтлагдсан элэгдэл	149,177,883 (3,759,153)	2,870,006 (1,218,010)	30,776,569 (21,580,380)	6,242,681 (1,993,925)	1,485,371 -	1,262,387 (838,311)	14,193,628 -	206,008,525 (29,389,779)
2016 оны 01 сарын 01-нээрх дансны үнэ	145,418,730	1,651,996	9,196,189	4,248,756	1,485,371	424,076	14,193,628	176,618,746
Нэмэгдсэн	-	-	945,592	85,712	361,742	349,513	3,033,491	4,776,050
Шилжүүлсэн	-	-	1,158,435	(31,057)	(1,127,378)	-	-	-
Өртгөөр нь худалдсан	-	(260,205)	(79,171)	(11,974)	-	-	(3,400,000)	(3,751,350)
Данснаас хассан	-	-	(190,321)	(63,632)	-	-	-	(253,953)
Байгуулсан элэгдэл	(3,902,554)	(272,514)	(4,830,776)	(338,937)	-	(317,188)	-	(9,661,969)
Шилжүүлсэн	-	-	(1,325)	1,325	-	-	-	-
Худалдсан хөрөнгийн элэгдэл	-	211,589	79,171	7,379	-	-	-	298,139
Данснаас хассан	-	-	189,032	55,450	-	-	-	244,482
Хуримтлагдсан элэгдлийн буцаалт	1,928,215	-	-	-	-	-	-	1,928,215
Дахин үнэлгээний нэмэгдэл	810,282	-	-	-	-	-	-	810,282
2016 оны 12 сарын 31-нээрх дансны үнэ	144,254,673	1,330,866	6,466,826	3,953,022	719,735	456,401	13,827,119	171,008,642

20 Үндсэн хөрөнгө (үргэлжлэл)

Монгол Улсын Улаанбаатар хотод байршилтай Юдэнтакс аудит ХХК –аар ахлуулсан 9-н хараат бус үнэлгээний компаниас бүртсэн консорциум 2013 оны 06 дугаар сарын 30-ны байдлаар барилга байгууламжийг дахин үнэлсэн. Консорциум нь зүй ёсны мэргэжлийн зэрэгтэй бөгөөд ойролцоо төрлийн хөрөнгийг үнэлж байсан туршлагатай. Улаанбаатар болон бусад хотод байршилтай барилга байгууламжийг үнэлэх гол суурь нь зах зээлийн үнэ цэнэ ба хөдөө орон нутагт орлуулах үнийг ашигладаг. Хөрөнгийн үнэлгээг хийх хямдруулсан мөнгөн гүйлгээний аргыг ашиглахад шаардлагатай мэдээлэл хангалтгүй байдаг тул ойролцоо төрлийн хөрөнгийн зах зээлийн үнийг ашиглах нь зөв гэж үзсэн.

2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар 2,738,497 мянган төгрөгийн үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний нэмэгдлийг Банкны дотоодын хөрөнгийн үнэлгээний мэргэжилтнүүдийн дүгнэлтэд үндэслэн бүртгэсэн. Удирдлагын үнэлэмжийн талаар тодруулга 3-аас үзнэ үү.

2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр хөрөнгийн өртгөөс хуримтлагдсан элэгдлийг хассан хорогдуулсан өртгөөр бүртгэсэн бол 134,040,076 мянган төгрөгийн (2015: 137,574,591 мянган төгрөгийн) өртөгтэй байх байсан.

Барилга байшингийн дансны үнийн задаргааг дор харуулав:

Мянган төгрөгөөр	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31
Санхүүгийн байдлын тайланд барилга байшингийн дахин үнэлсэн дүн	144,254,673	145,418,730
Өөрийн хөрөнгөд тусгасан дахин үнэлгээний сан	(9,644,868)	(7,476,100)
Хуримтлагдсан ашигруу шилжсэн дахин үнэлгээний сан	(569,729)	(368,039)
Хуримтлагдсан элэгдлийг хассан барилга байгууламжийн өртөг	134,040,076	137,574,591

21 Өмчлөх бусад хөрөнгө

Мянган төгрөгөөр	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31
Бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдсэн санхүүгийн хөрөнгө	44,660,926	50,133,051
Өртгөөр бүртгэгдсэн санхүүгийн бус хөрөнгө	4,249,744	51,717,714
Хасах: Үнэ цэнийн бууралтын сан	(4,101,061)	(1,755,861)
Нийт өмчлөх бусад хөрөнгө	44,809,609	100,094,904

Өмчлөх бусад хөрөнгө нь хугацаа хэтэрсэн зээлийн оронд хураагдсан барьцаа хөрөнгө болох үл хөдлөх хөрөнгийг илэрхийлнэ. Банкны зүгээс эдгээр хөрөнгийг ойрын хугацаанд зарж борлуулах төлөвлөгөөтэй байгаа. Эдгээр хөрөнгө нь худалдахад бэлэн эргэлтийн бус хөрөнгийн шаардлагыг хангаагүй бөгөөд НББОУС 2 “Бараа материал”-ын дагуу бараа материалд ангилагдсан. Эдгээр хөрөнгийг анх хураахад бодит үнээр хүлээн зөвшөөрсөн болно.

Групп 2016 оны 12 дугаар сарын 31-нээр дуусгавар болсон санхүүгийн жилд удирдлагын шийдвэрийн дагуу 50,082,284 мянган төгрөгийн өмчлөх бусад хөрөнгийг хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө ангилалруу, 17,444,424 мянган төгрөгийн өмчлөх бусад хөрөнгийг борлуулах зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө ангилалруу тус тус ангилсан. Тодруулга 16, 22-ыг харна уу.

21 Өмчлөх бусад хөрөнгө (үргэлжлэл)

2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдсэн санхүүгийн хөрөнгө нь Банкны хугацаа хэтэрсэн зээлийн төлбөрийг барагдуулах явцад авсан Бурхан Дэл Алт ХХК-ийн хувьцааг илэрхийлнэ. түүний үнэ цэнэ нь эдгээр компаниудын хөрөнгийг зарж борлуулснаар эргэн нөхөгдөнө. Уг өмчлөх бусад хөрөнгө нь борлуулахаар бэлэн үнэт цаасаар бүртгэсэн. Тодруулга 42-ыг харна уу.

Өртгөөр бүртгэгдсэн санхүүгийн бус хөрөнгө нь хугацаа хэтэрсэн зээлийн үүргийг хангуулахаар хураан авсан буюу түүний борлуулалтаас зээлийг эргэн төлүүлэхээр зорилготой юм. Дээрх үнэ цэнэ бууралтын сан нь зөвхөн санхүүгийн бус хөрөнгөтэй холбоотой. Ашиглагдсан нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын талаар тодруулга 4.33-аас үзнэ үү.

Санхүүгийн бус хураан авсан барьцаа хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын санд 2016 болон 2015 онд гарсан өөрчлөлтүүдийг дор үзүүлэв:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2016	2015
1 сарын 01-нээрх өмчлөх бусад хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын сан	1,755,861	880,992
Тухайн жилд байгуулсан үнэ цэнэ бууралтын сан	2,345,200	950,575
Төлөгдөхгүй гэж үзээд данснаас хассан	-	(75,706)
12 сарын 31-нээрх өмчлөх бусад хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын сан	4,101,061	1,755,861

Дээрх дүн нь Группийн болон Банкны дүнг илэрхийлж буй тул тусдаа тодруулга шаардлагагүй.

22 Борлуулах зориулалттай эргэлтийн бус хөрөнгө

Борлуулах зориулалттай эргэлтийн бус хөрөнгөд өмнө нь хугацаа хэтэрсэн зээлийн үүргийг хангуулахаар хураан авсан өмчлөх бусад хөрөнгөд бүртгэлтэй байсан үл хөдлөх хөрөнгүүд багтана. Удирдлагын зүгээс 2016 оны 12 дугаар 07-ны өдөр эдгээр эргэлтийн бус хөрөнгийг худалдах төлөвлөгөөг баталсан. Групп худалдан авагчийг олох ажиллагааг идэвхтэй хэрэгжүүлж буй бөгөөд тайлант хугацаанаас 12 сарын дотор худалдахаар таамагдаж буй. Борлуулах зориулалттай эргэлтийн бус хөрөнгийн нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын талаар дэлгэрэнгүйг тодруулга 4.13-аас үзнэ үү.

Санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийн тодруулгыг Тодруулга 41-ээс үзнэ үү. Борлуулах зориулалттай эргэлтийн бус хөрөнгийн валют, хүү болон дуусах хугацааны шинжилгээг Тодруулга 37-с үзнэ үү.

23 Бусад банкуудын байршуулсан хөрөнгө

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31
Бусад Банкуудын байршуулсан богино хугацаат хөрөнгө	103,933,499	82,002,849
Бусад Банкуудын байршуулсан урт хугацаат хөрөнгө	17,968,518	7,997,821
Нийт бусад банкуудын байршуулсан хөрөнгө	121,902,017	90,000,670

23 Бусад банкуудын байршуулсан хөрөнгө (үргэлжлэл)

Бусад банк санхүүгийн байгууллагуудын харилцах, хадгаламж нь дотоодын болон гадаадын банкуудын Банкинд гадаад болон дотоод валютаар үүсгэсэн харилцах данс болон хугацаатай хадгаламжуудаас бүрдэнэ. Бусад банкуудын байршуулсан хөрөнгийн өсөлт нь дотоодын банкны байршуулсан 37,367,591 мянган төгрөгийн богино хугацаат хөрөнгөтэй холбоотой.

2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдөр богино хугацаат харилцах, хадгаламжид дотоодын болон гадаадын банкуудаас байршуулсан жилийн 3-14.5 хувийн хүүтэй (2015: 1.2-7.5 хувийн хүүтэй) 5-90 хоногийн анхны дуусах хугацаатай (2015: 7-91 хоногийн хугацаатай) харилцах, хадгаламжууд орно.

Бусад банкуудаас байршуулсан хөрөнгийн ангилал бүрийн бодит үнэ цэнийн задаргааг Тодруулга 41-с үзнэ үү. Тодруулга 37-д валютын, хүүний болон төлөгдөх хугацааны шинжилгээг харуулсан.

Группийн болон Банкны дүн дээрх дүнтэй адил учир тусдаа тодруулга шаардлагагүй.

24 Харилцагчийн харилцах, хадгаламж

Мянган төгрөгөөр	Групп		Банк	
	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31
Төрийн болон хувьцаат компани	185,378,977	168,050,748	185,378,977	168,050,748
- Харилцах данс	109,749,345	67,034,331	109,749,345	67,034,331
- Хугацаагүй хадгаламж	58,278,383	42,350,036	58,278,383	42,350,036
- Хугацаатай хадгаламж	17,351,249	58,666,381	17,351,249	58,666,381
Аж ахуйн нэгж	733,633,909	523,711,238	733,253,306	523,711,258
- Харилцах данс	531,452,603	354,736,333	531,072,000	354,736,353
- Хугацаагүй хадгаламж	60,294,309	25,944,869	60,294,309	25,944,869
- Хугацаатай хадгаламж	141,886,997	143,030,036	141,886,997	143,030,036
Хувь хүмүүс	1,852,067,325	1,366,537,181	1,851,900,020	1,366,508,836
- Харилцах данс	114,728,969	77,949,726	114,561,664	77,921,381
- Хугацаагүй хадгаламж	407,064,810	290,801,245	407,064,810	290,801,245
- Хугацаатай хадгаламж	1,330,273,546	997,786,210	1,330,273,546	997,786,210
Бусад	32,795,258	21,529,752	32,795,257	21,529,752
- Харилцах данс	19,870,884	10,500,043	19,870,884	10,500,043
- Хугацаагүй хадгаламж	920,243	1,145,985	920,243	1,145,985
- Хугацаатай хадгаламж	12,004,131	9,883,724	12,004,130	9,883,724
Нийт харилцагчийн харилцах, хадгаламж	2,803,875,469	2,079,828,919	2,803,327,560	2,079,800,594

Монгол Улсын Иргэний хуулийн дагуу Банк нь харилцах, хадгаламж эзэмшигч иргэдэд хадгалуулагчийн мөнгийг шаардсан үед нь эргүүлэн төлөх үүрэг хүлээсэн байдаг. Хэрэв хугацаатай хадгаламжийг хугацааны өмнө буцаан татсан тохиолдолд гэрээнд өөрөөр заагаагүй бол Банк хүүг хугацаагүй хадгаламжийн хүүгийн түвшнээр тооцож олгоно.

Одоогийн байдлаар удирдлага харилцагчдын харилцах, хадгаламжийг эдийн засгийн салбарын төвлөрөлтөөр нь хянадаггүй. Иймээс үүнтэй холбоотой мэдээллийг эдгээр санхүүгийн тайлангуудад тусгаагүй. 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр 30 том харилцагчаас байршуулсан хөрөнгийн нийт дүн 724,652,186 мянган төгрөг (2015 оны 12 дугаар сарын 31: 635,381,863 мянган төгрөг) бөгөөд нийт харилцах хадгаламжийн 26 хувь (2015 оны 12 дугаар сарын 31: 23 хувь)-ийг бүрдүүлж байсан

24 Харилцагчийн харилцах, хадгаламж (үргэлжлэл)

Охин компаниас байршуулсан 1,231,005 мянган төгрөг (2015: 34,977 мянган төгрөг) нь Группийн нэгтгэсэн санхүүгийн тайланд устгагдсан.

2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр буцаах эрхгүй Банкны баталгаа болгон 7,391,954 мянган төгрөг (2015 оны 12 дугаар сарын 31: 10,041,027 мянган төгрөг) харилцагчдаас байршуулсан байсан. Дэлгэрэнгүйг тодруулга 39-аас харна уу.

25 Зээлийн бусад эх үүсвэр

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31
(а) Төслийн зээлийн эх үүсвэрүүд		
Төслийн зээлийн эх үүсвэр /Төгрөг/	593,876,110	475,890,342
Төслийн зээлийн эх үүсвэр /Доллар/	921,098	1,706,171
Төслийн зээлийн эх үүсвэр /Евро/	1,043,461	1,158,211
Нийт төслийн зээлийн эх үүсвэр	595,840,669	478,754,724
(б) Гадаадын Банк санхүүгийн байгууллагаас авсан эх үүсвэр		
Гадаадын Банкнаас авсан эх үүсвэр /Доллар/	497,834,077	199,659,254
Гадаадын Банк санхүүгийн байгууллагаас авсан худалдааны эх үүсвэр /Доллар/	89,470,981	88,668,903
Гадаадын Банк санхүүгийн байгууллагаас авсан худалдааны эх үүсвэр /Евро/	4,208,098	299,685
Гадаадын Банк санхүүгийн байгууллагаас авсан худалдааны эх үүсвэр /Юань/	5,671,627	2,458,416
Гадаадын Банк санхүүгийн байгууллагаас авсан худалдааны эх үүсвэр /фунт стирлинг/	143,302	-
Гадаадын Банк санхүүгийн байгууллагаас авсан худалдааны эх үүсвэр /Иен/	2,701,243	-
Гадаадын Банк санхүүгийн байгууллагаас авсан эх үүсвэр	600,029,328	291,086,258
(в) Монголбанкнаас авсан эх үүсвэр		
Монголбанкнаас авсан эх үүсвэр /Төгрөг/	-	245,093,973
Нийт Монголбанкнаас авсан эх үүсвэр	-	245,093,973
Нийт (а+б+в)	1,195,869,997	1,014,934,955

25 Зээлийн бусад эх үүсвэр (үргэлжлэл)

(а) Төслийн зээлийн эх үүсвэрүүд

Мянган төгрөгөөр	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31
Засгийн газрын үнэ тогтворжуулах хөтөлбөр		
Орон сууцны зээлийн эх үүсвэр	232,770,498	102,504,132
Эрчимжүүлсэн мал аж ахуйн үйлдвэрийг дэмжих, зоорь агуулахыг нэмэгдүүлэх төслийн эх үүсвэр	5,338,587	18,502,700
КФВ Банкны төслийн эх үүсвэр	4,580,317	5,557,120
Бусад төслийн эх үүсвэр	3,111,900	2,747,900
Орон сууцны үнэ тогтворжуулах төслийн эх үүсвэр	-	3,567,865
Барилгын салбарыг дэмжих	-	1,503,288
Монгол Улсын Хөгжлийн Банкны төслүүд		
Ноолууран бүтээгдэхүүний технологийг шинэчлэх төсөл	98,354,244	102,264,240
Ноосон бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжих төсөл	48,022,000	48,022,000
Сүү, сүүн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийг дэмжих төслийн эх үүсвэр	41,133,334	41,204,480
Хүлэмжийн аж ахуйг дэмжих төсөл	25,926,550	26,360,050
Экспортыг дэмжих, импортыг орлох 888 төслийн эх үүсвэр	23,372,257	33,478,823
Ази-Европын уулзалтанд зориулсан эх үүсвэр	21,422,706	-
ҮХААЯам-арьс шир боловсруулах төслийн эх үүсвэр	21,274,202	23,697,726
Бусад төслийн эх үүсвэрүүд	7,839,890	-
Хөдөө аж ахуй 2016 програм	4,576,397	-
Мах боловсруулах үйлдвэрлэлийг өргөжүүлэх төслийн эх үүсвэр	4,506,575	-
Оёмол бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжих төсөл	3,610,600	3,610,600
Монгол Улсын Засгийн газар болон ЖАЙКА-н хамтарсан төсөл		
Жижиг дунд үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх төслийн эх үүсвэр	12,001,016	21,458,237
Жижиг дунд үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх, байгаль орчныг хамгаалах төслийн эх үүсвэр	456,956	926,167
Хувийн хэвшлийг хөгжүүлэх төслийн эх үүсвэр-2 /төгрөг, доллар/	126,106	628,742
Бусад Засгийн газрын төслүүд		
Жижиг дунд үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх, байгаль орчныг хамгаалах төслийн эх үүсвэр	18,687,810	21,182,449
Жижиг дунд үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх төслийн эх үүсвэр	14,521,244	15,213,147
Ноолууран утас болон эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэгчдийг дэмжих санг эх үүсвэр	1,136,070	4,333,089
Хөдөө Аж Ахуйн Хөдөөгийн хөгжлийг дэмжих төслийн эх үүсвэр	1,090,321	793,915
Оюутны хөгжлийг дэмжих төслийн эх үүсвэр	1,000,000	-
Орон сууцны санхүүжилтийн төслийн эх үүсвэр	485,084	693,885
Бусад төслийн эх үүсвэр	460,270	451,027
40,000 айлын орон сууц хөтөлбөрийн эх үүсвэр	35,735	52,114
Нөөцийн мах бүрдүүлэх төслийн эх үүсвэр	-	1,028
Нийт төслийн эх үүсвэр	595,840,669	478,754,724

Монгол Улсын Засгийн газар, Төв Банк болон гадаадын Банк санхүүгийн байгууллагаас авсан эх үүсвэрийн гол нөхцөлүүдийг дор дурьдав:

25 Зээлийн бусад эх үүсвэр (үргэлжлэл)

(а) Төслийн зээлийн эх үүсвэрүүд

Тодруулга 3-д үзүүлсний дагуу эдгээр зээлийн эх үүсвэрийн дийлэнх нь Монгол Улсын Засгийн Газрын эсвэл зээл олгогчийн тодорхойлсон тусгай зориулалттай (хөнгөлттэй нөхцөлтэй зээлийг зорилтод харилцагчдад олгох) зээлүүд байдаг. Иймээс эдгээр эх үүсвэрийн хүүний хувь нь бага буюу Банк нь өөр зээлдэгчээс энгийн нөхцөлөөр эх үүсвэр татах хүүнээс доогуур байдаг. Эдгээр зээлсэн бусад эх үүсвэрүүдийн ихэнх нь жилийн 0.9-өөс 6 хүртэлх хувийн хүүтэй, харин эдгээр эх үүсвэрээс олгож буй зээлүүдийн ихэнх нь жилийн 3.8-аас 9 хүртэлх хүүтэй байдаг. Удирдлагын зүгээс эдгээр зээлсэн эх үүсвэрийн анхны хүлээн зөвшөөрөлтийн олзыг хүлээн зөвшөөрөх эсэхийг бодож үзсэн ба тусгай зах зээлийн шинжийг хангаж байгаа учраас эдгээр эх үүсвэр болон харилцагчид олгосон зээлээс ямар нэгэн анхны хүлээн зөвшөөрөлтийн олз гарз бүртгэгдэхгүй гэж үзсэн. Удирдлагын үнэлэмжийн талаар тодруулга 3-аас үзнэ үү. Томоохон төсөл хөтөлбөрүүдэд Монгол улсын засгийн газраас Монгол улсын эдийн засгийн өсөлтөд чухал нөлөө бүхий салбарт (эдийн засгийг тэлэх) зориулсан Монгол Улсын хөгжлийн Банкны санхүүжилтууд багтана. Эдгээр хөтөлбөрүүдийг дор товчхон дурьдвал:

Гол нэрийн бараа бүтээгдэхүүн болон хүнсний нэрийн бараа бүтээгдэхүүний үнийг тогтворжуулах дунд хугацааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх хамтарсан санамж бичигт Монгол улсын засгийн газар болон Монголбанк 2012 оны 10 дугаар сарын 22-нд гарын үсэг зурсан. Энэхүү хөтөлбөрийн хүрээнд Банк нь 2012 оны 12 дугаар сарын 10-нд Түлшний үнийг тогтворжуулах, 2012 оны 12 дугаар сарын 24-нд хүнсний бүтээгдэхүүний үнийг тогтворжуулах, 2013 оны 05 дугаар сарын 07-нд Барилгын салбарыг дэмжих, орон сууцны үнийг тогтворжуулах тухай гэрээг Монголбанкттай тус тус байгуулав. Түлшний үнийг тогтворжуулах болон хүнсний бүтээгдэхүүний үнийг тогтворжуулах зээлийн хүү жилийн 0.89 хувь бөгөөд Банк хөтөлбөрт хамрагдсан талуудад зээлийн эх үүсвэрийг жилийн 3.8 хувиар дамжуулан олгох юм. Барилгын салбарыг дэмжих, орон сууцны үнийг тогтворжуулах зээлийн хүү нь жилийн 2.5-4 хувь бөгөөд Банк хөтөлбөрт хамрагдсан талуудад жилийн 5.5-7 хувийн хүүтэйгээр дамжуулан зээлдүүлнэ. Гэрээгээр хүлээсэн үүргийн дагуу Банк эх үүсвэрээ заасан хугацаанд Монголбанкинд төлж чадахгүй бол Монголбанк өөрт байршиж буй Банкны данснаас шууд суутгах эрхтэй. 2016 онд Стратегийн импортын санхүүжилтийн схем (СИСС), Хүнсний бүтээгдэхүүний үнийг тогтворжуулах (ХБҮТ) хөтөлбөрүүд гэрээний дагуу хэрэгжиж дууссан. Банк нь эдгээр хөтөлбөрийн хүрээнд үлдсэн бүх төлбөрийг төлж барагдуулсан байна.

Орон сууцны зээлийг санхүүжүүлэх засгийн газрын хөтөлбөрийн дагуу Банк 2016, 2015 болон 2014 онд хүрээнд 4%-ийн хүүтэй эх үүсвэрийг Монголбанкнаас хүлээн авсан. Энэ хөтөлбөрт тусгай шаардлага хангасан (80 квадрат метрээс бага хэмжээтэй байр, худалдан авах үнийн дүнгийн 30 хувьтай тэнцэх урьдчилгаа, тухайн Банк болон бусад Банкин дахь зээлийн түүх сайн гэх мэт) шинэ болон хуучин олгогдсон зээлүүд хамрагдах боломжтой. Ийнхүү Банк нь зээлдүүлэгчийн шаардлагыг хангасан зээлдэгч нарт 8 хувийн хөнгөлөлттэй зээлийг олгох боломжтой болсон ба энэхүү хүүний түвшнийг Монголбанкнаас тогтоож өгсөн тул олгож буй зээлийн хүүг Банк тодорхойлох эрхгүй гэсэн үг. Хөтөлбөрийн дагуу олгогдох зээлийн саналыг болон 8 хувиас доош олгосон дахин санхүүжилтийг Банкнаас хэлэлцэж батлах ба эрсдлийг мөн үүрэх юм.

Банк Монгол Улсын Хөгжлийн Банкнаас (МУХБ) хэрэгжүүлж буй засгийн газраас санхүүжүүлж байгаа хөдөө аж ахуйн салбарыг дэмжих хөтөлбөрт оролцож байгаа. 2013 оны 08 дугаар сарын 15-нд хүлэмжийн аж ахуйн, сүү сүүн бүтээгдэхүүний, оёдлын, ноолууран бүтээгдэхүүн болон ноосон бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл эрхэлдэг жижиг дунд бизнесийг санхүүжүүлэх зорилготой хөтөлбөрийн хүрээнд Банк нь МУХБ-тай хамт гэрээнд гарын үсэг зурсан. Энэ гэрээний дагуу Банк жилийн 5.13-аас 5.7 хүртэл хувийн хүүтэй эх үүсвэр авч Монгол улсын Хөгжлийн Банкны гэрээнд заасан жилийн 8% хувийн хүүтэй зээлийг харилцагчдад олгосон. Банк нь энэхүү зээлийн эрсдлийг үүрдэг

2014 оны 7 дугаар сараас хойш Банк нь Монгол Улсын Хөгжлийн Банкнаас хэрэгжүүлж буй “Арьс ширэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжих” зорилготой засгийн газрын өөр нэг төсөлд оролцож байна. Энэхүү хөтөлбөрийн нөхцлийн дагуу Банк нь уг эх үүсвэрийг МУХБ-наас жилийн 5 хувиар авж, харилцагчдад жилийн 7 хувиар олгодог. Бүх зээлдэгчдийг Хүнс, хөдөө аж ахуйн яамнаас батал ба Банк нь энэхүү зээлийн эрсдлийг үүрдэг.

25 Зээлийн бусад эх үүсвэр (үргэлжлэл)

(а) Төслийн зээлийн эх үүсвэрүүд (үргэлжлэл)

Түүнчлэн Банк Монгол улсын Хөгжлийн Банк болон арилжааны Банкуудаар дамжуулан “Монгол улсын экспортыг дэмжих, импортыг орлох зорилготой 888 хөтөлбөр”-ийг санхүүжүүлэх Засгийн газрын төсөлд оролцож байгаа. Энэ гэрээний дагуу Банк нь 5 жилийн хугацаатай жилийн 3-аас 5 хүртэлх хувийн хүүтэй эх үүсвэр авч жилийн 7-оос 9 хувийн таатай хүүтэйгээр зээл олгож байна. Банк тогтоосон босго хүрээнд зээлийн хүүг тодорхойлох эрхтэй бөгөөд холбогдох зээлийн эрсдлийг хариуцна.

Банк 2015 онд Засгийн газрын Монгол Улсын Хөгжлийн Банкаар дамжуулан хэрэгжүүлж буй ноолуурын салбарыг санхүүжүүлэх хөтөлбөрт хамтран ажилласан. Уг хөтөлбөрийн хүрээнд Банк 3 хүртэлх жилийн хугацаатай 6 хувийн хүүтэй эх үүсвэрийг авч, зорилтод харилцагчдад 9 хувийн хүүтэйгээр зээл олгох эрхтэй.

Банк 2016 онд Монгол Улсын Хөгжлийн Банкны санхүүжилтээр 11-р Ази-Европын уулзалтын төлөөлөгчдийг байршуулах зочид буудлыг санхүүжүүлэх хөтөлбөрт хамрагдсан. Уг хөтөлбөрийн хүрээнд Банк гэрээний дагуу жилийн 4.5 хувийн хүүтэй эх үүсвэр авч 13 хувийн хүүтэй хөнгөлттэй нөхцөлтэй зээлийг шаардлага хангасан зочид буудлуудад олгосон. Банк нь энэхүү зээлийн эрсдэлийг үүрдэг.

Мөн засгийн газрын хэрэгжүүлж буй Монгол улсын экспортыг дэмжих, импортыг орлох зорилготой хөтөлбөрийн хүрээнд Банк Монгол улсын Хөгжлийн Банктай жижиг дунд бизнесийн төслүүдийг дэмжих гэрээнд гарын үсэг зурсан. Уг хөтөлбөрийн хүрээнд Банк жилийн 6 хувийн хүүтэй, 2019 оны 03 дугаар сарын 05 хүртэлх хугацаатай эх үүсвэрийг авсан. Банк зорилтод харилцагчдад зээл олгохдоо жилийн 9 хувь хүртэлх хүүг тогтоох эрхтэй.

АХБ-аас авсан эх үүсвэрт биелүүлэх шаардлагатай гэрээгээр хүлээсэн үүрэг байсан ба 2016 оны 12 дугаар сарын 31 болон 2015 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар эдгээр биелүүлэх шаардлагатай гэрээгээр хүлээсэн үүрэг зөрчигдөөгүй байсан.

25 Зээлийн бусад эх үүсвэр (үргэлжлэл)

(а) Төслийн зээлийн эх үүсвэрүүд (үргэлжлэл)

категори	Зээл олгогч	Төслийн нэр	Валют	Олгосон огноо	Дуусах огноо	2016.12.31 – нээрх зээлийн дүн /тухайн валютаар/	2016.12.31 –нээрх зээлийн дүн /төгрөгөөр/
Засгийн газрын үнэ тогтворжуулах хөтөлбөр	Монголбанк	Орон сууцны зээлийн эх үүсвэр	Төгрөг	06/14/2013	12/15/2016	232,680,115	232,680,115
	Монголбанк	Эрчимжүүлсэн мал аж ахуйн үйлдвэрийг дэмжих эх үүсвэр	Төгрөг	12/19/2013	12/19/2017	5,334,458	5,334,458
	Монголбанк	КФВ Банкны төслийн эх үүсвэр	Төгрөг	05/16/2013	06/25/2021	3,530,325	3,530,325
	Монголбанк	Бусад төслийн эх үүсвэр (АХБ-ны ажлын байр нэмэгдүүлэх)	Төгрөг	05/07/2001	05/07/2018	3,111,900	3,111,900
	Монголбанк	КФВ Банкны төслийн эх үүсвэр	Евро	12/11/2012	12/25/2020	400	1,043,186
Монгол Улсын Хөгжлийн Банкны төслүүд	Монгол Улсын Хөгжлийн Банк	Ноолууран бүтээгдэхүүний технологийг шинэчлэх төсөл	Төгрөг	08/12/2013	12/01/2017	98,354,244	98,354,244
	Монгол Улсын Хөгжлийн Банк	Ноосон бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжих төсөл	Төгрөг	08/12/2013	12/01/2017	48,022,000	48,022,000
	Монгол Улсын Хөгжлийн Банк	Сүү, сүүн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийг дэмжих төслийн эх үүсвэр(Монгол Улсын Хөгжлийн Банк)	Төгрөг	08/12/2013	12/01/2017	38,447,864	38,447,864
	Монгол Улсын Хөгжлийн Банк	Хүлэмжийн аж ахуйг дэмжих төсөл	Төгрөг	08/12/2013	12/01/2017	25,926,550	25,926,550
	Монгол Улсын Хөгжлийн Банк	Ази-Европын уулзалтанд зориулсан эх үүсвэр	Төгрөг	03/11/2016	12/21/2018	21,412,000	21,412,000
	Монгол Улсын Хөгжлийн Банк	ҮХААЯам-арьс шир боловсруулах төслийн эх үүсвэр	Төгрөг	08/22/2014	07/27/2021	21,259,438	21,259,438
	Монгол Улсын Хөгжлийн Банк	Экспортыг дэмжих, импортыг орлох 888 төслийн эх үүсвэр (2 тэрбум – с бага)	Төгрөг	08/28/2014	01/29/2020	19,134,287	19,134,287
	Монгол Улсын Хөгжлийн Банк	Экспортыг дэмжих, импортыг орлох төслийн эх үүсвэр (300 тэрбум хүртэлх)	Төгрөг	09/28/2015	11/27/2020	5,834,333	5,834,333
	Монгол Улсын Хөгжлийн Банк	Хөдөө аж ахуй 2016 програм	Төгрөг	04/14/2016	06/29/2018	4,571,825	4,571,825
	Монгол Улсын Хөгжлийн Банк	Мах боловсруулах үйлдвэрлэлийг өргөжүүлэх төслийн эх үүсвэр	Төгрөг	03/25/2016	02/28/2020	4,500,000	4,500,000
	Монгол Улсын Хөгжлийн Банк	Экспортыг дэмжих, импортыг орлох 888 төслийн эх үүсвэр (2 тэрбум – с бага)	Төгрөг	09/01/2014	12/30/2019	4,225,931	4,225,931
	Монгол Улсын Хөгжлийн Банк	Оёмол бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжих төсөл	Төгрөг	08/12/2013	12/01/2017	3,610,600	3,610,600
	Монгол Улсын Хөгжлийн Банк	Ноолууран бүтээгдэхүүний дэмжих төсөл	Төгрөг	06/15/2015	12/15/2017	2,000,000	2,000,000

25 Зээлийн бусад эх үүсвэр (үргэлжлэл)

(а) Төслийн зээлийн эх үүсвэрүүд (үргэлжлэл)

категори	Зээл олгогч	Төслийн нэр	Валют	Олгосон огноо	Дуусах огноо	2016.12.31 – нээрх зээлийн дүн /тухайн валютаар/	2016.12.31 – нээрх зээлийн дүн /төгрөгөөр/
Монгол Улсын Засгийн газар болон ЖАЙКА-н хамтарсан төсөл	ЖАЙКА	Жижиг дунд үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх төслийн эх үүсвэр	MNT	06/12/2009	12/31/2017	11,964,477	11,964,477
	ЖАЙКА	Жижиг дунд үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх төслийн эх үүсвэр	USD	09/29/2006	12/31/2019	183	456,408
	Дэлхийн Банк	Хувийн хэвшлийг хөгжүүлэх төслийн эх үүсвэр-2 /төгрөг/	MNT	10/18/2007	12/20/2017	112,000	112,000
Бусад Засгийн газрын төслүүд	Засгийн газар	Жижиг дунд үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх төслийн эх үүсвэр	MNT	09/29/2006	08/01/2026	18,641,784	18,641,784
	Засгийн газар	Жижиг дунд үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх төслийн эх үүсвэр	MNT	06/12/2015	03/05/2019	11,303,421	11,303,421
	Засгийн газар	Жижиг дунд үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх төслийн эх үүсвэр	MNT	07/10/2012	12/31/2017	3,190,975	3,190,975
	Засгийн газар	Ноолууран утас болон эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэгчдийг дэмжих сангийн эх үүсвэр	MNT	01/04/2012	12/04/2018	1,134,167	1,134,167
	Засгийн газар	Хөдөө Аж Ахуйн Хөдөөгийн хөгжлийг дэмжих төслийн эх үүсвэр	MNT	06/13/2011	12/13/2019	1,090,321	1,090,321
	Засгийн газар	Оюутны хөгжлийг дэмжих төслийн эх үүсвэр	MNT	11/30/2016	11/30/2026	1,000,000	1,000,000
	Засгийн газар	Бусад төслийн эх үүсвэр (гадаадын банкнаас авсан сургалтын зээл)	USD	11/12/2009	05/01/2027	183	454,453
	Засгийн газар	АХБ - Орон сууцны санхүүжилтийн төслийн эх үүсвэр	MNT	11/01/2008	11/01/2017	417,213	417,213
	Засгийн газар	40,000 айлын орон сууц хөтөлбөрийн эх үүсвэр	MNT	02/27/2008	03/15/2019	31,038	31,038

25 Зээлийн бусад эх үүсвэр (үргэлжлэл)

(б) Гадаадын Банк санхүүгийн байгууллагаас авсан эх үүсвэр

2016 оны 12 дугаар сарын 31-нээрх гадаадын Банкнаас авсан 497,834,077 мянган төгрөгийн эх үүсвэр нь 2015 оны 12 дугаар сарын 21-нд 18 сарын хугацаатай ба 2016 оны 7 дугаар сарын 15-нд 24 сарын хугацаатай гадаадын Банкнаас авсан 200,000 мянган ам.долларын зээлийг илэрхийлнэ. Уг зээл нь Банкны тухайн Банкин дахь харилцах дансаар баталгаажсан. Дэлгэрэнгүйг тодруулга 11-с үзнэ үү.

Банк нь өөрийн харилцагчдын худалдааны зээлийг санхүүжүүлэх зорилгоор гадаадын Банк болон санхүүгийн байгууллагаас худалдааны зээлийн эрх авсан. 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар 102,195,250 мянган төгрөгийн (2015 оны 12 дугаар сарын 31: 91,427,003 мянган төгрөг) зээлийн шугамыг ашиглаж мөн тэр хэмжээний зээлийг харилцагчдын импортын үйл ажиллагаанд зориулан олгосон байна. Ийм төрлийн эх үүсвэрийн хугацаа нь 3 хүртэлх жил байдаг бөгөөд харилцагчдын мөнгөн урсгал хийгээд гадаадын Банк санхүүгийн байгууллагад хийх эргэн төлөлтийн хугацаа нь таарч байна. Харилцагч зээлээ төлж чадахгүй тохиолдолд Банк зээлийн эрсдлийг хариуцдаг. Худалдааны эх үүсвэр өсөлт нь бизнесийн хэвийн үйл ажиллагаанаас болон гадаадын банкнаас шинээр фунт стерлинг болон иен-ээр авсан санхүүжилттэй холбоотой.

Бусад зээлийн эх үүсвэрийн задаргааг Тодруулга 41-с харна уу. Бусад зээлийн эх үүсвэрийн валютын, зээлийн хүүний болон эргэн төлөгдөх хугацааны шинжилгээг Тодруулга 37-с харна уу.

Эдгээр эх үүсвэрүүд нь зээлийн хугацаанд ямар нэгэн биелүүлэх шаардлагатай санхүүгийн болон санхүүгийн бус хүлээсэн үүрэг байхгүй.

(в) Монголбанкнаас авсан эх үүсвэр

2015 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаарх Монголбанкнаас авсан эх үүсвэр нь Монголбанкнаас 2015 оны 12 дугаар сарын 25-нд авсан 245 тэрбум төгрөгийн жилийн 14 хувийн хүүтэй, 3 хүртэлх сарын хугацаатай зээлийг илэрхийлнэ. 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар Банк уг зээлийн эх үүсвэрийг гэрээний дагуу бүрэн төлсөн болно.

Группийн болон Банкны дүн дээрх дүнтэй адил учир тусдаа тодруулга шаардлагагүй.

26 Репо хэлцэл

2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар дотоодын банк, санхүүгийн байгууллагаас авсан репо хэлцэлд нь 7.5-17 хувийн хүүтэй (2015: 13-15 хувийн хүүтэй), 7-941 хоногийн хугацаатай (2015: 4-7 хоногийн хугацаатай) репо хэлцлүүд орно. Эдгээр репо хэлцлүүд нь Монголбанкны үнэт цаасаар бүрэн баталгаажсан. Дэлгэрэнгүйг тодруулга 13 болон 39-аас үзнэ үү.

27 Бусад өр төлбөр

Бусад өр төлбөрийг дэлгэрэнгүй байдлаар дор үзүүлэв:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Групп		Банк	
	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31
Бусад санхүүгийн өр төлбөр	31,383,555	8,813,244	31,353,878	8,787,403
Гүйлгээний төлбөр	18,336,020	3,363,447	18,336,020	3,363,447
МИК-д худалдсан буцаах нөхцөлтэй зээлийн өр төлбөр	5,539,233	-	5,539,233	-
Дансны өглөг	1,315,093	585,070	1,315,093	580,828
Бусад	6,193,209	4,864,727	6,163,532	4,843,128
Бусад санхүүгийн бус өр төлбөр	2,710,213	3,568,111	2,701,720	3,568,111
Ажилтнуудад өгөх өглөг	1,527,632	1,957,680	1,527,450	1,957,680
Орлогын албан татвараас бусад татварын өглөг	1,182,581	1,610,431	1,174,270	1,610,431
Нийт бусад өр төлбөр	34,093,768	12,381,355	34,055,598	12,355,514

Гүйлгээтэй холбоотой төлбөр нь 2016 оны 12 дугаар сарын сүүлчийн өдрүүдэд харилцагчийн хүсэлтийн дагуу хийгдсэн шилжүүлгийн гүйлгээ ба тэдгээр нь 2017 оны 01 дүгээр сард бусад Банкуудад шилжүүлэгдэнэ. Иймээс харилцагчийн данснаас гүйлгээний дүн нь хасагдаж бусад өр төлбөрийн хэсэг болох “Гүйлгээний төлбөр” тусгай дансанд 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ны байдлаар орсон ба 2017 оны 01 дүгээр сард энэхүү гүйлгээ нь Банк хоорондын тооцоогоор хийгдэж дууссан.

2016 онд Банк 2 удаагийн 8 хувийн орон сууцны зээлийг буцаах нөхцөлтэйгээр худалдах МИК-ийн мөнгөжүүлэх гүйлгээнд оролцсон. Банк 2016 онд 2,218,966 мянган төгрөгийн болон 3,943,479 мянган төгрөгийн орон сууцны зээлийн багцаа зарж, 15 хувийн хүүтэй эх үүсвэр хүлээн авсан. Эдгээр МИК-д худалдсан орон сууцны зээлтэй холбоотой эрсдэл ба өгөөж нь Банкинд үлдсэн. Иймээс эдгээр хөрөнгө нь данснаас хасах шаардлагыг хангаагүй ба МИК-ээс авсан эх үүсвэрийг санхүүгийн өр төлбөрөөр хүлээн зөвшөөрсөн. 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар бусад өр төлбөрт байгаа уг өр төлбөр нь холбогдох зээлийн эргэн төлөлтөөр буурсан байна.

Бусад санхүүгийн өр төлбөрийн дийлэнх нь тайлант хугацаанаас хойш арван хоёр сарын дотор төлөгддөг ба бүх санхүүгийн бус өр төлбөр нь шинж чанарын хувьд богино хугацаатай байдаг.

28 Хоёрдогч өглөг

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31
Голомт Файнэншил Группээс авсан хоёрдогч өглөг	87,733,803	70,060,229
Нийт	87,733,803	70,060,229

Группийн болон Банкны дүн дээрх дүнтэй адил учир тусдаа тодруулга шаардлагагүй.

28 Хоёрдогч өглөг (үргэлжлэл)

2016 оны 12 дугаар сарын 31-нээрх хоёрдогч өглөг:

	Гэрээний дүн /ам.доллар/ 12/31/2016	Үлдэгдэл /ам.доллар/ 12/31/2015	Хүү 12/31/2016	Хүү 12/31/2015	Дуусах огноо
Голомт Файнэншил Групп (I)	10,000,000	10,000,000	8.0%	6.0%	2023-12-31
Голомт Файнэншил Групп (II)	25,000,000	25,000,000	8.0%	5.1%	2024-12-08
Нийт хоёрдогч өглөг	35,000,000	35,000,000			

Голомт Файнэншил Групп ХХК-с авсан хоёрдогч өглөг (I)

2007 онд Голомт Банк нь Кредит Свисс-ийн Сингапур улс дахь салбараас 5 жилийн хугацаатай, 10 сая ам.долларын хоёрдогч өглөгийг авсан. Зээлийн хугацаа 2012 оны 12 дугаар сарын 19-ны өдөр дууссан бөгөөд энэ өдрөөр зээл нь хувьцаанд хөрвөөгүй эсвэл эргэн төлөгдөөгүй байсан.

2013 оны 12 дугаар сарын 31-ны өдөр Кредит Свисс-н хоёрдогч өглөгийг Бодь Интернэшнл ХХК-д шилжүүлэх гэрээний нэмэлт өөрчлөлт дээр компаний гол хувьцаа эзэмшигч болох Бодь Интернэшнл ХХК болон Голомт Банк ХХК гарын үсэг зурсан. Шилжүүлэх гэрчилгээн дээр 2014 оны 01 дүгээр сарын 08-ны өдөр Голомт Банк, Бодь Интернэшнл ХХК, Кредит Свисс Ай Жи буюу Сингапур улс дахь салбар гарын үсэг зурснаар Бодь Интернэшнл ХХК буюу Банкны гол хувьцаа эзэмшигч нь 2013 оны 12 дугаар сарын 27-ны өдрийн Шилжүүлэх тохиролцлын гэрээний дагуу Кредит Свисс-с авсан хоёрдогч өглөгийг худалдаж авсан.

Кредит Свисс-н хоёрдогч өглөгийн зээлийн гэрээнд зээлдэгч нь хүссэн үедээ урьдчилан тохирсон худалдаж авах үнээр зээлийг энгийн хувьцаа руу хөрвүүлж болох нөхцөл болон санхүүгийн заавал биелүүлэх гэрээний нөхцөлүүдтэй байсан ба Бодь Интернэшнл ХХК-тай хийсэн хоёрдогч өглөгийн гэрээний хувьд энгийн хувьцаа руу хөрвүүлэх болон гэрээний заавал биелүүлэх нөхцөлүүдийг гэрээний өөрчлөлтөөр хассан.

Гэрээний гол нөхцөлүүд:

(а) Зээлийн хүү нь жилийн 8%.

(б) Зээл нь 2023 оны 12 дугаар сарын өдөр үндсэн дүн болон хуримтлагдсан хүүний хамт төлөгдөнө

2014 оны 07 дугаар сарын 07-нд Банкны эзэмшлийг Голомт Файнэншил Групп ХХК -руу шилжүүлсний дагуу уг хоёрдогч өглөгийг мөн Банкны шинэ толгой компани болох Голомт Файнэншил Групп ХХК –руу шилжүүлсэн. 2016 оны 9 сарын 30-ны өдөр Голомт Файнэншил Групп ХХК болон Голомт банкны хооронд байгуулагдсан гэрээний нэмэлт өөрчлөлтийн дагуу хоёрдогч өглөгийн дуусгавар хугацаа болон хүүний хувийг сунгасан болно. Хоёрдогч өглөгийн хүүний хувь 6 хувиас 8 хувь болж, дуусгавар хугацаа нь 2018 оны 12 дугаар сарын 31-ны өдрөөс 2023 оны 12 дугаар сарын 31 ны хүртэл сунгагдсан болно.

Голомт Файнэншил Групп ХХК-с авсан хоёрдогч өглөг (II)

2010 оны 06 дугаар сарын 08-ны өдөр Банк нь Абу Даби Инвестментс Консулын 100% эзэмшлийн Стэнхөп Инвестментсээс 5 жилийн хугацаатай 25 сая ам.долларын хөрвөх зээлийг дараах нөхцөлтэйгээр авсан.Үүнд:

- Зээлийн хүү нь ЛИБОР дээр 4.5%-ийг нэмсэнтэй тэнцэх хүүтэй байх ба улирал бүр төлөгдөнө.
- Стэнхөп Инвестментс нь зээлийн гэрээний хугацаанд хүссэн үедээ уг зээлийг урьдчилан тохирсон худалдах, худалдан авах үнээр Банкны энгийн хувьцааруу хөрвүүлэх эрхтэй.
- Хэрэв гэрээнд тусгасан санхүүгийн болон санхүүгийн бус шаардлагуудыг биелүүлээгүй тохиолдолд Стэнхөп Инвестментс нь Банкнаас зээлийг эргүүлэн төлөхийг шаардах эрхтэй.

28 Хоёрдогч өглөг (үргэлжлэл)

2014 оны 04 дүгээр сарын 30-нд шилжүүлэх гэрчилгээн дээр Бодь Интернэшнл ХХК, Голомт Банк ХХК болон Стэнхөп Инвестментс гарын үсэг зурснаар Банкны толгой компани Бодь Интернэшнл ХХК уг зээлийг Стэнхөп Инвестментсээс худалдаж авсан. Бодь Интернэшнл ХХК-тай хийсэн хоёрдогч өглөгийн гэрээний хувьд энгийн хувьцааруу хөрвүүлэх болон биелүүлэх ёстой шаардлагуудыг гэрээний өөрчлөлтөөр хассан. 2014 оны 07 дугаар сарын 07-нд Банкны эзэмшлийг Голомт Файнэншил Групп ХХК -руу шилжүүлсний дагуу уг хоёрдогч өглөгийг мөн Банкны шинэ толгой компани болох Голомт Файнэншил Групп ХХК-руу шилжүүлсэн.

Уг хоёрдогч өглөгийн хугацаа 2015 оны 06 дугаар сарын 08-нд дууссан ба Банк болон Голомт Файнэншил Групп гэрээний өөрчлөлтөд гарын үсэг зурснаар уг зээлийн дуусах хугацааг 2020 оны 12 дугаар сарын 08 болгож сунгасан. 2016 оны 9 сарын 30-ны өдөр Голомт Файнэншил Групп ХХК болон Голомт банкны хооронд байгуулагдсан гэрээний нэмэлт өөрчлөлтийн дагуу хоёрдогч өглөгийн дуусгавар хугацаа болон хүүний хувийг сунгасан болно. Хоёрдогч өглөгийн хүүний хувь 5.1 хувиас 8 хувь болж, дуусгавар хугацаа нь 2020 оны 12 дугаар сарын 08-ний өдрөөс 2024 оны 12 дугаар сарын 08-ний хүртэл сунгагдсан болно.

2016 оны 12 дугаар сарын 31 ба 2015 оны 12 дугаар сарын 31-нээр эдгээр хоёрдогч өглөгүүдэд биелүүлэх шаардлагатай санхүүгийн болон санхүүгийн бус хүлээсэн үүрэг байхгүй. Холбоотой талуудын ажил үйлчилгээний мэдээллийг тодруулга 43-аас үзнэ үү.

29 Хувьцаат капитал

<i>Хувьцааны тоо ширхэгээс бусад дүн нь Мянган төгрөгөөр</i>	Нийт гаргасан хувьцаа	Энгийн хувьцаа	Нэмэгдэж төлөгдсөн капитал	Давуу эрхтэй хувьцаа	Нийт
2015 оны 01 сарын 01-нээр	26,217,093	26,217,093	44,699,421	25,778,900	96,695,414
Тайлант жилд гаргасан	150,500	150,500	707,650	-	858,150
Хувьцаанд суурилсан төлбөрийн нөөцөөс шилжүүлсэн	-	-	1,176,486	-	1,176,486
2015 оны 12 сарын 31-нээр	26,367,593	26,367,593	46,583,557	25,778,900	98,730,050
2016 оны 12 сарын 31-нээр	26,367,593	26,367,593	46,583,557	25,778,900	98,730,050

Банкны гаргасан хувьцаат капиталын нэрлэсэн үнээр бүртгэгдсэн дүн нь 26,367,593 мянган төгрөг (2015: 26,367,593 мянган төгрөг) байсан.

Хувьцааны нэмэгдэл нь шинээр гаргасан хувьцааг борлуулахад нэрлэсэн үнээс илүү төлөгдсөн төлбөр юм.

Энгийн хувьцаа

2016 оны 12 дугаар сарын 31 байдлаар Банк нь нийт 26,367,593 ширхэг (2014 оны 12 дугаар сарын 31: 26,367,593) нэг бүр нь 1,000 төгрөгийн нэрлэсэн үнэтэй (2015: 1000 төгрөг) энгийн хувьцаа гаргасан байсан. Гаргасан бүх энгийн хувьцаа нь бүрэн төлөгдсөн байсан.

2015 онд нэг бүр нь 1,000 төгрөгийн нэрлэсэн үнэтэй 150,500 хувьцааг ажилчдад олгосон ба нэг бүрийг нь 5,702 төгрөгөөр худалдан авах опционы хэрэгжилтээр гаргасан. Энгийн хувьцаа гаргахтай холбогдуулан 707,650 мянган төгрөгийг нэмэгдэж төлсөн капитал дансанд бүртгэсэн.

29 Хувьцаат капитал (үргэлжлэл)

2016 оны 12 дугаар сарын 31 болон 2015 оны 12 дугаар сарын 31-нээрх хувьцаа эзэмшигчдийн хувийг доорх байдлаар харуулав:

Shareholder	2016	2015
	Хувиар	Хувиар
Голомт Файнэншил Групп ХХК	83.76%	83.76%
СВИС МО Инвестмент Эй жи	9.98%	9.98%
Трафигура Бэхээр Би.ви	4.93%	4.93%
Ажилчдын хувьцаа	1.33%	1.33%
Нийт	100%	100%

Давуу эрхтэй хувьцаа

2013 оны 12 дугаар сарын 19-ны өдрийн давуу эрхийн хувьцаа гаргах хувьцаа эзэмшигчдийн шийдвэрийн дагуу 2013 оны 12 дугаар сарын 22-ны өдөр Голомт Банк болон Ноён Зоригт (Ноён Баясгалангийн бизнес хамтрагч) нарын хооронд давуу эрхтэй хувьцаа худалдах, худалдан авах гэрээ байгуулагдсан

Гэрээний дагуу Банкны давуу эрхтэй хувьцаанд олгож буй нийт хөрөнгө оруулалтын хэмжээ нь 15,000,000 ам.доллар бөгөөд хоёр үе шаттай хэсэгчилсэн төлбөр байна. (2013 оны 12 дугаар сарын 25-ны өдөр 10 сая ам.доллар мөн 2014 оны 12 дугаар сарын 25-ны өдөр 5 сая ам.доллар). 2015 оны 12 дугаар сарын 31-ны байдлаар давуу эрхтэй хувьцааны нийт дүн 15,000,000 ам.доллар буюу 25,788,900 мянган төгрөгтэй тэнцэх 25,788,900 ширхэг давуу эрхтэй хувьцаа байна.

30 Хүүгийн орлого ба зардал

Мянган төгрөгөөр	Групп		Банк	
	2016	2015	2016	2015
Хүүгийн орлого				
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	261,336,134	285,607,728	261,336,134	285,607,728
Дуусгавар хүртэл нь эзэмших санхүүгийн хөрөнгө	36,554,231	20,363,290	36,346,553	20,214,647
Богино хугацааны хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас	23,621,571	-	23,621,571	-
Бэлэн мөнгө болон Төв Банкинд байршуулсан мөнгө	9,387,860	7,892,101	9,387,860	7,892,101
Бусад банкинд байршуулсан	867,077	464,926	867,077	464,904
Урвуу репо хэлцэл	340,315	650,174	340,315	650,174
Нийт хүүгийн орлого	332,107,188	314,978,219	331,899,510	314,829,554
Хүүний зардал				
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	(193,233,346)	(162,978,505)	(193,237,793)	(162,980,356)
Зээлийн бусад эх үүсвэр	(38,531,051)	(36,988,454)	(38,531,051)	(36,988,454)
Хоёрдогч өглөг	(6,085,952)	(3,547,250)	(6,085,952)	(3,547,250)
Бусад банкуудын байршуулсан хөрөнгө	(5,148,134)	(6,997,540)	(5,148,134)	(6,997,540)
Репо хэлцэл	(3,412,605)	(2,781,742)	(3,412,605)	(2,781,742)
Бусад	-	(70)	-	-
Нийт хүүгийн зардал	(246,411,088)	(213,293,561)	(246,415,535)	(213,295,342)
Цэвэр хүүгийн орлого	85,696,100	101,684,658	85,483,975	101,534,212

Мөнгө болон Төв Банкинд байршуулсан хөрөнгийн хүүний орлого 9,149,482 (2015: 7,323,473 мянган төгрөг) мянган төгрөг нь Монголбанкны журмын дагуу бүх банкуудад олгосон Монголбанкинд байршуулсан заавал байлгах нөөцийг 2016 онд хангаж байсантай холбоотой урамшуулал юм.

Харилцагчид олгосон үнэ цэнэ буурсан зээлээс хүлээн зөвшөөрсөн орлого 10.1 орчим тэрбум төгрөг байсан (2015: 16.2 тэрбум төгрөг). Удирдлагын зүгээс эдгээр зээлүүд нь бүрэн төлөгдөх ба үнэ цэнэ нь буурсан зээлүүд нь өндөр дүнтэй барьцаа хөрөнгөтэй гэж үзсэн. Мөн СТОУС-ын дагуу буцааж төлөгдөхгүй гэж үзсэн зээлийн хүүний орлогыг 2016 болон 2015 оны орлого зардалд хүлээн зөвшөөрөөгүй.

31 Хураамж, шимтгэлийн орлого ба зардал

Мянган төгрөгөөр	Групп		Банк	
	2016	2015	2016	2015
Хураамж, шимтгэлийн орлого				
Карттай холбоотой шимтгэл хураамж	13,014,091	9,658,642	13,014,092	9,658,642
Гуйвуулгын ба бусад үйлчилгээний хураамж	7,192,124	4,700,063	7,135,876	4,690,939
Баталгаа болон бусад бичиг цаасны шимтгэл, хураамж	3,494,876	3,160,316	3,494,876	3,160,316
Дансны үйлчилгээний шимтгэл хураамж	3,370,834	3,278,742	3,367,956	3,277,639
Брокерийн болон бусад үйлчилгээний хураамж	1,369,102	641,026	969,566	256,489
Нийт хураамж, шимтгэлийн орлого	28,441,027	21,438,789	27,982,366	21,044,025
Хураамж, шимтгэлийн зардал				
Картын гүйлгээний зардал	(5,753,370)	(4,599,836)	(5,753,370)	(4,599,836)
Банкны үйлчилгээний зардал	(1,686,488)	(2,198,496)	(1,596,299)	(2,135,101)
Онлайн гүйлгээний зардал	(259,157)	(151,074)	(259,157)	(151,074)
Нийт хураамж, шимтгэлийн зардал	(7,699,015)	(6,949,406)	(7,608,826)	(6,886,011)
Хураамж, шимтгэлийн цэвэр орлого	20,742,012	14,489,383	20,373,540	14,158,014

32 Үйл ажиллагааны бусад орлого

Мянган төгрөгөөр	Групп		Банк	
	2016	2015	2016	2015
Данснаас хасагдсан зээлийн эргэн төлөлт	943,167	4,090,143	943,167	4,090,143
Үндсэн хөрөнгө борлуулсны олз/(гарз)	42,174	29,822	42,174	29,822
Бусад	411,695	258,113	406,382	257,477
Нийт үйл ажиллагааны бусад орлого	1,397,036	4,378,078	1,391,723	4,377,442

33 Удирдлага ба үйл ажиллагааны зардал

Мянган төгрөгөөр	Групп		Банк	
	2016	2015	2016	2015
Ажилчдын зардал	30,908,674	29,408,654	30,747,704	29,271,218
Удирдлагын зардал	9,659,404	7,862,943	9,615,557	7,820,999
Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл	9,669,168	9,252,991	9,661,972	9,248,578
Мэргэжлийн үйлчилгээний зардал	7,560,235	7,154,618	7,555,529	7,136,274
Түрээсийн зардал	5,786,325	7,265,572	5,733,987	7,214,344
Програм болон биет бус хөрөнгийн элэгдэл	2,845,311	4,503,962	2,845,311	4,499,708
Зар сурталчилгаа, маркетингийн үйлчилгээ	2,133,614	2,371,779	2,127,745	2,294,737
Зээл цуглуулалтын зардал	1,790,959	704,649	1,790,959	704,649
Орлогын албан татвараас бусад татварын зардал	1,408,834	855,964	1,408,834	855,964
Тээврийн зардал	895,116	1,129,638	894,489	1,129,557
Томилолтын зардал	742,586	663,417	721,410	645,151
Ашиглалтын зардал	614,482	563,049	600,641	554,216
Хүлээн авалтын зардал	478,315	721,756	478,315	721,756
Сайн дурын болон заавал даатгах даатгалын зардал	466,151	919,361	466,151	918,591
Хандивын зардал	164,600	44,739	164,600	44,739
Данснаас хассан үндсэн хөрөнгө	17,209	15,152	17,209	15,152
Бусад	2,427,760	2,354,613	2,420,880	2,286,397
Нийт удирдлагын ба үйл ажиллагааны зардал	77,568,743	75,792,857	77,251,293	75,362,030

Мянган төгрөгөөр	Групп		Банк	
	2016	2015	2016	2015
Ажилчдын зардал:				
Цалин хөлс, урамшуулал	26,834,382	25,336,368	26,691,584	25,216,756
Эрүүл мэнд нийгмийн даатгалын шимтгэл	2,880,108	2,693,948	2,864,401	2,680,780
Ажилчдын тэтгэмж	620,815	571,186	620,815	571,186
Ажилчдын сургалт	419,222	417,756	416,757	414,118
Тэтгэврийн сан	154,147	389,396	154,147	388,378
Нийт ажилчдын зардал	30,908,674	29,408,654	30,747,704	29,271,218

34 Орлогын албан татвар

Тухайн жилийн орлого, зарлагад бүртгэсэн орлогын албан татварын зардлыг дор үзүүлэв:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Групп		Банк	
	2016	2015	2016	2015
Тайлант жилийн орлогын албан татвар	-	8,073,023	-	8,072,835
Хойшлогдсон орлогын татвар	7,471,460	(1,326,905)	7,472,658	(1,331,256)
Тайлант жилийн орлогын татварын зардал	7,471,460	6,746,118	7,472,658	6,741,579

Банк орлогын албан татварын зардлыг санхүүгийн тайлангийн татварын өмнөх ашгийг орлогын татвар ногдохгүй орлого болон орлогын татварын орлогоос хасагдахгүй зардлаар тохируулга хийх замаар тооцон бүртгэдэг. Банк нь Монгол Улсын татварын хууль тогтоомжийн дагуу 3 тэрбум (2015: 3 тэрбум) төгрөг хүртэлх татвар ногдох орлогоос 10 хувийн, 3 тэрбумаас (2015: 3 тэрбум) давсан дүнгээс 25 хувь (2015: 25 хувь)-ийн орлогын албан татвар төлдөг.

Тооцоолсон болон бодит татварын зардлын тохируулалтыг доорх хүснэгтэнд харуулав:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Групп		Банк	
	2016	2015	2016	2015
Татварын өмнөх ашиг	13,059,208	32,788,569	12,746,219	32,726,389
Хуулиар заасан хувиар тооцсон татварын зардал (2016: 25%; 2015: 25%)	3,264,802	8,197,142	3,186,555	8,181,597
Татвар ногдохгүй орлого, татвар ногдох орлогоос хасагдахгүй зардлын татварын нөлөө:				
- Бага хувиар татвар ногдуулах орлогын нөлөө	(450,000)	(450,000)	(450,000)	(450,000)
- Татвар ноогдох орлогоос чөлөөлөгдөх орлого	(269,435)	-	(268,373)	-
- Хасагдахгүй зардал	2,612,450	980,143	2,610,943	980,143
- Өөр хувиар татвар ногдуулах ЗГ-н ҮЦ-ний орлого	(5,408,961)	(1,970,161)	(5,359,677)	(1,970,161)
- Ирээдүйд шилжүүлэн бүртгээгүй татварын тайлангийн алдагдал	7,753,210	-	7,753,210	-
- Бусад	(30,606)	(11,005)	-	-
Тайлант жилийн орлогын албан татварын зардал	7,471,460	6,746,119	7,472,658	6,741,579

34 Орлогын албан татвар (үргэлжлэл)

25 хувиар татвар ноогдуулдаг түр зөрүүний хөдөлгөөнөөс үүдэлтэй нөлөө:

Мянган төгрөгөөр	2016 оны 01 сарын 01	Ашиг, алдагдалд тусгасан	Эзэмшигчдийн н өмчид шууд тусгасан	2016 оны 12 сарын 31
Хасагдах/татвар ногдох түр зөрүүний татварын нөлөө				
Харилцагчдад олгосон зээл болон урьдчилгаа - 90 хоногоос дээш хугацаа хэтрэлттэй зээлийн хүүгийн орлого	(5,143,512)	(8,179,770)	-	(13,323,282)
Бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдэх санхүүгийн хөрөнгө (Хувьцааны бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт)	1,036,375	(733,774)	-	302,601
Борлуулахад бэлэн санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт	(1,473,130)	-	(133,666)	(1,606,796)
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт, холбогдох зээлийг цэвэршүүлсэн	(10,051,754)	(10,238,253)	-	(20,290,007)
Урьдчилсан орлого – зээл олголтын төлбөр	1,045,622	246,328	-	1,291,950
Харилцагчид олгосон зээл ба урьдчилгаа - МБ болон СТОУС-ын эрсдлийн сангийн зөрүү	11,495,335	(12,716,843)	-	(1,221,508)
Ирээдүйд шилжүүлэгдэх татварын тайлангийн алдагдал	-	24,511,500	-	24,511,500
Others	18,070	(361,846)	-	(343,776)
Нийт хойшлогдсон татварын өглөг	(3,072,994)	(7,472,658)	(133,666)	(10,679,318)

2015 оны 25 хувиар татвар ноогдуулдаг түр зөрүүний хөдөлгөөнөөс үүдэлтэй нөлөө:

Мянган төгрөгөөр	2015 оны 01 сарын 01	Ашиг, алдагдалд тусгасан	Эзэмшигчдийн н өмчид шууд тусгасан	2015 оны 12 сарын 31
Хасагдах/татвар ногдох түр зөрүүний татварын нөлөө				
Харилцагчид олгосон зээл болон урьдчилгаа - 90 хоногоос дээш хугацаа хэтрэлттэй зээлийн хүүгийн орлого	(3,941,902)	(1,201,610)	-	(5,143,512)
Бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдэх санхүүгийн хөрөнгө (Хувьцааны бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт)	-	1,036,375	-	1,036,375
Борлуулахад бэлэн санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт	(161,673)	-	(1,311,457)	(1,473,130)
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт	(1,521,619)	(8,530,135)	-	(10,051,754)
Харилцагчид олгосон зээл ба урьдчилгаа - МБ болон СТОУС-ын эрсдлийн сангийн зөрүү	1,664,373	(618,751)	-	1,045,622
Харилцагчид олгосон зээл ба урьдчилгаа - МБ болон СТОУС-ын эрсдлийн сангийн зөрүү	808,017	10,687,318	-	11,495,335
Бусад	60,011	(41,941)	-	18,070
Нийт хойшлогдсон татварын өглөг	(3,092,793)	1,331,256	(1,311,457)	(3,072,994)

35 Өмчийн бүрэлдэхүүн хэсэг бүрт хүлээн зөвшөөрсөн бусад дэлгэрэнгүй орлого

Өмчийн бүрэлдэхүүн хэсэг дэх бусад дэлгэрэнгүй орлогын задаргааг дор үзүүлэв:

Мянган төгрөгөөр	2016	2015
Өөрчлөлт орсон:		
- Борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтын үнэт цаасны бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт (хураан авсан санхүүгийн барьцаа хөрөнгийг оруулаад	534,662	6,539,214
- Үндсэн хөрөнгийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт	2,738,497	-
Шууд дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэсэн татварын зардал	(295,339)	(1,311,457)
Бусад дэлгэрэнгүй орлого	2,977,820	5,227,757

Группийн болон Банкны дүн дээрх дүнтэй адил учир тусдаа тодруулга шаардлагагүй.

36 Ногдол ашиг

Мянган төгрөгөөр	2016		2015	
	Энгийн хувьцаа	Давуу эрхтэй хувьцаа	Энгийн хувьцаа	Давуу эрхтэй хувьцаа
1 сарын 1-нээрх төлөх ёстой ногдол ашиг	-	-	-	-
Тайлант хугацаанд зарласан ногдол ашиг	-	-	-	1,488,679
Тайлант хугацаанд төлсөн ногдол ашиг	-	-	-	1,488,679
12 сарын 31-нээрх төлөх ёстой ногдол ашиг	-	-	-	-
Тайлант хугацаанд зарласан нэгж хувьцааны ногдол ашиг	-	-	-	5%

Бүх ногдол ашигийг Монгол улсын мөнгөн тэмдэгт болох төгрөгөөр зарлаж мөн төлдөг. Группийн болон Банкны дүн дээрх дүнтэй адил учир тусдаа тодруулга шаардлагагүй.

37 Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага

Банкны эрсдэлийн удирдлага нь санхүүгийн эрсдэл, үйл ажиллагааны эрсдэл, комплаенсийн эрсдэл, каунтерпарти эрсдэл, гуравдагч талын эрсдэл, хуулийн эрсдэл, нэр хүндийн эрсдэл, технологийн эрсдэл болон бусад цаг үеийн шинж чанартай тулгарах эрсдэлүүдийг хамардаг. Санхүүгийн эрсдэлд зах зээлийн эрсдэл (гадаад валютын ханшийн эрсдэл, хүүгийн эрсдэл болон бусад зах зээлийн үнээс хамаарсан эрсдэл), зээлийн эрсдэл болон төлбөрийн чадварын эрсдэл багтдаг. Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлагын үндсэн зорилго нь Төлөөлөн Удирдах Зөвлөлөөс дэмжигдэж батлагдсан банкны “Эрсдэлийн аппетитын тогтолцоо болон Эрсдэлийн аппетитын тунхаглал”-ын хүрээнд эрсдэл өгөөжийн тэнцвэрт байдлыг хадгалах явдал юм.

“Эрсдэлийн аппетитын тогтолцоо болон Эрсдэлийн аппетитын тунхаглал”-ийн үндсэн зорилго нь банкны хүлээн зөвшөөрөх эрсдэлийн хил хязгаарыг тодорхойлоход орших ба энэхүү хил хязгаарын хүрээнд банк бизнесийн зорилгодоо хүрэх, стратегиа хэрэгжүүлэхээр ажиллана. Энэ нь банкны үйл ажиллагаанд тулгарах эрсдэлүүдийн хамгийн ерөнхий хязгаарлалтуудыг тодорхойлж өгдөг ба тодорхой эрсдэлүүд дээр баримтлах нарийвчилсан лимит хязгаарлалтууд холбогдох бодлого, журмын хүрээнд ерөнхий хязгаарлалтуудтай нийцтэй байдлаар тогтоогдоно. Эрсдэлийн аппетитын тогтолцоо болон тунхаглалын баримт бичгийг жил бүр банкны стратеги төлөвлөгөө, төсөвтэй уялдуулж дүгнэн, шаардлагатай тохиолдолд шинэчлэнэ. Банканд шаардлагатай өөрийн хөрөнгө, стратеги төлөвлөгөөг эрсдэлийн түвшинтэй уялдуулж ажиллана.

37 Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)

Эрсдэлийн засаглалын үүрэг хариуцлага болон нэгдсэн хяналтыг хэрэгжүүлэх нь Төлөөлөн Удирдах Зөвлөлийн үндсэн зорилгуудын нэг юм. Энэхүү зорилтыг хэрэгжүүлэхэд эрсдэлийн засаглалын үндсэн бүрдүүлэгчид болох эрсдэлийн соёл, эрсдэлийн аппетитын хязгаар, эдгээрийн эрсдэл даах чадвар болон банкны нэгдсэн хяналт, баланстай үүсгэх уялдаа холбоог нэн тэргүүнд чухалчилна. Төлөөлөн Удирдах Зөвлөл нь “Гурван давхар хамгаалалтын шугам” бүхий эрсдэлийн засаглалын бүтцийг банканд хэрэгжүүлнэ. Ашгийн төлөө ажиллаж буй бизнесийн нэгжүүд нэгдүгээр хамгаалалтын шугам, Эрсдэлийн удирдлагын хороо ба Эрсдэлийн удирдлагын газрын захирал хоёрдугаар хамгаалалтын шугамыг үүсгэж, Дотоод аудитын газар гуравдугаар хамгаалалтын шугам болно.

Төлөөлөн Удирдах Зөвлөлөөс тогтоосон эрсдэлийн удирдлагын бодлого, хязгаарлалтын дагуу гүйцэтгэх түвшиний удирдлагууд эрсдэлийн удирдлагыг хэрэгжүүлж ажилладаг. Дотоод аудитын газар болон Эрсдэлийн удирдлагын газар нь бизнесийн нэгжүүд болон бусад нэгжийн ажилчид хяналтын үүргүүдээ хэрэгжүүлж байгаа эсэхэд хараат бус хяналт тавихаас гадна ТУЗ-ийн Эрсдэлийн хороо, Гүйцэтгэх захирлын шууд удирдлагад харъяалагдах Удирдлагын хороо болон Гүйцэтгэх захиралд шууд тайлагнадаг.

Эрсдэлийн удирдлагын хяналт, шалгалт нь банкны холбогдох хорооноос баталсан эрсдэлийн лимит хязгаарлалтуудад суурилан хийгддэг. Эдгээр лимит хязгаарлалтууд нь банкны бизнесийн стратеги, зах зээлийн нөхцөл байдал болон бизнесийн үйл ажиллагаандаа хүлээн зөвшөөрөн ажиллаж байгаа эрсдэлийн түвшинд уялдаатай тогтсон байдаг. Хүү, гадаад валютын ханш болон бусад зах зээлийн үнийн хэлбэлзэлээс шалтгаалан үүсэх эрсдэлийг бууруулах зорилгоор стресс тест шинжилгээг хийж, банкны нэгдсэн эрсдэлийн удирдлагын нэг хэсэг болгосон.

Зээлийн эрсдэл

Зээлдэгч гэрээгээр хүлээсэн үүргээ бүрэн эсвэл хэсэгчлэн биелүүлээгүйгээс шалтгаалж банк алдагдал хүлээхийг зээлийн эрсдэл гэж ойлгоно. Зээлийн эрсдэл зээлдэгч зээл төлөхгүй байх болон зээлийн төвлөрлийн эрсдэл гэсэн 2 төрөлд хуваагддаг.

Төлбөрийн эрсдэл

Эрсдэлийн удирдлагын газрын Зээлийн эрсдэлийн удирдлагын хэлтэс нь бизнесийн нэгжүүдийн гүйцэтгэл эрсдэлийн аппеттийн хүрээнд байгаа эсэхийг хянаж, зээлийн бодлого, журмыг тогтмол сайжруулж, хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахын зэрэгцээ зээлийн бүтээгдэхүүний үнийг тогтооход чухал ач холбогдолтойгоор оролцдог. Эдийн засгийн нөхцөл байдалтай уялдуудан зээлийн багцад стресс тест хийж, банкны түүхэн тоон мэдээлэлд тулгуурлан зээлийн багцын чанарын үзүүлэлтүүдийн прогноз гарган тогтмол судалгаа, шинжилгээ, эрсдэлийн үнэлгээг хийх замаар эрсдэлийг хянаж удирддаг.

Зээлийн багцын эрсдэлийг ОУ-ын стандартын дагуу тогтмол үнэлдэг бөгөөд Базел III –ийн зөвлөмжүүд, IFRS9 стандартыг нэвтрүүлэхээр бэлтгэн ажиллаж байна. Улирал бүр Эрсдэлийн Удирдлагын Хороонд банкны зээлийн багцын чанарын хяналт, Зээлийн бодлого журмын хэрэгжилт, цаашид үүсэх нөхцөл байдлыг танилцуулахын зэрэгцээ Банкны Удирдлагын багийг мэдээллээр ханган, шийдвэр гаргахад дэмжлэг үзүүлдэг.

Балансын гадуурх санхүүгийн хэрэглүүрийн зээлийн эрсдэл гэдэг нь харилцагч тал зээлийн гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлээгүйн улмаас алдагдал хүлээхийг хэлнэ. Групп нь болзошгүй өр төлбөрийн хувьд мөн адил зээлийн бодлого, батлагдсан эрсдэлийн хязгаарлалтуудын хүрээнд санхүүгийн хэрэглүүрүүдийг удирддаг.

Банкны зээлийн эрсдэлийн хамгийн өндөр нөлөөлөл нь санхүүгийн байдлын тайланд санхүүгийн хөрөнгийн дансны үнээр тусгагдсан байна. Зээлийн эрсдэлийг бууруулахын тулд хөрөнгө ба өр төлбөрийг цэвэрлэснээс үүдэх томоохон нөлөөлөлгүй. Баталгаа болон үүргийн хувьд зээлийн эрсдэлд үзүүлэх нөлөөлөл нь Эрсдэлийн удирдлагын 37-р тодрууллагад тайлбарласан нийт өр төлбөртэй тэнцүү байна.

37 Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)

Зах зээлийн эрсдэл

Зах зээлийн эрсдэл нь хүүгийн түвшин, гадаад валютын ханш, өөрийн хөрөнгийн үнэ цэнэ болон бусад санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүдийн зах зээлийн үнийн (санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд) хэлбэлзэлээс шалтгаалан банканд үүсч болзошгүй эрсдэл юм. Банк зах зээлийн эрсдэлийг хэмжих түлхүүр үзүүлэлтүүд, эрсдэлийн лимитүүдийг дараах эрсдэлүүдийн хувьд тогтоодог. Үүнд:

- Зах зээлийн эрсдэл – арилжаа, гадаад валютын ханшийн эрсдэл
- Хүүгийн эрсдэл
- Эх үүсвэр, хөрвөх чадварын эрсдэл
- Хамтын санхүүжилт/Андеррайтинг ба Өөрийн хөрөнгийн үнэ цэнийн эрсдэл

Банк санхүүгийн зах зээлд явуулах үйл ажиллагаанаас үүсэх эрсдэлийг дундаж хэмжээнд хүлээн зөвшөөрөх ба энэ нь холбогдох бодлого, журмуудад тусгагддаг. ТУЗ-ийн дэргэдэх Эрсдэлийн удирдлагын хороо нь банкны эрсдэлийн удирдлагын стратегийг жил бүр тодорхойлж, зах зээлийн эрсдэлийн лимит хязгаарлалтуудыг санхүүгийн хэрэгсэл бүрийн хувьд тогтоодог. Банкны Актив, пассивын удирдлагын хороо нь хүү, гадаад валютын ханшийн эрсдэлд хяналт тавьж, үнэлгээ дүгнэлт өгөх замаар Эрсдэлийн удирдлагын хорооноос баталсан эрсдэлийн лимит, хязгаарлалтуудын биелэлтийг хянадаг ба банкны үйл ажиллагаа болон санхүүгийн нөхцөл байдалд ирээдүйд учрах магадлалтай нөхцөл байдлууд хэрхэн нөлөөлөхийг мөн тодорхойлдог.

Нөөцийн удирдлагын газар нь банкны активын бүтцийг хянах, хөрөнгө оруулалтын хэрэгслүүд болон хеджи хийх санхүүгийн хэрэгслүүдийг Эрсдэлийн удирдлагын хороо болон Актив пассивын удирдлагын хорооноос баталсан бодлого журамд заасны дагуу, зөвшөөрөгдсөн лимит хязгаарлалтын хүрээнд ашиглах замаар зах зээлийн эрсдэлийг өдөр тутамд удирддаг.

Эрсдэлийн удирдлагын газар нь зах зээлийн эрсдэлийн удирдлагыг бодлого, хяналтын түвшинд удирдаж Гүйцэтгэх захирал болон Актив пассивын удирдлагын хороонд шууд тайлагнаж ажилладаг

Гадаад валютын ханшийн эрсдэл

Зах зээл дээрх гадаад валютын ханшийн хэлбэлзэлээс шалтгаалан банкны эзэмшиж буй гадаад валютын актив, пассивын үнэ цэнэ өөрчлөгдөж, банкны ашигт ажиллагаа болон өөрийн хөрөнгийн хэмжээнд сөрөг өөрчлөлт гарахыг гадаад валютын ханшийн эрсдэл гэнэ. Групп болон банкны санхүүгийн нөхцөл байдал болон мөнгөн урсгал нь гадаад валютын ханшийн хэлбэлзэлээс шалтгаалан эрсдэлд өртөмтгий байдаг. Аливаа валютын хувьд ханшийн эрсдэлээс хамгаалаагүй нээлттэй позиц нь банкны гадаад валютын ханшийн эрсдэлийг ихэсгэж байдаг.

Төлөөлөн удирдах зөвлөл нь гадаад валютын ханшийн эрсдэлийн аппетитыг тодорхойлж, нийт валютын хувьд нээлттэй позицын дээд хэмжээ болон гадаад валютын багцын “Хамгийн их эрсдэл”-ийн лимитийг тогтоодог. Банкны Актив пассивын удирдлагын хороо нь ТУЗ-өөс баталсан гадаад валютын ханшийн эрсдэлийн аппетиттай нийцтэй байдлаар валютын арилжааны лимитүүдийг салбар тус бүрийн хувьд тогтоодог.

Банк гадаад валютын нээлттэй позицоос үүсэх ханшийн эрсдэлийг “Хамгийн их эрсдэл”-ийн аргыг ашиглан тооцоолж ажилладаг. Гадаад валютын ханшийн хэлбэлзэлээс шалтгаалан, тодорхой хугацааны турш үүсч болзошгүй хамгийн их эрсдэлийг өгөгдсөн итгэх магадлалын түвшинд вариаци-ковариаци, түүхэн үүсгэвэр болон Монте-карло симуляци гэсэн гурван төрлийн аргачлалыг ашиглан тооцдог. Хамгийн их эрсдэлийн үнэлгээг нэг болон арван өдрийн хугацааны интервалуудын хувьд тооцож, үнэлгээний үр дүнг бодит эрсдэлтэй харьцуулан өдөр тутамд буцаан шалгаж, баталгаажуулж ажилладаг. Монголбанкны дүрэм, журмын дагуу банк хамгийн их эрсдэлийн үнэлгээг 10 өдрөөр, 99 хувийн итгэх магадлалын түвшинд тооцоолж байна. Хамгийн их эрсдэлийн аргачлалаас гадна зах зээлийн онцгой нөхцөл байдалд үүсч болзошгүй хүлээгдээгүй эрсдэлийг илрүүлэх зорилгоор стресс тестийг тогтмол хийж гүйцэтгэдэг.

37 Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)

Гадаад валютын ханшийн эрсдэл (үргэлжлэл)

Гадаад валютын ханшийн эрсдэлийг удирдахдаа банк дараах стратегиудыг баримталдаг. Үүнд:

- Гадаад валютын актив, пассивын зөрүүг аль болох бага байлгах;
- Гадаад валютын своп, форвард хэлцэлүүд болон бусад санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүдийг ашиглан ханшийн эрсдэлийг бууруулах;
- Маржинал болон компонент “Хамгийн их эрсдэл”-ийг ашиглан гадаад валютын багцад диверсификаци хийх замаар ханшийн эрсдэлийг бууруулах;

Гадаад валютын ханшийн хэлбэлзэлээс шалтгаалан валютын зээлүүд чанаргүйдэх шууд бус эрсдэл нь зээлдэгчийн орлогын эх үүсвэр ямар валютаар илэрхийлэгдэхээс шалтгаалдаг. Зээл олгогдсон валют нь харилцагчийн орлогын эх үүсвэрийн валютаас ялгаатай байх тохиолдолд зах зээл дээрх валютын ханшийн хэлбэлзэл зээлдэгчийн зээлээ эргэн төлөх чадварт сөргөөр нөлөөлж, улмаар зээл чанаргүйдэхэд хүргэх магадлалтай. Зээлийн багцад эзлэх гадаад валютын ханшийн эрсдэлтэй зээлийн хувь хэмжээ нь тодорхой эрсдэлийн лимиттэй ба уг лимитийг зах зээлийн нөхцөл байдал болон банкны бизнес төлөвлөгөөнөөс хамаарч тогтмол шинэчилдэг.

37 Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)**Гадаад валютын ханшийн эрсдэл (үргэлжлэл)**

2016 оны 12 сарын 31-ний өдрийн Банкны гадаад валютын ханшийн эрсдэлийг доорх хүснэгтээр харуулав. Группын гадаад валютын ханшийн эрсдэл нь Банкны эрсдэлээс мэдэгдэхүйц зөрүүгүй.

Мянган төгрөгөөр	Төгрөг	Ам.Доллар	Евро	Бусад	Нийт
Санхүүгийн мөнгөн хөрөнгө					
Бэлэн мөнгө ба Төв Банкинд байршуулсан мөнгө (заавал байлгах нөөцөөс бусад)	62,526,270	181,803,360	37,552,013	34,919,549	316,801,192
Монголбанкинд байршуулсан, заавал байлгах нөөц	166,053,150	149,579,945	-	-	315,633,095
Бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдэх санхүүгийн хөрөнгө	358,339,356	37,038,100	-	45,138	395,422,594
Урвуу РЕПО хэлцэл	9,995,766	-	-	-	9,995,766
Бусад банкуудын байршуулсан хөрөнгө	75,696	705,512,457	12,494,372	74,072,030	792,154,555
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	1,710,846,910	308,724,550	4,645,178	10,643,117	2,034,859,755
Богино хугацаат хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас	41,979,911	-	-	-	41,979,911
Борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас	119,085,719	-	51,595	7,028,614	126,165,928
Дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас	120,274,349	-	-	-	120,274,349
Санхүүгийн өмчлөх бусад хөрөнгө	44,660,926	-	-	-	44,660,926
Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй эргэлтийн бус хөрөнгө	5,049,835	-	-	-	5,049,835
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	9,909,931	1,602,244	91,411	579,137	12,182,723
Нийт санхүүгийн мөнгөн хөрөнгө	2,648,797,819	1,384,260,656	54,834,569	127,287,585	4,215,180,629
Санхүүгийн мөнгөн өр төлбөр					
Бусад Банкуудын байршуулсан хөрөнгө	7,928,360	78,119,553	17,018,435	18,835,669	121,902,017
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж					
- Харилцах	371,150,294	329,197,842	10,823,065	64,082,691	775,253,892
- Хугацаагүй хадгаламж	298,843,585	200,098,382	8,668,624	18,947,154	526,557,745
- Хугацаатай хадгаламж	804,196,487	677,715,125	12,243,995	7,360,316	1,501,515,923
РЕПО хэлцэл	37,408,551	-	-	-	37,408,551
Зээлсэн бусад эх үүсвэр	593,876,110	588,226,156	5,251,559	8,516,172	1,195,869,997
Хоёрдогч өглөг	-	87,733,803	-	-	87,733,803
Бусад санхүүгийн өр төлбөр	23,542,684	6,322,557	837,439	651,198	31,353,878
Нийт санхүүгийн мөнгөн өр төлбөр	2,136,946,071	1,967,413,418	54,843,117	118,393,200	4,277,595,806
Үүсмэл хэрэглүүр	(491,784,150)	619,892,970	-	-	128,108,820
Балансын цэвэр позиц	20,067,598	36,740,208	(8,548)	8,894,385	65,693,643

37 Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)**Гадаад валютын ханшийн эрсдэл (үргэлжлэл)**

2015 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх Банкны валютын эрсдлийг дор харуулав. Группийн валютын эрсдэл нь Банкны эрсдэлээс мэдэгдэхүйц зөрүүгүй.

Мянган төгрөгөөр	Төгрөг	Ам.Доллар	Евро	Бусад	Нийт
Санхүүгийн мөнгөн хөрөнгө					
Бэлэн мөнгө ба Төв Банкинд байршуулсан мөнгө (заавал байлгах нөөцөөс бусад)	106,306,098	-	26,657,454	25,160,735	158,124,287
Монголбанкинд байршуулсан, заавал байлгах нөөц	187,241,047	73,498,365	-	-	260,739,412
Бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдэх санхүүгийн хөрөнгө	-	4,232,791	-	1,177,247	5,410,038
Бусад Банкуудад байршуулсан хөрөнгө	93,219	310,979,307	9,542,022	28,619,457	349,234,005
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	1,577,877,623	432,862,829	1,271,601	1,598,734	2,013,610,787
Богино хугацаат хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас	-	-	-	-	-
Борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас	62,404,024	-	43,217	5,640,809	68,088,050
Дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас	592,831,917	-	-	-	592,831,917
Санхүүгийн өмчлөх бусад хөрөнгө	50,133,051	-	-	-	50,133,051
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	8,135,706	452,264	48,006	23,517	8,659,493
Нийт санхүүгийн мөнгөн хөрөнгө	2,585,022,685	822,025,556	37,562,300	62,220,499	3,506,831,040
Санхүүгийн мөнгөн өр төлбөр					
Бусад Банкуудын байршуулсан хөрөнгө	22,192,407	48,010,921	14,843,348	4,953,994	90,000,670
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	-	-	-	-	-
- Харилцах	270,529,387	209,649,818	5,357,514	24,655,389	510,192,108
- Хугацаагүй хадгаламж	252,120,544	84,983,026	6,947,688	16,190,877	360,242,135
- Хугацаатай хадгаламж	729,860,747	464,189,226	9,188,387	6,127,991	1,209,366,351
РЕПО хэлцэл	174,280,920	-	-	-	174,280,920
Зээлсэн бусад эх үүсвэр	720,984,315	290,034,328	1,457,896	2,458,416	1,014,934,955
Хоёрдогч өглөг	-	70,060,229	-	-	70,060,229
Бусад санхүүгийн өр төлбөр	6,782,059	1,453,365	172,298	379,681	8,787,403
Нийт санхүүгийн мөнгөн өр төлбөр	2,176,750,379	1,168,380,913	37,967,131	54,766,348	3,437,864,771
Үүсмэл хэрэглүүр	(282,877,432)	323,084,446	-	-	40,207,014
Балансын цэвэр позиц	125,394,874	(23,270,911)	(404,831)	7,454,151	109,173,283

37 Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)

Ханшийн хэлбэлзэлээс бусад бүх хүчин зүйлсийг тогтмол үед тайлант хугацааны эцсийн ханшийн харьцангуй боломжит өөрчлөлт нь Банкны ашиг, алдагдалд үзүүлэх мэдрэмжийг доорх хүснэгтэд тусгав. Группын валютын эрсдэл нь Банкны эрсдэлээс мэдэгдэхүйц зөрүүгүй.

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31
Ам.доллар 25%-иар чангарахад (2015 14%-иар чангарахад)	9,185,052	(3,257,928)
Ам.доллар 25%-иар сулрахад (2015 14%-иар сулрахад)	(9,185,052)	3,257,928
Евро 20%-иар чангарахад (2015 5%-иар чангарахад)	(1,710)	(20,242)
Евро 20%-иар сулрахад (2015 5%-иар сулрахад)	1,710	20,242
Юань 15%-иар чангарахад (2015 11%-иар чангарахад)	(11,824,800)	(155,818)
Юань 15%-иар сулрахад (2015 11%-иар сулрахад)	11,824,800	155,818
Хонгконг доллар 25%-иар чангарахад (2015 14%-иар чангарахад)	1,392,926	986,690
Хонгконг доллар 25%-иар сулрахад (2015 14%-иар сулрахад)	(1,392,926)	(986,690)
Бусад валют 25%-иар чангарахад (2015 1%-иар чангарахад)	20,538,671	18,229
Бусад валют 25%-иар сулрахад (2015 1%-иар сулрахад)	(20,538,671)	(18,229)

Хүүгийн эрсдэл

Группын хувьд арилжааны бус үйл ажиллагаанаас үүсч буй гол зах зээлийн эрсдэл нь хүүгийн эрсдэл бөгөөд хүүгийн эрсдэлийн удирдлага нь банкны өөрийн хөрөнгө болон ашгийн түвшинд хүүгийн өөрчлөлтийн үзүүлэх сөрөг нөлөөг багасгах зорилготой. Группын хүүгийн эрсдэлийн удирдлагын гол зорилго нь хүүгийн түвшинд гарах өөрчлөлтийн сөрөг нөлөөг хязгаарлаж, ашгийг нэмэгдүүлэх ба хүүгийн эрсдэлд өртөх боломжтой хөрөнгийг удирдах замаар хүүгийн цэвэр орлогыг нэмэгдүүлэх юм.

Групп хүүгийн эрсдэлд өртөж болзошгүй гол шалтгаан нь татсан эх үүсвэрээс өөр ялгаатай дүн ба хугацаагаар, тогтмол хүүтэйгээр зээл олгох үйл ажиллагаатай холбоотой байдаг. Практик дээр богино хугацаанд хүү тогтмол байдаг. Мөн зах зээлийн өнөөгийн нөхцөл байдлыг бодитой тусгахын тулд хөрөнгө болон өр төлбөрийн гэрээгээр тохиролцсон тогтмол хүүг дахин тохиролцох, өөрчлөх шаардлага үүсдэг. Банк нь боломжит хүүгийн эрсдэлийг тооцон хяналт тавьж, хүүгийн эрсдэлийг удирдах, бууруулахын тулд лимит тогтоох замаар хүүгийн эрсдэлийг удирддаг. Гап анализ (зөрүүний менежмент), хугацааны анализ (жигнэсэн дундаж дуусгавар болох хугацааны анализ) ба хүүгийн орлогын симуляци зэрэг аргыг хүүгийн эрсдэлийн түвшнийг тодорхойлоход ашигладаг. Үүнээс гадна банк нь хүүгийн зөрүүний менежмент, хүүгийн хэджинг, тогтоогдсон лимитийг дагаж мөрдөх замаар эрсдэлийг удирдаж бууруулдаг. Хүүгийн лимитийн процесс нь дараах зүйлсийг багтаадаг, үүнд (i) алдагдлын дээд лимит, (ii) хүүгийн зөрүүний лимит (iii) эх үүсвэрийг байршуулах хүүгийн хамгийн бага түвшин.

Банкны Актив Пассивын Удирдлагын Хороо хүүгийн түвшний зөрүүний өөрчлөлтийн зөвшөөрөгдөх хэмжээнд лимит тогтоодог ба тогтмол хяналт тавьдаг. Хэджинг хийх боломжтой хэрэгсэл байхгүй тохиолдолд Групп нь өөрийн хүүгийн позицийг зөрүүгүй байлгахыг эрмэлздэг.

37 Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)

Хүүгийн эрсдэл (үргэлжлэл)

Доорх хүснэгтэнд Банкны болзошгүй хүүгийн эрсдэлийг хураангуйлан үзүүлэв. Энэхүү хүснэгтэнд банкны хөрөнгө ба өр төлбөрийн дансны үнэ цэний нийлбэр дүнг хүүнд өөрчлөлт орох хугацаа эсвэл дуусгавар болох хугацааны аль өмнөх хугацаагаар нь ангилан үзүүлэв. Группын болзошгүй эрсдэл ба Банкны болзошгүй эрсдэлийн хооронд материаллаг зөрүү байхгүй.

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Хугацаагүй болон 1-ээс бага сар	1 – 6 сар	6 – 12 сар	1 – 5 жил	5-аас дээш жил	Нийт
2016 оны 12 сарын 31						
Нийт санхүүгийн хөрөнгө	1,951,575,732	862,695,768	426,504,389	849,661,147	301,765,214	4,392,202,250
Нийт санхүүгийн өр төлбөр	1,875,449,276	1,038,740,100	619,671,791	740,479,600	3,255,039	4,277,595,806
2016 оны 12 сарын 31- нээрх хүүгийн өөрчлөлтөнд нээлттэй цэвэр позиц	76,126,456	(176,044,332)	(193,167,402)	109,181,547	298,510,175	114,606,444
2016 оны 12 сарын 31						
Нийт санхүүгийн хөрөнгө	1,715,944,979	496,377,515	517,199,743	601,083,838	216,431,979	3,547,038,054
Нийт санхүүгийн өр төлбөр	1,487,035,647	728,308,538	516,593,364	683,028,095	22,899,127	3,437,864,771
2016 оны 12 сарын 31-нээрх хүүгийн өөрчлөлтөнд нээлттэй цэвэр позиц	228,909,332	(231,931,023)	606,379	(81,944,257)	193,532,852	109,173,283

Өр төлбөрийн хүүнээс илүү өндөр хүү төлдөг хөрөнгөөс шалтгаалан үүссэн хүүгийн зөрүүний мэдрэмжээс үүдэн Банкинд хүүгийн эрсдэл учирдаг. Бусад бүх хувьсагчийг тогтмол байна гэж үзвэл 2016 оны 12 сарын 31-ний байдлаар хүүгийн түвшин 10%-иар их (бага) байсан тохиолдолд 2016 оны санхүүгийн үзүүлэлт нь 11,460,645 мянган төгрөгөөр их (бага) (2015: MNT 10,917,328 мянган төгрөгөөр их (бага) байх байсан. Үүний үндсэн шалтгаан нь 2016 оны өндөр цэвэр хүүгийн зөрүүний мэдрэмж ба хүүнд гарсан өөрчлөлт юм.

Тайлант хугацааны эцэс дэх Банкны болзошгүй хүүгийн эрсдэл нь жилийн дундаж эрсдэлийн илэрхийлэл болохгүй. 2016 оны дундаж эрсдэлийн хувьд бусад бүх хувьсагчийг тогтмол байна гэж үзвэл хүүгийн түвшин 10%-иар их (бага) байсан тохиолдолд 2016 оны санхүүгийн үзүүлэлт 8,548,398 мянган төгрөгөөр их (бага) (2015: 10,153,422 мянган төгрөгөөр их (бага)) байх байсан.

Банк нь өөрийн санхүүгийн хэрэгслийн хүүгийн түвшинд тогтмол хяналт тавьдаг. Доорх хүснэгтэнд гол удирдлагын түвшний ажилчдын хянасан тайлангууд дээр үндэслэн харьяа тайлант хугацааны хүүгийн түвшнийг хураангуйлан үзүүлэв. Үнэт цаасны хувьд хүү нь тайлант хугацааны зах зээлийн үнэлгээн дээр үндэслэн гаргасан дуусгавар болох хугацаа хүртэлх өгөөжийн хувийг хэлнэ.

37 Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)**Хүүгийн эрсдэл (үргэлжлэл)**

In % p.a.	Төгрөг	2016				2015		
		Ам.доллар	Евро	Бусад		Төгрөг	Ам.доллар	Евро
Assets								
Монголбанкинд байршуулсан заавал байлгах нөөц	6.5%	-	-	-		5.0%	-	-
Бусад Банкуудад байршуулсан хөрөнгө	8.0%	-	6.7%	-		1.6%	-	-
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	14.9%	11.8%	0.3%	9.4%		14.1%	12.4%	8.2%
Богино хугацаат хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас	14.2%	-	-	-				
Дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас	10.2%	-	-	-		12.2%	-	-
Өр төлбөр								
Бусад Банкуудын байршуулсан хөрөнгө	14.0%	6.0%	3.3%	5.9%		-	3.2%	6.7%
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж								
- Харилцах	1.9%	0.9%	0.7%	0.0%		1.4%	0.8%	0.3%
- Хугацаагүй хадгаламж	8.1%	3.1%	1.9%	1.3%		6.4%	3.3%	1.9%
- Хугацаатай хадгаламж	14.5%	6.9%	3.6%	3.0%		14.8%	8.1%	3.7%
РЕПО хэлцэл	10.4%	-	-	-		14.9%	-	-
Зээлийн бусад эх үүсвэр	4.4%	1.6%	2.1%	4.3%		7.9%	2.2%	1.4%
Хоёрдогч өглөг	-	8.0%	-	-		-	5.3%	-

“–” тэмдгийг тухайн валютаар холбогдох хөрөнгө, өр төлбөр байхгүй, эсхүл тухайн хөрөнгө өр төлбөр нь хүүгүй гэж ойлгоно.

Бүс нутгийн төвлөрлийн эрсдэл

Группийн бараг бүх санхүүгийн хөрөнгө 2016 оны 12 дугаар сарын 31 болон 2015 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Монгол Улсад байршсан байсан. 2016 оны 12 дугаар сарын 31 болон 2015 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Группийн гол санхүүгийн өр төлбөр Монгол улстай хамааралтай байсан. Группийн бүс нутгийн төвлөрлийн эрсдлийг харилцагчдын болон салбарын төрөлжүүлэлтээр бууруулж байгаа гэж удирдлага үзэж байгаа болно.

Бусад төвлөрлийн эрсдэл

Хэд хэдэн гэрээлэгч тал нь ижил төрлийн бизнесийн үйл ажиллагаанд оролцдог эсвэл нэг газарзүйн байршилд үйл ажиллагаа явуулдаг эсвэл эдийн засаг, улс төр ба бусад нөхцөл байдалд гарсан өөрчлөлт гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлэх чадварт нь ижил төстэй нөлөө үзүүлэх бизнесийн ижил төстэй шинж чанартай үед төвлөрөл үүсдэг. Төвлөрлийн түвшин нь аль нэг эдийн засгийн салбар эсвэл газарзүйн байрлалын нөхцөл байдалд нөлөө үзүүлэгч хүчин зүйлүүд нь Группын үйл ажиллагаанд ямар нөлөө үзүүлэх болохыг хэмждэг.

37 Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)

Бусад төвлөрлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

Хэт өндөр төвлөрлийн эрсдэлээс зайлсхийхийн тулд диверсификаци өндөртэй хөрөнгийн багцтай байх талаар нарийн, тодорхой бодлого журмыг Группээс тодорхойлж өгсөн байдаг. Зээлийн эрсдэлийн төвлөрлийг тодорхойлж, тохирох эрсдэлийн удирдлагыг хэрэгжүүлдэг. Монголбанкнаас дараах лимийг тогтоож өгдөг:

- i. Банкнаас аливаа этгээд, түүнтэй холбогдох этгээдэд олгосон зээл, зээлтэй адилтган тооцох актив хөрөнгө, баталгаа, батлан даалтын нийлбэр дүн нь тухайн банкны өөрийн хөрөнгийн 20 хувиас хэтэрч болохгүй;
- ii. Банкнаас холбогдох этгээдэд олгох зээл, зээлтэй адилтган тооцох актив хөрөнгө, баталгаа, батлан даалтын дээд хэмжээ нь банкны өөрийн хөрөнгийн таван хувиас, тэдгээрийн нийлбэр дүн нь өөрийн хөрөнгийн 20 хувиас тус тус хэтэрч болохгүй;

Олгогдсон зээлийн эрсдэлийн тайлангуудаар дамжуулан удирдлагын зүгээс эрсдэлд хяналт тавьдаг ба мэдээлдэг. Эдийн засгийн салбарын төвлөрлийн эрсдэл зэрэг төвлөрлийн эрсдэлийн талаарх мэдээллийг Тодруулга 12-оос олж авах боломжтой.

Төлбөрийн чадварын эрсдэл

Хөрвөх чадварын эрсдэл гэдгээр байгууллагын хувьд санхүүгийн өр төлбөртэй холбоотой үүргээ биелүүлэхэд нь хүндрэл учрахыг хэлдэг. Хоногийн хугацаатай хадгаламж, харилцах данс, хугацаа нь дуусгавар болж буй хадгаламжууд, зээлийн ашиглалт, баталгаа батлан даалт болон бэлэн мөнгөөр тооцоо хийдэг санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүдтэй холбоотойгоор бэлэн мөнгөний гарах урсгалын хэрэгцээ Группын хувьд өдөр бүр гарч байдаг. Хугацаа нь дуусгавар болж буй эх үүсвэрийн тодорхой хувь нь гадагшлахгүй, хугацаа нь сунгагдах магадлал маш өндөр болохыг туршлагаас тогтоосон тул мөнгөний гарч болзошгүй гадагшаа урсгалын нийт дүнд хүрэлцэхүйц бэлэн мөнгөний нөөцийг Групп дээр байнга хадгалдаггүй.

Банкны хөрвөх чадварын эрсдэлийн удирдлага нь хөрвөх чадварын эрсдэлийг хугацаагаар нь ангилан нэгтгэдэг бөгөөд хэвийн болон стресстэй нөхцөл байдалд богино ба дунд хугацааны төлбөрийн үүргээ биелүүлэх чадвартай байхаар хөрвөх чадварыг удирддаг. Хөрвөх чадварын удирдлагыг банкны дотоод хязгаар лимит ба прогноз дээр үндэслэн бүх газар нэгж болон салбаруудаар дамжуулан Нөөцийн удирдлагын газраас бодит цаг хугацаанд авч хэрэгжүүлдэг. Томоохон хэмжээний зээл бүртэй холбоотой шийдвэр, түүний хөрвөр чадварт үзүүлэх нөлөөг НУГ-ын захиралтай хэлэлцэж зөвлөлддөг. ТУЗ-ын Эрсдэлийн удирдлагын хороо нь зохицуулагч байгууллагуудын тавьсан шаардлага болон олон улсын стандартын дагуу хөрвөх чадварын эрсдэлийн удирдлагын стандартыг тогтоосноор банкны хөрвөх чадварын эрсдэлийн удирдлагын иж бүрэн тогтолцоог бүрдүүлдэг. Хөрвөх чадварын эрсдэлийн иж бүрэн үнэлгээний нэг хэсэг болгож Актив пассивын удирдлагын хороо нь дараах хүчин зүйлсийн үзүүлэх нийт нөлөөг тооцоолж, хяналт тавьдаг, үүнд: (i) богино ба дунд хугацааны бэлэн мөнгөний менежмент; (ii) санхүүгийн чадавхи сайтай тайлан тэнцэл, баланстай байх; (iii) гадаад валютын хөрвөх чадварын менежмент; (iv) санхүүжилтийн эх үүсвэрийн диверсификаци өндөр байх; (v) хөрвөх чадварын стресс тест тогтмол хийх; ба (vi) хөрвөх чадварын эрсдэл учирсан тохиолдолд хэрэгжүүлэх үр дүнтэй төлөвлөгөөтэй байх.

37 Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)**Төлбөрийн чадварын эрсдэл (үргэлжлэл)**

Монголбанкны шаардлагын дагуу хөрвөх чадварын харьцааг Банк өдөр бүр тооцоолж гаргадаг. Жилийн туршид хөрвөх чадварын харьцаа доор үзүүлсний дагуу байсан:

	2016	2015
12 сарын 31	44.80%	38.06%
Тайлант жилийн дундаж	39.43%	31.92%
Хамгийн их	44.43%	38.06%
Хамгийн бага	30.33%	25.57%

Доорх хүснэгтэнд 2016 оны 12 сарын 31 болон 2015 оны 12 сарын 31-ний байдлаар хөрөнгө ба өр төлбөрийн дүнг гэрээгээр дуусгавар болоход үлдсэн хугацаагаар нь ангилан үзүүлэв. Хүснэгтэнд үзүүлсэн дүн нь гэрээний дагуу, бууралт хийгдээгүй бэлэн мөнгөний дүн юм. Энэхүү бууруулаагүй дүн нь бууруулсан бэлэн мөнгөний дүн дээр суурилж гаргасан санхүүгийн позицгийн тайлангын дүнгээс зөрүүтэй байна.

37 Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)

2016 оны 12 сарын 31-ний байдлаар гэрээгээр хүлээсэн үүргийн бууруулаагүй дүн дээр суурилсан санхүүгийн хэрэгслүүдийн дуусгавар болох хугацааны шинжилгээ нь доор үзүүлсний дагуу байна:

Мянган төгрөгөөр	Demand and less than 1 month	1 – 6 сар	6 – 12 сар	1 – 5 жил	5-аас дээш жил	Total
Хөрөнгө						
Бэлэн мөнгө ба Төв Банкнд байршуулсан мөнгө (зайлшгүй байлгах нөөцөөс бусад)	316,807,727	-	-	-	-	316,807,727
Монголбанкнд байршуулсан заавал байлгах нөөц	315,633,095	-	-	-	-	315,633,095
Бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдэх санхүүгийн хөрөнгө	7,801,772	311,533,000	64,667,100	36,747,940	-	420,749,812
Урвуу РЕПО хэлцэл	10,004,234	-	-	-	-	10,004,234
Бусад Банкуудад байршуулсан хөрөнгө	792,149,433	30,677	-	-	-	792,180,110
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	268,585,986	497,622,590	405,893,684	938,812,129	465,244,433	2,576,158,822
Богино хугацаат хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас	42,000,000	-	-	-	-	42,000,000
Борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас	126,165,928	-	-	-	-	126,165,928
Дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас	6,274,791	-	-	47,090,432	209,522,293	262,887,516
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл (хөрөнгө)						
- Орох урсгал	34,983,498	336,579,404	-	236,472,808	-	608,035,710
- Гарах урсгал	(26,228,050)	(248,585,770)	-	(156,200,269)	-	(431,014,089)
Санхүүгийн өмчлөх бусад хөрөнгө	44,660,926	-	-	-	-	44,660,926
Борлуулах зориулалттай эргэлтийн бус хөрөнгө	5,049,835	-	-	-	-	5,049,835
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	12,182,723	-	-	-	-	12,182,723
Нийт санхүүгийн хөрөнгө	1,956,071,898	897,179,901	470,560,784	1,102,923,040	674,766,726	5,101,502,349
Өр төлбөр						
Бусад Банкуудын байршуулсан хөрөнгө	104,081,618	18,352,217	-	-	-	122,433,835
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж						
- Харилцах	775,253,892	-	-	-	-	775,253,892
- Хугацаагүй хадгаламж	526,557,746	-	-	-	-	526,557,746
- Хугацаатай хадгаламж	218,219,260	688,603,346	600,842,912	67,678,151	-	1,575,343,669
Зээлийн бусад эх үүсвэр	150,143,144	386,569,221	91,047,893	578,551,804	960,945	1,207,273,007
РЕПО хэлцэл	15,424,170	-	-	24,843,425	-	40,267,595
Хоёрдогч өглөг	600,253	3,485,342	4,979,060	132,161,986	-	141,226,641
Бусад санхүүгийн өр төлбөр	26,014,719	270,411	346,493	3,543,257	5,286,196	35,461,076
Нийт санхүүгийн өр төлбөр	1,816,294,802	1,097,280,537	697,216,358	806,778,623	6,247,141	4,423,817,461
Зээлтэй холбоотой хүлээсэн үүрэг	320,829,812	-	-	-	-	320,829,812
Батлан даалт, импортын аккредетив	182,076,448	-	-	-	-	182,076,448
Зээлийн шугам	138,753,364	-	-	-	-	138,753,364
Цэвэр зөрүү	(181,052,716)	(200,100,636)	(226,655,574)	296,144,417	668,519,585	356,855,076
Хуримтлагдсан цэвэр зөрүү	(181,052,716)	(381,153,352)	(607,808,926)	(311,664,509)	356,855,076	-

37 Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)

2015 оны 12 сарын 31-ний байдлаар гэрээгээр хүлээсэн үүргийн бууруулаагүй дүн дээр суурилсан санхүүгийн хэрэгслүүдийн дуусгавар болох хугацааны шинжилгээ нь доор үзүүлсний дагуу байна:

Мянган төгрөгөөр	Хугацаагүй болон 1-ээс бага сар	1 – 6 сар	6 – 12 сар	1 – 5 жил	5-аас дээш жил	Нийт
Хөрөнгө						
Бэлэн мөнгө ба Төв Банкинд байршуулсан мөнгө (зайлшгүй байлгах нөөцөөс бусад)	158,124,287	-	-	-	-	158,124,287
Монголбанкинд байршуулсан заавал байлгах нөөц	260,739,412	1,752,388	-	-	-	262,491,800
Бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдэх санхүүгийн хөрөнгө	5,410,038	-	-	-	-	5,410,038
Бусад Банкуудад байршуулсан хөрөнгө	349,203,676	30,761	-	-	-	349,234,437
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	389,804,501	518,892,703	480,262,195	754,237,082	234,492,343	2,377,688,824
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	-	-	-	-	-	-
Борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас	68,088,050	-	-	-	-	68,088,050
Дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших хөрөнгө орчуулалтын үнэт цаас	429,446,068	11,347,717	102,147,865	35,865,138	148,253,545	727,060,333
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл (хөрөнгө)	-	-	-	-	-	-
- Орох урсгал	60,135,749	71,527,567	-	191,421,130	-	323,084,446
- Гарах урсгал	(57,002,050)	(63,927,221)	-	(161,948,161)	-	(282,877,432)
Санхүүгийн өмчлөх бусад хөрөнгө	50,133,051	-	-	-	-	50,133,051
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	8,634,629	24,864	-	-	-	8,659,493
Нийт санхүүгийн хөрөнгө	1,722,717,411	539,648,779	582,410,060	819,575,189	382,745,888	4,047,097,327
Өр төлбөр						
Бусад Банкуудын байршуулсан хөрөнгө	55,036,519	35,382,496	-	-	-	90,419,015
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж						
- Харилцах	508,811,279	1,380,829	-	-	-	510,192,108
- Хугацаагүй хадгаламж	360,242,135	-	-	-	-	360,242,135
- Хугацаатай хадгаламж	200,752,516	573,650,053	393,611,202	102,221,358	-	1,270,235,129
Зээлийн бусад эх үүсвэр	188,090,468	137,883,784	177,738,706	571,649,573	24,236,675	1,099,599,206
РЕПО хэлцэл	174,566,190	-	-	-	-	174,566,190
Хоёрдогч өглөг	-	2,072,160	1,871,231	82,290,838	-	86,234,229
Бусад санхүүгийн өр төлбөр	4,832,919	2,431,067	1,437,822	85,595	-	8,787,403
Нийт санхүүгийн өр төлбөр	1,492,332,026	752,800,389	574,658,961	756,247,364	24,236,675	3,600,275,415
Зээлтэй холбоотой хүлээсэн үүрэг	287,667,049	-	-	-	-	287,667,049
Батлан даалт, импортын аккредитив	169,622,565	-	-	-	-	169,622,565
Зээлийн шугам	118,044,485	-	-	-	-	118,044,485
Цэвэр зөрүү	(57,281,665)	(213,151,610)	7,751,099	63,327,825	358,509,213	159,154,862
Хуримтлагдсан цэвэр зөрүү	(57,281,665)	(270,433,275)	(262,682,176)	(199,354,351)	159,154,862	-

37 Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)

Групп нь дээр үзүүлсэн өр төлбөрийн гэрээгээр дуусах хугацааны бууруулаагүй дүнгийн хугацааны шинжилгээг хөрвөх чадварыг удирдахдаа ашигладаггүй. Үүний оронд Групп нь хүлээгдэж буй дуусгавар болох хугацаа болон хүлээгдэж буй бэлэн мөнгөний хэрэгцээний зөрүүнд хяналт тавьдаг. 2016 оны 12 сарын 31-ний байдлаарх Банкны санхүүгийн хэрэгслийн дуусгавар болох хугацааны шинжилгээг доор үзүүлэв. Банкны эрсдэл ба Группын эрсдэлийн хооронд материаллаг зөрүү байхгүй

Мянган төгрөгөөр	Хугацаагүй болон 1-ээс бага сар	1 – 6 сар	6 – 12 сар	1 – 5 жил	5-аас дээш жил	Нийт
Хөрөнгө						
Бэлэн мөнгө ба Төв Банкинд байршуулсан мөнгө (зайлшгүй байлгах нөөцөөс бусад)	316,801,192	-	-	-	-	316,801,192
Монголбанкинд байршуулсан заавал байлгах нөөц	315,633,095	-	-	-	-	315,633,095
Бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдэх санхүүгийн хөрөнгө	7,801,772	300,173,993	59,375,770	28,071,059	-	395,422,594
Урвуу РЕПО хэлцэл	9,995,766	-	-	-	-	9,995,766
Бусад Банкуудад байршуулсан хөрөнгө	792,124,555	30,000	-	-	-	792,154,555
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	264,170,800	474,498,141	367,128,619	700,635,181	228,427,014	2,034,859,755
Богино хугацааны хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас	41,979,911	-	-	-	-	41,979,911
Борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас	126,165,928	-	-	-	-	126,165,928
Дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас	6,253,781	-	-	40,682,368	73,338,200	120,274,349
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл (хөрөнгө)						
- Орох урсгал	34,983,498	336,579,404	-	236,472,808	-	608,035,710
- Гарах урсгал	(26,228,050)	(248,585,770)	-	(156,200,269)	-	(431,014,089)
Санхүүгийн өмчлөх бусад хөрөнгө	44,660,926	-	-	-	-	44,660,926
Борлуулах зориулалттай эргэлтийн бус хөрөнгө	5,049,835	-	-	-	-	5,049,835
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	12,182,723	-	-	-	-	12,182,723
Нийт санхүүгийн хөрөнгө	1,951,575,732	862,695,768	426,504,389	849,661,147	301,765,214	4,392,202,250
Өр төлбөр						
Бусад Банкуудын байршуулсан хөрөнгө	104,004,017	17,898,000	-	-	-	121,902,017
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж						
- Харилцах	775,253,892	-	-	-	-	775,253,892
- Хугацаагүй хадгаламж	526,557,746	-	-	-	-	526,557,746
- Хугацаатай хадгаламж	275,259,778	636,146,463	532,234,112	57,875,569	-	1,501,515,922
Зээлийн бусад эх үүсвэр	152,402,164	384,438,047	87,127,999	571,023,255	878,532	1,195,869,997
РЕПО хэлцэл	15,408,551	-	-	22,000,000	-	37,408,551
Хоёрдогч өглөг	600,253	-	-	87,133,550	-	87,733,803
Бусад санхүүгийн өр төлбөр	25,962,875	257,590	309,680	2,447,226	2,376,507	31,353,878
Нийт санхүүгийн өр төлбөр	1,875,449,276	1,038,740,100	619,671,791	740,479,600	3,255,039	4,277,595,806
Санхүүгийн хэрэглүүрүүдийн цэвэр зөрүү	76,126,456	(176,044,332)	(193,167,402)	109,181,547	298,510,175	114,606,444
Хуримтлагдсан цэвэр зөрүү	76,126,456	(99,917,876)	(293,085,278)	(183,903,731)	114,606,444	-

37 Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)

2015 оны 12 сарын 31-ний байдлаарх Банкны санхүүгийн хэрэгслийн дуусгавар болох хугацааны шинжилгээг доор үзүүлэв. Банкны эрсдэл ба Группын эрсдэлийн хооронд материаллаг зөрүү байхгүй.

Мянган төгрөгөөр	Хугацаагүй болон 1-ээс бага сар	1 – 6 сар	6 – 12 сар	1 – 5 жил	5-аас дээш жил	Нийт
Хөрөнгө						
Бэлэн мөнгө ба Төв Банкинд байршуулсан мөнгө (зайлшгүй байлгах нөөцөөс бусад)	158,124,287	-	-	-	-	158,124,287
Монголбанкинд байршуулсан заавал байлгах нөөц	260,739,412	-	-	-	-	260,739,412
Бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдэх санхүүгийн хөрөнгө	5,410,038	-	-	-	-	5,410,038
Бусад Банкуудад байршуулсан хөрөнгө	349,203,676	30,329	-	-	-	349,234,005
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	383,069,690	485,457,181	424,091,880	570,577,173	150,414,863	2,013,610,787
Борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас	68,088,050	-	-	-	-	68,088,050
Дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас	429,408,447	3,264,795	93,107,863	1,033,696	66,017,116	592,831,917
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл (хөрөнгө)						
- Орох урсгал	60,135,749	71,527,567	-	191,421,130	-	323,084,446
- Гаргах урсгал	(57,002,050)	(63,927,221)	-	(161,948,161)	-	(282,877,432)
Санхүүгийн өмчлөх бусад хөрөнгө	50,133,051	-	-	-	-	50,133,051
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	8,634,629	24,864	-	-	-	8,659,493
Нийт санхүүгийн хөрөнгө	1,715,944,979	496,377,515	517,199,743	601,083,838	216,431,979	3,547,038,054
Өр төлбөр						
Бусад Банкуудын байршуулсан хөрөнгө	55,006,000	34,994,670	-	-	-	90,000,670
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж						
- Харилцах	508,811,279	1,380,829	-	-	-	510,192,108
- Хугацаагүй хадгаламж	360,242,135	-	-	-	-	360,242,135
- Хугацаатай хадгаламж	200,061,384	556,548,049	362,040,270	90,716,648	-	1,209,366,351
Зээлийн бусад эх үүсвэр	183,801,010	132,953,923	153,115,272	522,165,623	22,899,127	1,014,934,955
РЕПО хэлцэл	174,280,920	-	-	-	-	174,280,920
Хоёрдогч өглөг	-	-	-	70,060,229	-	70,060,229
Бусад санхүүгийн өр төлбөр	4,832,919	2,431,067	1,437,822	85,595	-	8,787,403
Нийт санхүүгийн өр төлбөр	1,487,035,647	728,308,538	516,593,364	683,028,095	22,899,127	3,437,864,771
Санхүүгийн хэрэглүүрүүдийн цэвэр зөрүү	228,909,332	(231,931,023)	606,379	(81,944,257)	193,532,852	109,173,283
Хуримтлагдсан цэвэр зөрүү	228,909,332	(3,021,691)	(2,415,312)	(84,359,569)	109,173,283	-

37 Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)

Дээрх шинжилгээ нь хүлээгдэж буй дуусах хугацаан дээр суурилсан тул борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгө ангилалд багтсан нийт хөрөнгийн багц нь удирдлагаас гаргасан багцын хөрвөх чадварын үнэлгээний дагуу “Харилцах ба 1 сараас бага” хугацааны интервалд орсон.

Группын удирдлагын үзэж байгаагаар Группын үйл ажиллагааг амжилттай хэрэгжүүлэхэд хөрөнгө ба өр төлбөрийн дуусгавар болох хугацаа ба хүүгийн тохируулга ба/эсвэл хяналттай зөрүү нь зайлшгүй шаардлагатай. Банкуудын хувьд гүйлгээ тодорхойгүй хугацаагаар, олон төрлөөр хийгддэг тул хугацаа ба хүүгийн ямар ч зөрүүгүй байна гэдэг маш ховор ихэнхдээ маш ховор тохиолдол байдаг. Зөрүүтэй позиц нь үр ашгийг нэмэгдүүлэх боломжтой боловч алдагдал хүлээх эрсдэлийг мөн ихэсгэх магадлалтай. Группын хөрвөх чадвар болон хүү ба валютын ханшинд өртөж болзошгүй эрсдэлийг үнэлэхэд хөрөнгө ба өр төлбөрийн дуусгавар болох хугацаа, хэт өндөр биш өртгөөр эх үүсвэрийг орлуулах чадвар нь чухал хүчин зүйлүүд болдог.

Харилцагчдын нэлээд хэсгийн данс нь харилцах данс байдаг хэдий ч хадгаламж эзэмшигчдийн тоо ба төрлийн диверсификацийн түвшин ба Группын туршлага нь эдгээр дансууд Группын хувьд урт хугацааны тогтвортой санхүүжилтийн эх үүсвэр болдог гэж удирдлагын зүгээс үзэж байна.

Баталгаа ба аккредитивын хувьд хөрвөх чадварын шаарлага нь холбогдох төлбөрийн үүргээс хамаагүй бага байдаг. Учир нь ихэнх тохиолдолд гуравдагч талын этгээд нь гэрээнд тусгагдсан эх үүсвэрээ эргүүлэн татахгүй гэж Группын зүгээс үздэг. Гэрээгээр хүлээсэн санхүүжилт олгох үүргийн нийт хэмжээ нь ирээдүйд шаардагдах бэлэн мөнгөний дүнг заавал илтгэдэггүй. Учир нь эдгээр санхүүжилт олгох үүргүүдийн зарим хэсэг нь олгогдохгүйгээр дуусгавар болдог эсвэл цуцлагддаг.

38 Капиталын удирдлага

Банк нь өөрийн хөрөнгийг удирдахдаа дараах зорилгуудыг баримталдаг. Үүнд: Монголбанкнаас тавьсан өөрийн хөрөнгийн шаардлагуудыг чанд мөрдөх, нэрлэвэл харилцагчийн харилцах хадгаламжыг эрсдэлгүй байлгах систем, Банкны үйл ажиллагаа өөдрөг төсөөлөлд үндэслэх мөн Монголбанкны шаардлагын дагуух нийт өөрийн хөрөнгө болон нийт активыг эрсдэлийн шинж чанараар тохируулсан дүнд суурилсан эрсдлээр жигнэсэн хөрөнгийн харьцааг хамгийн багадаа 14% (2015: 14%) байх шалгуурыг ханган ажиллах. Монголбанкнаас тавьдаг өөрийн хөрөнгийн харьцааны шаардлага хангасан эсэхийг өдөр бүрийн бодит мэдээлэл болон сар бүр өөрсдийн хийсэн тооцоолол дээр үндэслэн Банкны удирдлагууд болон Санхүү эрхэлсэн захирлаар хянуулдаг.

Банк нь Банкны ирээдүйн үйл ажиллагааг өргөжүүлэн хөгжүүлэх зах зээлд болоод хөрөнгө оруулагчид, зээлдэгчдийн итгэлийг хадгалан ажиллахын тулд өөрийн хөрөнгийн шаардлагатай түвшинг ханган ажиллах сонирхолтой байна. Монголбанкны тодорхойлсон өөрийн хөрөнгийн шаардлагын дагуу эрсдлээр жигнэсэн хөрөнгийн харьцаа нь (өөрийн хөрөнгийн харьцаа) заасан хамгийн бага түвшнээс дээгүүр байх ёстой.

38 Капиталын удирдлага (үргэлжлэл)

Доорх хүснэгт нь Монгол Улсын хууль (Монголбанкны шаардлагын) тогтоомжийн дагуу бэлтгэгдсэн Банкны тайланд үндэслэсэн өөрийн хөрөнгийн бүтцийг харуулав:

	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31
1-р зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгийн хүрэлцээний үзүүлэлт	10.19%	12.62%
Эрсдлээр жигнэсэн активын харьца	14.77%	16.62%
<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31
<u>1-р зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгө</u>		
Энгийн хувьцаа	26,367,593	26,367,593
Нэмэгдэж төлөгдсөн капитал	46,583,557	46,583,557
Хуримтлагдсан ашиг	240,438,730	247,534,836
Өөрийн хөрөнгийн бусад хэсэг	358,212	4,581,064
Санхүүгийн байгууллагад оруулсан хөрөнгө оруулалт 75%	(9,163,369)	(7,704,517)
Нийт 1-р зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгө	304,584,723	317,362,533
<u>2-р зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгө</u>		
Хоёрдогч өглөг	87,133,550	69,859,300
Давуу эрхтэй хувьцаа	25,778,900	25,778,900
Дахин үнэлгээний нөөц	9,644,867	7,476,100
Бусад нөөц	17,401,574	-
Санхүүгийн байгууллагад оруулсан хөрөнгө оруулалт 25%	(3,054,456)	(2,568,172)
Нийт 2-р зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгө	136,904,435	100,546,128
Нийт өөрийн хөрөнгө / капиталын суурь	441,489,158	417,908,661

Санхүүгийн байгууллагад оруулсан хөрөнгө оруулалт нь санхүүгийн байгууллагуудад хувьцаа хэлбэрээр оруулсан хөрөнгө оруулалт юм. Дэлгэрэнгүйг тодруулга 14, 17-оос үзнэ үү.

39 Болзошгүй өр төлбөр ба үүрэг

Шүүн таслах ажиллагаа. Бизнесийн хэвийн үйл ажиллагааны явцад Групп өөрийнх нь эсрэг мэдүүлсэн нэхэмжлэл хүлээн авах тохиолдлууд байдаг. Өөрсдийн хийсэн тооцоолол ба Банкны дотоодын мэргэжлийн зөвлөгөөн дээр үндэслэн удирдлага нь Банкинд материаллаг хохирол үүсгэх шүүхийн нөхцөл байдал байхгүй гэж дүгнэсэн тул эдгээр санхүүгийн тайлангуудад үүнтэй холбогдуулан сан байгуулаагүй болно.

2014 онд Шударга өрсөлдөөн, хэрэглэгчийн төлөө газрын (ШӨХТГ) Улсын байцаагч нарын дүгнэлтээр арилжааны Банкууд зээл олгохдоо зээл олголтын шимтгэлийг авч холбогдох хууль, журмыг зөрчиж байна гэж үзсэн. Гэсэн хэдий ч Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн дүгнэлтээр арилжааны банкуудын талд шүүхийн дүгнэлт гарсан. 2015 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар ШӨХТГ-аас арилжааны Банкуудтай холбоотой ямар нэгэн шүүхийн нэхэмлэх улсын дээд шүүхэд хүргүүлээгүй байна. Удирдлагын зүгээс ШӨХТГ Улсын дээд шүүхэд нэхэмжлэл гаргахыг тооцож үзсэн бөгөөд уг нэхэмжлэхийн шүүхийн шийдвэртэй холбоотой гарах эрсдэл нь бага гэж үзсэн.

39 Болзошгүй өр төлбөр ба үүрэг (үргэлжлэл)

2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар ШӨХТГ-аас арилжааны банкуудтай холбоотой шүүхийн нэхэмжлэх улсын дээд шүүхэд хүргүүлээгүй байна. Банкны эрх зүйн зөвлөхийн үнэлгээн дээр үндэслэн, ШӨХТГ арилжааны банкуудтай холбоотой шүүхийн нэхэмжлэх улсын дээд шүүхэд цаашид хүргүүлэхгүй тул удирдлагын зүгээс үүнтэй холбоотой сан санхүүгийн байдлын тайлан дээр байгуулаагүй болно.

Татварын хууль тогтоомж. Монгол Улсын татварын, валютын болон гаалийн зохицуулалттай холбоотой хууль тогтоомжууд нь өөр хоорондоо зөрүүтэйгээр тайлбарлагдах, мөн үе үе өөрчлөгдөх магадлалтай. Эдгээр хууль тогтоомжуудыг Банкны ажил гүйлгээ болон үйл ажиллагаанд удирдлагын тайлбарлан хэрэгжүүлсэн байдал нь татварын байгууллагынхаас зөрөх магадлалтай.

Монгол Улсын татварын байгууллагууд хууль тогтоомжийг тайлбарлан үнэлэхдээ илүү хатуу байр суурь баримтлаж болох бөгөөд өмнө нь маргалдаж байгаагүй үйл ажиллагаа, ажил гүйлгээг татварын байгууллага үгүйсгэх боломжтой билээ. Үүний үр дүнд, мэдэгдэхүйц хэмжээний нэмэлт татвар, торгууль болон алданги ногдуулах магадлалтай. Татварын байгууллагууд шалгагдаж буй жилийн өмнөх таван жилийн татварыг эргэн сөхөж шалгах эрхтэй байдаг. Зарим тодорхой нөхцөл байдалд түүнээс өмнөх хугацааг хамран шалгах боломжтой.

Монгол улсын татварын хууль тогтоомжуудын, ялангуяа нэмэгдсэн өртгийн албан татвар, суутгагчийн албан татвар, аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар, хувь хүний орлогын албан татвар, шилжүүлэх үнэ болон бусад татварын хуулиудын зарим нэгэн заалтууд нь тодорхой тайлбар зааварчилгаагүй байдаг. Ийм зарим нэг тохиолдолд удирдлага нь эдгээр тайлбарлалт нь тодорхой бус байх боломжтой хууль тогтоомжуудыг Банкинд ногдох татварын хувь хэмжээг бууруулах байдлаар тайлбарлан үнэлдэг. Дээр дурдсаны дагуу сүүлийн үед бий болсон захиргааны болон шүүхийн практикийн шинэчлэлийн үр дүнд дээрх тодорхой бус байдлын талаарх байр суурь улам хатуу хяналт шалгалтанд өртөж болно. Хэдийгээр байгууллагын санхүүгийн байдал хийгээд нийт үйл ажиллагаанд томоохон нөлөө үзүүлэх боломжтой боловч татварын байгууллагын байр суурийг урьдчилан баттайгаар таамаглах боломжгүй болно.

Банкны удирдлага нь холбогдох хууль тогтоомжийг тайлбарлан хэрэгжүүлсэн байдлаа зохистой бөгөөд Банкны татварын болон бусад хууль тогтоомжийн талаарх байр суурь тогтвортой гэж үзэж байгаа. Удирдлага нь татвар болон бусад хууль тогтоомжоос үүсэх эрсдэл бага гэж үзэж байна. Удирдлага татвараас үүсэх эрсдлүүдээ тогтмол эргэн хянаж байдаг ба өнөө үед баттайгаар урьдчилан харах боломжгүй нөхцөл байдлын өөрчлөлтийн улмаас ирээдүйд Банкны байр суурь өөрчлөгдөж болно.

Үйл ажиллагааны түрээсээс хүлээх үүрэг. Банкинд урт хугацаатай, цуцлагдах боломжгүй үйл ажиллагааны түрээс байхгүй, харин харьцангуй богино хугацаанд цуцлагдах боломжтой жил тутмын үйл ажиллагааны түрээс болоод урт хугацааны газрын түрээс байгаа болно. Тиймээс удирдлага нь цуцлагдах боломжгүй хугацаа заасан үйл ажиллагааны түрээстэй холбоотойгоор хамгийн багадаа төлөх шаардлагатай төлбөрийн дүнг материаллаг бус гэж үзэж байна.

Зээлийн гэрээгээр шаардсан харьцаануудын биелэлт. Банк нь төслийн зээлээр авсан эх үүсвэрийн гэрээний заалтаар тодорхой харьцаануудыг хангасан байх үүрэгтэй. 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Банк нь авсан эх үүсвэрийг нэн даруй буцаан төлөх нөхцөл байдалд хүргэх аливаа зөрчлийг гаргаагүй байна. Дэлгэрэнгүйг тодруулга 24-оос үзнэ үү.

Зээл олголттой холбоотой үүргүүд. Групп болон Банк нь харилцагчдынхаа санхүүгийн хэрэгцээнд зориулж төрөл бүрийн буцаах нөхцөлгүй болзошгүй өр төлбөр болон үүргийг хүлээдэг. Хэдийгээр эдгээр үүргүүдийг санхүүгийн байдлын тайланд тусгадаггүй ч эдгээр нь тодорхой хэмжээний эрсдлийг агуулж байдаг тул Групп болон Банкны нийт эрсдлийн нэгээхэн хэсэг гэж үздэг.

Эдгээр хэрэгслүүдийн үндсэн зорилго нь харилцагчдад шаардлагатай үед нь санхүүжилтийн эх үүсвэр бэлэн байлгахад оршино. Баталгаа болон нээлттэй аккредетив зэрэг нь хэрэв харилцагч гуравдагч этгээдийн өмнө хүлээсэн үүргээ биелүүлж чадахгүй болоход Банк өмнөөс нь төлбөр хийнэ гэсэн цуцлагдах боломжгүй баталгаанууд бөгөөд эдгээр нь зээлтэй ижил төрлийн зээлийн эрсдэл агуулдаг.

39 Болзошгүй өр төлбөр ба үүрэг (үргэлжлэл)

Бичиг баримтын болон арилжааны аккредитив нь Банкнаас тодотгон заасан нөхцөлд гуравдагч этгээд тохиролцсон дүн хүртэлх хөрөнгийг татан авахыг харилцагчийн өмнөөс бичгээр зөвшөөрсөн үүрэг хүлээлт бөгөөд холбогдох бараа таваар буюу мөнгөн хадгаламжуудаар баталгаажсан байдаг тул шууд зээлээс арай бага эрсдэлтэй байдаг.

Зээл олгохоор хүлээсэн үүргүүд нь зээл, баталгаа эсвэл аккредитивын хэлбэрээр үүсгэсэн зээлийн шугамын ашиглагдаагүй хэсгийг илэрхийлж байгаа. Зээл олгох үүргийн зээлийн эрсдлийн хувьд Банк нь ашиглагдаагүй зээлийг харилцагч авсан тохиолдолд ингэж авсан зээлийн нийт хэмжээгээр алдагдал хүлээх эрсдэлд өртөнө. Гэвч харилцагч тодорхой зээлийн нөхцөл биелүүлж байж зээл авах эрх олж авдаг тул Банкны хүлээж болох алдагдлын дүн ашиглагдаагүй байгаа зээлийн шугамаас бага юм.

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31
Олгосон санхүүгийн баталгаа	80,711,003	77,016,536
Олгосон гүйцэтгэлийн баталгаа	76,038,947	79,058,179
Импортын аккредитив	26,119,570	13,547,849
Олгогдоогүй зээл	138,753,364	118,044,485
Хасах нь: зээл холбоотой хүлээсэн үүргийн эрсдэлийн сан	(793,072)	-
Нийт зээл олголттой холбоотой хүлээсэн үүрэг	320,829,812	287,667,049

Аккредитив, баталгаа (нээлттэй аккредитив хамаарагдана) нь тусгайлсан ажил гүйлгээнд ихэнхдээ бараа бүтээгдэхүүний импорт болон экспорттой холбоотойгоор харилцагчийн өмнөөс төлбөр хийх үүргийг Банкинд ногдуулдаг байна. Баталгаа, нээлттэй аккредитив нь хэдийгээр болзошгүй шинж чанартай боловч зээлтэй ижил төрлийн эрсдлийг агуулдаг. Эдгээр ажил гүйлгээний үр дүнд материаллаг алдагдал байхгүй гэж таамаглаж байна.

Удирдлагын зүгээс 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар зээлтэй адилтгах хөрөнгөтэй холбоотой 793,072 мянган төгрөгийн эрсдэлийн санг тухайн харилцагчийн санхүүгийн нөхцөл байдал муудсаны дараах учирч болзошгүй алдагдлын хэмжээг нээлттэй байгаа мэдээлэл болон давтагдах магадлал дээр үндэслэн тодорхойлсны дагуу байгуулах шаардлагатай гэж үзсэн. 2015 оны 12 дугаар сарын 31 Банк харилцагчдын санхүүгийн байдлын муудалтаас үүдэлтэй ямар нэгэн алдагдал хүлээгээгүй тул Банк нь тайлант огнооны эцсээр зээлтэй холбоотой үүргийн эрсдлийн сан байгуулаагүй

Барьцаалсан болон хэрэглээг хязгаарласан хөрөнгө. Монголбанкинд байршуулсан 315,633,095 315,633,095 мянган төгрөгийн (2015 оны 12 дугаар сарын 31: 260,739,412 мянган төгрөг) заавал байлгах үлдэгдэл нь Банкны өдөр тутмын үйл ажиллагааг санхүүжүүлэхэд ашиглах боломжгүй заавал байлгах нөөц хөрөнгө юм. (Тодруулга 8).

2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар 15,390,500 мянган төгрөгний Монголбанкны үнэт цаас болон 22,000,000 мянган төгрөгний Монгол Улсын Хөгжлийн Банкны өрийн бичиг дотоодын банктай хийсэн РЕПО хэлцлийн барьцаа хөрөнгийг илэрхийлнэ. (Тодруулга 15 болон 26-ыг харна уу).

Бусад гадаадын банкууд дахь харилцах дансдад байршуулсан 200 сая ам.долларын үлдэгдэлтэй харилцах данс нь тухайн банкнаас авсан зээлийн барьцаа юм (Тодруулга 11 болон 25-ын харна уу).

40 Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр

Группийн тайлант огнооны эцсээрх гадаад валютын форвард болон своп хэлцлээс үүссэн гадаад валютын авлага болон өглөгийн бодит үнэ цэнийг дор үзүүлэв. Доорх хүснэгтэд цэвэршүүлээгүй нийт позицыг үзүүлсэн бөгөөд хэлцлийн огноо нь тухайн тайлант огнооны дараах хэлцлүүдийг мөн харуулсан болно.

Зах зээл дэх хүүний түвшний өөрчлөлт, гадаад валютын арилжааны ханшийн хөдөлгөөн болон бусад гэрээний нөхцөл дэх өөрчлөлтөөс хамаарч үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр нь ашигтай (хөрөнгө) ашиггүй (өр төлбөр) байж болно. Хөрөнгө болон өр төлбөр үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн цэвэршүүлсэн дүн нь цаг үргэлж өөрчлөгдөж байдаг.

Цэвэршүүлээгүй болон цэвэршүүлсэн үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийг дор харуулав:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31
Гадаад валютын форвард болон своп: тайлант хугацааны эцсээрх бодит үнэ цэнэ		
- Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг ашиг алдагдалд тусгадаг санхүүгийн хөрөнгө	177,021,621	40,259,235
- Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг ашиг алдагдалд тусгадаг санхүүгийн өр төлбөр	-	(52,221)
Гадаад валютын форвард болон своп: Цэвэр бодит үнэ	177,021,621	40,207,014
<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2016 оны 12 сарын 31	2015 оны 12 сарын 31
Гадаад валютын форвард болон своп: тайлант хугацааны эцсээрх бодит үнэ цэнэ		
- Ам.долларын авлага (+)	517,670,452	323,084,446
- Ам.долларын өглөг (-)	-	-
- Төгрөгийн авлага (+)	-	-
- Төгрөгийн өглөг (-)	(340,648,831)	(282,877,432)
- Бусад валютын авлага (+)	-	-
- Бусад валютын өглөг (-)	-	-
Гадаад валютын форвард болон своп хэлцлийн цэвэршүүлсэн бодит үнэ цэнэ	177,021,621	40,207,014

Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр болох 177,021,621 мянган төгрөг нь арилжаалах зорилготой санхүүгийн хөрөнгөөр ангилагдсан урт болон богино хугацаат СВОП хэлцэлтэй холбоотой хэрэгжээгүй олзыг илэрхийлнэ.

142,724,280 мянган төгрөгийн санхүүгийн хөрөнгө нь урт хугацаат хоёр тусдаа гадаад валютын форвард хэлцэлтэй холбоотой: 2015 оны 12 сарын 30-ны өдөр Монголбанктай хийсэн, 2017 оны 06 дугаар сарын 22-нд хугацаа нь дуусах болон 2016 оны 07 сарын 19-ний өдөр Монголбанктай хийсэн, 2018 оны 07 дугаар сарын 09-нд хугацаа нь дуусах урт хугацаат СВОП хэлцлүүдийг илэрхийлнэ.

Хэрэгжээгүй олз болох 114,251,311 мянган төгрөг (2015: 29,472,969 мянган төгрөг) нь Монголбанкнаас санал болгосон гэрээний нөхцөлөөс үүдэлтэй дээрх урт хугацаат СВОП хэлцлийн анхны бүртгэлтэй холбоотой эхний өдрийн олз болох 28,731,368 мянган төгрөгтэй (2015: 29,472,969 мянган төгрөг) холбоотой ба тайлант жилийн бодит үнэ цэнийн өсөлт нь 85,519,943 мянган төгрөг (2015: -) байна. Үлдсэн хэрэгжээгүй олз нь богино хугацаат СВОП хэлцэлтэй холбоотой.

41 Бодит үнэ цэнийн тодруулга

Татан буугдалт эсвэл албадан борлуулалтаас бусад тохиолдолд, тухайн хэрэглүүрийг сонирхож буй талуудын хоорондох идэвхитэй зах зээл дээр арилжаалагдах дүнгээр бодит үнэ цэнийг тодорхойлдог. Идэвхитэй зах зээлд арилжаалагддаг санхүүгийн хэрэглүүр нь бодит үнэ цэнийн хамгийн тодорхой нотолгоо юм. Хэрвээ Группийн санхүүгийн хэрэглүүрийн голлох хэсэгт идэвхитэй зах зээл байхгүй бол бодит үнэ цэнэ нь тухайн эдийн засгийн нөхцөл байдал болон хэрэглүүртэй шууд хамааралтай тусгай эрсдэлд суурилагддаг. Доорх үзүүлсэн тооцоолол нь Группийн тодорхой хэрэглүүрийг зах зээл дээр бүхэлд нь арилжихад хэрэгжих мөнгөн дүнг илэрхийлэх шаардлагагүй болно.

Бодит үнэ цэнийг бодит үнэ цэнийн ангилал тус бүрт тодорхойлох ба эдгээр түвшин нь (i) Ижил төрлийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн идэвхтэй зах зээл дэх зарласан (тохируулаагүй) үнийг ашиглан 1-р түвшинд тодорхойлно (ii) Хөрөнгө болон өр төлбөрийн хувьд боломжит өгөгдлийг ашиглан шууд (үнэ) болон шууд бусаар (үнээс гаралтай) бодит үнэ цэнийг тодорхойлох аргачлалыг 2-р түвшинд хэрэгжүүлнэ (iii) 3-р түвшинд зах зээлийн ашиглаж болох өгөгдөлд тулгуурлахгүйгээр (ашиглагдахгүй өгөгдөл) бодит үнэ цэнийг тодорхойлно. Удирдлага нь санхүүгийн хэрэглүүрийг ангилахдаа бодит үнэ цэнийн түвшинг ашигладаг. Хэрэв бодит үнэ цэнийг тодорхойлоход шууд ашиглаж болох өгөгдөл дээр ихээхэн тохируулга хийсний дараа ашиглаж байгаа бол тухайн хэмжилт нь 3-р түвшинд хийгдэж байна гэсэн үг. Ашиглаж буй өгөгдлийн ач холбогдлыг бодит үнэ цэнийн тодорхойлолттой бүхлээр нь уялдуулан авч үзнэ.

41 Бодит үнэ цэнийн тодруулга (үргэлжлэл)**(а) Давтагдах бодит үнэ цэнийн хэмжилтүүд**

Давтагдах бодит үнэ цэнийн хэмжилт гэдэг нь нягтлан бодох бүртгэлийн стандартаар тайлагнах хугацаа бүрийн эцэст санхүүгийн байдлын тайланд тусгахыг шаарддаг эсвэл зөвшөөрдөг хэмжилтийг хэлнэ. Бодит үнэ цэнийн ангиллын түвшинг доорх байдлаар авч үзнэ:

Мянган төгрөгөөр	2016				2015			
	Түвшин 1	Түвшин 2	Түвшин 3	Нийт	Түвшин 1	Түвшин 2	Түвшин 3	Нийт
Бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдсэн хөрөнгө								
Санхүүгийн хөрөнгө								
Бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдэх санхүүгийн хөрөнгө	395,422,594	-	-	395,422,594	5,410,038	-	-	5,410,038
Борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас	56,620,658	-	69,545,270	126,165,928	530,073	-	67,557,942	68,088,015
Өмчлөх бусад хөрөнгө	-	-	44,660,926	44,660,926	-	-	50,133,051	50,133,051
Бусад санхүүгийн хөрөнгө								
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	-	177,021,621	-	177,021,621	-	40,207,014	-	40,207,014
Санхүүгийн бус хөрөнгө								
Үл хөдлөх хөрөнгө	-	-	145,025,692	145,025,692	-	-	145,418,730	145,418,730
Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө	-	-	51,291,334	51,291,334	-	-	1,209,050	1,209,050
Борлуулах зориулалттай эргэлтийн бус хөрөнгө	-	-	17,444,424	17,444,424	-	-	-	-
ХӨРӨНГИЙН ДАВТАГДАХ БОДИТ ҮНЭ ЦЭНИЙН ХЭМЖИЛТИЙН НИЙТ ДҮН	452,043,252	177,021,621	327,967,646	957,032,519	5,940,111	40,207,014	264,318,773	310,465,898

41 Бодит үнэ цэнийн тодруулга (үргэлжлэл)

2-р түвшин дэх үнэлгээний аргачлал болон бодит үнэ цэнийг хэмжихэд ашигласан өгөгдлийн тайлбар 2016 оны 12 дугаар сарын 31 болон 2015 оны 12 дугаар сарын 31-нээр:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2016 Бодит үнэ цэнэ	2015 Бодит үнэ цэнэ	Үнэлгээний аргачлал	Ашигласан өгөгдөл
Бусад санхүүгийн хөрөнгө				
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	177,021,621	40,207,014	Хүүгийн харьцааны шилжилгээ	Валют тус бүрийн Банк хоорондын ханш
2-р түвшин дэх давтагдах бодит үнэ цэнийн нийт дүн	177,021,621	40,207,014		

2016 оны 12 дугаар сарын 31 болон 2015 оны 12 дугаар сарын 31-нээр дуусгавар болсон санхүүгийн жилд 2-р түвшин дэх бодит үнэ цэнийн хэмжилтийн үнэлгээний аргачлалд ямар нэг өөрчлөлт ороогүй.

3-р түвшин дэх үнэлгээний аргачлал, бодит үнэ цэнийг хэмжихэд ашигласан өгөгдлөл болон эдгээр өгөгдлийн боломжит хэмжээний өөрчлөлтийн мэдрэмжийг 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар дор үзүүлэв:

Санхүүгийн хөрөнгө

Бодит үнэ цэнийн хэмжилтийн 1-р түвшинд ангилагдсан борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас нь Монгол улсад байгуулагдсан хувь нийлүүлсэн компанид оруулсан 56,073,539 мянган төгрөгийг хөрөнгө оруулалттай холбоотой (тодруулга 14-ийг үзнэ үү).

Дээрх хүснэгтийн бодит үнэ цэнийн хэмжилтийн 3-р түвшинд байгаа хөрөнгөд Банкны Монгол Улсын анхны хөрөнгө оруулалтын санд оруулсан 58,000,000 мянган төгрөгийн борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас болон 11,017,825 мянган төгрөгийн (2015: 9,072,689 мянган төгрөгийн) МИК-д оруулсан хөрөнгө оруулалт багтана (тодруулга 3 болон 14). Энэхүү хөрөнгө оруулалт нь бусад хөрөнгө оруулагчдад нээлттэй үнээр хийгдсэн, мөн уг хөрөнгө оруулалтыг хийснээс хойш тус хөрөнгө оруулалтын сангийн үйл ажиллагаанд ямар нэгэн томоохон өөрчлөлт ороогүй тул Удирдлагын зүгээс энэхүү хөрөнгө оруулалтыг зах зээлийн үнээр авсан ба дансны үнэ болон бодит үнэ цэнэ нь 2016 оны 12 дугаар сарын 31 болон 2015 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар ойролцоо гэж үзсэн. Уг хөрөнгө оруулалтын талаарх Удирдлагын үнэлэмжийг тодруулга 3-аас харна уу. Удирдлагын зүгээс хөрөнгө оруулалтын бирж дээр бүртгэлгүй бусад борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтын бодит үнэ цэнэ болон дансны үнэ нь 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар ойролцоо гэж үзсэн ба одоогийн тодруулга нь уг санхүүгийн тайлангийн хэрэглэгчдийн хэрэгцээг хангахуйц гэж үзсэн.

МИК-д оруулсан хөрөнгө оруулалтыг тайлант өдрийн бодит үнэ цэнээр буюу мөнгөн урсгалыг Банкны капиталын жигнэсэн дундаж өртгөөр хямдруулж бүртгэсэн.

Бодит үнэ цэнийн хэмжилтийн 3-р түвшинд багтаж байгаа борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтын үнэт цаасны зах зээлийн үнэ 10 хувиар өсөх/буурахад уг хөрөнгө оруулалтын бодит үнэ цэнэ 6,954,527 мянган төгрөгөөр (2015: 6,755,794 мянган төгрөг) өөрчлөгдөнө.

Бодит үнэ цэнийн хэмжилтийн 3-р түвшинд багтаж байгаа өмчлөх бусад санхүүгийн хөрөнгө нь хугацаа хэтэрсэн зээлийг төлүүлэх явцад авсан хоёр компаний хувьцаа болно (Тодруулга 21). Эдгээр хөрөнгийн бодит үнэ цэнийг зах зээлийн мэдээллийг ашиглан цэвэр активын аргаар болон ирээдүйн мөнгөн урсгалыг хямдруулж тооцсон.

41 Бодит үнэ цэнийн тодруулга (үргэлжлэл)

Хэрэв эдгээр бодит үнэ цэнийн хэмжилтийн 3-р түвшинд багтаж байгаа өмчлөх бусад санхүүгийн хөрөнгийн зах зээлийн үнэ 10 хувиар өсөх/буурахад уг хөрөнгийн бодит үнэ цэнэ 4,466,093 мянган төгрөгөөр (2015: 5,013,305) өөрчлөгдөнө.

2016 оны 12 дугаар сарын 31-нээрх Санхүүгийн бус хөрөнгө:

	Бодит үнэ цэнэ	Үнэлгээний аргачлал	Ашигласан өгөгдөл	Ашигласан өгөгдлийн хүрээ (жигнэсэн дундаж)	Боломжит өөрчлөлт	Бодит үнэ цэний хэмжилтийн мэдрэмж
<i>Мянган төгрөгөөр</i>						
Бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдсэн хөрөнгө						
Үл хөдлөх хөрөнгө	145,025,692	Зах зээлийн үнэ	Хямдруулсан мөнгөн урсгал	Харьцуулж болохуйц зах зээл дэх өгөгдөл	10%	14,502,569
Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө	51,291,334	Зах зээлийн үнэ	Хямдруулсан мөнгөн урсгал	Харьцуулж болохуйц зах зээл дэх өгөгдөл	10%	5,129,133
Борлуулах зориулалттай эргэлтийн бус хөрөнгө	17,444,424	Зах зээлийн үнэ	Хямдруулсан мөнгөн урсгал	Харьцуулж болохуйц зах зээл дэх өгөгдөл	10%	1,744,442
3-р түвшин дэх бодит үнэ цэний нийт дүн	213,761,450					21,376,144

2015 оны 12 дугаар сарын 31-нээрх Санхүүгийн бус хөрөнгө:

	Бодит үнэ цэнэ	Үнэлгээний аргачлал	Ашигласан өгөгдөл	Ашигласан өгөгдлийн хүрээ (жигнэсэн дундаж)	Боломжит өөрчлөлт	Бодит үнэ цэний хэмжилтийн мэдрэмж
<i>Мянган төгрөгөөр</i>						
Бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдсэн хөрөнгө						
Үл хөдлөх хөрөнгө	145,418,730	Зах зээлийн үнэ	Хямдруулсан мөнгөн урсгал	Харьцуулж болохуйц зах зээл дэх өгөгдөл	10%	14,541,873
Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө	1,209,050	Зах зээлийн үнэ	Хямдруулсан мөнгөн урсгал	Харьцуулж болохуйц зах зээл дэх өгөгдөл	10%	120,905
3-р түвшин дэх бодит үнэ цэний нийт дүн	146,627,780					14,662,778

2016 оны 12 дугаар сарын 31 болон 2015 оны 12 дугаар сарын 31-нээр дуусгавар болсон санхүүгийн жилд 3-р түвшин дэх бодит үнэ цэнийн хэмжилтийн үнэлгээний аргачлалд ямар нэг өөрчлөлт ороогүй.

2016 оны 12 дугаар сарын 31 болон 2015 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар дээрх ангилуудын хооронд ямар нэгэн хөдөлгөөн гараагүй.

41 Бодит үнэ цэнийн тодруулга (үргэлжлэл)**(б) 3-р түвшний давтагдах болон давтагдахгүй бодит үнэ цэнийн хэмжилтийн процесс**

3-р түвшний үнэлгээг Группийн Активыг удирдах газар болон хөндлөнгийн үнэлгээний компанитай хамтран жил бүр хянаж үздэг. Удирдлагын зүгээс үнэлгээний загварын өгөгдөл болон үнэлгээний дүгнэлтийн зохимжтой байдлыг үл хөдлөх хөрөнгийн зах зээлд ашиглахад тохиромжтой гэж үзсэн хэд хэдэн үнэлгээний аргачлалыг ашиглан хийдэг.

(в) Бодит үнэ цэнээр хэмжигдээгүй боловч бодит үнэ цэнэ нь тайлагнагдсан хөрөнгө ба өр төлбөр

Бодит үнэ цэнийг бодит үнэ цэнийн ангиллын түвшинд нь үнэлэх ба 2016 оны 12 дугаар сарын 31-нээрх бодит үнэ цэнээр хэмжигдээгүй хөрөнгийн дансны дүнг доор харуулав:

Мянган төгрөгөөр	Түвшин 1	Түвшин 2	Түвшин 3	Дансны үнэ
Санхүүгийн хөрөнгө				
Бэлэн мөнгө ба Төв Банкинд байршуулсан мөнгө (зайлшгүй байлгах нөөцөөс бусад)	101,095,187	215,706,005	-	316,801,192
Бэлэн мөнгө	101,095,187	-	-	101,095,187
Монголбанкинд байршуулсан мөнгө	-	215,706,005	-	215,706,005
Монголбанкинд байршуулсан заавал байлгах нөөц	-	315,633,095	-	315,633,095
Урвуу РЕПО хэлцэл	-	9,995,766	-	9,995,766
Бусад Банкуудад байршуулсан хөрөнгө	-	792,154,555	-	792,154,555
Харилцагч Банкууд				
Дотоод	-	11,734,532	-	11,734,532
Гадаад	-	742,682,084	-	742,682,084
Бусад Банкуудад байршуулсан богино хугацаат хөрөнгө				
Дотоод	-	37,706,210	-	37,706,210
Бусад Банкуудад анх 3 сараас их хугацаагаар байршуулсан хөрөнгө	-	31,729	-	31,729
Харилцагчид олгосон зээл ба урьдчилгаа	-	-	2,007,105,462	2,034,859,755
Бизнесийн зээл	-	-	956,135,154	925,725,223
Жижиг дунд бизнесийн зээл	-	-	530,299,755	511,840,116
Хувь хүнд олгосон хэрэглээний зээл	-	-	255,350,468	251,753,510
Хувь хүнд олгосон орон сууцны зээл	-	-	265,320,085	345,540,906
Дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас	-	120,274,349	-	120,274,349
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	-	12,182,722	-	12,182,722
Санхүүгийн нийт хөрөнгө хорогдуулсан өртгөөр	101,095,187	1,465,946,492	2,007,105,462	3,601,901,434

41 Бодит үнэ цэнийн тодруулга (үргэлжлэл)**(в) Бодит үнэ цэнээр хэмжигдээгүй боловч бодит үнэ цэнэ нь тайлагнагдсан хөрөнгө ба өр төлбөр (үргэлжлэл)**

Бодит үнэ цэнийг бодит үнэ цэнийн ангиллын түвшинд нь үнэлэх ба 2015 оны 12 дугаар сарын 31-нээрх бодит үнэ цэнээр хэмжигдээгүй хөрөнгийн дансны дүнг доор харуулав:

Мянган төгрөгөөр	Түвшин 1	Түвшин 2	Түвшин 3	Дансны үнэ
Санхүүгийн хөрөнгө				
Бэлэн мөнгө ба Төв Банкинд байршуулсан мөнгө (зайлшгүй байлгах нөөцөөс бусад)	91,801,376	66,322,911	-	158,124,287
Бэлэн мөнгө	91,801,376	-	-	91,801,376
Монголбанкинд байршуулсан мөнгө	-	66,322,911	-	66,322,911
Монголбанкинд байршуулсан заавал байлгах нөөц	-	260,739,412	-	260,739,412
Бусад Банкуудад байршуулсан хөрөнгө	-	349,234,005	-	349,234,005
Харилцагч Банкууд				
Дотоод	-	14,294,479	-	14,294,479
Гадаад	-	334,909,196	-	334,909,196
Бусад Банкуудад байршуулсан богино хугацаат хөрөнгө				
Бусад Банкуудад анх 3 сараас их хугацаагаар байршуулсан хөрөнгө	-	30,329	-	30,329
Харилцагчид олгосон зээл ба урьдчилгаа	-	-	1,979,972,739	2,013,610,787
Бизнесийн зээл	-	-	1,136,562,985	1,145,626,274
Жижиг дунд бизнесийн зээл	-	-	458,562,241	435,364,614
Хувь хүнд олгосон хэрэглээний зээл	-	-	186,970,856	188,612,514
Хувь хүнд олгосон орон сууцны зээл	-	-	197,876,657	244,007,385
Дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас	-	592,831,917	-	592,831,917
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	-	8,659,492	-	8,659,492
Санхүүгийн нийт хөрөнгө хорогдуулсан өртгөөр	91,801,376	1,277,787,736	1,979,972,739	3,383,199,900

41 Бодит үнэ цэнийн тодруулга (үргэлжлэл)**(в) Бодит үнэ цэнээр хэмжигдээгүй боловч бодит үнэ цэнэ нь тайлагнагдсан хөрөнгө ба өр төлбөр (үргэлжлэл)**

Бодит үнэ цэнийг бодит үнэ цэнийн ангиллын түвшинд нь үнэлэх ба 2016 оны 12 дугаар сарын 31-нээрх бодит үнэ цэнээр хэмжигдээгүй өр төлбөрийн дансны дүнг доор харуулав:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Түвшин 1	Түвшин 2	Түвшин 3	Дансны үнэ
Санхүүгийн өр төлбөр				
Бусад Банкуудын байршуулсан хөрөнгө	-	121,902,017	-	121,902,017
Бусад Банкуудын байршуулсан богино хугацаат хөрөнгө	-	103,933,499	-	103,933,499
Бусад Банкуудын байршуулсан урт хугацаат хөрөнгө	-	17,968,518	-	17,968,518
РЕПО хэлцэл				
Бусад Банктай хийсэн үнэт цаасны худалдах болон репо хэлцэл	-	37,408,551	-	37,408,551
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж				
Төрийн болон хувьцаат компани	-	185,407,663	-	185,378,977
- Харилцах данс	-	109,749,345	-	109,749,345
- Хугацаагүй хадгаламж	-	58,278,383	-	58,278,383
- Хугацаат хадгаламж	-	17,379,935	-	17,351,249
Аж ахуйн нэгж	-	735,941,418	-	734,864,915
- Харилцах данс	-	532,683,609	-	532,683,609
- Хугацаагүй хадгаламж	-	60,294,309	-	60,294,309
- Хугацаат хадгаламж	-	142,963,499	-	141,886,997
Хувь хүмүүс	-	1,859,327,886	-	1,850,288,410
- Харилцах данс	-	112,950,055	-	112,950,055
- Хугацаагүй хадгаламж	-	407,064,810	-	407,064,810
- Хугацаат хадгаламж	-	1,339,313,022	-	1,330,273,545
Бусад	-	32,801,871	-	32,795,258
- Харилцах данс	-	19,870,884	-	19,870,884
- Хугацаагүй хадгаламж	-	920,243	-	920,243
- Хугацаат хадгаламж	-	12,010,743	-	12,004,131
Зээлийн бусад эх үүсвэр	-	1,195,869,997	-	1,195,869,997
Зээлтэй адилтгах хөрөнгөтэй холбоотой эрсдэлийн сан	-	793,072	-	793,072
Хоёрдогч өглөг	-	87,733,803	-	87,733,803
Бусад санхүүгийн өр төлбөр	-	31,353,879	-	31,353,879
Санхүүгийн нийт өр төлбөр хорогдуулсан өртгөөр	-	4,288,540,157	-	4,278,388,879

41 Бодит үнэ цэнийн тодруулга (үргэлжлэл)**(в) Бодит үнэ цэнээр хэмжигдээгүй боловч бодит үнэ цэнэ нь тайлагнагдсан хөрөнгө ба өр төлбөр (үргэлжлэл)**

Бодит үнэ цэнийг бодит үнэ цэнийн ангиллын түвшинд нь үнэлэх ба 2015 оны 12 дугаар сарын 31-нээрх бодит үнэ цэнээр хэмжигдээгүй өр төлбөрийн дансны дүнг доор харуулав:

Мянган төгрөгөөр	Түвшин 1	Түвшин 2	Түвшин 3	Дансны үнэ
Санхүүгийн өр төлбөр				
Бусад Банкуудын байршуулсан хөрөнгө	-	90,000,670	-	90,000,670
Бусад Банкуудын байршуулсан богино хугацаат хөрөнгө	-	82,002,849	-	82,002,849
Бусад Банкуудын байршуулсан урт хугацаат хөрөнгө	-	7,997,821	-	7,997,821
РЕПО хэлцэл	-	174,280,920	-	174,280,920
Бусад Банктай хийсэн үнэт цаасны худалдах болон репо хэлцэл	-	174,280,920	-	174,280,920
Харилцагчдын харилцах, Хадгаламж				
Төрийн болон хувьцаат компани	-	162,535,506	-	168,050,747
- Харилцах данс	-	67,034,331	-	67,034,331
- Хугацаагүй хадгаламж	-	42,350,036	-	42,350,036
- Хугацаат хадгаламж	-	53,151,139	-	58,666,381
Аж ахуйн нэгж	-	521,211,600	-	523,711,258
- Харилцах данс	-	354,736,353	-	354,736,353
- Хугацаагүй хадгаламж	-	25,944,869	-	25,944,869
- Хугацаат хадгаламж	-	140,530,378	-	143,030,036
Хувь хүмүүс	-	1,378,151,120	-	1,366,508,836
- Харилцах данс	-	77,921,381	-	77,921,381
- Хугацаагүй хадгаламж	-	290,801,245	-	290,801,245
- Хугацаат хадгаламж	-	1,009,428,494	-	997,786,210
Бусад	-	21,349,103	-	21,529,752
- Харилцах данс	-	10,500,043	-	10,500,043
- Хугацаагүй хадгаламж	-	1,145,985	-	1,145,985
- Хугацаат хадгаламж	-	9,703,075	-	9,883,724
Зээлийн бусад эх үүсвэр	-	1,014,934,955	-	1,014,934,955
Хоёрдогч өглөг	-	70,060,229	-	70,060,229
Бусад санхүүгийн өр төлбөр	-	9,083,242	-	9,083,242
Санхүүгийн нийт өр төлбөр хорогдуулсан өртгөөр	-	3,441,607,345	-	3,438,160,609

42 Санхүүгийн хэрэглүүрийн хэмжилтийн ангиллаарх тодруулга

НББОУС 39, Санхүүгийн Хэрэглүүр: Хүлээн зөвшөөрөлт ба Хэмжилт стандартаар санхүүгийн хөрөнгүүдийг дараах ангилалд хуваадаг: (а) зээл болон авлага; (б) борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгө; (в) дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших санхүүгийн хөрөнгө болон (г) бодит өртгийн өөрчлөлт нь орлого зарлагын дансаар хүлээн зөвшөөрөгдөх санхүүгийн хөрөнгө. Орлого зарлагын дансаар хүлээн зөвшөөрөгдөх санхүүгийн хөрөнгийг 2 ангилна: (i) анх хүлээн зөвшөөрөгдөхдөө ийнхүү ангилагдсан, мөн (ii) арилжаалах зориулалтаар ангилагдсан. Санхүүгийн түрээсийн авлага тусдаа ангилагдана.

Дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших хөрөнгийн толилуулгад 1) Зээл ба авлага, мөн 2) дуусгавар хугацаа хүртэл нь эзэмших гэсэн хэмжилтийн ангилалууд багтана. Тиймээс тодруулга 13-т тусгасан дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших хөрөнгө оруулалтын үнэт цаасыг дор харуулсны дагуу зээл ба авлага гэж үзнэ.

42 Санхүүгийн хэрэглүүрийн хэмжилтийн ангиллаарх тодруулга (үргэлжлэл)

2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн хөрөнгийг энэхүү хэмжилтийн ангиллаар харуулав:

	Зээл ба авлага	Борлуулахад Бэлэн санхүүгийн хөрөнгө	ОЗДХЗ санхүүгийн хөрөнгө	Арилжааны хөрөнгө	Дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших	Нийт
<i>Мянган төгрөгөөр</i>						
Санхүүгийн хөрөнгө						
Бэлэн мөнгө ба Төв Банкинд байршуулсан мөнгө (зайлшгүй байлгах нөөцөөс бусад)	316,801,192	-	-	-	-	316,801,192
Бэлэн мөнгө	101,095,187	-	-	-	-	101,095,187
Монголбанкинд байршуулсан мөнгө	215,706,005	-	-	-	-	215,706,005
Монголбанкинд байршуулсан заавал байлгах нөөц	315,633,095	-	-	-	-	315,633,095
Бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөгдөх санхүүгийн хөрөнгө	-	-	395,422,594	-	-	395,422,594
Урвуу РЕПО хэлцэл	9,995,766	-	-	-	-	9,995,766
Бусад Банкуудад байршуулсан хөрөнгө	792,154,555	-	-	-	-	792,154,555
Харилцагч Банкууд						
Дотоод	11,734,532	-	-	-	-	11,734,532
Гадаад	742,682,084	-	-	-	-	742,682,084
Бусад банкуудад байршуулсан богино хугацаат хөрөнгө	-	-	-	-	-	-
Дотоод	37,706,210	-	-	-	-	37,706,210
Бусад Банкуудад анх 3 сараас их хугацаагаар байршуулсан хөрөнгө	31,729	-	-	-	-	31,729
Харилцагчид олгосон зээл ба урьдчилгаа	2,034,859,755	-	-	-	-	2,034,859,755
Бизнесийн зээл	925,725,223	-	-	-	-	925,725,223
Жижиг дунд бизнесийн зээл	511,840,116	-	-	-	-	511,840,116
Хувь хүнд олгосон хэрэглээний зээл	251,753,510	-	-	-	-	251,753,510
Хувь хүнд олгосон орон сууцны зээл	345,540,906	-	-	-	-	345,540,906
Богино хугацаат хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас	41,979,911	-	-	-	-	41,979,911
Борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас	-	126,165,928	-	-	-	126,165,928
Дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших үнэт цаас	50,628,223	-	-	-	69,646,126	120,274,349
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	-	-	-	177,021,621	-	177,021,621
Өмчлөх бусад санхүүгийн хөрөнгө	-	44,660,926	-	-	-	44,660,926
Бусад санхүүгийн хөрөнгө:	12,182,723	-	-	-	-	12,182,723
Бэлэн мөнгө болон гүйлгээний авлага	6,787,747	-	-	-	-	6,787,747
Компаниудаас авах авлага	1,646,405	-	-	-	-	1,646,405
Хувь хүнээс авах авлага	33,177	-	-	-	-	33,177
Бусад	3,715,394	-	-	-	-	3,715,394
Нийт санхүүгийн хөрөнгө	3,574,235,220	170,826,854	395,422,594	177,021,621	69,646,126	4,387,152,415

42 Санхүүгийн хэрэглүүрийн хэмжилтийн ангиллаарх тодруулга (үргэлжлэл)

2015 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн хөрөнгийг энэхүү хэмжилтийн ангиллаар харуулав:

	Зээл ба авлага	Борлуулахад Бэлэн санхүүгийн хөрөнгө	ОЗДХЗ санхүүгийн хөрөнгө	Арилжааны хөрөнгө	Дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших	Нийт
<i>Мянган төгрөгөөр</i>						
Санхүүгийн хөрөнгө						
Бэлэн мөнгө ба Төв Банкинд байршуулсан мөнгө (зайлшгүй байлгах нөөцөөс бусад)	158,124,287	-	-	-	-	158,124,287
Бэлэн мөнгө	91,801,376	-	-	-	-	91,801,376
Монголбанкинд байршуулсан мөнгө	66,322,911	-	-	-	-	66,322,911
Монголбанкинд байршуулсан заавал байлгах нөөц	260,739,412	-	-	-	-	260,739,412
Бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөгдөх санхүүгийн хөрөнгө	-	-	5,410,038	-	-	5,410,038
Бусад Банкуудад байршуулсан хөрөнгө	349,234,005	-	-	-	-	349,234,005
Харилцагч Банкууд						
Дотоод	14,294,479	-	-	-	-	14,294,479
Гадаад	334,909,197	-	-	-	-	334,909,197
Бусад банкуудад байршуулсан богино хугацаат хөрөнгө						
Бусад Банкуудад анх 3 сараас их хугацаагаар байршуулсан хөрөнгө	30,329	-	-	-	-	30,329
Харилцагчид олгосон зээл ба урьдчилгаа	2,013,610,787	-	-	-	-	2,013,610,787
Бизнесийн зээл	1,145,626,274	-	-	-	-	1,145,626,274
Жижиг дунд бизнесийн зээл	435,364,614	-	-	-	-	435,364,614
Хувь хүнд олгосон хэрэглээний зээл	188,612,514	-	-	-	-	188,612,514
Хувь хүнд олгосон орон сууцны зээл	244,007,385	-	-	-	-	244,007,385
Борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас	-	68,088,050	-	-	-	68,088,050
Дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших үнэт цаас	489,356,262	-	-	-	103,475,655	592,831,917
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	-	-	-	40,207,014	-	40,207,014
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	-	50,133,051	-	-	-	50,133,051
Дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших үнэт цаас	8,659,493	-	-	-	-	8,659,493
Бэлэн мөнгө болон гүйлгээний авлага	1,056,063	-	-	-	-	1,056,063
Хувь хүнээс авах авлага	260,314	-	-	-	-	260,314
Компаниудаас авах авлага	958,841	-	-	-	-	958,841
Бусад	6,384,275	-	-	-	-	6,384,275
Нийт санхүүгийн хөрөнгө	3,279,724,246	118,221,101	5,410,038	40,207,014	103,475,655	3,547,038,054

2016 оны 12 дугаар сарын 31 болон 2015 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр Группийн бүх санхүүгийн өр төлбөрүүд нь хорогдуулсан өртгийн аргаар бүртгэгдсэн байсан. Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр нь Бодит үнэ цэнэ нь ашиг, хүлээн зөвшөөрөгдөх гэсэн хэмжилтийн ангилалд багтана.

43 Холбоотой талуудын ажил үйлчилгээ

Эдгээр санхүүгийн тайлангийн зорилгоор талууд нь НББОУС 24 буюу “Холбоотой Талын Тодруулга”-д тодорхойлсноор хэрвээ тухайн компани нь нөгөө этгээдийн санхүүгийн болон бусад үйл ажиллагаатай холбоотой шийдвэр гаргалтанд нөлөө үзүүлэх буюу хянах чадвартай бол холбоотой талууд гэж тодорхойлно. Холбоотой талуудын магадлалт хамаарлыг авч үзэхдээ хуулийн хэлбэрээс илүү эдийн засгийн холбоо хамаарлыг авч үздэг.

Бизнесийн ердийн үйл ажиллагааны явцад Банк болон Групп нь хувь нийлүүлэгчид, захирлууд болон бусад холбоотой талуудтай ажил гүйлгээ явуулдаг. Эдгээр ажил гүйлгээнүүдэд төлбөр тооцоо, зээл олгох, хадгаламж татан төвлөрүүлэх, арилжаа, гадаад валютын худалдаа зэрэг нь хамаарагдана. Группийн бодлогын дагуу холбоотой талуудын ажил гүйлгээнүүд гэдэгт тухайн ажил гүйлгээнд зонхилон гарч ирдэг ижил нөхцлөөр хийгдсэн холбоотой талуудын ажил гүйлгээг хамруулна.

Холбоотой талуудыг доорх байдлаар ангилна:

Голомт Файнэншил Групп ХХК	Банкны гол хувьцаа эзэмшигч компани.
Бодь Интернэйшнл ХХК	Өөрийн мэдлийн бүх хувьцаагаа Голомт Файнэншил Групп ХХК-руу шилжүүлэхээс өмнөх Банкны гол хувьцаа эзэмшигч компани. Голомт Файнэншил Групп ХХК болон Бодь Интернэйшнл ХХК нь нэг эцсийн шатны шууд эзэмшигчтэй тул холбоотой тал хэвээр үлдсэн.
Бусад	Голомт Файнэншил Групп ХХК болон Бодь Интернэйшнл ХХК-ны охин компаниуд.
Захирлууд болон гол удирдах албан тушаалтнууд	ТУЗ болон Банкны гүйцэтгэх удирдлагын баг.

2016 оны 12 дугаар сарын 31 болон 2015 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаарх Банкны эцсийн шатны толгой компани болон шууд хянадаг, эцсийн шатны эзэмшигчийн талаар тодруулга 1-ээс үзнэ үү.

43 Холбоотой талуудын ажил үйлчилгээ (үргэлжлэл)

2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар холбоотой талуудын үлдэгдлүүдийг дор үзүүлэв:

	Захирлууд болон гол удирдах албан тушаалтнууд	Бодь Интернэйшнл ХХК	Голомт Файнэншил Групп ХХК	Голомт Секюритиз ХХК	Бусад	Нийт
<i>Мянган төгрөгөөр</i>						
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны нийт дүн (гэрээт хүүний хувь: 6 – 22.8%)	1,866,168	20,015,982	-	-	66,305,617	88,187,767
Охин компанид оруулсан хөрөнгө оруулалт	-	-	-	1,200,000	-	1,200,000
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр (үндсэн дүн: 87,133,550 мянган төгрөг)	-	-	25,480,221	-	-	25,480,221
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж (гэрээт хүүний хувь: 0 – 15.2%)	1,115,313	183,649	654,545	1,231,029	602,715	3,787,251
Хоёрдогч өглөг (гэрээт хүүний хувь: 6%)	-	-	87,133,550	-	-	87,133,550

2015 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар холбоотой талуудын үлдэгдлүүдийг дор үзүүлэв:

	Захирлууд болон гол удирдах албан тушаалтнууд	Бодь Интернэйшнл ХХК	Голомт Файнэншил Групп ХХК	Голомт Секюритиз ХХК	Бусад	Нийт
<i>Мянган төгрөгөөр</i>						
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны нийт дүн (гэрээт хүүний хувь: 6 – 23.4%)	3,598,719	-	-	-	71,798,457	75,397,176
Охин компанид оруулсан хөрөнгө оруулалт	-	-	-	1,200,000	-	1,200,000
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр (үндсэн дүн: 69,859,300 мянган төгрөг)	-	-	9,437,804	-	-	9,437,804
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж (гэрээт хүүний хувь: 0 – 15.6%)	826,292	3,013	280,795	34,977	873,716	2,018,793
Хоёрдогч өглөг (гэрээт хүүний хувь: 6% - 6.5%)	-	-	70,060,229	-	-	70,060,229

43 Холбоотой талуудын ажил гүйлгээ (үргэлжлэл)

2016 оны холбоотой талуудад олгосон зээл ба урьдчилгааны хөдөлгөөнийг дор үзүүлэв:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Захирлууд болон гол удирдах албан тушаалтнууд	Бодь Интернэйшнл ХХК	Голомт Файнэншил Групп ХХК	Голомт Секюритиз ХХК	Бусад	Нийт
Гэрээт хүүний хувь	6%-23.4%	4.5%-22.8%	-	-	10%-22.8%	
Харилцагчдад олгосон зээл						
01 сарын 01 байдлаар харилцагчдад олгосон зээл (нийт)	3,598,719	11,349,600	-	-	60,448,857	75,397,176
Тайлант хугацаанд харилцагчдад олгосон зээл	1,429,881	100,360,233	-	-	53,344,487	155,134,601
Тайлант хугацаанд төлөгдсөн зээл	(3,162,432)	(91,682,766)	-	-	(55,554,961)	(150,400,159)
Ханшийн зөрүү	-	(11,085)	-	-	8,067,234	8,056,149
12 сарын 31-ны байдлаарх харилцагчдад олгосон зээл (нийт)	1,866,168	20,015,982	-	-	66,305,617	88,187,767

2015 оны холбоотой талуудад олгосон зээл ба урьдчилгааны хөдөлгөөнийг дор үзүүлэв:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Захирлууд болон гол удирдах албан тушаалтнууд	Бодь Интернэйшнл ХХК	Голомт Файнэншил Групп ХХК	Голомт Секюритиз ХХК	Бусад	Нийт
Гэрээт хүүний хувь	6%-23.4%	15%	-	-	10%-21.6%	
Харилцагчдад олгосон зээл						
01 сарын 01 байдлаар харилцагчдад олгосон зээл (нийт)	2,052,916	18,070,000	-	-	75,893,677	96,016,593
Тайлант хугацаанд харилцагчдад олгосон зээл	3,214,266	5,102,346	-	-	57,526,456	65,843,068
Тайлант хугацаанд төлөгдсөн зээл	(1,674,499)	(23,161,324)	-	-	(63,255,535)	(88,091,358)
Ханшийн зөрүү	6,036	(11,022)	-	-	1,633,858	1,628,872
12 сарын 31-ны байдлаарх харилцагчдад олгосон зээл (нийт)	3,598,719	-	-	-	71,798,456	75,397,175

2016 оны 12 дугаар сарын 31 болон 2015 оны 12 дугаар сарын 31-нээр Банк холбоотой талууддаа олгосон зээлд тусгайлсан үнэ цэнийн бууралтын сан байгуулах шаардлагагүй хэмээн үзэж бүртгэлд тусгаагүй.

43 Холбоотой талуудын ажил гүйлгээ (үргэлжлэл)

Банк нь удирдах ажилтнууддаа хөнгөлттэй нөхцөлөөр зээл олгодог ба зээлийн нөхцөлийн хувьд ажилчдад олгосон бусад зээлтэй ойролцоо нөхцөлтэй. Дэлгэрэнгүйг тодруулга 18-аас үзнэ үү. 2016 оны холбоотой талуудын харилцах, хадгаламжийн үлдэгдэл болон тайлант хугацаанд хийгдсэн гүйлгээ:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Захирлууд болон гол удирдах албан тушаалтнууд	Бодь Интернэйшнл ХХК	Голомт Файнэншил Групп ХХК	Голомт Секюритиз ХХК	Бусад	Нийт
Гэрээт хүүний хувь	0%-15.2%	0%-13.8%	0%-1.2%	0%	0%-15.6%	
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж						
2016 оны 01 сарын 01-нээрх харилцагчдын харилцах, хадгаламж	826,292	3,013	280,795	34,978	873,716	2,018,794
Тайлант жилд хүлээн авсан	9,816,321	209,677,086	25,043,709	16,403,948	395,897,249	656,838,313
Тайлант жил буцаан төлсөн	(9,686,938)	(209,574,082)	(24,860,689)	(15,249,014)	(396,191,507)	(655,562,230)
Ханшийн зөрүү	159,638	77,633	190,731	41,118	23,256	492,376
2016 оны 12 сарын 31-нээрх харилцагчдын харилцах, хадгаламж	1,115,313	183,650	654,546	1,231,030	602,714	3,787,253

2015 оны холбоотой талуудын харилцах, хадгаламжийн үлдэгдэл болон тайлант хугацаанд хийгдсэн гүйлгээ:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Захирлууд болон гол удирдах албан тушаалтнууд	Бодь Интернэйшнл ХХК	Голомт Файнэншил Групп ХХК	Голомт Секюритиз ХХК	Бусад	Нийт
Гэрээт хүүний хувь	0%-15.2%	0%-13.8%	0%-1.2%	0%	0%-15.6%	
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж						
2015 оны 01 сарын 01-нээрх харилцагчдын харилцах, хадгаламж	1,556,442	67,382,415	493,217	186,299	1,891,620	71,509,993
Тайлант жилд хүлээн авсан	13,024,410	528,936,738	77,600,264	38,779,881	409,363,005	1,067,704,298
Тайлант жил буцаан төлсөн	(13,829,428)	(596,973,715)	(77,859,568)	(38,928,161)	(410,485,086)	(1,138,075,958)
Ханшийн зөрүү	74,868	657,575	46,882	(3,041)	104,177	880,461
2015 оны 12 сарын 31-нээрх харилцагчдын харилцах, хадгаламж	826,292	3,013	280,795	34,978	873,716	2,018,794

43 Холбоотой талуудын ажил гүйлгээ (үргэлжлэл)

2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон жилийн орлого болон зарлагыг дор харуулав:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Захирлууд болон гол удирдах албан тушаалтнууд	Бодь Интернэйшнл ХХК	Голомт Файнэншил Групп ХХК	Голомт Секюритиз ХХК	Бусад	Нийт
Хүүгийн орлого	123,940	45,256	-	-	9,101,011	9,270,207
Хүүгийн зардал	95,889	2	6,088,249	1,069	33,262	6,218,471
Хураамж, шимтгэлийн орлого	5,816	396	413	3,534	14,643	24,802

2015 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон жилийн орлого болон зарлагыг дор харуулав:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Захирлууд болон гол удирдах албан тушаалтнууд	Бодь Интернэйшнл ХХК	Голомт Файнэншил Групп ХХК	Голомт Секюритиз ХХК	Бусад	Нийт
Хүүгийн орлого	140,377	1,541,461	-	-	8,782,705	10,464,543
Хүүгийн зардал	65,594	4,089,810	3,550,150	1,634	140,594	7,847,782
Хураамж, шимтгэлийн орлого	1,785	3,412	242	886	25,267	31,592

2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаарх санхүүгийн байдлын тайланд тусгагдсан холбоотой худалдаж авсан капиталыг дор үзүүлэв:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Захирлууд болон гол удирдах албан тушаалтнууд	Бодь Интернэйшнл ХХК	Голомт Файнэншил Групп ХХК	Голомт Секюритиз ХХК	Бусад	Нийт
Байшин барилга	-	-	-	-	-	-

2015 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаарх санхүүгийн байдлын тайланд тусгагдсан холбоотой худалдаж авсан капиталыг дор үзүүлэв:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Захирлууд болон гол удирдах албан тушаалтнууд	Бодь Интернэйшнл ХХК	Голомт Файнэншил Групп ХХК	Голомт Секюритиз ХХК	Бусад	Нийт
Байшин барилга	-	61,095,216	-	-	24,266,844	85,362,060

43 Холбоотой талуудын ажил гүйлгээ (үргэлжлэл)

2016 онд холбоотой талаас хүлээн авсан ажил үйлчилгээний зардал:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Захирлууд болон гол удирдах албан тушаалтнууд	Бодь Интернэйшнл ХХК	Голомт Файнэншил Групп ХХК	Голомт Секюритиз ХХК	Бусад	Нийт
Дуусаагүй барилга	-	-	-	-	3,000,000	3,000,000

2015 онд холбоотой талаас хүлээн авсан ажил үйлчилгээний зардал:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Захирлууд болон гол удирдах албан тушаалтнууд	Бодь Интернэйшнл ХХК	Голомт Файнэншил Групп ХХК	Голомт Секюритиз ХХК	Бусад	Нийт
Дуусаагүй барилга	-	-	-	-	9,853,572	9,853,572

Тайлант хугацааны эцэст холбоотой талуудад гаргасан баталгааны үлдэгдэл дүнг дор харуулав:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2016	2015
Баталгаа		
01 сарын 01-ний өдрөөрх Банкны батлалгаа	21,065	-
Гаргасан баталгаа/Ханшийн зөрүүний дахин үнэлгээ	11,000	21,065
Хаасан баталгаа	(18,941)	-
12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх Банкны баталгаа	13,124	21,065

ТУЗ болон гүйцэтгэх удирдлагын багийн цалин болон бусад тэтгэмжийн талаарх мэдээллийг дор толилуулав:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2016	2015
Цалин	1,738,758	1,777,147
Урамшуулал	104,870	105,610
Нийгмийн даатгалын шимтгэл	202,799	197,668
Нийт	2,046,427	2,080,424

Захирлууд болон гол удирдах албан тушаалтнуудад ТУЗ болон гүйцэтгэх удирдлагын багийн гишүүд багтана.

Бусад холбоотой талуудад Банк болон Банкны гол хувьцаа эзэмшигчдийн хяналтанд байдаг компаниуд багтана.

44 Хувьцаанд суурилсан төлбөр

Банк 2016 оны 12 дугаар сарын 31 болон 2015 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар хувьцаанд суурилсан төлбөртэй холбоотой ямар нэгэн зардлыг ажиллагсдын хөдөлмөрийн хөлсөнд хүлээн зөвшөөрөгдөөгүй.

	2016		2015	
	Хувьцааны опционы тоо	Жигнэсэн дундаж хэрэгжих үнэ	Хувьцааны опционы тоо	Жигнэсэн дундаж хэрэгжих үнэ
<i>Мянган төгрөгөөр</i>				
Тайлант хугацааны эхний үлдэгдэл	-	-	285,250	5,701
Тухайн жилд олгосон	-	-	-	-
Тухайн жилд хугацаа нь дууссан	-	-	(134,750)	5,702
Тухайн жилд хэрэгжсэн	-	-	(150,500)	5,702
Тайлант хугацааны эцсийн үлдэгдэл	-	-	-	-

Хувьцаанд суурилсан төлбөрийн нөөц нь зардлаар хүлээн зөвшөөрөгдсөн хувьцааны эрхийн гүйцэтгэл болон опционы бодит үнэ цэнээс бүрдэнэ. Опцион эсвэл хувьцааны эрх хэрэгжилтүүд нь хувьцаат капиталыг нэмэгдүүлнэ.

45 Тайлант хугацааны дараах үйл явдлууд

Олон улсын санхүүгийн байгууллагуудаас зээлээр авсан эх үүсвэр. Банк 2017 оны 2 дугаар сарын 1-нд 23.9 болон 16.6 тэрбум төгрөгийн 8 хувийн орон сууцны зээлийг МИК ТЗК10 болон МИК ТЗК11-д худалдсан болно.

Группийн үйл ажиллагааны орчин. Монгол улсын засгийн газар болон Олон улсын валютын сангийн ажлын хэсэг ойролцоогоор 440 сая ам.долларын гурван жилийн хугацаатай өргөтгөсөн санхүүжилтийн хөтөлбөрийн дэмжлэгтэйгээр хэрэгжих эдийн засаг, санхүүгийн хөтөлбөр дээр ажлын хэсгийн түвшинд тохиролцоонд хүрсэн. Засгийн газрын санаачилсан уг эдийн засгийн хөтөлбөр нь эдийн засаг, өрийн тогтвортой байдлыг сэргээхийн зэрэгцээ эдийн засгийн өндөр, тогтвортой, хүртээмжтэй өсөлтийг хангах орчин нөхцөлийг бүрдүүлээд зогсохгүй хамгийн эмзэг бүлгийн иргэдийн амьжиргааг хамгаалахад чиглэсэн.

Удирдлага нь эдгээр санхүүгийн тайлангуудад нөлөө үзүүлэх өөр үйл явдал тайлант хугацаа дуусгавар болсноос хойш бөгөөд 2017 оны 03 дугаар сарын 22-ний өдрийг хүртэлх хугацаанд гараагүй гэж үзэж байна.

46 Монгол хэлний орчуулга

Эдгээр санхүүгийн тайлангууд нь мөн Англи хэл дээр бэлтгэгдсэн болно. Монгол хэл болон Англи хэл дээрх хувилбаруудын хооронд ямар нэг зөрүү, ялгаа гарсан тохиолдолд Англи хувийг баримтална.